



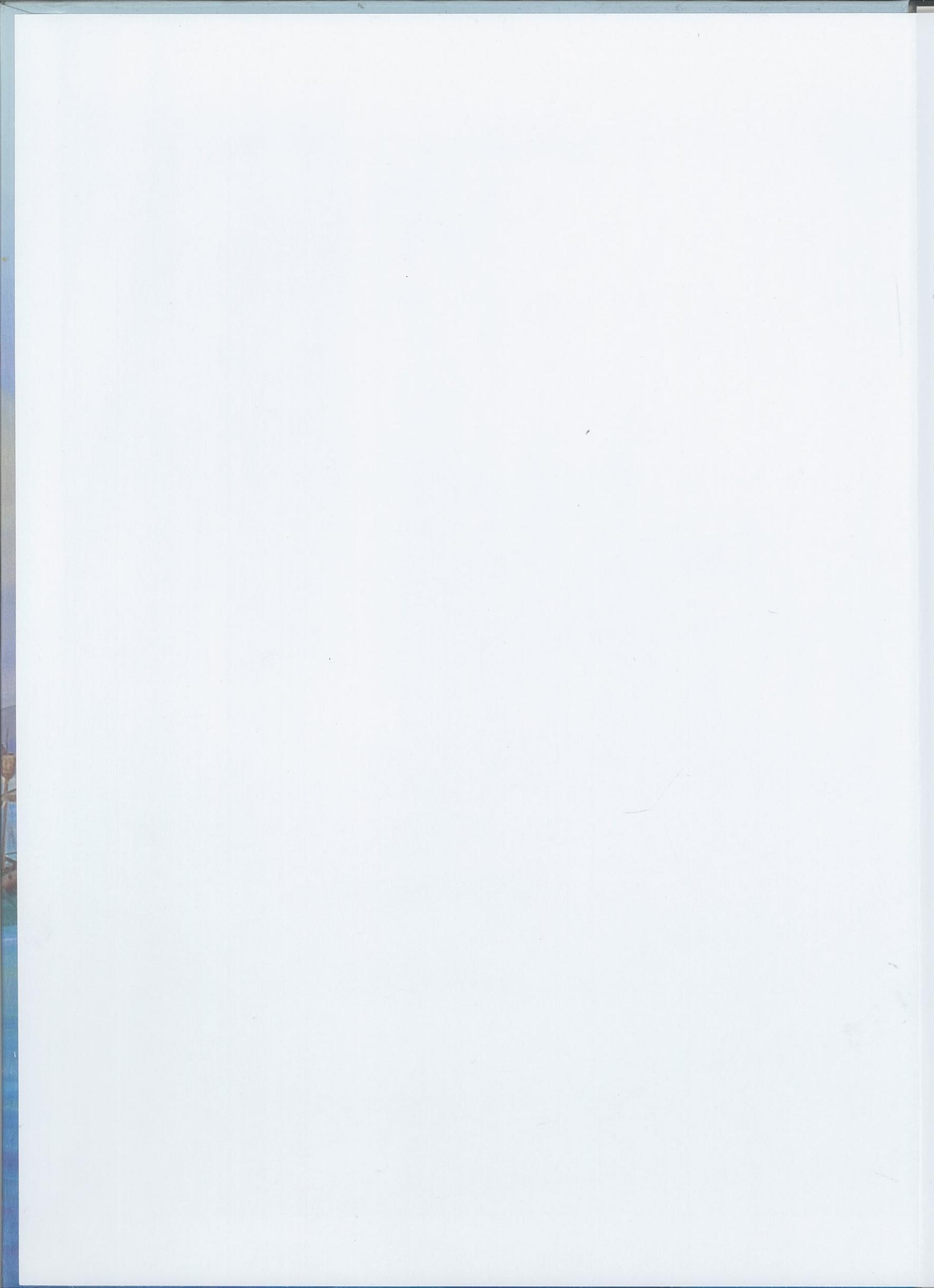
TÜRKLERİN İLK AMİRALİ ÇAKA BEY

VE DÖNEMİN DENİZ SAVAŞLARI

The First Turkish Admiral Chaka Bey
And The Naval Battles In His Era

ALİ RIZA İŞİPEK







ÇAKA BEY

Chaka Bey

Türklerin İlk Amirali Çaka Bey ve Dönemin Deniz Savaşları

The First Turkish Admiral Chaka Bey and the Naval Battles in his Era

Ali Rıza İşipek

İngilizce Çeviri / English Translation
Cengiz Aydemir

Kapak Resmi / Cover Picture
Refik Aziz

Baskı / Printed at
Nakış Ofset Matbaa Reklamcılık ve Tekst. San. Tic. Ltd. Şti.
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi 2ND Blok No:3 Topkapı İstanbul Türkiye
Tel: +90 212 613 87 37
Sertifika No / Certificate No: 20238

Yayın Hakları / Copyright
© Denizler Kitabevi / Kaptan Yayıncılık

Yayıncı Sertifika Numarası / Publisher's Certificate No
16275

ISBN
978-9944-264-47-1

Aralık 2013 / December 2013

Bu eserin tüm dil ve ülkelerde yayın hakları saklıdır. Yayıncısından yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

All rights reserved. No part of this book may be used or reproduced in any manner whatsoever without written permission from the publisher.

DENİZLER KİTABEVİ / KAPTAN YAYINCILIK
İstiklal Caddesi No:199/A Beyoğlu İstanbul Türkiye
Tel: +90 212 249 88 93 Fax: +90 212 243 84 82
info@denizlerkitabevi.com www.denizlerkitabevi.com



TÜRKLERİN İLK AMİRALİ ÇAKA BEY VE DÖNEMİN DENİZ SAVAŞLARI

The First Turkish Admiral Chaka Bey
And The Naval Battles In His Era

ALİ RIZA İŞİPEK
ÇEVİRİ: CENGİZ AYDEMİR



içindekiler

ÖNSÖZ

GİRİŞ

BÖLÜM 1

ANADOLU TÜRKLERİNİN DENİZCİLİK TARİHİ

BÖLÜM 2

XI. YY ANADOLU TÜRKLERİ KRONOLOJİSİ

BÖLÜM 3

BİZANS İMPARATORLUĞU

BİZANS İMPARATORLARI

BÖLÜM 4

ROMA VE BİZANS İMPARATORLUKLARI DENİZCİLİK GÜCÜ

BÖLÜM 5

ÇAKA BEY YAŞAMI VE SAVAŞLARI

- Çaka Bey'in Gençliği Ve Bizans Sarayı Günleri
- İzmir Ve Foça'nın Alınması
- Midilli Ve Sakız Seferleri
- I. Koyunadaları Savaşı
- Çaka Bey Bizans Ordusu Ve Donanmasına Karşı
- Balkanlardaki Gelişmeler Ve Bizans'ın Peçenek Türkleriyle Mücadelesi
- Anadolu'da Çaka Bey'in Bizans İle Savaşı
- Çaka Beyin Öldürülmesi
- Çaka Bey'in Anısına

SONSÖZ

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

contents

PREFACE

INTRODUCTION

CHAPTER 1

MARITIME HISTORY OF ANATOLIAN TURKS

CHAPTER 2

CHRONOLOGY OF 11TH CENTURY ANATOLIAN TURKS

CHAPTER 3

BYZANTINE EMPIRE

BYZANTINE EMPERORS

CHAPTER 4

MARITIME POWER OF ROMAN AND BYZANTINE EMPIRE

CHAPTER 5

LIFE OF CHAKA BEY AND HIS BATTLES

- Chaka Bey's Youth and his Days in the Byzantine Palace
- Sacking of Smyrna and Phokai
- Mytilene and Chios Expeditions
- First Oinousses Islands Battle
- Emir Chaka Bey against the Byzantine Army and Navy
- Developments in Balkans and Byzantine's Struggle Against Pecheneg Turks
- Emir Chaka Bey's Battle Against Byzantine Empire in Anatolia
- Murder of Emir Chaka Bey
- In Memoriam Emir Chaka Bey;

AFTERWORD

SELECTED BIBLIOGRAPHY

Önsöz

TINA TÜRKİYE SUALTI ARKEOLOJİSİ VAKFI kuruluşundan yaklaşık onbeş sene sonra yeni bir yayıyla denizlerimizin tarihine katkıda bulunurken, ilk Türk Amirali Çaka Bey'in anısına yegane çalışmayı da gerçekleştirmenin haklı gururunu okurlarla paylaşmaktadır.

Çaka Beyle ilgili bilgilerin, kayıtların son derece sınırlı olması böylesine önemli bir efsane isme bir vefa ve anma niyetinin ötesinde kalan bir mirasın gelecek nesillere aktarılma amacını gütmektedir.

Bin sene öncesinin, Anadolu ile bütünleşen Türklerin Deniz tarihinin başlangıcını oluşturan, İzmir'i fetheden, Bizans'ı titreten Türkmen Beyi Çaka'nın, Danişmend Bey'in maiyeti beylerinden, Oğuzların sol kol boyalarından Çavuldar Çaka olduğu bilinmektedir. Rumca'yı mükemmel bilen Bizans Komutanı Dallasenos ile yaptığı konuşmada Homeros'un "Gece Yaklaşıyor" şiirini okuyacak kadar derin kültürlü bir Türkmen Beyidir.

Tarihte büyük Haçlı Seferlerinin başlaması Süleyman Şah, Ebul-Kasım ve Çavuldar Çaka gibi önderler kumandasında Türkmenlerin Anadolu'ya genel saldırısıyla doğrudan ilişkilidir.

İlk Türk İzmir Beyliği'ni (1081-1092) kuran ve Batı Anadolu'da ilkin Clazomene'yi (URLA) alan Bizanslılar tarafından enerjik bir önder olarak nitelenen Çaka Bey'in kitabını derleyen ve kaleme alan Vakıf üyemiz Ali Rıza İşipek'e tercümeyi yapan Cengiz Aydemir'e ve eseri kazandıran Vakfımız Yönetimine teşekkür ederim.

Oğuz Aydemir

preface

Approximately fifteen years after its founding, the Turkish Foundation for Underwater Archaeology TINA, is contributing to the history of our seas with a new publication, sharing the justifiable pride of the only commemorative work on the first Turkish Admiral Chaka Bey with readers.

Due to the fact that the information and records about Emir Chaka Bey are very limited, it aims to pass his legacy onto the next generations beyond fidelity and rememberance for such a legendary character.

It is known that the Turcoman Bey Chaka who started the Maritime Chapter in the history of Turks integrating to Anatolia a thousand year ago, conquered Smyrna, and shook the Byzantine Empire was the same person as Chavuldur Chaka Bey from the Danishmend Bey's retinue, a member of left branch tribes of Oghuzes. He was a well-read Turcoman Bey who had had full command of Greek and read Homer's poem "The Night is Falling" aloud during a conversation he had made with Byzantine Commander Dalassenos.

The beginning of Crusades is directly associated with Turcomans' attacks to Anatolia led by commanders such as Suleiman Shah, Emir Chaka Bey and Abu'l Qasim.

I would like to express my thanks to Ali Rıza İşipek, a member of our foundation and writer and compiler of this work on Chaka Bey who founded the first Turkish independent state in Smyrna (1081-1092), and took over Clazomenai first in Western Anatolia, and was described by Byzantines as an energetic leader as well as Cengiz Aydemir who translated the book, and Board of our Foundation which made it happen.

Oğuz Aydemir

giriş

DENİZCİLİK, İNSANLIĞI EN ESKİ ÇAĞLARDAN beri ilgilendiren en önemli konulardan biri olmuştur. Daha çok ülkenin coğrafi yapısına ve dolayısıyla stratejik konumlarına göre eski uygarlıklardan birçoğu denizcilikle uğraşmışlardır.

Türklerin denizlere yönelik devlet politikası uygulamaya başlamaları, Anadolu'nun 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra kesin olarak Türk yurdu haline gelmesi ile başlamıştır. Aslında denizci devlet olmayı veya olabilmeyi sağlayan en önemli etken coğrafi konumdur. Anadolu ise; tarih boyunca üzerinde kurulan çeşitli medeniyetlere denizci olma imkanı sağlayan çok önemli bir kara parçası olmuştur.

Çaka Bey'in Malazgirt Savaşı'ndan çok kısa bir süre sonra İzmir'de bir donanma yapması ve denizlere açılması özellikle denizcilik tarihimize açısından son derece önemlidir. Türk Deniz Kuvvetleri Çaka Bey tarafından İzmir'de inşa edilmiş olan bu donanmayı Türklerin ilk deniz gücü, Çaka Bey'i de ilk amiralımız olarak kabul eder.

Çaka Bey'in donanması ile Bizans donanması arasında Çeşme ile Sakız arasında bulunan Koyunadaları civarında cereyan eden ve Çaka Bey kuvvetlerinin zaferiyle sonuçlanan deniz muharebesi ise tarihimize ilk deniz savaşımız olarak yerini almıştır.

Bu nedenlerden dolayı Çeşme ilçemiz askeri ve sivil denizcilik camiamız tarafından Türk denizciliğinin doğduğu yer olarak kabul edilir. İstanbul'da icra edilen uluslararası Denizcilik festivali veya Marmaris'te icra edilmiş olan Uluslararası Denizcilik Festivali gibi etkinliklerde Çeşme'den yakılmış denizcilik ateşinin yakılarak festival mahalline getirilmesi bir gelenek haline gelmiştir.

Çeşme ilçemiz de bu ilk amiralimize vefa borcunu ödeyeilmek onu en azından yeni nesillere tanıtabilmek ve hatırlasını canlı tutabilmek maksadıyla, adına bir Kültür Merkezi açmış, çeşitli meydan, cadde ve parklara onun ismini vermiş ayrıca Çeşme'nin her yerinden gece ve gündüz görülebilecek bir anıt yaptırtmıştır.

Türkiye'nin halen üçüncü büyük şehri olan İzmir'e bugün halen bazı kimseler tarafından "Gavur İzmir" denilmekte adeta buranın aslında Türk olmadığı kastedilmektedir. Fakat Çaka Bey sayesinde güzel İzmir'imiz 1453 yılında fethedilen İstanbul'dan yaklaşık üç buçuk asır önce Türk olmuş bir şehrimizdir.

introduction

Seamanship had been a crucial element of human life since the ancient times. Most of ancient civilizations were involved in seamanship based primarily on the geographic structure of their country, and therefore its strategic location.

The commencement of Turkish state's maritime-oriented policy started with the conversion of Anatolia (Anadolu) into a Turkish homeland following the Battle of Manzikert (Malazgirt) in 1071. Actually the most dominant factor that forces a nation into becoming a maritime state is its geographical location. On the other hand Anatolia has been an important land that provided the possibility of becoming seamen for many civilizations throughout the history.

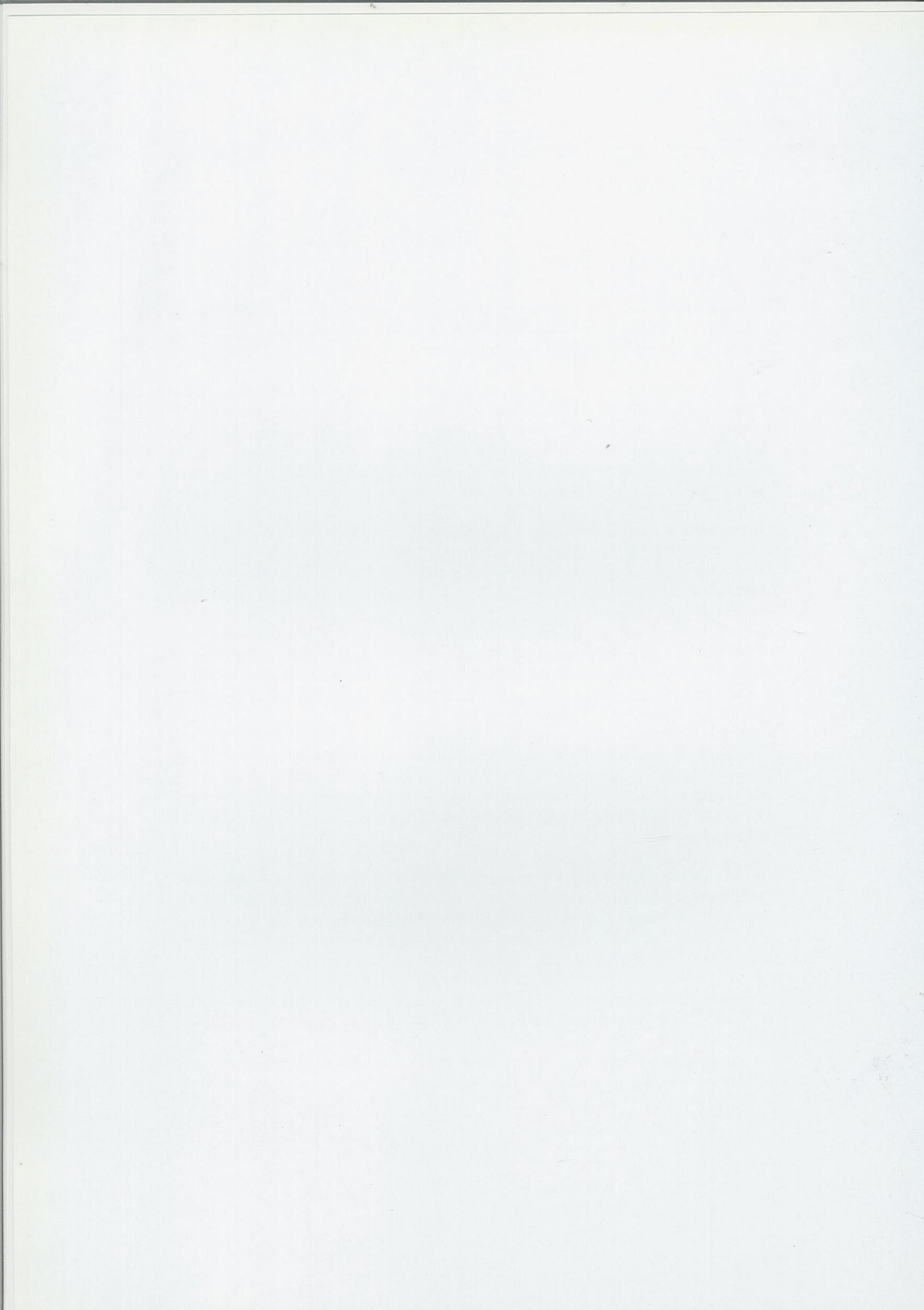
Building a Navy in Smyrna (İzmir) shortly after the Battle of Manzikert and setting sails to open seas by Emir Chaka Bey of Smyrna (Çaka Bey) is particularly important in terms of Turkish maritime history. Turkish Naval Forces Command considers this fleet that was built by Emir Chaka Bey in Smyrna as the first Turkish Fleet and Emir Chaka Bey as their first Admiral.

Battle of the Oinousses Islands (Koyunadalı) that took place between the Navy of Emir Chaka Bey and the Byzantine Navy between Çeşme and Chios Island is considered the first naval battle in the history of our navy that resulted with the victory of Emir Chaka Bey's forces.

Based on these arguments our district of Çeşme is regarded the birth place of Turkish maritime life both by our military and civilian maritime society. It has been accustomed that in activities such as the International Maritime Festival performed in İstanbul and Marmaris the festival torch is first lighted in Çeşme, and then finally brought to the site of festival location.

With the intention of expressing its gratitude to our first admiral, to introduce him to younger generations and to preserve his remembrance, Çeşme district has opened a cultural center bearing his name and in addition some squares, boulevards and public parks were named after him and a monument carrying his name was built, that is visible day and night from everywhere in Çeşme.

Smyrna which is the third largest city in Turkey, is still subject to name-callings such as "Gavur İzmir" (Smyrna the infidel) by some, who want to express that it has not been inhabited by Turks. But because of Emir Chaka Bey, Smyrna became a Turkish city approximately three and a half centuries before Constantinople (İstanbul) that was conquered in 1453.



Bölüm I

Anadolu Türklerinin Denizcilik Tarihi

Chapter I / Maritime History of Anatolian Turks

Chapter I

Maritime History of Anatolian Turks

Bölüm I / Anadolu Türklerinin Denizcilik Tarihi

Türklerin çok yaygın olarak kullandığı bir söyleyiş vardır; "at, avrat, silah". Türklerin tarihin ilk zamanlarındaki yaşam biçimini dikkate alındığında, toplumun bu üçlüyü neden benimsemiş olduğu hakkında ipuçlarını elde edebiliriz.¹

Karalarda oradan oraya göçen, zamanının çoğunu at sırtında geçiren bir toplumun, bu eylemleri sırasında çatışmalara girmesi doğaldır da, aynı toplumun tümüyle ayrı ve değişik bir ortam olan denizlerde çatışmasından söz edilmesi ise düşük bir olasılık olarak görülebilir.

Asya'nın bozkırlarında küçük topluluklar halinde göçebe olarak yaşayan ve hayvancılıkla geçen Türklerin, buralardaki kaplı denizlerde denizcilik yaptıkları tarihçi Hayati Tezel tarafından iddia edilmektedir.² Buna karşılık bu dönemde Türklerin denizlerde yapmış olduğu bir savaş veya mücadelein varlığı bilinmemektedir.

Tamamen karaya dayalı olan bu yaşam biçimini, her şeyden önce denizlerle ilişki kurulabilmesi açısından pek de elverişli degildir ve bunun için de, başlangıçtaki karalarla ilişkiler sırasında ve uzun yıllar boyunca kazanılan alışkanlıkların etkileri ve aldığı öncelikler kolayca fark edilebilmektedirler.

Örneğin, tarihin ilk dönemlerinde gerçi İskitler ve Hunlar batıya göç ediyorlar ve Hazar Denizi ile Karadeniz kuzeyinde de bulunuyorlar ama bu etkinlikler sırasında denizcilikle ilgili bulgulara rastlanamıyor. Aksine, her iki topluluk da bölgedeki ova ve yaylaların egemenleri durumunda bulunuyorlar ve Hunlar Avrupa içlerine de girmelerine karşın,

There is an ancient Turkish proverb: "at, avrat, silah" (his horse, his woman and his gun represent a man's honor). The life style of Turks during the earlier era gives a clue about why the society at large adopted this trio.¹

It is very natural that nomads sometimes engaged in combats during their movements while spending most of their time migrating on land from one spot to another by horse riding whereas it may be seen as a slight possibility to expect the same community to get involved in naval battles, which is an entirely separate setting under completely different conditions.

Turks lived as nomadic tribes in the steppes of Asia and survived by livestock raising, but according to historian Hayati Tezel their way of living did not hold them back from becoming active as sailors in the landlocked seas of Asia.² Then again there is no information about any battle or struggle that Turks might have involved in during this era.

They made their living entirely dependent on the land, and this was not suitable for establishing a relationship with the seas. Considering these facts it is easier to grasp the effects of their relations to the land as well as the impact of their practices over hundreds of years and how they were implicated in the decisions they made.

Take for instance Scythians and Huns, who actually migrated westward and lived north of Caspian Sea and Black Sea (Karadeniz); there seems to be no evidence showing their relation with seamanship during their presence in these regions. On the contrary, both communities were dominant in the plains and the plateaus of



Ottoman Sipahileri
Ottoman Chevaliers

yne oralarda kalarak Macaristan ve Tuna Havzası'nın ötesinde denizlere ulaşıp da buralarda bir varlık gösteremiyorlar. Üstelik Hunlardan sonra Avarlar için de aynı gözlemi yapmak, konunun ilginç olan boyutunu ortaya koyuyor.

Avarlar da altıncı yüzyılda Avrupa'ya gelerek yine Macaristan ova ve yaylalarında yerleşiyorlar ve Bizans üzerine yaptıkları akınlarla göze çarpıyorlar. Açıkçası, onların yaşamında da denizin bir yeri görülemiyor ve zaten Orta Asya'da bulundukları dönemde de "at üzerinde seğirtirken ok atan" anlamında "Beüdey" unvanını taşıyan bir kağanları varken, denizcilik yaptıklarını gösteren ve örneğin "gemi yönetirken ok atan" unvanına sahip bir kağanlarının olmaması da, yaşam biçiminde henüz bir farklılaşma olmadığını gözler önüne seriyor³.

Bu dönemden sonra gündeme Hazarlar geliyorlar ve onlarla birlikte de denizlerle bir ilişkinin kurulmaya başlandığı söylenebiliyor. Örneğin;

their region. Although Huns were occasionally involved in attacking and invading mainland Europe, they still stayed tightly connected to land and did not have access to the seas beyond Hungary and the Danube basin to make their presence felt. Besides, if we were to interpret the movements of Avars this would give us a clue about this issue.

Avars arrived in Europe in the 6th century and settled in the Hungarian plains and plateaus and stood out with the raids they carried out against Byzantine Empire. Clearly the sea did not take part in their daily life either, let alone their Khan during the period that they were present in Middle Asia, who was named "Beüdey" which translates "shoots arrow while rides", and not a Khan name that translates "shoots arrow while sails" which then would suggest they were seamen, truly exposes how the geography they started living in did not immediately change their way of living.³

After this period Khazars came into sight in the scene of history, where establishing a relation with the



600 – 850 Yılları Arasında Hazar Devletinin Yükselişi,
Rise of Khazaria: 600 - 850 C.E. www.bibliotecapleyades.net/

Hazar Kralı Joseph'in İspanyol devlet adamı Hasdai'ye yazdığı mektupta belirttiği üzere, nehrin ağzı tutularak Rusların geçmelerine izin verilmeyecek ve bunun için de sert savaşlar yapılmıyor⁴ ve yine Bizans İmparatorluğu, Viking gemilerine bir kalkan olsun diye Hazar dostluğununa gereksinme duyuyor, hatta Araplar, da aynı nedenle Hazarlarla şükran duyguları besliyorlar.⁵ Bunlar anımsanırken insanın aklına her şeyden önce, Hazarların denizlerde bir güç oluşturmuş olduğu gelmektedir ve üstelik de Türklerin daha önceleri denizcilik yaptıkları iddiaları da dikkate alınırsa, böyle bir güçten söz etmek mantıklı görünmektedir.

Aynı görüşler bir diğer bakış açısıyla yorumlanacak olurlarsa, bu Rus ve Viking gemilerinin nehirleri kullandıkları ve bu nehirlerin her iki yakalarının da Hazar toprağı olduğu görülmektedir, bunun da bir bakıma anlamı, Hazarların denizlerde pek de güçlü olmadıklarıdır.

Bu konudaki diğer görüşlere bakılırsa, Rusların 860 yılı civarında Karadeniz'i geçerek Bizans'a geldikleri⁶, Masudi'den yapılan alıntıya göre de 912 ya da 913 yılında Hazar topraklarına yaklaşan Rus gemilerinin Hazar Denizi'ne geçmek üzere izin istedikleri ve verilen izin sonrasında da denize yayılarak her yeri yakıp yıkıkları söyleniyor⁷ ki, bu noktada da Ruslar'ın karşısında bir Hazar deniz gücünün varlığından söz etmenin zorluğu ortadadır.

Tüm bunlara karşın, konunun iyice açıklığa kavuşturulabilmesi için yukarıda ana hatları ve rilen olayın incelenmesi sürdüründüğünde de anlaşılan, bu saldırılardan rahatsız olan Hazarların kendilerini arayıp da bulmaları sonucunda, Rusların gemilerinden inerek savaş düzenine geçtileridir.⁸

Burada açıkça ortada, olan odur ki, Ruslar sular üzerinde, Hazarlar ise karadadırlar ve tüm bunlardan sonra galiba şu söylenebilir: Hazarların bir deniz kuvveti olsa, bu kuvvet, Rusların karşısına hiç değilse bir kez olsun mutlaka çıkmış olmalıdır ama böyle bir kuvvet yoktur ki; Ruslar ile Hazarlar arasında denizde ya da nehirde bir çatışma hiçbir zaman söz konusu olamamaktadır.

Şimdi vurgulanması gereken bir nokta var. Denizlerdeki Türk'ün çatışmalardaki etkinliği konusunun Hazarlara得分 tartışılacak bir yönü

seas may be mentioned. For instance based on the letter that the Khazar King Joseph wrote to Spanish statesman Hasdai, Khazars closed the passage down the Volga for the Rus', sparking a bloody war⁴ and again the Byzantine Empire asked for Khazars' support for becoming a shield against the Viking fleet. Even Arabs were grateful to Khazars for their support in a similar way.⁵ Recalling all these, one may reason that Khazars did possess dominance at seas and considering the claims that Turks previously were involved in seamanship it seems rational to speak of such a power.

Interpreting from another standpoint these Rus' and Viking vessels benefited from the rivers where both river banks were Khazar land, thus proving as a matter of fact that Khazars were not that powerful at sea.

Reviewing other aspects on this matter, it is claimed that Rus' crossed Black Sea around 860 to arrive in Byzantine Empire⁶, based on an excerpt from Masudi, Rus' vessels that approached Khazar lands in 912 or 913 asked for clearance for accessing Caspian Sea

and after the clearance was given, they dispersed around all over the sea, then ravaged every place they went⁷ therefore it would be hard to assume a Khazar naval force that stood against the Rus'.

We think that as a result, Khazars became aware of the disturbance experienced and decided to abandon the Rus' vessels and positioned for combat.⁸

It is apparent that the Rus' were at sea and the Khazars on land. Then this conclusion can be drawn: If Khazars had a naval force they should have at least confronted Rus' just for once, but there were no such force, this is why we can not talk about a battle at sea or river between Rus' and Khazars.

The point that we have to emphasize now is that there is no reason for arguing a Turkish presence at sea in terms of effectiveness when involving in battles, until Khazars, therefore, as mentioned before, such arguments should start by including this period but as seen here even for this period there is no mention of effectiveness at sea so much so that even Khazars were annihilated as the result of joint attacks by Rus' and Byzantine Navies in early 11th Century.⁹

Pechenegs and Khazars had similarities. For instance Kiev was under the siege by Pechenegs in 967, and as they were on one bank of Dnieper River shooting arrows at people who were swimming to escape, Rus



Hazar Kağanlığı Bayrağı
Flag of the Khazar Khaganate

bulunmamaktadır. Bu nedenle de, önceden de degnīdiği üzere tartışmalara bu dönemde başlanarak girilmesi doğru olacaktır. Ancak görüldüğü gibi, bu dönemde de denizlerdeki bir etkinlikten söz edilebilmesi kolay değildir. Zaten Hazarlar da, on birinci yüzyılın başlarında, Ruslar ve Bizans Donanması'nın birlikte saldıruları sonucunda tarih sahnesinden silinmekteydirler⁹.

Hazarlardan sonra Peçenekler de benzer görüntüleri taşıyorlar. Örneğin 967 yılında Kiev'i kuşatan Peçenekler Dinyeper Nehri'nin bir yanında, Ruslar ise diğer yanındadırlar ve nehirde yüzerek kaçmaya çalışan kişiye Peçenekler ok atarlarken, Ruslar kayıkla gelip o kişiyi kurtarmaktadırlar¹⁰ ki, herhalde Peçeneklerde deniz ya da nehir aracı ya yoktur ya da yetersizdir.

964 yılında Rusların ilk hükümdarı olarak taç giyen Svyatoslav'ın babası Igor'un cenaze merasimi gösteren tablodaki gemi bu dönemde Rusların denizle olan ilişkisini ve ona verdikleri önemi çok iyi açıklamaktadır.

Bir diğer olayda ve 1036 yılında, yine Kiev yakınlarında yapılan bir çatışma sonrasında yenilgiye uğradıkları için kaçmaya çalışan Peçeneklerden birçoğu nehirlerde boğulmaktadır¹¹ ve anlaşılan odur ki, aradan geçen yaklaşık yetmiş yıla karşı, sularda kullanılacak araç yine yoktur.

Burada, Hazarlar ile büyük benzerlik taşıyan bir durumu daha belirlemek gerekiyor: Rusların Dinyeper yoluyla ticaretleri ve Karadeniz yoluyla Bizans'a etkileri söz konusudur ve nehir onların kontrolündedir. Ancak altmış kilometrelük bir bölümdeki kayalıkların nehir geçişini engellemesi nedeniyle burada Ruslar kayıklarını karadan götürmekte, bu sürede içerisinde de çok zorlanmaktadır. Çünkü burada toprağa sahip olanlar Peçeneklerdir.¹² Bu da demektir ki, Rusların nehir geçisi değil de, kara geçisi tehdit altındadır ve Peçenekler, ancak burada etkili olabilemektedirler.¹³

Tüm bunlar gösteriyor ki, on birinci yüzyılda Karadeniz'in kuzeýinde bulunan Türkler sulara hala yabancı

from the other bank were jumping in their boats to save those.¹⁰ This suggests that Pechenegs did not own any kind of vessels navigating in the sea or river.

The ship as seen in the painting depicting the funeral of Ygor, the father of Svyatoslav, the first ruler of the Rus' to be crowned, explains the relationship of the Rus' with the sea during this period

In another event Pechenegs drowned in river while they were trying to escape after a defeat in a battle near Kiev in 1036.¹¹ Seemingly, despite circa seventy years had already passed, there were still no vessels to be used in the river. The ship and the row in the hands of Svyatoslav as seen in the painting depicting the funeral of Ygor, the father of Svyatoslav, the first ruler of the Rus' to be crowned, explains the relationship of the Rus' with the sea during this period very well

There is another subject that needs to be mentioned here regarding this similarity: The Rus' conducted trade through Dnieper and had impact on Byzantine Empire via Black Sea, and the river was under their control. But the rocks that were spread in an area of about 60 km in length blocked the river passage and the Rus' had to make a detour on land, and they had a hard time doing this.

Because Pechenegs owned the land in that area.¹² That is to say that Rus' passage way was not endangered in the river but on land, and the Pechenegs were only dominating the land.¹³

The ship and the row in the hands of Svyatoslav as seen in the painting depicting the funeral of Ygor, the father of Svyatoslav, the first ruler of the Rus' to be crowned in 964, explains the relationship of the Rus' with the sea during this period very well.

All these suggest that Turks living north of Black Sea in 11th Century were still estranged from water as a means of transport; since they could not easily pass through rivers it is also not possible to claim that they were successful at sea, and no such activity was observed on their behalf back then. A similar statement can be made for Oghuzes, which is another Turkic tribe and as they were attacking Bulgars alongside the Rus' in 985 they were using the land while the Rus' utilized the sea.¹⁴

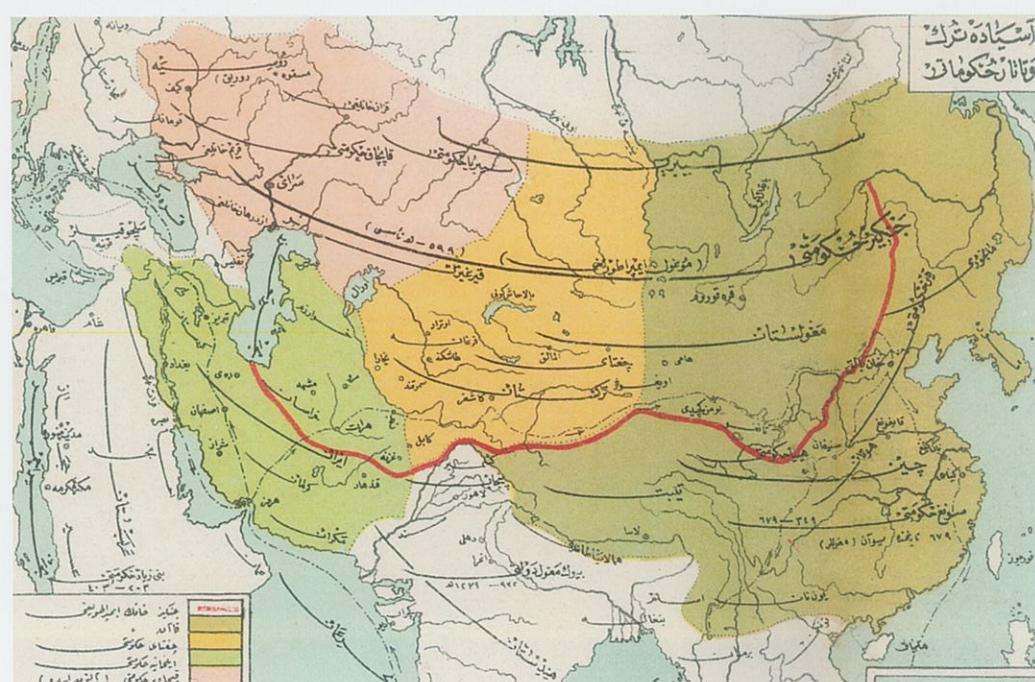


Rus Prensi Svyatoslav Sointsev
Prince Svyatoslav Sointsev



Rus Prensi
Svyatoslav'in Babası
Igor'un Cenaze
Töreni, Slemiradzki,
1863, Moskova Tarih
Müzesi (üstte)
Ship burial of Igor the
Old in 945, Henryk
Slemiradzki, 1863, State
History Museum, Moscow

Haçlı Seferleri
Öncesinde Orta
Asya'da Türk
Devletleri, (yanda)
Turk States in Central
Asia Before Crusades



durumdadırlar; nehirleri kolay kolay geçemediklerine göre de, denizlerde başarılı olduklarını söylemek mümkün degildir ve zaten böyle bir etkinlik de henüz görülememektedir. Yine bir diğer Türk boyu olan Oğuzlar için de aynı şeyleri söylemek mümkünür ve 985 yılında Ruslar ile birlikte Bulgarlar üzerine yürüyen Oğuzlar karadan ilerlerken, Ruslar ise denizi kullanmaktadır¹⁴.

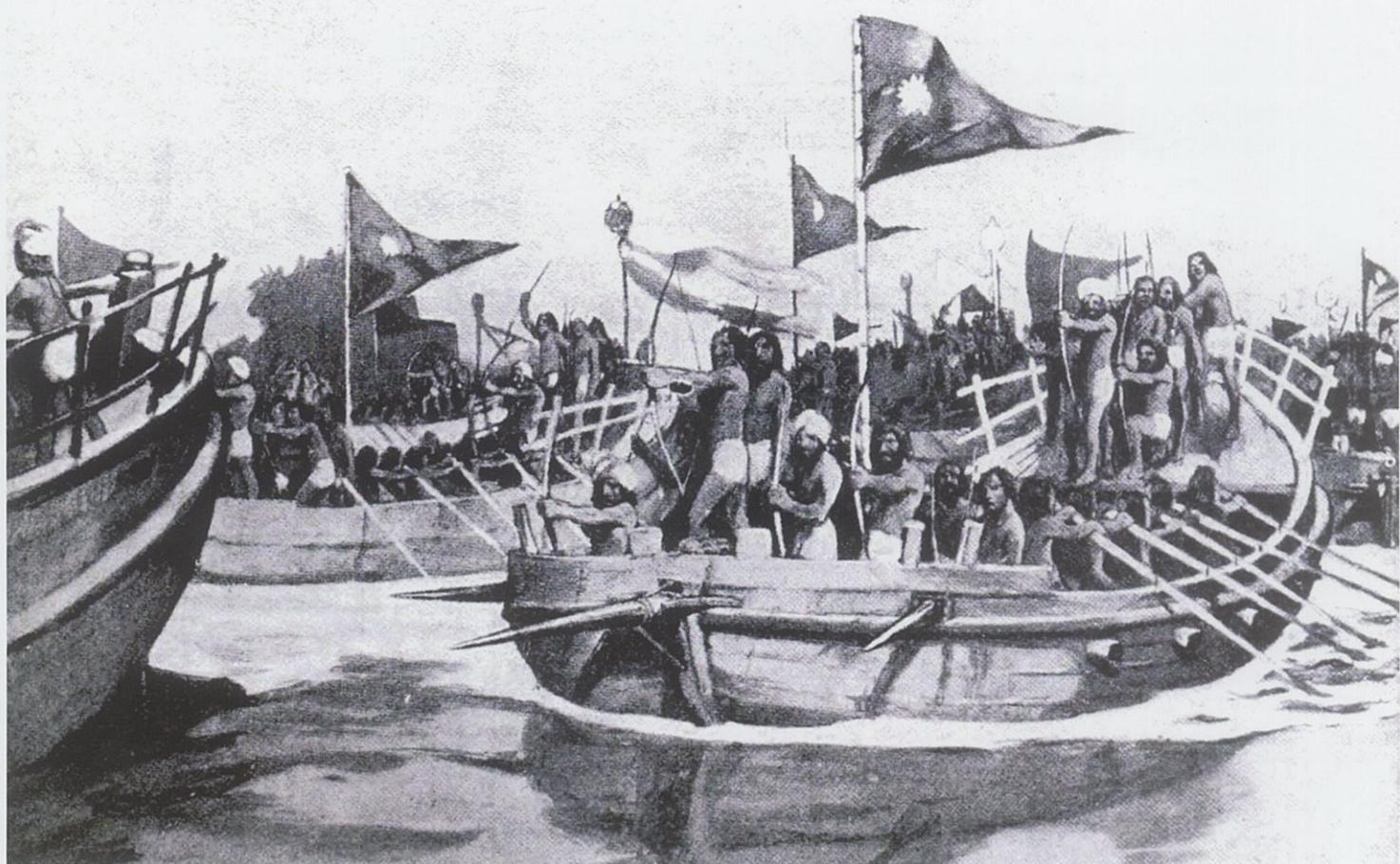
Harzemşahların durumu biraz daha farklılık gösterir gibidir ve onlar, dönemin denizcilikte gelişme kaydetmiş bir topluluğu olarak anılmaktadırlar. Söylenildigine göre, Moğol saldıruları karşısında Seyhun Nehri ortalarında bulunan ve ok ve mancınık silahlarının erişebileceği uzaklığın ötesinde kalan bir adaya çekilen üstelik ok darbeleri ile neft ateşinin etkili olamadığı kayıkları ile kıyıdaki Moğollar üzerine zaman zaman aksınlar yapan¹⁵ Harzemşahlar, demek ki, denizcilikte belirli bir gelişme sağlayabilmişler, kendi yaptıkları küçük tekneleri ile, deniz savaşı denilemeyecek olan, ama deniz araçlarının kullanıldığı çatışmala da girmişlerdir.

The state of Khwarezmid dynasty was somehow different and they are remembered as a community that made progress in their contemporary seamanship practices. Based on historical records Khwarezmians retreated onto an island in the center of Syr Darya River when they faced the Mongolian offensive, they stood at a safe distance from arrows and catapults, and besides they could perform their offensives against Mongolians on the river bank without even being hit by arrows and Greek fire thanks to their boats.¹⁵ That is to say Khwarezmians made a breakthrough in seamanship, and were involved in small battles, which can not be called wars, using the boats that they built on their own.

Another Turkic community which can be referred to when mentioning seamanship activities, is Ghaznavids. Based on a thesis during a battle in one of the Indus River tributaries Turks under the lead of Sultan Mahmud of Ghazni defeated the enemy and sunk the enemy's vessels and besides that they made plans for the invasion of some islands in Indian Ocean known to produce spices.¹⁶



Gazneli Sultan Mahmud Türbesi, 1848,
Tomb of Sultan Mahmud of Ghazni in 1848.



Gazneli Mahmud'un Teknelerle Hindistan'daki Seferlerinden Biri, 1026, Hutchinson, Ülkelerin Hikayesi
Mahmud of Ghazni's Campaign into India, 1026, Hutchinson's Story of the Nations

Denizcilik etkinliklerinden söz edilen Türk topluluklarından birisi de Gaznelilerdir. İleri sürülen teze göre, Sultan Gazneli Mahmut yönetimindeki Türkler, İndus Nehri kollarından birisi üzerinde yapılan bir çatışmada, düşman gemilerini bozguna uğratmışlar ve bunun ötesinde de bavarat ürettiği bilinen Hint Okyanusu'ndaki bazı adaları ele geçirmek üzere planlar yapmışlardır¹⁶.

Burada sözü edilen gemilerin, daha önce verilen örneklerde de olduğu gibi, bugünkü anlamıyla birer gemi olmadıklarından kuşku duymamak gereklidir ama o dönemin koşullarına uygun olduklarını da kabul etmek gereklidir. Diğer bir deyişle, belki kayıktırlar ama karşı karşıya gelen güçlerin her ikisinde de varlarsa, demek ki dönemin savaş gemisidirler.

Bu koşullar altında su üstünde bir çatışmadan söz edilebileceği gibi, önceki örnekle benzer şekilde, Gazellilerin karada bulunmak suretiyle nehirdeki düşmanı etkileri altına almış olabilecekleri de düşünülebilir. Ancak, Okyanus'taki birtakım adaların ele geçirilmesinin planlandığına dikkat edilirse, elde deniz araçlarının bulunduğu kabul edilmelidir.

There is no need to argue that the vessels mentioned here were not ships in today's sense of the word but they were definitely suitable for the conditions of that era. In other words they may have been caiques (Turkish rowboat) but if they are available for the forces of both combatting sides then they are the naval vessels of the period.

A naval battle maybe mentioned under these circumstances, on the other hand Ghaznavids forces located on the banks may have controlled the enemy in the river in as in the previous example. In any case considering the plan for invading of some islands in the ocean, it is reasonable to assume the presence of naval vessels.

For whatever reason it might be, this action is going to gain clarity through the developments achieved by Turks in terms of naval strength. The remark that we have been trying to make so far is the beginning of actions taken at bodies of waters. On the other hand, Ghaznavids' failure to execute their plans to invade some islands in the ocean suggest that those vessels were not suitable for that purpose and they could not overcome the difficulties of building suitable naval vessels for the actualization of their plans.

Her ne olursa olsun, bu etkinlik, Türklerin ile-
rideki yıllarda denizlere ne derecede dönük olacak-
larının görülmesiyle daha çok açıklık kazanacaktır.
Burada not edilmesi gereken, onuncu yüzyıl ile
birlikte sular üzerinde bazı etkinliklerin görülmeye
başlaması oluyor. Diğer yandan, biraz önce de
sözü edildiği üzere, Gazneliler tarafından Okyanus
adalarını ele geçirmek için yapılan planların uyu-
lanmamış ya da uygulanamamış olmaları da, bu
deniz araçlarının en azından ya açık denizlere uy-
gun olmadıklarını ya da bu özelliklere sahip deniz,
araçlarının yapılmasında zorluklarla karşılaşıldığı-
ni gösterir nitelikte olmalıdır.

Bu pencereden bakıldığından, artık Anadolu'nun doğusuna kadar gelen ve 1071 yılında Bizans ile yapılan Malazgirt Çatışmasını kazanan Türklerin Anadolu'ya yerleşmelerinde, her göçmen kafesine anayurdundaki yaşam koşullarına sahip bölgelerin gösterilmesinin en önemli ilke olarak ele alındığı ve bunun uygulandığı ileri sürülmüyör.¹⁷

Böylece kıyı bölgeleri, Türkistan'ın kapalı denizlerinde balıkçılık, kayıkçılık ve gemicilik yapan kesime gösterilmekte, hemen aynı zamanda Marmara ve Ege denizleri ile Doğu Akdeniz'in

With this perspective it is claimed that Turks who arrived in eastern Anatolia and won the Manzikert Battle against Byzantine Empire in 1071 were shown places for settlement in Anatolia based on the conditions similar to their homelands and this was the main criteria that was followed.¹⁷

For that matter it is again claimed that the coastal regions were pointed at for settlement by people who were used to making a living by fishing, and sailing in the inland seas. Important harbor towns of the Marmara and Aegean Seas, and Eastern Black Sea such as Prusias ad Mare/Kios (Gemlik), Antalya (Attalia) and Smyrna (Izmir) were also invaded during the same period, where sailors from Turkestan set their feet.¹⁸ Another theory was introduced without even having enough time to be familiarized with the former, and according to this one, Turks advanced in the west direction seeking new areas for settlement after settling in Central Anatolia as the foregone conclusion of their population growth, and descending from mountains and plateaus they reached coastal Anatolia.¹⁹

Taking into account the circumstances, to argue that Turks pre-planned their settlement in Anatolia and that was based on their abilities and skills, would not be right.



Divan-i Lügati't-Türk'e
bulunan Kaşgarlı
Mahmud Haritası (11.
yy.) Türk Topluluklarını
Göstermektedir. İznik
Çini, Sevim Ersoy,
World Map from Kashgari's
Diwan, showing the areas
inhabited by Turkic - speak-
ing peoples, 11 th. Century,
İznik tiles, Sevim Ersoy

en önemli limanları olan Gemlik, Antalya ve İzmir ele geçirilerek Türkistan'dan gelen gemiciler kıyıya ayak basmaktadır¹⁸ deniliyor. Ancak, daha bu tezlerle alışmak için bile yeterli bir süreye kavuşamadan, bunlarla çelişen bir diğer görüş ortaya çıkmıyor ve buna göre de, Türklerin Orta Anadolu'ya yerlestikten sonra nüfus yoğunluğunun artmasının zorunlu sonucu olarak ve yerleşecek yeni bölgeler bulmak için batı yönünde ilerledikleri, yayla ve dağlardan kıyı bölgelerine indikleridir¹⁹.

Tüm bunlar üzerinde biraz düşünüldüğünde, Türklerin Anadolu'ya yerleşmelerinin çok daha önceden planlanmış olduğunu ve bu şekilde mesleklerre göre bir yerleşmenin gerçekleştirilmiş bulunduğu savunmak, pek olası görülmemektedir.

Türklerin bulunduğu bölgeleri göstermek amacıyla, Kaşgarlı Mahmud'un 11. yüzyılda Balasagun'u merkez olarak çizdiği Dünya haritası o dönemde Türklerinin yaşadıkları bölgeleri ve dağılımlarını göstermesi bakımından oldukça önemlidir²⁰.

Selçuklu Hükümdarı Melikşah'ın da denizlerle ilgili olduğunu gösterecek bir olgu da görünmemekte ve kendisinin, Karadeniz ve Akdeniz'i görünce bir sevince kapılması, Büyük Selçuklu Devleti'nin denizci bir devlet olmasına yetmemektedir. Olsa olsa, burada ele geçirilecek kara parçası bırakılmış olmanın getirdiği bir sevinç söz konusu olabilir ki, işte bunun için de, her iki deniz kısa bir süre sonra Hıristiyan filolarına kaptırılmışlardır²¹.

1085'te Antakya alınmıştır ama donanma yoktur ve bunun için de Mısırlılar 1089 yılında kıyı bölgelerini ele geçirmeyi başarmaktadırlar²². Bunların dışında bir de, Türklerin Malazgirt öncesinde de Anadolu içlerine göç etmeye başladıkları dikkate alınarak şöyle bir değerlendirme yapmak mümkün görülmüyor: Anadolu'ya yerleşme, bir devlet politikası sonucu değildir.

Türklerin bir boyu batıya, bir boyu kuzeye, bir diğeri de başka bir yöne gitmiştir. Anadolu'nun her yerinde Türk görünmüştür ve bunlardan bir kısmı da doğal olarak sınır bölgelerindeki Bizanslılarla komşu olmuşlardır.²³

Bu konuya ilişkin olarak bazı kaynaklarca, komşuların zaman içerisinde birbirleriyle kaynaşması sonucunda oluşan karışık ve yeni bir ırkın ortaya çıktığı, Türklerin ve Rumların bu yeni ırkı oluşturdukları ileri sürülmektedir.²⁴

Wittek'e göre sınır hizmetleri, Bizans tarafında eyalet sakinleri ya da daha açık bir deyişle Ermeniler, Slavlar, Franklar ve oralara yerleştirilmiş bulunan Türkler tarafından yürütülmekte iken, Türk

Worldmap drawn by Al-Kashgari in order to define the regions inhabited by Turks in 11th century on which he took the city of Balasagun as the center is an important document for us to understand where Turks used to live and their dispersion.²⁰

There is no artefact suggesting the relation of Melikshah the Sultan of Seljuk Sultanate of Rüm (Anadolu Selçuklu Devleti) to seamanship and the fact that he enjoyed seeing the Black Sea and the Mediterranean Sea (Akdeniz) is not sufficient for substantiating Great Seljuq Empire as a maritime state. In the most positive judgment he felt joyous because there were no more lands remained unconquered in that part of the region, and that is also why both seas were seized by Christian fleets shortly afterwards.²¹

Antioch (Antakya) was invaded in 1085 but the armed forces did not include a navy therefore it was not very hard for Egyptians to take over coastal regions in 1089.²² Besides these, considering that Turks had already started to migrate towards central Anatolian regions even before the Battle of Manzikert took place, it seems fair to make an observation such as this: Settlement in Anatolia did not take place as the result of a government policy.

As one Turkic tribe advanced in west direction, another tribe moved towards the north, and another one to another direction. Turks set foot all over the Anatolian peninsula and some were eventually neighbours to Byzantine Anatolians at border districts.²³

Based on some sources a race was generated anew through the amalgamation of neighbours in time, and Turks and Romans built this new race.²⁴

According to Wittek border protocol was conducted by Byzantine state inhabitants or in other words Armenians, Slavs, Franks and Turkish settlers on



Antakya Kalesini Haçlılara Karşı Savunan Selçuklular, 1098
Seljuks Defending Fortress of Antioch Against Crusades, 1098



969 Yılında Bizanslıların Antioch (Bakras) Kalesini Fethi
Siege of Antioch by Byzantines in 969

kale olan İznik (Nikea) ‘i ele geçirerek, burayı merkez ilan etti.³⁰ (1076)

Anadolu Selçuk devletinin kurucusu olan bu Komutan, Rumlarla yaptığı savaşlar sonunda Marmara sahillerine kadar ilerledi. Anadolu'nun güney ve batı kısımları henüz Rumların elinde olmasına rağmen o doğrudan doğruya İmparatorluğun merkezine saldırmak istiyordu. Fakat deniz kuvveti olmadan İstanbul ele geçirilemezdi.

Bu ihtiyacı kabul eden Süleyman Şah, İzmit sahilinde bir donanma kurmak için hazırlığa başladığı sırada Antakya olayı çıktı. Anadolu'nun güneydoğusunda bulunan Antakya kalezi henüz Rumların elinde bulunuyordu. Antakya valisinin oğlu, İznik'te bulunan Süleyman Şah'a gizli bir haber yollayarak, babasının Bizans'a gittiğini, eğer bir ordu ile gelecek olursa kaleyi teslim edeceğini bildirmiştir.³¹ Süleyman Şah, Kadı Ebülkasım'ı yerine vekil bırakarak hemen yola çıktı. Antakya'ya gelerek kaleyi ele geçirdi.¹⁰⁸⁴ te de bu

opportunity and took over Nicaea fortress, declaring it the capital of his empire.³⁰ (1076)

The Commander, founder of Great Anatolian Seljuk State, advanced all the way to the coast of Marmara Sea after involving in several wars against the Eastern Romans. Although southern and western Anatolia were still ruled by the Eastern Romans his intention was to directly attack the capital city of the Empire.

But Constantinople could not be conquered without the presence of naval forces.

Suleiman Shah (Süleyman Şah) was aware of this fundamental necessity and started building a navy at the coast of Nicomedia (İzmit) but then an incident took place at Antioch. The Antioch fortress in the southeast Anatolia was still in Roman sovereignty. The son of Antioch governor had send a secret message to Suleiman Shah in Nicaea, and gave him the information that his father had gone to Byzantine Empire, and if

he was to organize an expedition to Antioch he would surrender the fortress.³¹ Suleiman Shah, appointed Kadı Abu'l Qasim (Ebül Kasım) at his position and immediately left for Antioch. He took over the Antioch



Antioch (Bakras / Antakya) Kalesinin Günümüzdeki Görünümü
Current view of the Fortress of Antioch

kaleyi ele geçirmesi kendisini çok zor bir duruma soktu.

Suriye Selçuk devletinin kurucusu ve Melek Şah'ın kardeşi olan Totoş'a bağlı olan Halep Emiri, Süleyman Şah'a haber göndererek Bizanslılar zamanından kalan Antakya'nın vergisini istedi. Süleyman'ın verdiği olumsuz cevap üzerine önce Halep Emiri ile sonra onun koruyucusu olan Totoş'la savaştı. Bu son savaşta Süleyman Şah yenildi ve vefat etti. (1086) Süleyman Şah'ın oğulları, Melikşah tarafından İsfahan'a götürülerek hapsedildi.³²

fortress upon his arrival. Actually he put himself in a very difficult position by taking over this fortress in 1084.

The Emir of Aleppo who was the officer of Tutush (Totoş), Malik Shah's brother, the founder of Syrian Seljuk state, had sent a message to Suleiman Shah and asked the payment of the past due taxes from the period of Byzantine sovereignty. Upon his negative response Suleiman had to fight first the Emir of Aleppo then his protector Tutush. During this final war Suleiman Shah was beaten and he died. (1086) The sons of Suleiman Shah were taken to Isfahan where they were incarcerated.³²

Notlar / Endnotes

1. Ali Rıza İşipek, Oğuz Aydemir, " 1770 Çeşme Deniz savası" Denizler Kitabevi, 2006, s.15
2. Hayati Tezel, Anadolu Türklerinin Deniz Tarihi, C.I, İstanbul, 1973, s.3
3. Çoskun Güngen, " Denizlerdeki Türk", Ankara, 1992
4. Arthur Koestler, Onuncu Kabile, Belkis Çorapçı çevirişi, A. Rasim,,İstanbul, 1984, s.106
5. Koestler, s.106
6. Koestler, s.109
7. Koestler, s.141
8. Koestler, s.142
9. Bene Grousset, Bozkır İmparatorluğu, M.Reşat Uzman çevirisi, İstanbul, 1990, s.282
10. Akdes Nîmet Kurat, 4-18.Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri, Ankara, 1972,s.50
11. Kurat, s.53
12. Kurat, s.54
13. Kurat, s.63
14. Kurat, S.65
15. Prof.Dr.Ibrahim Kafesoğlu, Harzemşahlar Devleti Tarihi, Ankara, 1984, s.258
16. Prof.A.Pjeval, Yabancılara Göre Eski Türkler, İstanbul, 1974, s.100
17. Haydar Alpagut, Denizde Türkiye, İstanbul, 1937, s.29
18. Alpagut, s.29
19. Prof.Dr.Fuat Köprülü, Osmanlı Devletinin Kuruluşu, Ankara, 1959, s.45
20. Daire şeklinde olan haritanın çevresinde Doğu, Batı, Kuzey, Güney yönleri belirtilmiş, bazı deniz ve ırmaklar gösterilmiştir. Batıda resmedilen yerler İdil boyalarına, yanı Kıpçakların ve Frenklere oturdukları bölgelere kadar uzanır. Güney-Batıda Habeşistan, Güneyde Hint, Sint, Doğuda Çin ve Japonya tasvir edilmiştir.
21. Doğan Avcioglu, Türklerin Tarihi, Dördüncü Kitap, İstanbul, 1981, s.1590
22. Avcioglu, s.1790
23. Çoskun Güngen, " Denizlerdeki Türk", Ankara, 1992
24. Prof.Dr. Fuat Köprülü, Osmanlı Devletinin Kuruluşu, Ankara, 1959, s.4
25. Paul Wittak, Menteşe Beyliği, O.S. Gökyay çevirisi, Ankara, 1944, s.5
26. Wittak, s.6
27. Wittak, s.112
28. Tezel, s.4
29. Fevzi Kurtoğlu, " Türklerin Deniz muharebeleri", Deniz Matbaası, İstanbul, 1932, s.25
30. Timar ve Ziamet sahipleri ödeneklerini her 3000 akçesi bir kılıç itibar edilerek silah ve cephanesi mükemmel bir asker hazır bulundurur ve sefere bunlarla beraber katıldılar. Timar sahipleri azami olarak 6 kılıç sahip olurdu.
31. İskender'in vefatı üzerine generalları arasında başlayarak senelerce devam eden savaş sırasında general Lysimachos büyük İpsos savaşını kazanmış ve bu savaşta ölmüş olan rakibi general Antigonos tarafından kurulan şehre Nikea (zafer) adını vermiştir.
32. Kurtoğlu, s.25
1. Ali Rıza İşipek, Oğuz Aydemir, " 1770 Çeşme Deniz Savaşı" Denizler kitabevi, 2006, p.15
2. Hayati Tezel, Anadolu Türklerinin Deniz Tarihi, C.I, İstanbul, 1973, p.3
3. Çoskun Güngen, " Denizlerdeki Türk", Ankara, 1992
4. Arthur Koestler, Onuncu Kabile, Turkish Translation by Belkis Çorapçı, A. Rasim,İstanbul, 1984, p.106
5. Koestler, p.106
6. Koestler, p.109
7. Koestler, p.141
8. Koestler, p.142
9. Bene Grousset, Bozkır İmparatorluğu, Turkish Translation by M.Reşat Uzman, İstanbul, 1990, p.282
10. Akdes Nîmet Kurat, 4-18.Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri, Ankara, 1972,p.50
11. Kurat, p.53
12. Kurat, p.54
13. Kurat, p.63
14. Kurat, p.65
15. Prof.Dr.Ibrahim Kafesoğlu, Harzemşahlar Devleti Tarihi, Ankara, 1984, p.258
16. Prof.A.Pjeval, Yabancılara Göre Eski Türkler, İstanbul, 1974, p.100
17. Haydar Alpagut, Denizde Türkiye, İstanbul, 1937, p.29
18. Alpagut, s.29
19. Prof.Dr.Fuat Köprülü, Osmanlı Devletinin Kuruluşu, Ankara, 1959, p.45
20. The four cardinal directions were indicated around, and certain bodies of water were shown in the circular map. Illustrated locations belong to a Turkic tribe called İdil people along Volga (İtil/İdil) River, i.e. a region where Kipchaks and Franks lived, in the west. Ethiopia (Habeşistan) was depicted in southwest direction, and India, Sindh in the south and China and Japan were shown in the east directions in the map.
21. Doğan Avcioglu, Türklerin Tarihi, Dördüncü Kitap, İstanbul, 1981, p.1590
22. Avcioglu, p.1790
23. Çoskun Güngen, " Denizlerdeki Türk", Ankara, 1992
24. Prof.Dr.Fuat Köprülü, Osmanlı Devletinin Kuruluşu, Ankara, 1959, p.4
25. Paul Wittak, Menteşe Beyliği, Turkish Translation by O.S. Gökyay, Ankara, 1944, p.5
26. Wittak, s.6
27. Wittak, p.112
28. Tezel, p.4
29. Fevzi Kurtoğlu, " Türklerin Deniz muharebeleri", Deniz Matbaası, İstanbul, 1932, p.25
30. Feoffees who gave enfeoffments were considering 3000 akches as payment per swordsman to have the armed forces meticulously equipped with weaponry and ammunition, and ready and waiting to take part in military campaigns. The maximum number of swordsmen a landlord could own was six.
31. Upon Alexander the Great's death the war among his generals lasted for many years during which General Lysimachus won the Battle of Ipsus, and named the city founded by the defeated, rival General Antigonus I as Nicaea (victory).
32. Kurtoğlu, p.25

Süleyman Şah'ın vefatı üzerine fırsatlarından istifade etmek isteyen Bizanslılar, İznik'i geri almak için uğraştılar. Fakat kadı Ebülkasım İznik'i savunurken bile İstanbul'u ve Marmara sahilileyiyle adaları ele geçirme düşüncesinden asla vazgeçmedi. Bu amaçla Gemlik kasabasını ele geçirdi ve orada bir donanma yaptırmaya başladı.¹

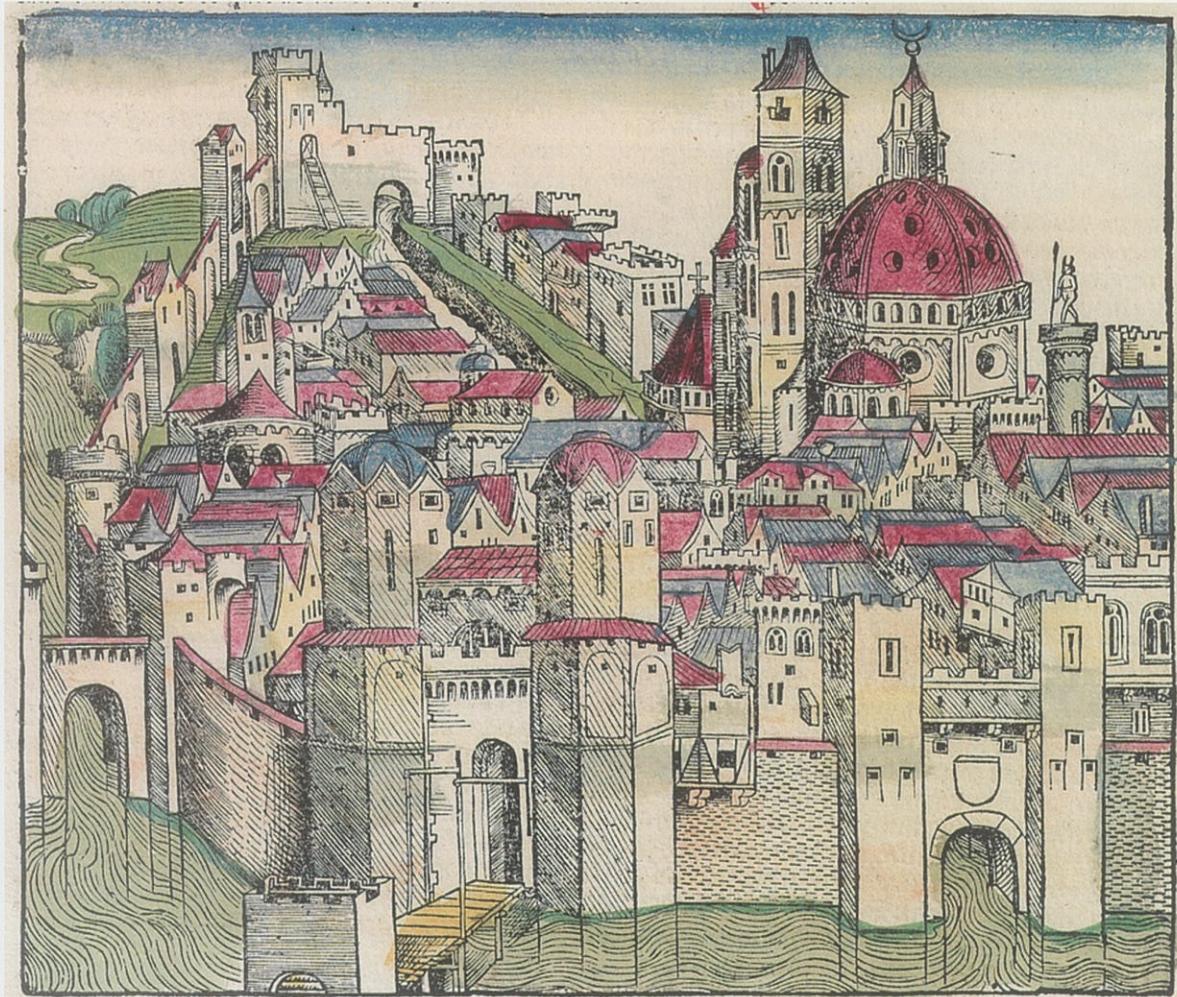
Bizans İmparatoru Aleksi Komnenos, Ebülkasım'ın bu cüretkar hareketini öğrenince büyük bir endişeye kapıldı. İmparatorluğun geleceği için bu hareketin ilerlemesine engel olmaya karar verdi. Manoel Botomit komutasına verilen Bizans donanması Gemlik'e gönderildi. Bunun yanında Naticsiyos'un komutasında bulunan bir ordu da karadan ilerlemeye başladı.

Ebülkasım Gemlik'te bir miktar muhafiz bırakıktan sonra Naticsiyos'un ordusunu karşılaşmak üzere süvari harekâtına uygun olan Alikas-Alikas bölgesine çekildi. Bu sırada bundan yararlanan Botomit, donanma ile Gemlik'e hücum etti.

When Suleiman Shah passed away Byzantine Empire wanted to take advantage of the situation struggling to take back Nicaea. But even when kadi Abu'l Qasim was defending Nicaea he never gave up on the idea of conquering Constantinople, the coasts of Marmara and the Prince Islands. With this target in mind he captured the town of Prusias ad Mare/Kios and started building a navy there.¹

When the Byzantine Emperor Alexios I Komnenos found out about this courageous move of Abu'l Qasim he was severely alarmed. He decided to prevent the development of this move for the soundness of the Empire's future. The Byzantine Navy and its commander Manuel Boutoumites were sent to Kios. Additionally commander Tatikios started advancing towards Nicaea from land with an army.

After leaving a few guards at Kios Abu'l Qasim he retreated to Alikas-Alikas region which was suitable for a cavalry men's operation to confront the army of Tatikios. In the meantime Boutoumites benefited



Nuremberg Kroniklerinde İznik Şehri, 1493
City of Nicea, Nuremberg Chronicle, 1493

Henüz inşa edilmekte olan gemileri ve tezgâhları ateşe verdikten sonra geri çekildi. (1088)

Selçuk Türklerinin Marmara Denizi'ne çıkmak için yaptıkları, ilk deneme böylelikle yarınlardı.

Melikşah'ın vefatı üzerine oğlu Berk Yaruk hükümdarlığı geçtikten sonra, Süleyman Şah'ın oğlu Kılıç Arslan'ı, babasının malikânesine gönderdi. Kılıç Arslan İznik'e gelerek Batı Anadolu'da kendi bölgelerini idare eden Emirleri komutası altına aldıktan sonra Rumlarla savaşmaya başladı. (1093) Apolonya (Gizik) şehrini ele geçirerek Marmara sahillerine ulaşmaya çalışıysa da Bizanslılar karşı saldırısı ile bu yerleri geri aldılar.

Marmara sahillerinde başarılı olamayan Selçuk Türkleri bu defa Ege Denizinde saldırıyla geçtiler. İzmir limanını ele geçirmiş olan Kılıç Arslan'ın kayın pederi Çaka Bey Ege Denizin'e çıkmayı başardı.

Sinop Üssü ve Tersanesi

Selçukluların Karadeniz sahilinde Sinop, Akdeniz sahilinde Antalya gibi iki önemli harekat üssüne sahip olduktan sonra yaptıkları deniz seferleri hakkında bir belge bulunmamaktadır.² Kıbrıs krallarının ve aynı zamanda Akdeniz'in en önemli denizcileri olan Venezliler ve Cenevizlilerin tarihleri ayrıntılı bir şekilde incelendiği takdirde bazı bilgilere ulaşılabilirliği değerlendirilmektedir.

Karadeniz'in tek doğal limanı olan ve asırlarca Roma ile Bizans İmparatorluklarının egeninliğinde bulunan Sinop, 1214 yılında Selçukluların eline geçtikten sonra Hıristiyan tüccarların Karadeniz'deki faaliyetleri oldukça etkilenmiş, yerlerini Türk tüccarlar almaya başlamıştır. Kalenin İzzettin Keykavus tarafından fethedildiği ile ilgili kitabe halen kale lonca kapısının yanında durmaktadır.

Sinop'u bir üs haline getirmek isteyen Selçuklular öncelikle iç kalede Sinop Tersanesi'ni faaliyete geçirmiş, şehrin emniyete alınabilmesi maksadıyla da Selçuklu Sultanı I. İzzettin Keykavus tarafından 1215-1218 yıllarında mevcut

from that move by attacking Kios with the navy. He retreated after setting the unfinished ships and the shipbuilding yard on fire. (1088)

This way the first attempt by Seljuk Turks to access the Sea of Marmara had failed.

Upon the death of Malik Shah his son Barkiyaruq claimed throne, and he sent Kilij Arslan I, who was the son of Suleiman Shah to the manor of his dead. On his arrival in Nicaea Kilij Arslan took under his command the Emirates who were ruling their own territory in western Anatolia, then started fighting the eastern Romans (1093). He then invaded the city of Appolonia (Gizik) trying to reach coastal Marmara but he confronted with Byzantine resistance and they prevailed and took the city back.

Seljuk Turks could not endure at the coasts of Marmara sea and this time they started attacking the Aegean costs. Chaka Bey who was the father in law of Kilij Arslan conquered the harbor of Smyrna and managed to access the sea of Aegean islands.

Sinope (Sinop) base and naval shipyard

There is no documentation on the naval expeditions performed by Seljuks after building two operational bases, one at Sinope on Black Sea shore, and one in Attalia on the shore of Mediterranean Sea.² According to historians some information maybe available if the

histories of the important sailors of Mediterranean, the Venetian and Genoese were analyzed along with the history of the Kings of Cyprus.

Sinope was the sole natural harbor in the south of Black Sea and it had been under the sovereignty of eastern Roman empire and Byzantine Empire for centuries, but after its conquest by Seljuks in 1214 the businesses of many Christian merchants were effected, and then they were replaced by the Turkish merchants. The epigraph stating the fortress was seized by İzzettin Keykavus is currently placed at the guild gate.

Seljuks who wanted to turn Sinope into a base first started by putting the Sinope shipyard inside the citadel into operation. The fortress was restored for keeping the city safe based on the planning of Sultan İzzettin Keykavus-I of Seljuks between 1215-1218, a citadel



Sinop Tersanesi Duvarında Bulunan Alaattin Keykavas I Tarafından İnşa Edildiğini Bildiren ve İki Lisanda Yazılmış Olan Kitabe

Sinop Shipyard bilingual inscription of Kaykavus I



Sinop Kalesi Surlarında Önceden Kadırga Gözü Olduğu Değerlendirilen Bölüm
Photo Of a Section on the Sinop Fortress Which Supposed to be a Vault of shipyard Once

kalenin onarımı yapılmış, limanı kontrol amacıyla kaleye bir iç kale eklenmiş, burç ve kulelerle de daha güçlendirilmiştir. Sinop'a tayin edilen yöneticilerde Karadeniz Komutanı unvanı verilmiştir.

Surlarının toplam uzunluğu 2053 mt. olan Sinop kalesinin yedi adet kapısı mevcuttur. Surların genişliği üç metreyi bulmakta yükseklikleri ise 25 -30 mt. arasında değişmektedir. Kuzeydeki iç kale 16875 m^2 , güneydeki iç kale ise 9.500 m^2 . lik bir alana yayılmıştır. On bir burçla desteklenen iç kalenin duvarlarında antik çağlara ait mimari parçalardan, sütun ve sütun başlıklarından yararlanılmıştır.

Selçuklular zamanında Sinop'ta yerleşen tekne yapımcılığı yörede giderek gelişmiş, Osmanlı imparatorluğu boyunca devam etmiş, kadırga, korvet, kalyon türü savaş gemileri ile ticaret gemileri burada asırlarca inşa edilmişdir.

Sinop tersanesi artık faal değildir, ancak bu alan da halen özellikle orta ölçekte balıkçı gemilerinin inşasına devam edilmektedir. Sinop gemi inşa kültürünü yine burada üretilen ahşap maket gemilerle sürdürmektedir.

was added inside the fortress which helps control the harbor, and it was fortified with bastions and towers. The high rank officers who were assigned to Sinope were entitled Commander of the Black Sea.

Sinope fortress walls are 2053 m, and these contain seven gates. The walls have a width of 3 m and their height is between 25 -30 m. The north citadel encompasses an area of 16875 m^2 , and the south citadel encompasses an area of 9500 m^2 . The citadel is supported by eleven bastions and its walls were built using gathered architectural components from classical antiquity, including columns and capitals.

Ship building became common at Sinope during Seljuks and developed throughout the region, it endured during Ottoman Empire period, where galiots, galleys, and corvettes type warships and commercial ships were built for centuries.

The shipbuilding yards of Sinope are no more in operation, but particularly mid-size fishing vessels are still being built in the area. The ship building culture of Sinope continues in the making of wooden model ships.

Sinop kalesi ise uzun yıllar Osmanlılar tarafından kullanılmış, cumhuriyet döneminde ise 1997 yılına kadar hapishane olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Günümüzde kalede tersane ve adalet müzesi kurulması çalışmaları sürdürilmektedir.

Asırlar boyu Selçuklu ve Osmanlı devletine tersane olarak hizmet veren ve yüzlerce geminin yapıldığı bu tarihi mekanı yeniden canlandırmak amacıyla 2008 yılında Sinop Valiliği'nin talebi üzerine burada bir "Denizcilik Müzesi" yapılabılırliği konusunu yerinde incelemiş ve bir müze projesini de hazırlayarak valiliğe teslim etmiştir. Gerekli maddi kaynağın bulunmasını müteakip bu güzel şehrimizde bir denizcilik müzesinin gerçekleştirilemesinin son derece önemli olduğunu değerlendirilmektedir.

Sinop, Konya veya Antalya'daki Selçuklu kale, cami, tersane gibi yapılardaki kitabelerde iki denizin ve iki kıtanın sultanı anlamına gelen "Sultan ül-berreyn vel-Bahreyn" ibarelerine rastlanmaktadır. Buradan Selçukluların denizlere önem verdiğiini anlayabiliriz.

Sinope fortress was used by Ottomans for many years, and during the times of the Republic it had the function of a prison facility until 1997. Presently there is a project of transforming this facility into a shipbuilding and justice museum at the same time.

We have analyzed the possibility of transformation of this historical structure where hundreds of ships were built over the centuries for Seljuks and Ottomans into a "Maritime Museum" upon the request by Sinope Governor in 2008 and prepared a museum project and delivered it to the governor. It was evaluated and thought that building a maritime museum for that beautiful city would be extremely important when the necessary funds are available.

At fortresses, mosques and shipbuilding yards from Seljuks period in Sinope, Konia (Konya) or Antalya we can see expressions such as "Sultan ül-berreyn vel-Bahreyn" on epigraphs which mean sultan of two seas and two continents. These expressions suggest the importance of seas from Seljuks perspective.



Sinop Kalesi ve Önünde Halen Devam Eden Tekne Yapım Faaliyetleri
Sinop Fortress and Ongoing Shipbuilding Activities

Alanya Kalesi ve Tersanesi

Antalya körfezinin doğu sahilinde bulunan ve eski zamanlarda Kalonoros adını taşıyan şehir 1221 yılında I. Alaattin tarafından ele geçirildikten sonra Hükümdarın adını, yani Alaiye adını almıştır. Alaiye Kalesinin biri kuzeydoğu, diğeri kuzeybatı yönlerine açılan iki kapısı vardır. Hem Antalya ve hem de Alaiye'nin Selçuklular tarafından deniz üssü olarak kullanıldıklarını buralarda mevcut kitabeler göstermektedir.

Beşgen şeklinde bir sur ile çevrilmiş ve etrafi sarp bir tepe üzerinde bulunan bu yer aynı zamanda geniş bir yerleşim birimiyydi. Üst tarafındaki düz tepe ayrı bir sur ile çevrilerek iç kaleyi oluşturmaktadır. Kale içinde birçok su sarnıcı vardır. Ayrıca kalenin liman tarafında Kızıl Kule adıyla bilinen bir kule vardır.

Alaiye (Alanya) Fortress and Shipyard

A fortress located on the east coast of the gulf of Attalia and was named Koloneros, was seized by Alaettin I in Hegira 617 and was named after the ruler Alaiye. Alaiye Fortress has two gates one facing northeast and another facing northwest directions. Some epigraphs that were preserved at those locations suggest that both Attalia and Alaiye were used by Seljuks as maritime base.

This place that was encompassed by a pentagon wall and is located on a steep hill was at the same time a large settlement. The flat hill at the top was again encompassed by walls and this constitutes the citadel. There are many cisterns inside the fortress. Besides, there is a tower named Red Tower (Kızıl kule) on the side of the fortress that is looking over the harbor.



Alanya Tersanesinden Kızıl Kule Görünümü
View of Red Tower from Alaiye Shipyard



1



Kızıl Kule ve İçi, Ortada Su Sarnıcı(üstte)

Interior of Red Tower and Water Cistern in the Middle

Kızıl Kule Üzerinde Kitabesi (yanda)

Inscription on the Red Tower

Sekizgen planlı bir yapı olan Kızıl Kule 13. Yüzyıl Selçuklu eseridir. 1226 yılında Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat tarafından Sinop Kalesi'ni yapan Halepli Yapı Ustası Ebu Ali Reha El Kettani'ye yaptırılmıştır. Sekizgen planlı ve her bir duvarı 12,5 metre genişliğinde olan kulenin yüksekliği 33 metre, çapı 29 metredir. İçinde zemin dahil beş kat vardır. Kulenin üstüne yüksek aralıklı ve 85 basamaklı taş merdivenle çıkılmaktadır.

Red Tower is a structure in octagonal shape that was built in 13th century by Seljuks. The construction work was given to Ebu Ali Reha El Kettani of Aleppo who had also built Sinope Fortress in 1226 upon a request by Seljuks Sultan Alaaddin Keykubat. The octagonal planned tower height is 33 m and its diameter is 29 m and the wall width is 12.5 m. It contains five storeys including the ground floor. The top of the tower is accessed by 85 high stone steps.

Alanya Tersanesi ise Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat'ın kenti almasından altı yıl Sonra Kızıl Kule'nin yakınında 1227'de yapımına başlanmış ve bir yılda bitirilmiştir. Kemerli beş gözden oluşan tersanenin denize bakan cephesi 56,5 metre, derinliği 44 metredir. Tersane için seçilen yer, gün ışığından en fazla yararlanılacak şekilde planlanmıştır. Tersanenin giriş kapısındaki yazıt, Sultan Keykubat'ın armasını taşır ve rozetlerle süslüdür. Alanya Tersanesi, Selçukluların Akdeniz'deki ilk tersanesidir.

Alanya tersanesi dünya üzerindeki belki de en eski kadırga gözlerine sahiptir. Uzun bir süre kapalı kalan tersanenin halkın ziyareti'ne açılması ve turizme kazandırılması Alanya Belediye Başkanlığı tarafından hedeflenmiş ve 2008 yılında bizden bu konuda destek talep edilmiştir.

The construction of Alaiye shipbuilding yard had started six years after Seljuks Sultan Alaaddin Keykubat seized the city, near Kızıl kule in 1227 and was completed in one year. The shipbuilding yard consisted of five arched halls with a 56.5 m long façade facing the sea, and a 44 m depth. The location that was selected for the construction of a shipbuilding yard was planned to maximize the daylight hours. The epigraph at the entrance of the shipbuilding yards bears the coat of arms of Sultan Keykubat and it is ornamented with rosettes. Alaiye shipbuilding yard is the first shipbuilding yard of Seljuks on the Mediterranean coast.

Alaiye shipbuilding yard probably contains the oldest halls around the world where galleys used to be built. Alaiye Municipality aimed at public opening of shipbuilding yard that was closed for a long time and making it part of the touristic attraction center and requested our support in 2008.



Alanya Tersanesi / Alaiye Shipyard



Refik Aziz

1

2



1 Alanya Tersanesi ve
Kızıl Kule, Tuval Üzeri
Yağlıboya, Refik Aziz
Alaiye Shipyard and Red Tower,
Oil on Canvas, Refik Aziz

2 Alanya Tersanesi Müzesi -
Ortaçağ Mancınığı
Alaiye Shipyard Museum –
Medieval Catapult



Alanya Tersanesi Müzesi – Kadırga Replikası İnşası
Alaiye Shipyard Museum – Galley Replica Construction

Yaptığımız incelemelerde tersane – kızıl kule ve tophane arasında kalan bölümün muazzam bir müze alanı haline getirilmesi gerektiğini değerlendirdik ve kapsamlı bir müze projesi hazırlayarak bunu Alanya Belediye Başkanlığı'na sunduk.

Proje kapsamında en uzunu yaklaşık 50 mt. olan gözlerde fili olarak tekne inşasının yapılması, alanda o devrin malzeme ve silahlarının replikalarının yapılarak çeşitli canlandırmaların sergilenmesi, ayrıca kızıl kule içindeki iki katta düzenlenebilecek sergi konseptleri belirlenmiştir. Alanya Belediyesi tarafından son iki yıl içinde bu doğrultuda tekne inşası ve müze açılması konusunda çalışmalar sürdürülmektedir. Gerekli mali kaynağın temin edilebilmesi halinde bu çalışmaların daha kapsamlı ve profesyonel bir boyuta ulaşabileceği ve dünya çapında ilgi çekcecik bir ortaçağ müzesinin açılabileceği kıymetlendirilmektedir.

Based on our analyses the section between the shipbuilding yard, Kızıl Kule Tower and the arsenal had to be transformed into an enormous museum and we prepared a comprehensive museum project and presented it to the mayor of Alanya.

Within the scope of the project ships will be physically built inside the 50 m long halls, replicas of the supplies and weapons of the era will be displayed in the museum and animations will also be played, besides these there are exhibition concepts for two separate floors of the Kızıl Kule Tower. It has been said that the Alaiye Municipality has been preparing a similar project for the last two years. In case the necessary fundings are in place these studies maybe performed at a more comprehensive and professional level and world reknown medieval age museum can be opened.

Notlar / Endnotes

1. Kurtoğlu, p.26
2. Kurtoğlu, p.9

1. Kurtoğlu, p.26
2. Kurtoğlu, p.9

Bölüm II

XI. YY Anadolu Türkleri Kronolojisi

Chapter II / Chronology of 11th century Anatolian Turks

Chapter II

Chronology of 11th century Anatolian Turks

Bölüm II / XI. YY Anadolu Türkleri Kronolojisi

1071 Malazgirt Zaferinden sonraki 10 yıl içinde Türkler, baş döndürücü bir hızla tüm Anadolu'yu zaptetmiş; Büyük bir devlet kurmuş ve bu ülkeyi yurt edinmeye başlamışlardı. Yüz binlerce Oğuz Türkü doğudan gelip Anadolu'ya yerleşiyor, köyler ve kasabalar kuruyor, eski şehirlerde Türk nüfusu yerden bitercesine çoğalıyor, yerli halk azınlıkta kalmıyordu.

Dünyanın en müteşebbis ve enerjik bir toplumunun Anadolu'da yurt kurması, Hıristiyan Avrupa'yı dehset içinde bıraktı. Avrupa'nın en büyük devleti olan Bizans'ın, Türklerin eline geçmesinin bir zaman meselesi olduğunda artık bir şüphe kalmamıştı. Bizans'ın Türklerin eline geçmesi sonucu, Türkler Avrupa'nın hakimi olacaklar ve hiçbir kuvvet de artık onları durduramayacaktı.

İşte bu düşüncenin ışığı altında; ne pahasına olursa olsun Türklerin Rumeli'ye geçmelerini önlemek, mümkünse onları Anadolu, Suriye ve Filistin'den atmak, Akdeniz'den de uzaklaşımak lazımdı. Böyle bir harekete ise hiç bir Avrupa Devleti tek başına girişemezdi. Bütün Avrupa birliği takdirde ümit vardi.

Avrupalıların ayaklanmasıının ikinci bir nedeni de ekonomiki. XI. yüzyılda Avrupa'nın teknik zenginliği Türklerle ve Doğu Devletlere geçmiş, Avrupa tam bir sefalet içine düşmüştü. Avrupa en ilkel maddeler için dahi Doğu'ya muhtaç bulunuyordu. Yine bu dönemde Türkler Avrupa'nın üç yakasını tutmuş bulunduklarından, dünya deniz/kara ticaret yolları mutlak surette Müslümanların elinde bulunuyordu.

Avrupa'nın ihtiyacı bulunduğu maddeleri, satın alacağı altını da artık elinde kalmamıştı. Üç yüz yıldan beri Avrupa'da bir tek altın para basılmıştı. Avrupa'da orta sınıf yoktu. Tarım ilkel ve tarım aletleri tahtadandı. Sulama sistemi yoktu. Fransa, Almanya, Venedik gibi büyük sayılan Avrupa Devletlerinin yıllık geliri, en mütevazi bir Türk Beyi'nin gelirinden azdı.

Avrupa'da 1 milyondan fazla nüfusu olan ancak Almanya, Fransa, İngiltere, Macaristan, Lehistan,

n about 10 years followed by 1071 Manzikert Victory Turks had invaded entire Anatolia with head-spinning speed; they had founded a large state and started to transform that land into their homeland. Hundreds of thousands of Turkic Oghuzes from east arrived and settled in Anatolia, building villages and towns, and as the number of Turks in the population grew the people who were formerly the only natives in the population became minorities.

The fact that the most energetic and enterprising community all over the world had founded their homeland in Anatolia, alarmed Christian Europe. There were no more doubts that Byzantine Empire being the largest country in Europe, was actually about to be invaded by Turks. As a result of that Turks would have dominated Europe and no there were no forces to withstand them.

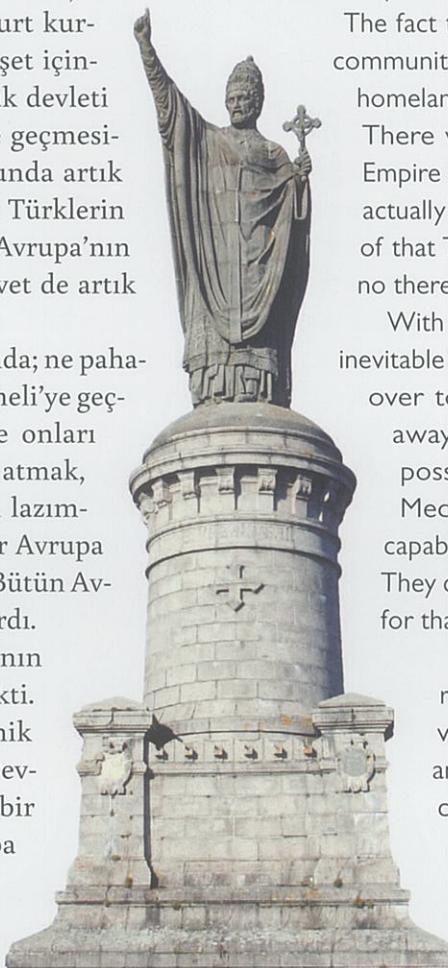
With this potential danger in mind, it became inevitable to stop Turks from crossing the channels over to Rumelia (Rumeli), and move them away from Anatolia, Syrie and Palestine if possible, and even keep them away from Mediterranean. European states were not capable of attempting such an operation alone. They could however achieve this, if they united for that purpose.

The European unrest had also economical reasons. In 11th century Europe's prosperity was technically in the hands of Turks and eastern states, and Europeans on the contrary were struggling within dire straits.

Europe was in need of even the most basic types of materials that they could provide from east. Again Turks were controlling three corners of Europe, where the international trade routes at land and sea were definitely controlled by Muslims.

Europe did not even have the gold anymore for the procurement of its necessities. Not one single gold coin was minted in Europe for three hundred years. There was no such thing as a middle class in Europe. The agriculture was primitively performed without the lack of sophisticated agricultural tools. There was not even an irrigation system used by farmers and ploughmen. Revenues of bigger European countries such as France, Germany, and Venice were even smaller than a humble Turkish Beylic (Seignioralty).

There were seven states in Europe who had populations over 1 million, and these were Germany,



Haçlı Seferlerini Başlatan Papa II. Urban Heykeli, Fransa
Statue of Pope Urban II, Who initiated the First Crusade, France

Sicilya ve Bizans olmak üzere yedi devlet vardı ki bunların hiçbirinin nüfusu 10 milyona yaklaşmıyordu. Halbuki Türk İmparatorluğu'nun 100 milyon, Çin'de ise en az 60 milyon insan yaşıyordu.

Bu maksatla Papa'nın teşviki ile Kudüs'ü Müslümanlardan alıp cennete kavuşmak ve zengin doğu ülkelerini yağmalamak maksadıyla yoksul ve cahil Hıristiyan köylüler Pierre L'ermite adlı bir Fransız papazının peşinde toplaniyordu.ⁱ

KRONOLOJİ:

1015-1016: Oğuz Türkleri henüz Horasan'a inmeden Maveraünnehir ve Usi Yurd'da iken Oğuz Beyi Çağrı Bey Gazneli Sultan Mahmud zamanında oldukça mühim bir kuvvetle hızla Gazneli topraklarını aşip Azerbaycan'a girdi. Bu akın sırasında Bizans'a tabi Ermeni Prensliği topraklarına kadar indi. Bu akınlardan bıkan Ermeni Krallığı Bizans'la anlaşarak Kars(Ani) Kalesini terk ederek Sivas'a çekildi.

1018-1021: Oğuzlar Azerbaycan'daki Bizans nüfusu altında bulunan Müslüman Şeddari topraklarına akınlar yaptı.

1030-1038: Oğuz boyları Güney Kafkasya'ya inerek Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'a saldırdılar.

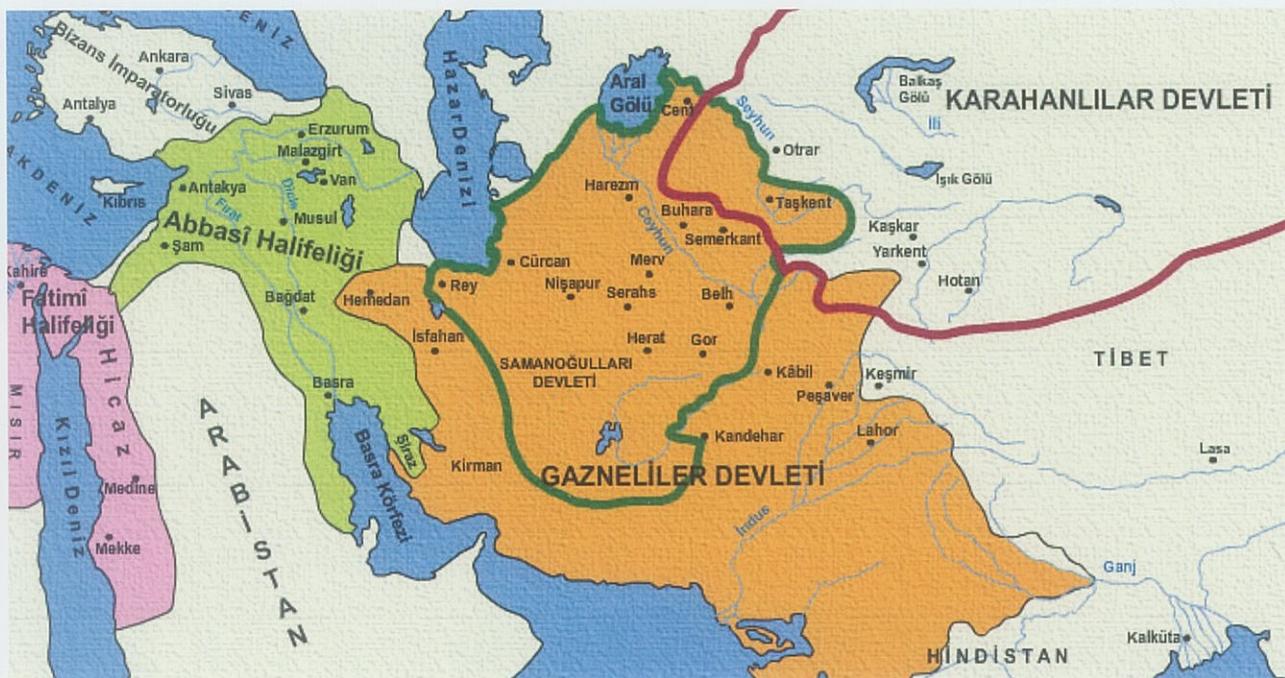
France, Britain, Hungary, Poland, Sicily, and Byzantine Empire, and none of those had a population even close to 10 million people. On the other hand the Turkish Empire had a population of 100 million, and China had a population of at least 60 million people.

Considering all this, and the support by the Pope and with the aim of taking Jerusalem from Muslims, and ensuring a place in heaven and sacking the rich eastern countries, the poor and ignorant Christian countrymen gathered behind a French clergyman named Pierre L'ermite.ⁱ

CHRONOLOGY:

1015 - 1016: Before Oghuz Turks came to Khurasan they were at Mavera-Un-Nahr (Transoxiana) and at Usi Yurd, then Cagri Bey (Çağrı Bey) who was one of the Oghuz Beys, penetrated into Azerbaijan after crossing through the lands of Ghazni during the period of Sultan Mahmud of Ghazni with a substantial number of forces with him. He went all the way to the land of Armenian Principality which was part of Byzantine Kingdom. Then the Armenian Kingdom had had enough of these raids and made a deal with Byzantine Empire to abandon the Kars (Ani) Fortress and withdrew to Sivas.

1018 - 1021: Oghuzes performed raids against the Muslim Sheddarian lands under Byzantine rule in Azerbaijan.



Gazneliler İmparatorluğu Sınırları
Borders of Ghaznavid Empire

23 Mayıs 1040: Dandanakan'da Oğuzlar, Gaznevil Sultan Mesud'a karşı kesin zafer kazandılar ve böylece Türkler kapalı kıtadan çıkararak açık denizlere çıktılar ve bin yıl için Türkliğin kaderi çizilmiş oldu.

1042-1043: Oğuz Boyları yine Güney Kafkasya'ya inerek Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'ı alt üst ettiler.

1045-1046: Oğuz Boyları yeni akınlarla Güney Kafkasya'ya inerek Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'a yeniden saldırdılar.

18 Eylül 1049: Kutalmış ve İbrahim Yinal Bey'ler Anadolu'ya girerek Sivas'ın doğusunda Pasinler'de Bizans Ordusunu büyük bir yenilgiye uğrattı. (Bu harekat Anadolu fethinin bir başlangıcı oldu)

1054: Tuğrul Bey bizzat Anadolu'ya girerek Bayburt'u aldı.

1057: Yakuti Bey Anadolu içlerine kadar akın yaparak bir Bizans ordusunu yenilgiye uğrattı.

1058: Yakuti Bey Doğu Anadolu'yu tahrip ettikten sonra Güneydoğu Anadolu'ya inerek Urfa'yi kuşattı fakat alamadı. Sonra Sivas'a yürüyüp bu şehri işgal ve yağma etti.

1030-1038: Oghuzes went to southern Caucasia attacking Azerbaijan, Armenia and Georgia.

May 23, 1040: Oghuzes triumphed against Mahmud of Ghazni at Dandanakan and had an access off of the contained continent accessing open seas and the destiny of Turks for the following one thousand years was determined.

1042-1043: Oghuz tribes attacked southern Caucasia sacking Azerbaijan, Armenia and Georgia.

1045-1046: Oghuz tribes again attacked Azerbaijan, Armenia and Georgia in southern Caucasia.

September 18, 1049: Kutalmis and Ibrahim Yinal Beys penetrated Anatolia to overwhelm the Byzantine army at Pasinler in the east of Sivas. (This operation was the start of the Anatolian conquest)

1054: Tugrul Bey personally penetrated Anatolia conquering Bayburt.

1057: Yakuti Bey made several attacks throughout Anatolia and defeated a Byzantine army.

1058: Yakuti Bey heavily destroyed eastern Anatolia then went to southeastern Anatolia sieging but not conquering Urfa. Then left for Sivas, invading and sacking the city.



1 Selçuklu Sultanlarının mezarlarını barındıran Kharaghān İkiz Kuleleri, 1053 - İran
The Kharaghān twin towers, built in 1053 in Iran, is the burial of Seljuq Sultans



2 Urfa Kalesi'nin Günümüzdeki Görünümü
Current view of Edessa Fortress

1063: Alpaslan Büyük Selçuklu Sultanı oldu.

1064: Alpaslan Gürcistan'a giderek bu Hıristiyan krallığını ülkesine kattı. Kardeşi Yakuti Bey de Van ve yöresini fethetti.

1065: Türkler yine Urfa'yı kuşattı, Halep ile Antakya yakınlarına kadar geldiler.

1066: Büyük Türk komutanlarından Gümüş Tekin yanında Afşin ve Ahmet Şah Beyler gibi önemli Türk generallerinin bulunduğu halde Murar ve Dicle vadilerini yağmaladı, Nizip'e kadar geldi. Burada 10.000 kişilik Bizans ordusunu imha etti.

1067: Afşin Bey Malatya önlerinde diğer bir Bizans ordusunu yenilgiye uğratıp Kayseri'yi aldı. Daha sonra Torosları aşip Kılıkya'yı yağmaladı ve Halep civarına geldi. Bu yıl Alpaslan'dan aldıkları emir gereğince, Afşin Bey ile beraber Gümüş Tekin ve Ahmed Şah da Malatya, Ahlat, Ergani, Siverek, Armid(Diyarbakır), Meyyafarikin (Silvan), Urfa, Hımsı, (Mansur) (Adiyaman), Harran ve Antakya yörelerine akınlar yaptılar.

1068: Alpaslan Tiflis'i fethederek Kars'a geldi. Akıncılarını Trabzon yakınlarına yolladı. Bu sırada Romanos IV Diogenes Bizans imparatoru oldu. Gereken hazırlıklardan sonra büyük bir kuvvetle Anadolu'ya girip Kayseri üzerinden Halep'e kadar inerek Türk akınlarını önlemeye çalıştıysa da muvaffak olamadı. Afşin Bey ise imparatorun peşinden Eskişehir'e kadar gelerek ünlü Amuriye (Amerion) şehrinini zapt etti.

1069: Bizans İmparatoru ikinci defa Anadolu'ya girerek Kayseri önünde bir Türk akıncı kuvvetini bozdu. Ancak Türkler de Malatya önünde Fizaretos kuvvetlerini dağıttılar. Afşin bey ise Bizans ordusunun kuzeyinden dolaşarak Konya ya gerek Bizanslıları takip etti ve oradan Kilikya ve Çukurova'ya geldi ve müteakiben geri döndü.

1063: Alp Arslan became Sultan of Great Seljuk Empire.

1064: Alp Arslan attacked Georgia making this Christian kingdom part of his empire. His brother Yakuti conquered the city of and regional Van.

1065: Turks sieged Urfa again, advanced environs of Aleppo and Antioch.

1066: A great Turkish commander Gümüş Tekin with important generals Afsin and Ahmed Sah Beys sacked the valleys of Murat River and Tigris River, advanced environs of Nizip where he overwhelmed a Byzantine army of 10.000 soldiers.

1067: Afsin Bey defeated another Byzantine army in the environs of Malatya conquering Kayseri. He later climbed over Taurus Mountains sacking Cilicia, then advanced towards Aleppo. That year based on the commands by Alp Arslan, Afsin Bey, along with Gümüş Tekin and Ahmed Sah attacked Malatya, Ahlat, Ergani, Siverek, Armid (Diyarbakır), Meyyafarikin (Silvan), Urfa, Hımsı, (Mansur) (Adiyaman), Harran and Antioch regions.

1068: Alp Arslan conquered Tibilisi and advanced to Kars. He sent his raiders near Trabzon. Meanwhile Romanos IV Diogenes became the Emperor of the Byzantine Empire. Following

preparations he tried to prevent the Turkish raids by advancing through Anatolia, over Kayseri then to Aleppo but failed. Afsin Bey on the other hand followed the Emperor on his way back, attacked Eskisehir and conquered the city of Amuriye (Amerion).

1069: Byzantine Emperor and his troops went through Anatolia a second time and fought and defeated Turkish raiders before Kayseri. Turks in contrary destroyed the forces of Fizaretos before the city of Malatya. Afsin Bey on the other hand advanced to the north of the Byzantine army to Konia and followed them, then advanced to Cilicia (Çukurova) and then returned.



Romen Diyojen Adına
Bastırılmış Altın Sikke
Gold Coin of Romanos Diogenes



Bizans ve Selçuklu Süvarileri Arasındaki Savaş, Madrid Skylitzes Yazması, 12 YY
A battle between the cavalry of the Byzantines and the Seljuks, Madrid Skylitzes Manuscript, 12TH. Century

1070: Anadolu Bizans Orduları Başkomutanı Manuel Komenos Kızılırmak kenarlarında Türklerle mağlup oldu ve maiyeti ile birlikte esir düştü. Bunu üzerine Afşin Bey Kayseri üzerinden Denizli'ye kadar bir akın yaptı.

Alp Aslan'da yaz süresince Malazgirt Kalesini fethetti. Sonra Diyarbakır'ı, peşinden Urfa'yı kuşatıp alamayarak Halep'e gelerek zapt etti. Dönüşte Diyarbakır, Bitlis üzerinden Ahlat'a geldi. Bu sırada Romanos Diogenos da Oğuz ve Peçenek Türklerin, Normanların, Franklar, Almanlar ve İskandinavyalların da bulunduğu pek büyük bir ordu ile Anadolu'ya girmiş, Büyük Türk Kuvvetlerini aramaya başlamıştı.

26 Ağustos 1071: Malazgirt Savaşı, Bizans Ordusunun mevcudu 40.000 – 75.000 kişi arasında olup, ağırlıklarını 3.000 araba ve on binlerce hayvan taşıyordu, savaş araçlarını da çekiyorlardı.

1070: The commander-in-chief of Byzantine Armies in Anatolia Manuel I Komnenos was defeated by Turks on the banks of Kızılırmak River and became a prisoner of war along with his following. Afterwards Afsin Bey raided a large area between Kayseri and Denizli.

In the meantime Alp Arslan conquered Manzikert Fortress during summer. Then he sieged first Diyarbakır, and Urfa after that but he could not conquer these and he raided Aleppo which he did conquer. On his way back he advanced to Ahlat over Diyarbakır, and Bitlis. On the other hand Romanos IV Diogenes entered Anatolian peninsula with an enormous army that consisted of Oghuzes, Pechenegs, Normans, Franks, Germans and Scandinavians, and started pursuing the Great Turkish Forces.

August 26, 1071: Battle of Manzikert; the Byzantine Army contained between 40.000 to 75.000 of soldiers and their load were transported by 3.000 carriages and tens of thousands of animals, which were also dragging

Türk ordusu ise yaklaşık 50.000 kişi kadardı. Bizans ordusu mağlup edildi. Anadolu artık Türklerre açılmış oldu.

1072: Alp Aslan öldürdü. Bu dönemde Büyük Selçuklu Devleti bir cihan devleti oldu. Süleyman Şah Anadolu'ya girdi ve Orta Anadolu'yu baştan-başa fethetti. Aytekin ve Afsin Komutasındaki kuvvetler Filistin ve Kudüs'ü Fatimilerden aldılar.

1073: Artuk Bey İzmit'e kadar akın yaparak bir Bizans ordusunu yendi. Daha sonra Amasya'ya dönerek Yeşilırmak vadisini fethetti.

1074: Süleyman Şah Antakya önünde bir Bizans ordusunu yendi. Mengücek Bey Erzincan çevresini zapt etti. Ebulkasım Bey Erzurum ve Çoruh taraflarını aldı. Kutalmış oğlu Melik Mansur Kütabhya'ya girdi ve sonra Ege'ye doğru ilerledi. Atsız Bey Suriye kıyılarını fethetti. Akka, Sur ve Trablus Şam'ı zapt etti.

1076: İzmir Süleyman Şah tarafından zapt edildi. Süleyman Şah Antakya'yı haraca bağlayarak Kuzey Suriye'ye hakim oldu. Şam birkaç defa kuşatıldıktan sonra bu yıl başlarında ele geçirildi. Artuk Bey, Arabistan'a giderek Anşa, Kuveyt, Bahreyn ve Mecid'i fethetti. Bu dönemde Ummman Kırman Selçuklularına bağlı idi.

1077: Gümüştekin Bey Urfa ve Antep çevrelerini aldı. Süleyman Şah, Konya'yı fethetti ve Batı ve Güneybatı Anadolu'yu Ege'ye kadar aldı. Sonra

the war machinery. The Turkish army on the other hand consisted approximately of 50.000 people. Byzantine army was defeated. Anatolia was now accessible by Turks.

1072: Alp Arslan was murdered. During this period the Great Seljuk Empire became a world state. Suleiman Shah penetrated into the Anatolian peninsula and conquered throughout the central Anatolia. The forces under the command of Aytekin and Afsin took over Palestine and Jerusalem from Fatimids.

1073: Artuk Bey attacked Nicomedia and defeated a Byzantine army there. Then returned to Amasya conquering Yeşilırmak valley.

1074: Suleiman Shah defeated a Byzantine army near Antakya. Mengücek Bey made invasions in the environs of Erzincan. Abu'l Qasim Bey invaded Erzurum and Çoruh regions. Kutalmış oğlu Malik Mansur entered Kütahya then advanced towards the Aegean Sea. Atsız Bey bey invaded the shoreline of Syrie. Akka, invaded Sur and Trablus Şam.

1076: Smyrna was invaded by Suleiman Shah. Suleiman Shah held Antioch to ransom controlling northern Syrie. Damascus was conquered after being under siege a few times in the beginning of that year. Artuk Bey attacked Arabia invading Anşa, Kuveyt, Bahreyn and Mecid. During that period Ummman was part of Kırman Seljuks state.

1077: Gümüştekin Bey invaded Urfa and Antep regions. Suleiman Shah invaded Konia conquering western and southwestern Anatolia all the way to the Aegean. Then



Urfa Kalesinini İşgal Eden Bizans Ordusu ve Kalye karşı Saldırıya geçen Arapları Gösteren Minyatür, 1031, Madrid Skylitzes Yazması, 12 YY
The seizure of Edessa by the Byzantine army and the Arabic counterattack from the Chronicle of John Skylitzes 1031, Madrid Skylitzes Manuscript, 12th Century

kardeşi ile birlikte Üsküdar'ı alıp boğaza erişti. Melikşah, Kafkasya'da ayaklanan Gürcülere sefer yaparak sükuneti sağladı ve yerine Savtekin'i bıraktı.

1078: Sultan Melikşah tarafından Süleyman Şah'a Anadolu Hükümdarlığı fermanı verildi. Böylece başkent İznik olmak üzere "Anadolu Selçuklu Sultanlığı" kurulmuş oldu. Atsız, Kahire önlerinde Fatimiler'e yenildi. Bunun üzerine Melikşah, kardeşi Tutuş'u Suriye hakimi tayin etti. Tutuş; Önce Şam'ı kuşatan Fatimiler'i, sonra da Atsız'ı yenerek Şam'a hakim oldu. Böylece Suriye Selçuklu Devleti kuruldu. Gürcüler ikinci defa ayaklandılar. Melikşah bir daha Gürcistan'a gidip yeniden sükuneti sağladı.

1079: Türkler bir çok noktalarda Akdeniz, Karadeniz ve Ege'ye erişerek yer yer bu kıyıları işgale başladılar. Bu arada Bizanslılar İzmir ve Muğla yörelerinde güclükle tutunabiliyorlardı. (Bu dönemde Yakın Doğu'ya, Ege ve Doğu Akdeniz adalarına Bizans hakimdi.)

1080: Süleyman Şah, Marmara'nın güney kıyızırımı, Kocaeli yarımadasını, Üsküdar ve Kadıköyü fethetti. Boğazın Anadolu yakasında bir gümrük idaresi kurarak geçen gemilerden vergi almaya başladı. Bizans'ın boğazlar üzerindeki hakimiyeti son buldu. Karadeniz'in kilidi Türklerin eline geçti. Melikşah, Kars, Oltu ve Erzurum'u geri almış olan Bizanslılara karşı Ahmet, Ebu Yakup ve İsa Börü komutasında Türkmen birlikleri sevk edip

he attacked and conquered Üsküdar along with his brother accessing the Bosphorus. Malik Shah, attacked and pacified Georgians who rebelled in Caucasia and left Savtekin in his place.

1078: Suleiman Shah was awarded the decree of Sovereignty of Anatolia by Sultan Malik Shah. Thus Anatolian Seljuks Sultanate with its capital Nicaea was founded. Atsız, was defeated by Fatimids in the vicinity of Cairo. Upon this defeat Malik Shah declared his brother Tutush as the sovereign of Syrie. Tutush first defeated Fatimids who sieged Damascus then defeated Damascus' ruler Atsız. Thus the Syrian Seljuks state was founded. Georgians rebelled for a second time. Malik Shah went to Georgia again and pacified the Georgians one more time.

1079: Turks gained multiple accesses to Mediterranean Sea, Black Sea and the Aegean Sea making partial land invasions. Meanwhile Byzantine Empire could hardly defend Smyrna and Muğla (current name) regions. (During this period Byzantine Empire ruled the Near East, the Aegean and Eastern Mediterranean islands)

1080: Suleiman Shah invaded the southern shores of Marmara, the Mesothynia (Kocaeli) peninsula, Üsküdar and Kadıköy. He started collecting taxes from ships passing through the Bosphorus building a customs administration office on the Anatolian bank of Bosphorus. Sovereignty of Byzantine Empire on the Bosphorus was over. Leaving the gate to the Black Sea in the hands of Turks. Malik Shah, sent in the Turcoman troops under the command of Ahmet, Ebu Yakup and İsa Börü against the Byzantine army that took back



İstanbul Surlarını Savunan Bizans Ordusunu Gösteren Minyatür, 822, Madrid Skylitzes Yazması, 12 YY
Byzantine Army Defending the Sea Walls of Constantinople 822, Madrid Skylitzes Manuscript, 12th Century

Bizanslıları bu bölgeden kesin şekilde kovdu. Buralara Büyük Türk kitleleri getirilip yerleştirildi. Böylece bu bölgede Başkent Erzurum olmak üzere Saltukoğulları Beyliği kuruldu. Bu beylik Süleyman Şah'ın oğlu idi.

1082: Süleyman Şah Kiyos (Gemlik) ile Kapıdağ yarımadasını ve Çanakkale Boğazı'nın Anadolu kıyılarını ele geçirdi. Bu durum karşısında Bizans kendisini tek başına koruyamayacağını anlayarak Avrupa'dan yardım istedi. İlk haçlı fikirleri böylece uyandırıldı. Diğer taraftan müzakereler sonucu Süleyman Şah Bizans ile Maltepe'de Dragos çayını sınır kesti. Süleyman Şah'ın İzmir il Beyi Dögüş (Çaka) Bey Urla ve Çeşme'yi alarak Sığacık'tan Karaburun'a kadar Bozdoğan yarımadasına hakim oldu ve İzmir'de gemi inşasına başladı. Süleyman Şah daha sonra güneye inerek Tarsus Limanını zapt etti.

1083: Kilikya, Bütün Çukurova, Adana, gibi mühim şehirler Türkler'in elinde idi. Yalnız Maraş bölgesinde düşman direnişi vardı. Keza Bütün Anadolu bu tarihte Türkler'in elinde idi ve üstelik Arnavutluk'a taarruzda bulunan Normanları püskürtmek için Süleyman Şah, bu sırada dost

Kars, Oltu and Erzurum ridding Byzantine Empire from the region for good. Large populations of Turks were brought in these regions and settled. Hence Saltukoğulları Dynasty became the sovereign power in this region, and mainly the capital Erzurum. The sovereign was the son of Suleiman Shah.

1082: Suleiman Shah invaded Kiyos and Peninsula of the Cyzicus (Kapıdağ Yarımadası) and the Anatolian banks of the Dardanellia (Çanakkale Boğazı). The Byzantine state being aware that a defense depending only on their own forces would not be possible, asked the European countries for their support. This was how the initial idea of crusades emerged. On the other hand as a result of the negotiations with the Byzantine state Suleiman Shah identified the Dragos stream at Bryas (Maltepe) as the borderline. Emir Chaka Bey of Smyrna conquered Urla and Çeşme controlling the Bozdogan peninsula from Sığacık to Karaburun and began ship construction in Smyrna. Later on Suleiman Shah advanced to the south invading the Tarsus harbor.

1083: The entire Cilicia (currently Çukurova), Adana, and all the major settlements were under Turkish control. The enemy only resisted in Maraş region. In addition to entire Anatolia being under Turks' control Suleiman Shah sent his troops for helping the Byzantine Emperor Alexis Komnenos defend Albania against the attacks of the Normans. Emir Chaka Bey, attacked Kösten (Klazomen) island with 10 - 15 boats and conquered the island eliminating the pirates cove.

December 13, 1084: Suleiman Shah sieged then controlled Antioch Fortress which in the past had been the capital of Slevkos Empire, and the best defended fortress in the region (the citadel was captured on 12.01.1085). Kakhet Kingdom was eventually tied to Great Seljuks Empire.

1085: Buldaci Bey who was one of Suleiman Shah's commanders, attacked the final frontier of Byzantine Empire with his forces and conquered Germanicia Caesarea (Maraş), Elbistan, Cocusus (Göksun), and Besni fortresses. Thus touching the Great Seljuks Empire's southern borders with Aleppo.

June 05, 1086: Upon sieging of Aleppo by Suleiman Sah, Malik Shah's brother Tutush Bey fearing a possible invasion of Syrie by him, inevitably went to war with him. Suleiman Shah's army disintegrated during the battle against them, and he committed suicide. From then on



Antakya (Antioch) Kalesi İşgalü 1098, 12 YY. Fransız Yazması
Siege Antioch, 1098, 12 th. Century French Manuscript

bulunduğu Bizans İmparatoru Alexis Komnenos'a yardım kuvvetleri gönderdi. Çaka Bey, 10 - 15 kadar kayıklı Kösten (Klazomen) Adasına baskın yaparak burayı zapt etti ve buradaki korsan yatağını kaldırıldı.

13 Aralık 1084: Süleyman Şah, vakti ile Slevkos İmparatorluğu'nun Başkentliği yapmış ve yörenin en kuvvetli kalesi olan Antakya Kalesini kuşatarak ele geçirdi. (İçkale de 12.01.1085 de ele geçirildi) Kakhet Krallığı Büyük Selçuklulara bağlandı.

1085: Başlarında Süleyman Şah'ın komutanlarından Buldacı Bey, Bizans'ın son dayanak noktası olan Maraş, Elbistan, Göksun, Besmi Kalelerini fethetti. Böylece Anadolu Selçuklu Devleti'nin güney sınırları Halep önlereine dayandı.

05 Haziran 1086: Süleyman Şah Haleb'i kuşatınca onun Suriye'yi ele geçirmesinden korkan Melik Şah'ın kardeşi Tutuş Bey ile Süleyman Şah'ın savaşı kaçınılmaz hale geldi. Yapılan muharebede Süleyman Şah'ın ordusu bozuldu ve intihar etti. İznik'te idareye, küçük yaşıta olan Davut Kalam Aslan yerine komutan Ebül Kasım el koydu. Böylece devlet biranda ufalıp bir üç beyliği haline girdi ve Anadolu'nun diğer kısmı Büyük Selçuklulara bağlandı. (Çaka Bey) bu sırada bağımsız hale geldi.

1087: Çaka Bey Sığla (İzmir) Körfezi sahillerini korsanlardan temizleyerek emniyete aldı ve bir donanma hazırlamaya başladı. Balkanlar üzerinden inen Peçenekler, Sile cıvarında İmparator Aleksios'u feci şekilde bozguna uğrattılar.

1088: Bizans ile İznik Türk Beyliği arasında savaş başladı. .Bizans Komutanı Takios, Yalova'ya çıkışma yaptı ve İznik Kalesini kuşattı. Komutan Ebül Kasım birkaç ay müdafadan sonra bir çıkış yaparak Bizanslıları geri attı. Kış içinde Bizanslılar denizden geri çekildiler. Bundan sonra Ebül Kasım Gemlik (Sevkios) kasabasını zaptederek ele geçirdiği yöredeki gemilerden bir Deniz Kuvveti teşkil ederek başına Alkan Bey'i "Kıyı Bey'i- Emir- Üs Sevahil" olarak geçirdi ve Gemlik'te tersane kularak yeni bir donanma inşasına başladı. Aynı yıl Çaka Bey 34 parça gemi ile Midilli, Sakız, Karyot, Sisam, İstanköy, Sömbeli ve Rodos adalarını vurdu. Buralardaki korsanları dağıtarak büyük ganimetlerle İzmir'e döndü.

Nicaea's administration was in the hands of commander Abu'l Qasim instead of Davut Kalam Aslan who actually was a little boy. Thus the state became smaller and transformed into a remote beylic and the rest of Anatolia liaised with Great Seljuks. In the meantime Emir Chaka Bey became sovereign.

1087: Emir Chaka Bey got rid of the pirates harboured at Gulf of Sığla (Smyrna) coasts securing these places and started building a navy. Pechenegs descending over Balkans heavily defeated Emperor Alexios near Durostolon (Sile).

1088: War had started between Byzantine Empire and the Turkish Nicaea Beylic. Byzantine Commander Takios disembarked at Yalova and sieged the Nicaea fortress. Commander Abu'l Qasim repelled Byzantine forces after defending the fortress a couple of months. The Byzantine forces retreated via sea during winter. Following this Abu'l Qasim invaded Kios town appointing Alkan Bey as Bey of the Coasts "Kıyı Bey'i- Emir- Üs Sevahil" to the Naval Forces consisting of the vessels they had overtaken and building a new fleet was started at Kios shipbuilding yards. Chaka Bey attacked Mytilene (present Lesbos), Chios, Ikaria, Samos, Kos, Symi and Rhodos islands during that year as well. He eliminated the pirates on these islands returning to Smyrna with an enormous amount of prizes.



Haçlıların İznik Kalesini Kuşatmasını Tasvir Eden 13 YY Fransız Minyatürü
Miniature showing the siege of Nicea by Crusaders, French Manuscript

1089: Bizanslı Amiral Marmel Botomiris komutasındaki İstanbul'dan hareket eden bir Bizans filosu İmralı (Kalalimnos) Adasının keşfenesindeki Vagniti Kalesi altına demirleyerek Gemlik Körfezine keşifler yaptı. Ardından Gemlik Tersanesine baskın yaparak denizdeki ve kızaktaki Türk Gemilerini tamamen yaktı. Bundan sonra Gemlik'teki Takios Kalesi de düştü. Türk Kuvvetleri İznik'e çekildi. Çaka Bey 12 çekiri ve 40 kadar kayıkla Midilli'ye (Militenii) baskın yaparak yaz süresince tüm adayı zaptetti ve kardeşi Alp Bey'i vali bırakarak İzmir'e döndü. Bu sırada Bizans İmparatoru Aleksi Komnenos, bir yandan Ebülkasım ile barış ararken diğer taraftan da Büyük Selçuklu Sultanı ile ayrı bir anlaşma arıyordu. Bizans Amirali Doronger Ostat; 12 gemi ile barış perdesi altında İzmmit'e gelerek aniden kaleyi zaptetti.

1090: Çaka Bey kuvvetli bir filo ile Mayıs başında Sakız Adasına baskın yaparak Kaleyi zaptetti. Bu sırada Bizans kuvvetli bir donanma hazırlamaya başlamış ve asker toplamak üzere bir filoyu Karadeniz'den Kırım'a göndermişti. Diğer ufak bir Bizans filosu da Nikita Kastomonita (Kastamonili) komutasında olarak Ege Denizine çıktı.

1089: A Byzantine fleet that took off from Constantinople under the command of Admiral Marmel Botomiris wharfed in front of the Vagniti Fortress located southeast of İmralı (Kalalimnos) Island conducting expeditions to Kios Gulf. Then raided the Kios shipbuilding yards burning the entire Turkish fleet both at sea and on slipways. After that the Takios Fortress at Kios fell. Turkish troops retreated to Nicaea. Emir Chaka Bey raided Mytilene Island with 12 bastarda type galleys and approximately 40 boats capturing the island for the entire summer and appointed his brother Alp Bey as governor of the island and returned to Smyrna. Meanwhile the Byzantine Emperor Alexios I Komnenos tried to make peace with Abu'l Qasim and also another treaty with Great Seljuks Sultan. Byzantine Admiral Doronger Ostat faking a peace process unexpectedly attacked Nicomedia with 12 vessels and captured the fortress.

1090: Emir Chaka Bey raided Chios Island with a strong fleet in May, conquering the fortress. In the meantime Byzantine Empire had started to prepare a mighty navy and had sent a fleet to collect troops over the Black Sea to Crimea peninsula. Another, smaller Byzantine fleet took off to Aegean Sea under the command of Nikita Kastamonites.



Midilli Adası Portolani, Kitab-ı Bahriye. İznik Çinisi, Yeşim Yeğin
Portolan of Mytilene Island, Piri Reis, Book of Navy, on İznik Tiles, Yeşim Yeğin

19 Mayıs 1090: Çaka Bey'in Filosu ile Bizans Filosu Koyunadaları civarında karşılaştı. Türk filosu 17 çekti ve 33 yelkenli kayıktan ibaretti. Akşama kadar süren kanlı rampa muharebesi sonucu pek az Bizans Gemisi kurtulabildi. Geri kalanlar ya batırıldı ya da zaptedildi. Bu deniz muharebesi Türklerin ilk büyük deniz muharebesidir ve ezici bir zaferle sonuçlanmıştır.

1091: 29 Nisan 1091'de Kumanlarla anlaşan Bizanslılar, Birleşik Bizans –Kuman Ordusu ile Meriç Nehri'nin sol kıyısındaki Lebinium (Umurbey) Mevkiinde Peçenek ordusunu yok etti. Böylece Balkanlar'dan Peçenek tehlikesi kalkmış oldu. Bir İtalyan Amiral komutasında 20 çekti ve 50 yelkenliden kurulu bir Bizans Filosu sonbaharda İstanbul'dan yola çıkararak kışın baskın tarzında Sakız'a asker çıkardı. Durumu haber alan Dögüş Bey İzmir'den yüklediği 3.000 muharibi adanın batısındaki Valison Limanına çıkardı. 22 Ekim 1091'de iki filo karşılaştıysa da Bizans Filosu muharebeden kaçınarak issız bir adaya sığındı. Bütün kış devam eden kara muharebeleri ve denizdeki abluka sonunda Bizans Kuvvetlerinin yarısı yok edildi ve donanması iş göremez hale geldi.

1092: Bizans İmparatoru'nun kardeşi yani Doukas'ın komutasında 110 gemilik bir filo ile 30.000 kişilik bir kara kuvveti Sakız Adasına geldi. Yapılan çeşitli muharebeler sonunda bu kuvvet geri çekilerek Sakız Adası Türk'lere terk edildi. Bizans kuvvetlerinin çekilmesiyle Çaka Bey Midilli ve Foça'yı da zaptetti. Büyük Selçuklu Hükümdarı Melik Şah'ın ölümü ve yerine 4 yaşındaki oğlu Mahmud'un geçmesi üzerine İsfahan'da tutuklu bulunan Kılıç Aslan I oradan kaçarak İznik'te devletinin başına geçti. Bozulan Anadolu birliğini yeniden bir idare altına toplamaya çalıştı. Bu arada İzmir Yoresi Valiliği'nin ve Kıyı Beyliği'nin Çaka Bey'de kalmasını tanımışı üzerine Türklerin ilk resmi Deniz Kuvvetleri de kurulmuş oldu.

1093: Çaka Bey kuvvetli bir filo ile denize açılarak Asporat, Rodos, Sisam ve İstanköy Adalarını vurdu. Kılıç Aslan; Bursa - Mudanya cephesinden batıya, Bizans arazisinde taarruza geçti. Bunu karşılamak üzere Aleksander Ofobenons komutasındaki kuvvetli bir filo, müsait sudan faydalananarak Ulubat çayından Ulubat gölüne giderken karaya asker çıkardı. Ancak Kılıç Aslan'ın ani saldırısı karşısında tutunamadı. Gemileri

May 19, 1090: Fleets of Emir Chaka Bey and the Byzantine Empire confronted near Oinousses Islands Islands. The Turkish fleet consisted of 17 galley reales and 33 sailboats. As a result of the boarding ships and battling abreast until the evening very few Byzantine vessels were left intact. The remaining were either sunken or overtaken by their enemy. This was the first big battle at sea for the Turks and they came out of it with an overwhelming victory.

1091: On April 29 1091 Byzantine Empire made a deal with Kumans destroying the Pecheneg army around Lebinium (Umurbey) area on the left bank of Maritsa (Meriç) River. Thus ending the Pecheneg threat in the Balkans. A Byzantine fleet consisting of 20 galley reales and 50 sailboats under the command of an Italian admiral took off from Constantinople in autumn and raided and landed troops on Chios island in winter. When informed Emir Chaka Bey embarked 3000 warriors on his fleet at Smyrna and landed them at Valison harbor west of the island. When two enemy fleets confronted on October 22, 1091 Byzantine fleet did not get involved in fighting and took refuge at a deserted island. Byzantine forces were destroyed and their navy became functionless as a result of land battles that continued all winter-long and blockades at sea.

1092: A 110 ships-fleet carrying 30,000 troops under the command of the emperor's brother Doukas came to Chios island. After many battles that took place between the Turks and the Byzantine troops, the latter retreated and the island was abandoned to Turks. Emir Chaka Bey also invaded Mytilene and Phokai (Foça). As a result of Great Seljuks Emperor Malik Shah's death and his 4 years old son Mahmud becoming the new Emperor, Kilij Arslan I (Kılıç Aslan I) detained at Isfahan as prisoner escaped from the prison and took back his position as head of state in Nicaea. He tried to reunite the divided Anatolian unity under a single power. Meanwhile the first Turkish Naval Forces was officially established upon Emperor Kilij Arslan I's recognition of Emir Chaka Bey as Smyrna Region Governor and Coastal Bey.

1093: Emir Chaka Bey put to sea with a powerful fleet attacking Asporat, Rhodos, Samos and Kos islands. Kilij Arslan started attacking westbound towards Byzantine territory from Prusa (Bursa) – Mudania (Mudanya) frontier. To confront them a strong fleet under Alexander Ofobenons' command took advantage of the favorable condition of the sea and accessed Ulubat stream, then reached Apollonia (Ulubat) lake landing troops. But retreated upon unexpected attack by Kilij Aslan. He

gölden çıkarmak istediyse de nehir Türkler tarafından kapatıldığından başaramadı. Böylece Bizans Kara Kuvvetleri imha edilerek, mevcut gemiler de ele geçirilip Gemlik Tersanesine çekildi. Böylece Gemlik Tersanesinin yakılmasının intikamı alınmış oldu.

1094: Alkan Bey, mevcut gemilerini Bizans' dan ele geçirilen gemilerle takviye ettikten sonra Marmara Adalarını vurdu ve Marmara Adasını (Perkones) işgal etti. Daha sonra da boğaz dışındaki Bozcaada, İmroz, Semadirek ve Limni adalarını vurdu. Çok yüklü ganimet ve esirle Gemlige döndü.

1095: Bizans tüm gücünü kullanarak 200 gemilik bir kuvvet hazırladı ve 80.000 kişilik bir kara kuvveti ile bu donanmayı yani Doukas komutasında boğazdan çıkararak Beyiş'e ve Edremit kıyılarına asker döktükten sonra Midilli'ye geçti. Buranın korunmasıyla görevli olan Alp Bey kuşatıldı. Çaka Bey ise bazen karada Menderes cephesinde bazen denizde düşmanla mücadeleye başladı. Ancak Türk yardım filosu bir fırtınaya tutulup dağılıncı Bizans donanmasının taarruzuna uğradı. Böylece Türklerin tesis etmiş oldukları deniz kontrolü bozuldu. Bunun sonucu bir anlaşma yapılarak Midilli'nin Türklerce boşaltılması kararlaştırıldı. Adayı boşaltan ve ıskarça yüklü olarak dönen Türk gemileri Bizans filosunun taarruzuna uğrayarak hepsi yok edildi. Çaka Bey zor kurtuldu. Böylece Ege Denizindeki Türk deniz kontrolü tamamen bozuldu. Suriye

tried to escape with the ships from the lake and failed when the river access was blocked by Turks. Kilij Aslan annihilated the Byzantine army on land, and his forces took possession of their ships dragging them to Kios shipbuilding yards. In a way this was the retaliation against their act of destroying Kios shipbuilding yards by burning.

1094: After strengthening his fleet with the seized Byzantine fleet vessels Alkan Bey attacked the islands at Marmara sea and conquered the Proikonesos (Marmara) Island. Afterwards he attacked the islands immediately outside of Dardanelles channel namely Tenedos (Bozcaada), Imvros (Gökçeada), Samotrake (Semadirek) and Lemnos (Limni) islands. He returned with a huge amount of booty and prisoners back to Kios .

1095: Byzantine Empire gathered all his strength preparing a fleet of 200 vessels and 80.000 troops exiting the channel under Doukas' command landing troops to Beyiş and Adramytteion (Edremit) shores, then arriving to Mytilene Island sieging Alp Bey responsible for the defense of the island. Emir Chaka Bey on the other hand started fighting both on land at Menderes frontier and sometimes at sea. But when the storm dispersed the Turkish aid fleet, the Byzantine navy took advantage of the situation to attack it. Thus ending the control over the sea that Turks had established. As a result of this a treaty was made for abandonment of the Mytilene Island by Turks. Turkish vessels evacuating the island were fully packed when they confronted the Byzantine fleet which then attacked the Turkish fleet and destroyed it entirely. Emir Chaka Bey could hardly stay alive. This way the Aegean Sea was no longer controlled by Turks anymore.



Girit Araplarının Lideri Abu Hafs Bizanslıların Eline Geçmesin Diye Gemilerin Yakılmasını Emrediyor, Madrid Skylitzes Yazması, 12 YY.
Crete Saracen Leader Amermoumnes Orders the Torching of his Fleet, Madrid Skylitzas Manuscript, 12 th Century

Selçukluları Sultani Tutuş, Büyük Hakan Berkyaruk'la yaptığı muharebede öldü ve bundan sonra Suriye Selçukluları ikiye ayrıldı ve bölgede kargaşalıklar başladı.

Kılıçaslan, kayınpederi Çaka Bey'in kuvvetleyle de birleşerek Çanakkale yöresine saldırıyla geçti. Bölgenin en kuvvetli kalesi olan Abidos zaptedilip yıkıldı. Çaka Bey bu muharebede aldığı yara sonucu öldü. Yerine Tanrıverdi atandı. Ancak yeni komutan Ege Denizi egemenliğini bir daha ele geçiremedi ve Umur Bey'in tekrar ele geçirmesine kadar 200 yıl hakimiyet kaybedilmiş oldu.

1095: Fransız Papa'yı Pierre L'ermite komutasındaki 50.000 Fransız, 50.000 Alman ve Balkanlardan kuruulu yoksul ve çiplak I. Haçlı Seferi öncüleri, Bizans tarafından acele Yalova'ya çıkarıldı. Böylece Anadolu'ya ayak basan bu sefiller ordusu, Başkent İznik'i ele geçirmek sevdasında iken daha önce sultan Kılıçaslan tarafından karşılanarak tamamı kılıçtan geçirildi.

1097: I. Haçlı Seferinin asıl kuvveti Godefroy De Bovillon komutasında olarak 600.000 kişilik bir kuvvetle İstanbul'a geldi. Bunlar da alelacele Boğaziçi'nden Anadolu'ya geçirildi. Haçlı Ordusu Mayıs'ta İznik'i kuşattı. Kılıç Aslan düşmana karşı 10 da bir durumda olan kuvvetleriyle burada kanlı bir muharebe yaptıysa da düşmanı yenemeyerek geri çekildi. İznik ve Gemlik düştü. Körfez; Bizans, Venedik, Ceneviz ve diğer İtalyan gemileriyle doldu. Böylece Marmara'da Türklerin gemisi ve kıyısı kalmıyor, Marmara ve Karadeniz tamamıyla Bizans'ın kontrolüne giriyordu.

Sultan Kılıç Aslan Haçlı Ordusunu 30 Haziran'da bir defa da Eskişehir'de karşıladı. Yine pek kanlı geçen muharebede düşmanın tamamıyla imha edilemeyeceğini anlayarak tekrar geri çekilipli bundan sonra gerilla savaşlarına başladı. Bu sırada Anadolu Türklerinin kuvveti 150.000 civarında olmasına rağmen 600.000 kişilik

Tutush who was the Syrian Seljuks' Sultan at the time lost his battle against Great Hakan Berkayaruk where he died, and then the Syrian Seljuks State was divided into two and the region was in a chaotic status.

Kilij Arslan I joined his forces and the forces of his father-in-law Emir Chaka Bey, and attacked Dardanellia region. The strongest fortress of the region was invaded and destroyed. Emir Chaka Bey died as a result of the wounds from that battle. Tanrıverdi was appointed in his position. But the new commander could never regain control on the Aegean Sea and control on the Aegean could only be regained 200 years later when Umur Bey was in power.



Rahip Peter The Hermit Heykeli
Amiens, Fransa
Statue of Saint Peter the Hermit,
Amiens, France

1095: Hungry and naked pioneers of the first crusaders consisting of French, German and residents, and from the Balkans 50,000 people of each, under the command of a French priest named Pierre L'ermite were landed to Yalova by Byzantine forces. So this army of miserables who set foot to Anatolia were actually there to invade the capital of Nicaea where they confronted Sultan Kilij Arslan and were entirely annihilated.

1097: The actual forces of first crusaders consisting of 600.000 troops arrived in Constantinople under the command of Godefroy De Bovillon. They crossed the Bosphorus in a hurry to Anatolia sieging Nicaea in May. Kilij Arslan had an army ten times smaller than his enemy and was defeated following a bloody battle and he retreated. Nicaea and Kios were fallen. The gulf was full of Byzantine, Venice, Genoese and other Italian vessels. Turks had no ships nor access to the sea in Marmara where they had no more control over Marmara and the Black Sea anymore, from then on these were under the control of Byzantine Empire.

Sultan Kilij Arslan confrontated the crusaders once more on June 30 in Eskişehir. That ended up with another bloody battle and Kilij Arslan understood that the enemy could not be defeated for good, so he retreated involving in smaller guerilla wars against them. In the meantime the Anatolian Turkish forces were no more than 150.000 soldiers, and did not only fight 600.000 crusaders but



Antakya Kuşatması, 1097-1098, J.J. Dassy, 1850
Siege of Antioch 1097-1098, J.J. Dassy, 1850.

Haçlılardan gayrı, fırstattan faydalanan Bizanslılar ve Kilikya Ermenileri ile de savaşıyordu.

Sonbaharda Anadolu'yu kuşatma gayretinde bulunan Haçlı Ordusu 100.000 kişiye inmişti. Sultan Kılıçaslan, Anadolu Yaylalarında, gerilla harbiyle yarı milyon Haçlı yok etmişti. Bu seferler sırasında Batı ve Güney Anadolu Kıyıları, İzmir dahil Bizans tarafından geri alınmıştır.

1098: Haçlılar 7 aylık bir kuşatmadan sonra Antalya'yı Türklerden 3 Haziran 1098'de aldılar. İşe Büyük Selçuklu Hakanı müdahale ederek Musul Bey'ini oraya gönderdi. Fakat kale geri alınmadı.

also the Byzantine and the Cilician Armenian troops who were taking advantage of the weakness of Turks.

During autumn the crusaders sieging Anatolia were down to 100.000 soldiers. Sultan Kılıç Arslan had destroyed around half a million crusaders in Anatolian plateaus only by involving in small guerilla wars. But the western and southern Anatolian shores and Smyrna were still under Byzantine control.

1098: Crusaders sieged Attalia controlled by Turks for 7 months and invaded on June 3, 1098. Great Seljuks Sultan interfered by sending over Musul Bey. But the fortress could not be taken back.

İ Çoskun Güngen, "Denizlerdeki Türk", Ankara, 1992



Bölüm III

Bizans İmparatorluğu

Chapter III / Byzantine Empire



Chapter III

Byzantine Empire

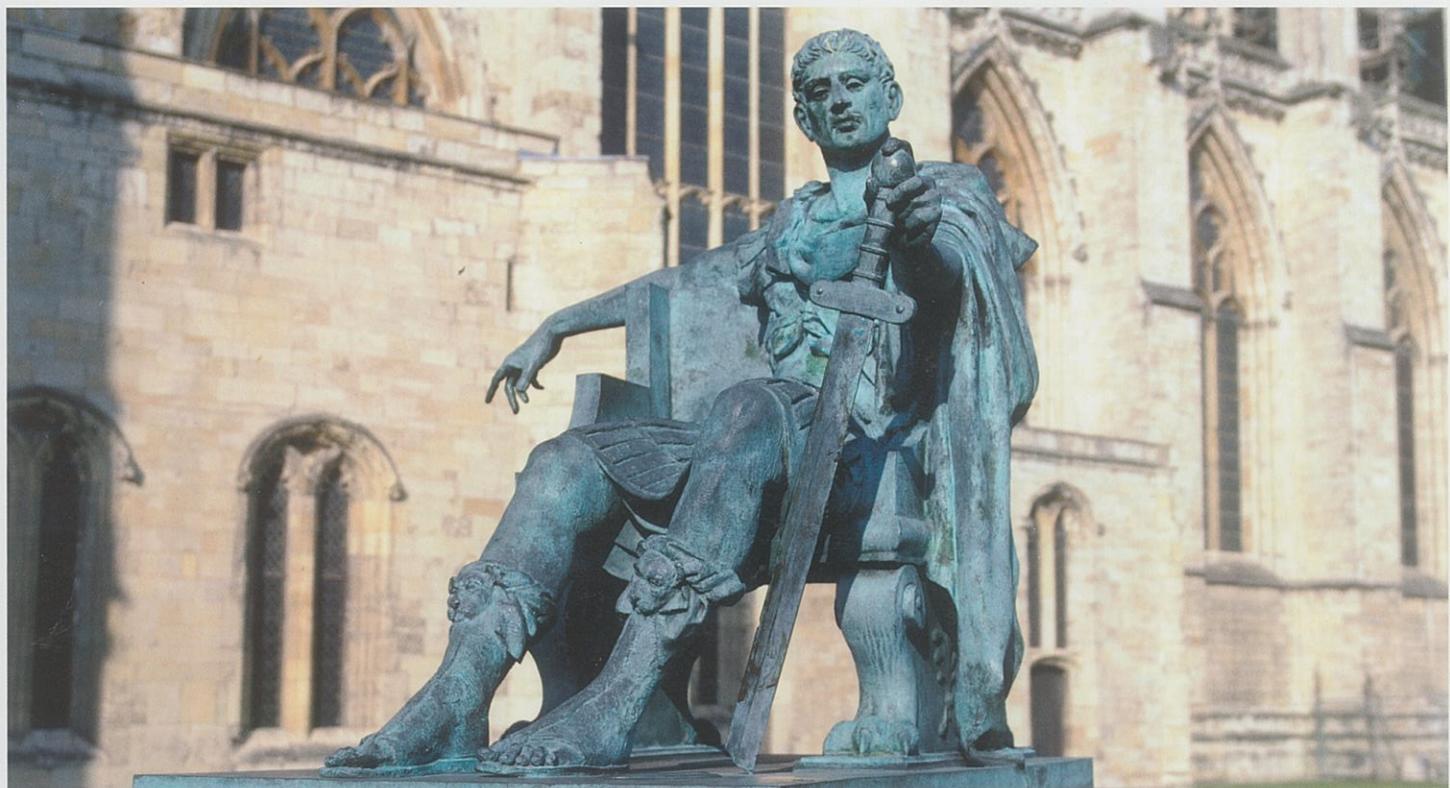
Bölüm III / Bizans İmparatorluğu

Helenist kültür ve Hıristiyan dininin Roma devlet şekli ile bir sentez haline gelmesi Bizans İmparatorluğu olarak adlandırılan tarihi teşekkülü meydana getirmiştir. Başlangıçta devlet yönetimi bakımından Büyük Roma İmparatorluğuna benzıyordu. Fakat V. asırdan sonra şekil değiştirmiş ve Hıristiyan bir Helen devleti şeklini almıştır.¹

Bu sentez Roma Devleti'nin ağırlık noktası, ekonomik bir bunalımın katkısıyla III. yüzyılın gerektirdiği gibi doğuya, Başkenti İstanbul Boğazı kıyılarında kurulan Yeni Roma ya da Konstantinopolis olarak adlandırılan yere kaydı. Byzantium'un üstünde kurulduğu ve Ortaçağ İmparatorluğunun merkezi olduğu için de Bizans İmparatorluğu diye anıldı.

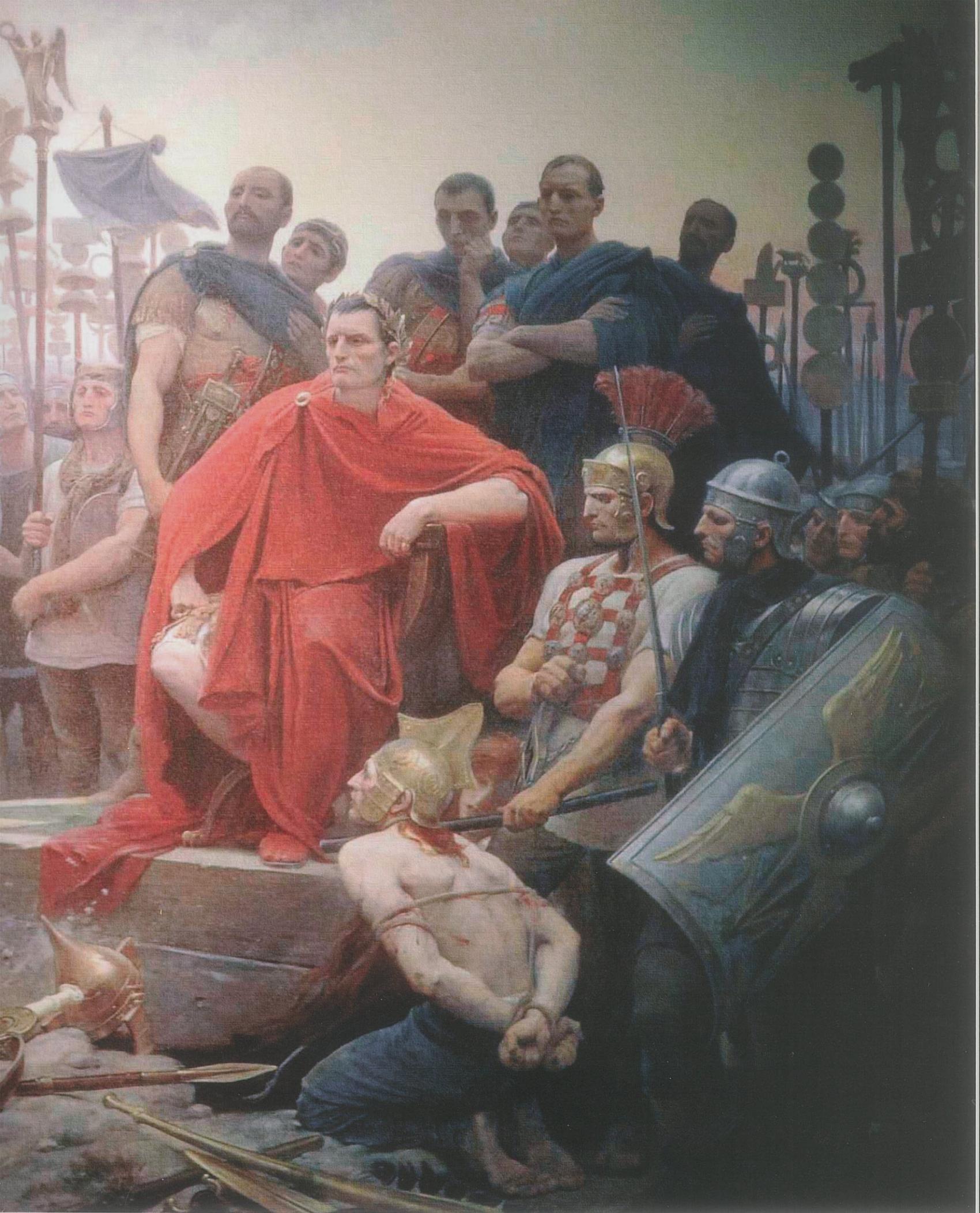
Hellenistic culture and the incorporation of the Christianity with the Roman state structure constituted the historical entity named the Byzantine Empire. In the beginning it was similar to the Roman Empire in terms of government. But as of 5th Century it took the form of a Christian Hellenistic state structure.¹

This synthesis and the gravitational force of the Roman Empire moved with the help of the economic depression and as a result of the 3rd century events towards east, to the place named New Rome or Constantinople that was founded on the banks of Bosphorus. It was named Byzantine Empire since it was built on Byzantium and was the center of the empire during Medieval Ages.



I. Konstantin' Heykeli, York - İngiltere
Statue of Constantine The Great York, England





Alesia Savaşı ve Julius Sezar, M.Ö.52, Lionel Royer, Crozatier Müzesi
Battle of Alesia, Julius Caesar, (52 BC) Crozatier Museum

Romali yöneticilerin Doğu'ya duydukları ilgi Caesar (Sezar) döneminden beri görülür. Roma'nın zenginliği, işgal edilen eyaletlerin sömürlümesine dayanmaktadır ve ekonomik ağırlık merkezi de eyaletlerinin imparatorluğa bağlanması ve fetih savaşlarının sona ermesi ile doğuya kaymıştır. Hristiyanlığın zaferi ve devlet merkezinin kesin olarak Doğu'ya nakli Bizans devresinin başlangıcını sembolize eder.

Bizans İmparatorluğu MÖ.753'te kurulan Roma devletinin bir uzantısı yani Bizans devleti eski 'Imperium Romanum'un sadece bir devamıdır.² Bizans İmparatorluğunda yaşayanlar kendilerini "Romali" olarak adlandırıyorlar, modern tarihçilerin onları Romalılarından ayırt etmek için kullandıkları "Bizanslılar" olarak tanımlamıyorlardı.³ Hükümdarları, eski Roma Sezar'larının halef ve mirasçısı saymışlardır. Devletleri yaşadığı sürece Roma adı onları büyülemiş ve Roma devlet geleneği onların siyasi düşünce ve iradelerine sonuna kadar hakim olmuştur.⁴

Roma ve Bizans imparatorlıklarındaki en önemli siyasi mevki şüphesiz ki imparatorluk koltuğuydı. MS. II. Yüzyıldan itibaren imparator tek iktidar sahibiydi ve sözü kanun yerine geçiyordu. İmparatorun elinde tuttuğu muazzam güçe karşılık Romalıların hiçbir zaman tahtı düzenleyecek sabit bir kurumsal varlık geliştirememiş olmaları ilginçtir. Genellikle tahttaki imparator veliahdini seçerdi ve yeni imparatorun bu şekilde seçilmesi nadiren muhalefetle karşılaşırıdı.⁵

III. yüzyılın başlarına kadar bir dizi aile kökenli hanedan, çoğunlukla babadan oğula olmak üzere Roma dünyasını yönetmişti. Bu hanedanların sonucusu 196 - 235 arasında hüküm süren ve eski Roma Senatosu'nu bir güç merkezi haline getirmek için önemli reformlar yapan Severus'tu.⁶

Konstantin Hanedanının hüküm sürdüğü 305 - 363 yılları arasında Roma ordusunun sel gibi kan döktüğü dini mücadeleler ve sık sık çıkan iç savaşlar yüzünden devletin kudretli durumu oldukça

The interest the Roman empires took in the Orient is observed starting with Caesar's period. The Roman wealth derived from the exploitation of the invaded provinces and economic center of gravity shifted to east through subordinated provinces and ending of wars of conquest. Triumph of Christianity and definitive shift of the capital to the east symbolize the start of the Byzantine period.

Byzantine Empire is the continuation of the Roman Empire that was built in 753BC in Rome i.e. the Byzantine state is only a continuity of the ancient 'Imperium Romanum'.²

Inhabitants of the Byzantine Empire considered themselves "Romans", but not as "Byzantine people" as the modern historians use today to make a distinction between them and the Romans.³ Their emperors considered themselves successors and heirs of the ancient Roman Caesars. They were mesmerized by the name Rome as long as their state survived and Roman state customs influenced their political thinking and so it did until the end.⁴

The most important political position of Roman and Byzantine empires was undoubtedly

the emperorship. The Emperor was the sole possessor of power starting in 2nd Century AD and his word deemed the law. It is interesting that despite the enormous power that the Emperor had in his possession Romans did not institutionalize a certain order for the throne. In general the Emperor selected his successor and this selection rarely faced an opposition.⁵

Until early 3rd century the Roman world was ruled by a series of dynasties where the position of Emperor passed smoothly from father to son. The last one of these dynasties was Severus who ruled between 196-235 and accomplished significant reforms to turn the ancient Roman Senate into the center of power.⁶

Wars of religion in which Romans spilled blood



Roma İmparatorluk Sancağı
Roman Imperial Banner



Urfa Savaşı'ndan Sonra Pers hükümdarı I. Şapur'un Bizans İmparatorunu Esir Alması, 259,
Hans Holbein the Younger, Suluboya, Kunst Müzesi, Basel

Urfa SavaValerian was taken captive by Persian king Shapur I after the Battle of Edessa, 259 Hans Holbein the
Younger, Watercolor, Kunst Museum, Basel

sarsılmıştı. Daha Konstantius devrinde Mezopotamya bölgesinde İranlıların güçlü ağırlığı kendini göstermişti.

Baba tarafından kuzeni ve üvey kardeşi Julianus'u 355 yılında batının Sezar'ı ilan etmiş olan Konstantius'un yönetimine 360 yılında muhalefet geldi. Sonraki beş yıl boyunca Julianus istilacı Germen kabilelere karşı bir dizi zafer kazanmıştır. Bu sayede Ren sınırını güvenlik altına almış ve muzaffer Galyalı askerleri boşta kalmıştı. Konstantius o sırada Pers hükümdarı II. Sapor'a karşı başarısız giden harekâtında ordusunu güçlendirmek için Julianus'un askerlerinin doğuya gönderilmesini emretti. Bu emir üzerine Galyalı askerler ayaklandı ve Julianus'u Augustus ilan ettiler. Gerek Konstantius, gerekse Julianus bir iç savaşa hazır değildi. Konstantius'un 3 Kasım 361'de ölümü bu savaşın yaşanmasını engelledi.

Julianus iki yıl boyunca tek başına hüküm sürmüştür ve iktidarı süresince Pers hükümdarı II. Şapur ile olan savaşa devam etmiştir. Yerine bir subay olan Jovianus imparator seçilir. Perslere Trajan döneminde kazanılan toprakları bırakan antlaşmayla tanınır. Mezopotamya'da hissedilir bir arazi kaybını beraberinde getiren bir barış anlaşması yapmıştır.⁷ Julianus tarafından kısıtlanan Hıristiyanların imtiyazlarını geri vermiştir.

379-457 yılları arasında iktidarda Theodosius Hanedanını görmekteyiz. Theodosius, İmparatorluğun

like water and frequent civil wars during the reign of Constantine Dynasty between 305–363 had weakened the omnipotence of the Roman state. The superiority of Persia in Mesopotamia had already showed itself during the Constantius period.

Constantius ruling faced opposition in 360. Constantius announced his cousin and step brother Julianus as the Caesar of the occident in 355. The following five years Julianus was glorious in battles against the invasions of Germanic tribes. Thanks to these victories Rhine border was secured and their victorious Gaul soldiers remained idle. Meanwhile Constantius commanded that the soldiers of Julianus advance to the east to strengthen his forces after a failed campaign against Persian King Shapur II. This command caused mutiny among Gaul soldiers and Julianus was declared Augustus. Both Constantius and Julianus were not ready for a war. Constantius died on November 3, 361 preventing a possible war.

Julianus ruled alone for 2 years and continued the war against Persian King Shapur II as long as his reign continued. Jovianus who was an army officer at the time was selected emperor. He is known with the treaty that abandoned the lands conquered during Trajan period to Persians. He made a peace settlement that caused a considerable loss of land in Mesopotamia.⁷ Jovianus renewed the privileges of the Christians which were previously mostly eliminated by Julianus.



M.S. 460 Yılında Batı ve Doğu Roma İmparatorlukları

Western and Eastern Roman Empire, 460 A.D.

tümünü yöneten son imparatordur. 395 yılında ölmüşün ardından imparatorluğu oğulları Arcadius ve Honorius arasında bölüştürüldü.⁸ Arcadius başkenti Konstantinopolis olmak üzere doğunun imparatoru, Honorius da başkenti önceleri Milano sonradan ise Ravenna olan Batının imparatoru oldu.

Roma İmparatorluğu'nun bölünmesinin ana nedenlerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Paralı askerlerin ayaklanması
- Valilerin ayaklanması
- Ekonomik sıkıntılar
- Savaşların uzaması
- Hıristiyan halkın ayaklanması
- Kavimler göçünden gelen kavimlerin Roma savunmasını çökertmeleri

Roma devleti beşinci yüzyıl boyunca farklı iktidar merkezlerinde iki farklı imparatora sahip olmaya devam etti. Doğu, Latince resmi yazışmalarda, Yunanca halk arasında konuşuluyordu. Bu durum daha sonra değişecektir ve Yunanca Doğu Roma İmparatorluğunun resmi dili olacaktır. İki imparatorluk siyasi olarak değilse de ismen, kültür bakımından ve tarihî bakımından aynı devletti

395'ten sonra Batı Roma'nın başındakiler genellikle kukla imparatorlardı. Roma şehri 410 yılında isyancı Vizigotlar tarafından üç gün boyunca, 455 yılında da daha önce görülmemiş bir şekilde Vandallar tarafından on dört gün boyunca yağmalanmıştır. 476 yılı genel olarak Batı Roma İmparatorluğu'nun sona erdiği tarih olarak kabul edilir. O yıl Orestes hizmetindeki Germen paralı askerlerinin İtalya'dan toprak edinme taleplerini reddetti. Aralarında Herulların de⁹ olduğu askerler ayaklandı.

Ayaklanmanın başında Germen Kralı Odoacer vardı. Odoacer ve adamları Orestes'i yakalayıp idam ettiler. Birkaç hafta içinde Ravenna ele geçirildi ve Romulus Augustus tahttan indirildi. Odoacer çok geçmeden İtalya'nın geri kalan kısmını da ele geçirdi.

Theodosius dynasty reigned between 379-457. Theodosius had been the last Emperor to reign the totality of the empire. After his death in 395 the empire was divided between his sons Arcadius and Honorius.⁸ Arcadius became the Emperor of Eastern Roman Empire where Constantinople was the capital, and Honorius became the Emperor of the West where first Milan then Ravenna was the capital.

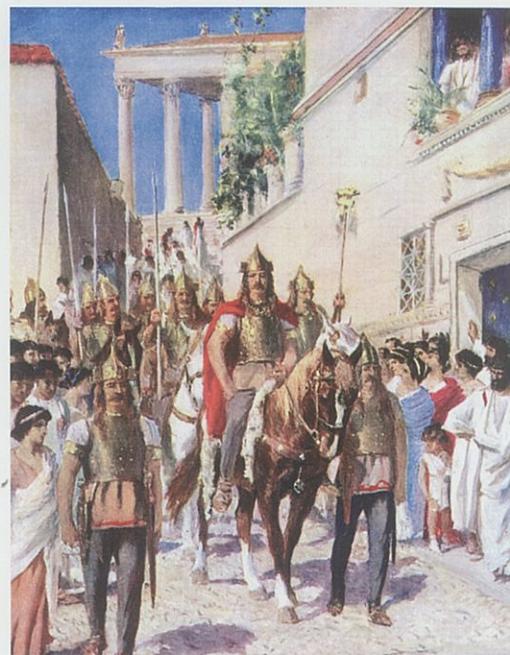
The events that triggered the division of Roman Empire can be listed as follows:

- Rebellion of mercenaries
- Rebellion of governors
- Dire economic straits
- Prolonging battles
- Rioting Christians
- Migrating tribes cracking Roman defense

Roman state went on being ruled by two emperors at different governmental centers throughout the 5th century. In the east while formal written language

was Latin, Greek was spoken among people. Later on there was a change in this situation and Greek became the official language of Eastern Roman Empire. Both empires although politically separate, were culturally and historically the same state.

In general the emperors who ruled western Rome after 395 were phony. The city of Rome was sacked for three days by rebellious Visigoths in 410, then again by the Vandals in 455 for fourteen days, and it was never sacked that bad before. The year 476 is commonly known as the year that the Western Roman Empire fell. That year Orestes refused the German mercenaries who asked him to allocate land for themselves



395 Yılında Vizigotların Kralı Alaric'in Fethettiği Atina'ya Törenle Giriş, Anonim
King of the Visigoths Alaric parades through Athens after conquering the city in 395, Anonim

in Italy. Soldiers including Heruli⁹ among them were involved in an uprising. Odoacer, the King of the German tribe was the leader of the uprising. Odoacer and his friends captured Orestes and executed him. Ravenna was conquered in a few days and Romulus Augustus was discrowned. Odoacer invaded the rest of Italy in no time.

Batı Roma İmparatorluğu'nun V. asırda yıkılmasına karşılık daha zengin olan Doğu Roma İmparatorluğu ise güçlenmeye devam ediyordu. İstanbul VI. Yüzyılda tüm ticaret teknelelerinin yelenken açtığı, sürekli gelişen önemli bir liman konumuna gelmişti.¹⁰

Bizans İmparatoru I. Jüstinyen (527-565), uzun süren iktidarı döneminde Kuzey Afrika, İtalya ve Doğu İspanya'yı yeniden ele geçirdi. Bu nedenden dolayı Erken Bizans'ın altın çağının olarak adlandırılır. İmparator ve eşi Theodora en ünlü Bizanslılardandır.¹¹ Sasani¹² kralıyla barış yaparak doğu sınırlarını güvence altına aldı. Ne var ki ülke içindeki siyasal ve dinsel anlaşmazlıkların önüne geçemedi. Bu anlaşmazlıklar, 532 yılında bir halk ayaklanması dönemiyle dönüştü. Nika Ayaklanması adıyla bilinen bu ayaklanma, komutan Belisarius tarafından başkentteki Hipodrom'da (bugünkü Sultanahmet Meydanı) bastırıldı ve 30 bin kişi öldürüldü.

Böylece ülke içinde istikrarı sağlayan Jüstinyen çeşitli alanlarda reformlara girdi. Onun en kalıcı reformlarından biri, Roma hukuku konusunda olmuştur. Bir komisyonun uzun çalışmalar sonunda oluşturduğu bu derleme, Corpus Iuris Civilis (Medeni Hukuk Yasaları) adıyla bilinir ve çağdaş Avrupa hukukunun gelişmesine de temel oluşturmuştur.

Jüstinyen zamanındaki yükseltmeden sonra 7. Yüz-yıldan itibaren gerileme dönemi başlamıştır. Bu nedenle çoğunlukla Bizans'ın karanlık devresi sayılmıştır.

Bizans İmparatorluğu, 7. ve 8 yüzyıllarda doğuda Müslüman ve Pers ordularının saldırısına uğrarken, batıda Slavların tehdidi altında kaldı. Bizans tarihinin en önemli hükümdarlarından biri olarak kabul edilen Herakleos (610-641) iktidarı ele aldığında devlet bir harabe halindeydi.

Ülke iktisadi ve mali bakımından mahvolmuştu. Eskimiş idare mekanizması durumu. Ücretle asker toplamaya dayanan ordu organizasyonu artık işlememekteydi; çünkü devletin temel toprakları

Although the fall of West Roman Empire took place in 5th century the wealthier Eastern Roman Empire was becoming stronger. In 6th century Istanbul had become an important harbor where vessels from all over the world arrived.¹⁰

During his reign that lasted a long time Byzantine Empire Justinian I. (527-565), invaded North Africa, Italy and Eastern Spain. This is why this era is known as the golden age of Early Byzantine Empire. Emperor Justinian and Empress Theodora are among the well-known persons of Byzantine Empire.¹¹ The Emperor secured the eastern borders by making a treaty with the King of Sasani¹². But he could not avoid the political and religious conflicts taking place in his own country. These conflicts transformed into a public riot in 532. This event is known in history as Nika Riots, and it was suppressed by troops led by general Belisarius in Hippodrome (presently the Sultanahmet Square) where they killed 30 thousand people.

Having provided the stability he sought in this way Justinian proceeded with reforms in various fields. One of his reforms that survived the longest is on Roman law. The collection was put together after long studies by a commission, and it is known as Corpus Juris Civilis and it set the foundation of European Civil Law.

Following the rise during Justinian period it was the start of a stagnation and decline period in 7th century. In general this period is known as the dark age of Byzantine Empire.

Byzantine Empire was subject to aggression in the east by Muslim and Persian armies in 7th and 8th centuries, and threatened by Slavs in the west. When Heraclius, who was one of the most prominent rulers in Byzantine history, came to power (610-641) the state was in ruins. The empire was economically and financially in a catastrophic situation. The old administrative mechanism had stopped functioning. The military organization that used to hire mercenaries failed; because the mainland had already under invasion; Avars and Slavs were acting freely in Balkan



**İmparator Justinyen Mozaiki, San Vitale
Basilikası, Ravenna / İtalya**
Mozaic of Emperor Justinian, San Vitale Basilica
Ravenna / Italy



Bizanslıların Pers Kalelerine, Perslerin ise İstanbul Surlarına Saldırısını Gösteren Bir Minyatür, Konstantin Manasses Kroniği
Depiction of Byzantine Army attacking Persian Fortress, and Persian Army attacking Constantinople walls from the Constantine Manasses Chronicle



Araplar ve Bizanslar arasındaki mücadele, Madrid Skylitzes Vakayinamesi, 12. YY.
Fighting between Byzantines and Arabs, Madrid Skylitzes Chronicle, 12 th Century

düşmanlar tarafından işgal olunmuştu; Balkan yarımadasında Avarlar ve Slavlar istedikleri gibi hareket ediyorlardı; Anadolu'nun kalbine ise İranlılar girmişlerdi.

Devleti bu durumdan sadece içten yenilenme, canlandırma kurtarabilirdi. Heraklios Perslerin saldırısını durdurdu ve başkentin savunmasını güçlendirdi. Tuna Irmağı'ni geçerek Bizans topraklarına inen Avarlar'ı da yendi. Bu dönemde Araplar İslam dinini yaymak için fetihlere girmiştirlerdi.

Herakleos İran İmparatorluğu'nu mağlup etmek suretiyle sadece Arapların işini kolaylaştırmış, onlara öncülük etmiş oluyordu. Zorlu bir mücadeleden sonra Sasanilerden geri almış olduğu bölgeler üzerine, tabii bir felaket gibi Arap dalgası çökmüştü. Hristiyanlık için kurtarmış olduğunu zannettiği kutsal yerleri yeniden kaybetti.¹³

Nasıl İran ve Arap istilasına karşı yapılan mücadele Bizans İmparatorluğu'nun devlet olarak varlığı bakımından kesin sonuç devresi olmuşsa,

Peninsula; Persians had conquered the center of Anatolia.

Only renewal and revitalization could rescue the state from the situation it was in. Heraclius stopped Persian aggression and strengthened capital's defense. Heraclius defeated Avars who crossed Danube River and trespassed Byzantine territory. In the meantime Arabs had begun conquest wars for expanding the Islamic religion.

By defeating the Persian Empire Heraclius was actually only facilitating the execution of Arabs' causes, he was leading them. Waves of attacks by Arabs were hitting the regions taken back from Sassanids after an uphill fight, just like a natural disaster. Justinian had lost all the sacred places that he thought he had rescued for the sake of Christianity.¹³

Byzantine Empire preserved its authentic position in terms of a Greek-Christian state and the cultural liaison between the orient and the occident as a result of their struggle against Persian and Arab invasions.





3

I Sasanileri Mağlup Eden Heraklius'un Kudüs'e Törenle Giriş'i, 629, Saragoza Müzesi / İspanya
Heraclius' return ceremony to Jerusalem after defeating Sasanids, 629, Zaragoza

2 İstanbul'un Ruslar Tarafından Kuşatılmasını gösteren Bir Rus İkonası, 860
Russian siege of Constantinople, Russian Icon 860

3 Bizans ve Sasaniler arasında Savaş, Piero della Francesca, Arozza Basilikası/ İtalya
Battle between Byzantine army and Persians, by Piero della Francesca, Arozza Basilica, Italy

Bizans, Grek – Hıristiyan bir devlet olarak, kültürel anlamda da doğu ile batı arasındaki kendine özgü mevkiiyi muhafaza etmiştir.

Constantinopolis'in Ruslar tarafından ilk kez saldırıyla uğraması 860 yılına rastlar. İmparator Michael III'ün Araplarla savaşmak için Anadolu'da oluşu, Bizans donanmasının ise savaş için Ege Denizinde oluşu Bizansın çok güçsüz bir durumda yakanmasına sebep olmuştur. 200 parça tekne ile 18 Haziran 860 tarihinde boğazdan içeri giren Ruslar önce kenar semtleri talan etmiş daha sonra Marmara Denizi'ne girerek Adaları yağmalamıştır.¹⁴

Bizans, 867-1056 arasında imparatorluğu yöneten Makedonya hanedanı döneminde ise altın çağını yaşadı. Makedonya hanedanının kurucusu I. Basileios (867-886), daha önce yitirilmiş olan Anadolu'daki toprakları yeniden imparatorluk sınırlarına kattı. I. Basileios ve ardılı VI. Leo (886-912) dönemlerinde, imparatorluğun hukuk sistemi yeniden düzenleni. VI. Leon engine bilgisi ve çeşitli konularda vermiş olduğu eserler doyayıyla Bizans tarihinde "Bilge Leon" olarak anılır.¹⁵

VI. Leon zamanında 907 yılında Ruslar Constantinopolis kapılarına kadar dayanmış ve Bizans tazminat verecek anlaşma yapmak zorunda kalmıştır.

Bizans tarihinde bir Anadolu askeri aristokrasi üyesi olarak tahta çıkan ilk insan olan Nikeforos Fokas (963-969) Girit ve Kıbrıs'ı yeniden imparatorluğa kattı, Suriye ve Balkanlar'da yeni topraklar ele geçirdi.¹⁶ 941 yılında Ruslar tekrar İstanbul kapılarına dayanmış ancak bu sefer Bizans donanmasına mağlup olmuşlardır.

Balkanlarda X. yüzyılda başlıca iki güç bulunmaktadır. Bunlardan biri Bizans diğeri ise Bulgar İmparatorluğu idi. Aralarında uzun yıllar barış hakim olmuştur. Ancak savaş yanlısı olan Bizans İmparatoru II. Nikephoros Phokas Bulgarlarla daha fazla barış içinde yaşamaya taraftar değildi ve Rusları Bulgarlara karşı kıskırttı.

Rus hakimi Sviatoslav emrindeki Rus güçleri 967 - 969 yılları arasında Bulgar topraklarını

The first aggression of Russians against Constantinople took place in 860. Emperor Michael III was fighting against Arab forces in Anatolia, and Byzantine fleet was engaged in a battle in the Aegean Sea, this eventually caused extreme weakness on the part of the Byzantine state. Russians arrived with 200 vessels through the Bosphorus channel to Constantinople on June 18, 860, and they sacked first the outskirts then they sailed to Marmara sea to sack the Prince islands.¹⁴

Byzantine Empire was going through its golden age during the Macedonian Dynasty that ruled the empire between 867-1056. The founder of Macedonian dynasty Basileios I (867-886) conquered the land of the empire that was previously lost in Anatolia. The empire's legal system was reconstructed during the reign of Basileios I and his successor Leo VI (886-912). Leon VI was renowned for his profound knowledge and his literary work on many different topics, and in Byzantine history he is referred to as "Leon VI the Wise".¹⁵

The Rus' attacked Constantinople during the reign of Leon VI in 907 and Byzantine Empire paid them off and eventually was forced to sign a treaty.

Nikephoros Phokas (963-969) was a member of military aristocracy and the military and he also was the first person having this characteristic to claim the throne. Nikephoros Phokas conquered the

lost territories of the empire, Crete and Cyprus (Kıbrıs), and also new territories in Syrie and Balkans.¹⁶ In 941 the Rus' attacked Constantinople again but this time were defeated by the Byzantine navy.

There were mainly two centers of power in the Balkans during 10th century. One of these was Byzantine and the other was Bulgarian Empire. Their relations could be described as peaceful for many years. However Byzantine Emperor Nikephoros II Phokas was a bellicist, and a stranger to the notion of preserving the peace with Bulgars and provoked the Rus' against Bulgars.

Rus' forces under Sviatoslav invaded Bulgarian soil between 967-969. Particularly important was that 80 Bulgarian settlements in the northwest



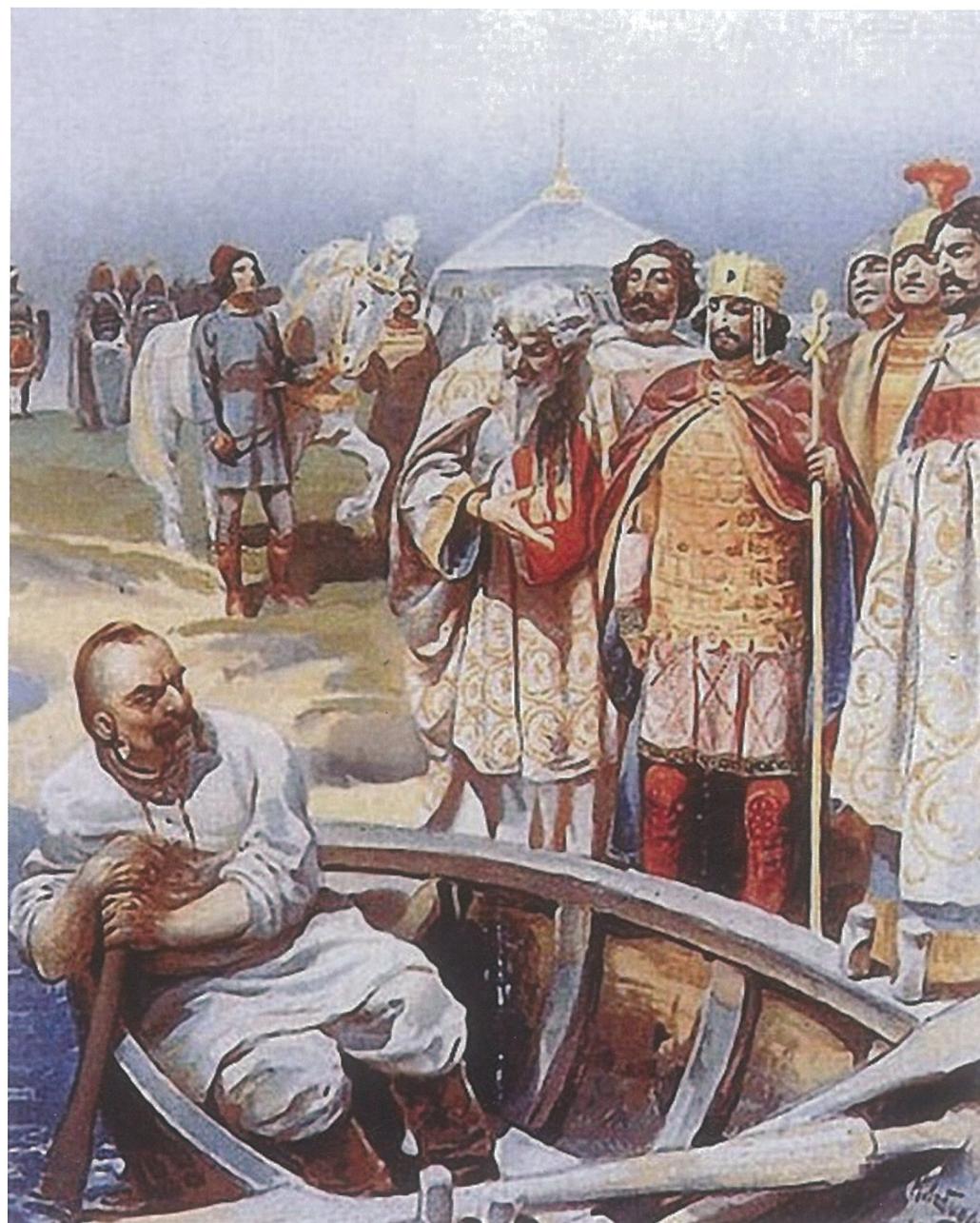
Rusların İstanbul'u İşgalü, 860, Nicholas Roerich
Siege of Constantinople by Russians, 860, Nicholas Roerich

ısgal etmiştir. Özellikle kuzeydoğudaki yaklaşık 80 Bulgar yerleşim birimi Rusların eline geçmiştir. Bulgar topraklarına yerleşen Ruslar bu seferde güneye dönmüşler ve Bizans'a saldırmışlardır.¹⁷ İmparator John Tzimiskes komutasındaki Bizans ordusu galip gelmiş ve doğu Bulgaristan toprakları Bizans'ın mutlak hakimiyeti altına girmiştir. Daha sonra da Bulgar İmparatoru İstanbul'a getirtilmiş ve Bizans'ın gözünde Bulgarlar artık İmparatorluğun bir parçası haline gelmiştir.

976 - 1025 yılları arasında hükümdar olan II. Basileios 1001'de Araplarla yaptığı anlaşmayla Kuzey Suriye'yi egemenliği altına aldı. 1018'de Bulgar topraklarını ve Anadolu'daki eski Bizans

were conquered by the Rus'. The Rus' who settled on Bulgarian soil then turned southwards to attack Byzantine Empire.¹⁷ Byzantine troops prevailed against Rus' and eastern Bulgarian territories were then under the dominion of Byzantine Empire. Later on Bulgarian Emperor was brought to Constantinople and Bulgaria had become a part of the empire in the eyes of Byzantine Empire.

Basileios II reigned the empire between 976 and 1025, and with the treaty that he signed with Arabs in 1001 he got hold of the Northern Syrian Sail. In 1018 he annexed the conquered Bulgarian soil and the older Byzantine soil in Anatolia. However there were revolts in Italy and the Balkans after



**Bizans İmparatoru
ile Rus Hükümdarı
Svyatoslav'ın
Buluşması, Klavdiy
Vasilievich Lebedev**
*Siege of Constantinople by
Russians, 860, Nicholas
Roerich*

toplaklarını imparatorluğa kattı. Ne var ki II. Basileios'tan sonra İtalya'da ve Balkanlar'da ayaklanmalar çıktı. Doğuda Büyük Selçuklular Anadolu'ya akınlar düzenlemeye başladı.

1025 yılında II. Basileios öldüğünde Bizans İmparatorluğu ikinci genişlemesinin zirve noktasındaydı. İmparatorluk yaklaşık beş asırlık tarihinin en görkemli ve geniş dönemini yaşıyordu ve varisi olan kardeşi VIII. Konstantin'e Bizans tarihinde I. Justinian'dan beri görülmemiş büyülükte arazisi olan bir ülke bırakmıştır. Bu ülke coğrafi olarak Balkan Yarımadası, Anadolu, Kuzey Suriye, Kuzey Irak, aşağı Kafkaslar ve güney İtalya'yı kapsıyordu.

II. Basileios'tan sonra İtalya'da ve Balkanlar'da ayaklanmalar çıktı. Doğuda Büyük Selçuklular Anadolu'ya akınlar düzenlemeye başladı. Türk Oğuz boyundan İslamiyet'e geçen ilk kişi olan Selçuk'un torunu Tuğrul Bey Bagdad'a girmiş ve Abbasi halifesinden sultan olarak onurlandırılmıştır.¹⁸

II. Basileios'tan sonraki onbir hükümdar döneminde doğuda Arapların yerini Selçuklu Türkleri, batıda Normanlar, kuzeyde de Bulgar ve Rusların yerini de step kavimleri olan Peçenek, Uz ve Kumancalar aldılar.

Bizans, Peçeneklerden müttefikleri olarak kuzeydeki bütün düşmanlarına karşı faydalananmıştı. Gerektiği zaman Bulgarlara ve Macarlara arkadan saldıran, Ruslara ise güney yolunu kapayabilen bu savaşçı göçebe kavim ile işbirliği 10. yüzyılda Bizans politikasının ana sorunlarından birisi olmuştu.

Devlet arazisi Tuna kenarına kadar uzanmakta olup, Peçeneklerin yağma akınları artık devletin düşmanı olan Bulgarlara değil doğrudan doğuya Bizans topraklarına yapıyordu. Tuna'yı aşarak ülkeye dalan göçebe kitlelerini geriye püskürtmeye ise Bizans'ın gücü yetmemekte idi.

Bu sebeple Peçenekler devlet arazisine iskân edildiler ve uğranılan zarardan mümkün mertebe

Basileios II. Great Seljuk Empire initiated attacks in the eastern Anatolia.

When Basileios II died in 1025 Byzantine Empire was at the peak of its second expansion process. The empire was going through the most spectacular and largest period of its five centuries of presence. Basileios II left for his brother, and inheritor Constantine VIII an empire so big in size that it was never that big in Byzantine history since the reign of Justinian I. This empire comprised the Balkan Peninsula, Anatolia, northern Syrie, northern Iraq, lower Caucasus, and southern Italy.

Riots emerged in Italy and the Balkans after Basileios II. Seljuks attacked eastern Anatolia. Tughril Bey entered Bagdad as the grandson of Seljuk who is the first person from the Turkic Oghuzes to convert to Islam and he was honored with sultanate by the Abbasid Caliph.¹⁸

During the era of the eleven rulers after Basileios II Seljuk Turks replaced Arabs in the east, The tribes of the steppes; Pechenegs, Uzes and Cumans replaced Normans in the west, Bulgars and the Rus' in the north.

Byzantine Empire took advantage of their allied Pecheneg forces to fight against their enemies in the north. This cooperation with the combatant nomadic tribe that attacked Bulgars and Magyars as needed from the back, and that blocked the southern access against the Rus' became one of the main problems of 10th century Byzantine politics.

When the empire's land stretched to the banks of Danube, the predatory incursions were then performed on Byzantine soil instead of the Bulgars who were the enemies of the state. Byzantine Empire's power did not suffice to repel masses of nomads who had passed over the Danube River and leaked inside the country.

This was how the Pechenegs were given the chance to become inhabitants within the lands of the state and were made useful of as border guards and other military services in order to somehow provide benefit against the losses they had caused. But it took very



Basileios II Tablosu
Painting of Basileos II



2



3



1 Bulgarlar tarafından Selanik'in Kuşatılması 1040, Madrid Skylitzes Vakayinamesi, 12. YY.
 Siege of Thessaloniki by the Bulgars 1040, Madrid Skylitzes Chronicle, 12 th Century

2 Bulgarlar Selanik'i kuşatıyor ve liderleri Deleanos komutanlarını Kabul ediyor, Madrid Skylitzes Vakayinamesi 12 YY.
 The Bulgars are besieging Thessaloniki and their leader Deleanos receives a fellow commander in his tent Madrid Skylitzes Chronicle, 12 th Century

3 IV Mikhail tarafından Bulgarların bozguna uğratılması, Madrid Skylitzes Vakayinamesi 12 YY.-
 Final defeat of Bulgars by Mikhail IV, Madrid Skylitzes Chronicle, 12 th Century



Peçeneklerin Rusları Mağlup Edisi, Madrid Skylitzes Kroniği

Illuminated chronicle. Pechenegs defeating Russians From "Madrid Skylitzes chronicle"

faydalananmak gayesiyle sınır muhafazasında ve askerî hizmetlerde kullanılmaya başlandılar. Ancak pek az sonra Bizans devleti, bütün bölgeyi yağma akınlarıyla tedirgin eden bu yeni tebaasına karşı silâha sarılmak zorunda kaldı. Fakat bir çok mağlıbiyete uğradı ve nihayet Peçenek reislerine hediyeler, yeni arazi ve saray unvanları tevcih etmek suretiyle şartları pek ağır olmayan bir sulhu satın almak zorunda kaldı.¹⁹

1057 – 1059 yılları arasında hükümdarlık yapan ve Komnenos'lar hanedanının ilk temsilcisi olan I. Isaakios Komnenos saltanatı ne kadar kısa sürmüştür olursa olsun, yine de devleti askerî bakımdan güçlendirmiştir. Doğudaki sınırlar başarı ile savunulmuş, Macarların bir akını geri püskürtülmüş ve imparatorun seleflerinin, karşısında acze düşmüş oldukları Peçenekler yola getirilmiştir.²⁰

Bizans tacını daha sonra takan Konstantinos Dukas (1059-67) askeri feodaliteyi yola getirmek amacıyla asker sayısında ve ordu bütçesinde kısıntıya yöneldi. Yapılan bu tasarrufların Konstantinopolis için kullanılmasını tercih etti.²¹ Ama imparatorluğun ulus-

little time before the Byzantine state took up arms against the new citizens who disturbed the entire region through predatory incursions. Then again was beaten quite a few times and eventually was forced to pay to Pecheneg leaders for peace under light conditions, by granting presents, new land and palace titles.¹⁹

No matter how brief the reign of the first member of Komnenus Dynasty, Isaac I Komnenos who reigned between 1057–1059 lasted, he still strengthened the state in terms of military power. Eastern borders were defended successfully, one raid by the Magyars was repelled, and the Pechenegs against whom the successors of the empire were incapable of defeating were also vanquished.²⁰

His successor Constantine Doukas (1059-67) cut expenditures by decreasing the number of soldiers and by lowering the military budget for the sake of disciplining the military feudalism. He preferred that these savings were used for Constantinople.²¹ But the international status of the empire required the contrary. General Romanos Diogenes was crowned



Altın I. Isaakios Komnenos Sikkesi
Golden mint of Isaakios I Komnenos

lararası alandaki durumu bu tasarruf tedbirlerinin aksini gerektiriyordu. General Romanos Diogenes I Ocak 1068'de imparatorluk tahtına çıktı.²²

Bu sırada Selçuklu Türkleri doğuda günden güne güçleniyordu. Selçuklu Sultanı Alparslan Ermenistan'ı fethederek Ani'ye girmiş, Suriye'nin bazı bölgelerini, Klikia ve Kappadokia'yı kırıp geçirmiştir.²³

Türkler daha güneyde ise İran bölgesini alıp Mezopotamya'ya girmişler ve hilâfetin merkezi Bağdat'a hâkim olmuşlardır. Sadece dinî bakımdan hâkimiyetini muhafaza eden hilâfet, o zamandan itibaren Asya topraklarındaki Müslüman dünyasına hâkim olan kudretli, askerî bir sultanlığın himayesine girdi. Kısa bir süre içinde bütün Yakın Doğu, Bizans devletinin ve Mısır'da Fatimid hilâfetinin sınırlarına kadar Selçukluların eline düşmüştü.

Şimdi Selçuklular Bizans'a dönmüşlerdi. Nasıl Bulgaristan'ın itaat altına alınması devlet ile kuzeydeki göçebe milletler arasındaki ayırcı duvarı yıkmış idiyse, Konstantinos IX. zamanında Ermenistan'ın ilhakı ile Selçuklulara yeni bir taarruz alanı sağlanmıştı.

Tuğrul Bey döneminde Oğuz ve diğer Türkmen atlılarının akınları doğu Anadolu'yu ciddi bir şekilde sarsmıştır ve bunlar Tuğrul Bey'in son derece yetenekli halefi Alp Arslan'ın (1063-1072) döneminde yoğunlaşmıştır.

Türkmenler çoğunlukla miğfer, zırh, kalkan, kılıç, gürz ya da kargı taşımıyor, yanlarında yalnızca yay ve bir pala yahut kama bulunduruyorlardı ki bu da çok daha hafif bir yük olup, aşikar ki çok daha hızlı at sürmeye imkan veriyordu.

Türkmen atlılarıyla yapılan çok sayıda mücadele sonunda 1071 yazında İmparator IV. Romen Diyojen (Romanos Diogenes) (1068-1071) problemi kaynağında halletmek için olağanüstü büyülüklükte bir ordu topladı. Hedefi Selçukluları Kuzeydoğu Anadolu'da yeni ele geçirdikleri kalelerden atmaktı. Bu kaleler imparatorluk içlerine doğru düzenlenecek olan Oğuz akınları için ileri bir üs görevi görüyordu. Bu kalelerden biri de Van gölü kıyısındaki Manzikert (Malazgirt) Kalesi idi.²⁴

Emperor on January 1, 1068.²²

Meanwhile Seljuks in the east were getting stronger and stronger every day. Sultan Alp Arslan of Seljuks had conquered Armenia and Ani, and he had also massacred parts of Syrie, Cilicia and Cappadocia.²³

Further south, Turks had conquered Iran region and attacked Mesopotamia, and controlled the center of caliphate which was Baghdad at the time. Caliphate was preserving sovereignty only in terms of religion, starting then it became a protectorate of a powerful, military sultanate that ruled the entire Muslim world in Asia. In a short time the entire Near East region was under the sovereignty of Seljuks to the borders of Byzantine state and the borders of Fatimid caliphate in Egypt.

Now it was time for Seljuks to lay their eye on Byzantine territory. Similar to the conditions that provoked the fall of the separation wall between the state and the migrating tribes after the control of Bulgaria, annexation of Armenia during the reign of Constantine IX provided new lands to perform raids on for the Seljuks.

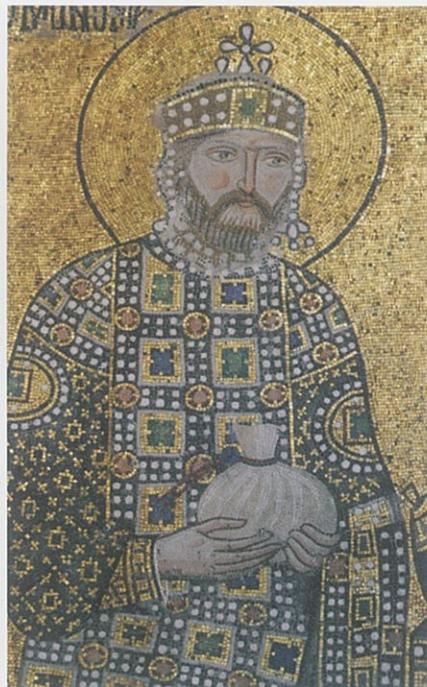
Attacks by Oghuzes and other Turcoman horsemen during Tughril Bey had severely torn down eastern Anatolia and these intensified during Alp Arslan (1063-1072) who is the successor of Tughril Bey.

Turcomans mostly did not wear any helmet, body armor, and they did not carry any shield, sword, mace or pike, they only had a bow and a machete or a dagger, and this was a very light load, which allowed them to ride their horses much faster.

In 1071 as a result of many battles made against Turcoman horsemen Emperor Romanos

IV Diogenes (1068-1071) recruited an enormous amount of soldiers to deal with the problem at its original source. His main objective was to repel Seljuks from the fortresses that they had invaded in Northeastern Anatolia. These fortresses were outposts against attacks made by Oghuzes to advance towards inside the empire. One of these fortresses was Manzikert (Malazgirt) by the Van Lake.²⁴

An army of fourty thousand men consisting



Bizans İmparatoru IX. Konstantin Mozaïği, Ayasofya
Byzantine Emperor Constantine IX, Ayasofya, İstanbul

Büyük bir güçlükle, çoğunuğu yabancı asılı ücretlilerden (Peçenek, Uz, Kıpçak ve Hazar Türkleri, Bulgar, Norman ve Franklar) oluşan kırk bin kişilik bir ordu topladı.²⁵

Kırk bin kişilik ordunun üzerine geldiğini öğrenen Alparslan Mısır'daki Fatimilere karşı geniş çaplı bir saldırısı harekatı hazırlamaktaydı. Fatimiler ortadan kaldırılırsa halifenin dini yetkileri yeniden Mısır'ı kapsayabilir, vergi geliri yüksek bu verimli topraklar yönetilebilirdi. Ancak buna rağmen Bizans'ın karşı saldırısını görmezden gelmedi.

Mısır planını askiya alarak 40 bin akıncı 10 bin atlı kuvvetten oluşan ve Gevherayin, Afşin, Savtekin, Sanduk, Aytekin, Tarankoğlu Ahmetşah, Dilmaçoğlu Mehmed, Duduoğlu gibi beylerin de katıldığı ordusu ile Romanos'u durdurmak için harekete geçti.

of mercenaries of foreign origin (Pechenegs, Uzs, Kipchaks, and Khazars, Bulgars, Normans and Franks) were laboriously recruited.²⁵

When Alp Arslan found out that an army of forty thousand men were getting prepared to attack, he was actually in the brink of planning a large scale invasion on Fatimids in Egypt. In case the Fatimids were annihilated the religious authority of the caliph could again comprise Egypt, and considering the potential of the tax revenue this fertile land would become administrable. Despite all this he did not oversee the counteroffensive started by the Byzantine Empire.

Alp Arslan temporarily suspended the attack that he planned on Egypt. He took action for halting Romanos along with beys of Gevherayin, Afşin, Savtekin, Sanduk, Aytekin, Tarankoğlu Ahmetşah, Dilmaçoğlu Mehmed, Duduoğlu and with an army of forty thousand raiders, and ten thousand horsemen.



Bizans Ordusunda Paralı Asker olarak Görev Yapan Bulgar Ordusu, Madrid Skylitzes Kroniği
Bulgarian Soldiers serving as mercenaries in Byzantine Army From "Madrid Skylitzes chronicle"

Muharebe 26 Ağustos 1071²⁶ Cuma günü başladığında IV. Romanos Diogenos'in yanında kırk bin askerin yarısı bile yoktu. Uz ve Peçenekler Selçuklu tarafına geçmişti. Çok geçmeden Bizans ordusu tam bir çember içine alınarak imha edildi. Bizzat imparator esir düştü.²⁷

Romanos esareti sırasında Selçuklularla, yıllık haraç, şahsi için fidye ödemek, Türk esirlerinin iadesi mükellefiyeti ve Selçuklulara yardımcı kuvvetler göndermek vaatlerine karşılık kendisine hürriyetini sağlayan bir anlaşma yaptı. Ancak bu arada İstanbul'daki entrikalar sonucunda azledildi Mikhail VII. tek başına hükümdar ilân edildi (24 Ekim 1071).²⁸ Romanos Diogenes İstanbul'a ulaşmadan gözlerine kızgın demirle mil çekildi ve yaralarının etkisiyle kısa zamanda ölüp gitti (1072 yaz).²⁹

When the battle started on Friday, August 26, 1071²⁶ there were nearly less than half of forty thousand soldiers beside Romanos Diogenos IV. Uzs and Pechenegs switched their side to become allied with Seljuks. Byzantine army entirely encircled, was annihilated in no time. The Emperor was taken prisoner.²⁷

Romanos made an agreement during his captivity with the Seljuks that provided him his freedom against annual tributary, paying ransom, liability of returning imprisoned Turks and sending supportive troops to Seljuks. But he was released as a result of the intrigues in Constantinople. Michael VII Doukas was declared the new Emperor (October 24, 1071).²⁸ Romanos Diogenes was blinded by searing his eyes before even he reached Constantinople and after a little while he died because of his infected wounds (summer of 1072).²⁹





**Alparslan'ın
Romanos Diyojen'i
Esir Almasını
Gösteren bir Fransız
Minyatürü, Bocace
De Casibus, Fransa
Milli Kütüphanesi,
XV. YY**

Depiction of Alp Arslan capturing Romanos Diogenes French, from De Casibus Virorum Illustrium of Boccaccio, 15th century French National Library

Böylece Alp Arslan'ın imparator Romanos ile akdetmiş olduğu anlaşma hükümsüz kalmış oluyordu. Türkler bunu Bizans'a karşı bir taarruz ve fetih harbine girişmek için fırsat addettiler. Büyük Arap fütuhatı devresinde olduğu gibi, Bizans devleti yeniden düşman tarafından istilâ edilmek tehlikesiyle karşı karşıya bulunuyordu. Anadolu elden çıkışmış sayılabilirdi. Yol Selçuklulara açıktı ve karşısına dikilebilecek ne bir kuvvet, ne de irade kalmıştı. Çöküş Bizans dünyasının iki ucunda birden aynı zamanda vuku buldu.

1077 yılında Sırp Mikhail'in de Roma eliyle krallık tacını elde etmesi Bizans için büyük bir darbe oldu. Peçeneklerin yağma seferleri ve Macarların giderek artan baskınları Balkanlardaki genel karışıklığı büsbütün artırmakta idi. Pahalılık artmış, dış siyaset zorluklarına ağır bir iktisadi buhran da eklenmişti.

Thus making the treaty Alp Arslan and Emperor Romanos concluded void. Turks used this situation as a reason for attacking and conquering Byzantine Empire. Just as it was the case during the Great Arab Conquest period Byzantine state was in the brink of being invaded by its enemies again. Anatolia was about to be lost to the enemy. Seljuks had full access and there were really no power nor the will to withstand against them. The fall took place on two ends of the Byzantine world.

When Michael VII Doukas claimed reign with the support of Rome in 1077 this was a heavy punch against Byzantine Empire. As the result of sacking attacks by Pechenegs and increasing raids by Magyars the general chaotic situation in the Balkans worsened. Cost of living increased, and a great economic depression arose in addition to foreign political challenges.

VII. Mikhail İmparator ilan edildikten sonra feodal soyluların iki temsilcisi, Nikephoros Botaneites Asya'da, Bryennos (Nikephoros) Avrupa'da imparatora karşı ayaklandılar. İmparatorluğun askeri gücünün zayıflamasından ve iç mücadelelerden yararlanan Türkler Ön Asya'da batıya doğru ilerleyişlerini sürdürdüler. Nikephoros Botaneites'i taht mücadelede destekleyerek, onunla birlikte İznik ve Üsküdar'a kadar yürüdüler, İznik'i aldılar.

Following the reign of Michael VII Doukas two members of feudal nobility Nikephoros Botaneiates and Nikephoros Bryennos rose-up against Michael VII Doukas, in Asia, and in Europe respectively. Turks who took advantage of the weakening of Empire's military power and the internal struggles resumed their advance towards west of Asia Minor. They gave their support to Nikephoros Botaneiates in his struggle to claim reign, and advanced with him to Nicaea (İznik) and Chrysopolis, conquering Nicaea.

Notlar / Endnotes

1. Yaşar Bedirhan, *Ortaçağ Tarihi*, Eğitim Kitabevi Yayınları, Ocak 2007, s.435
2. Timothy E. Gregory, *Bizans Tarihi*, İstanbul , Kasım 2008, s. 30
3. Gregory, s. 10
4. Georg Ostrogorsky , *Bizans Devleti Tarihi*, Türk Tarih Kurumu 1999 Ankara, s. 25
5. Gregory, s. 13
6. Gregory, s. 32
7. Ostrogorsky, s. 47
8. M.V. Levchenko *Bizans Tarihi*, Doruk Yayıncılık, 2007 İstanbul, s. 14
9. Üçüncü yüzyılda İskandinavya'dan Karadeniz' kıyılarına göç etmiş bir kavimdir.
10. Levchenko s.17
11. Gregory, s. 125
12. İlkinci Pers İmparatorluğu
13. Ostrogorsky, ss. 86,104
14. Alexander Vasiliev, *The Russian Attack on Constantinople in 860*. Cambridge Mass., 1925
15. Gregory, s. 222
16. Gregory, s. 233
17. Dimitri Obolensky, *The Byzantine Commonwealth: Eastern Europe, 500–1453*, New York: Praeger Publishers, s 128
18. Edward N. Luttwak ,*Bizans İmparatorluğu'nun Büyük Stratejisi*, Epsilon 2012 İstanbul, ss. 291-292
19. Ostrogorsky, s. 309
20. Ostrogorsky, s.314
21. Timothy E. Gregory, s. 248
22. Ostrogorsky, s.318
23. Levchenko, s.225
24. Luttwak ss. 295-296
25. Semavi Eyice, IV Romanos Diogenes, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1971, s 35
26. Levchenko s. 225
27. Yrd.Do.Dr. Yaşar Bedirhan , *Ortaçağ Tarihi*, Eğitim Kitabevi Yayınları 2007 Konya , s. 217
28. Levchenko s.226
29. Ostrogorsky, s.319
1. Yaşar Bedirhan, *Ortaçağ Tarihi*, Eğitim Kitabevi Yayınları, Ocak 2007, s.435
2. Timothy E. Gregory, *Bizans Tarihi*, İstanbul , Kasım 2008, s. 30
3. Gregory, s. 10
4. Georg Ostrogorsky , *Bizans Devleti Tarihi*, Türk Tarih Kurumu 1999 Ankara, s. 25
5. Gregory, s. 13
6. Gregory, s. 32
7. Ostrogorsky, s. 47
8. M.V. Levchenko *Bizans Tarihi*, Doruk Yayıncılık, 2007 İstanbul, s. 14
9. Üçüncü yüzyılda İskandinavya'dan Karadeniz' kıyılarına göç etmiş bir kavimdir.
10. Levchenko s.17
11. Gregory, s. 125
12. İlkinci Pers İmparatorluğu
13. Ostrogorsky, ss. 86,104
14. Alexander Vasiliev, *The Russian Attack on Constantinople in 860*. Cambridge Mass., 1925
15. Gregory, s. 222
16. Gregory, s. 233
17. Dimitri Obolensky, *The Byzantine Commonwealth: Eastern Europe, 500–1453*, New York: Praeger Publishers, s 128
18. Edward N. Luttwak ,*Bizans İmparatorluğu'nun Büyük Stratejisi*, Epsilon 2012 İstanbul, ss. 291-292
19. Ostrogorsky, s. 309
20. Ostrogorsky, s.314
21. Timothy E. Gregory, s. 248
22. Ostrogorsky, s.318
23. Levchenko, s.225
24. Luttwak ss. 295-296
25. Semavi Eyice, IV Romanos Diogenes, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1971, s 35
26. Levchenko s. 225
27. Yrd.Do.Dr. Yaşar Bedirhan , *Ortaçağ Tarihi*, Eğitim Kitabevi Yayınları 2007 Konya , s. 217
28. Levchenko s.226
29. Ostrogorsky, s.319



Macar Dini Tacında yer alan VII Mikhail
Michael VII Doukas depicted with Hungarian Crown

Bu sırada Trakya'da Komnenos ile Dukas'ların bir aile toplantıları karakterini taşıyan Tzurullon (Çorlu) toplantıları Aleksios Komnenos'un imparatorluğa yükseltilmesini kararlaştırmıştı. Aleksios, garnizonu büyük kısmıyla yabancılardan, kısmen de Alman ücretli savaşçılarından oluşan İstanbul'a bu Alman muhafizlerinin reisleriyle anlaşmak suretiyle girdi. Ancak Aleksios'un ordusu da, İstanbul'u koruyan ordu gibi yabancı asilleri unsurlardan müteşekkildi; bu sebeple başşehir üç gün müddetle çok vahşi bir yağmalamaya sahne oldu. Ümitsiz mücadeleyi bırakan Botaneiates, patriğin, tahtından feragat etmesi teklifini kabul etti ve 4 nisan 1081

In the meantime following a meeting in the Thrace region, that seemed more like a family gathering of Komnenos and Doukas families at Tzurullon Alexios Komnenos' was declared the new emperor. Alexios entered Constantinople where the garrison consisted mainly of foreigners, and some German mercenaries by reaching an agreement with the commanders of the German guards. But the army of Alexios also consisted of subjects of foreign-descent, therefore the capital was wildly sacked for three days. Botaneiates gave up on his desperate struggle, agreed upon the offer with the patriarch to stand down his throne

paskalya pazar gününde Aleksios Komnenos Bizans devletinin imparatoru oldu.¹

Komnenos hanedanı, Anadolu'dan gelen ve XI yüzyıldan itibaren önemli yetkileri elinde bulunduran asker kökenli bir aileydi.²

Basileios II.'un ölümü (1025) ile Aleksios Komnenos'un tahta çıkıştı (1081) arasında kalan hazırlık devrinin dış siyaset bakımından bilançosu Anadolu'da Bizans'ın kudretli durumunun tamamıyla çökmesi, İtalya'da sahip bulunulan arazinin kesin olarak kaybı ve Balkan yarımadası üzerinde Bizans nüfuzunun büyük ölçüde gerilemesi olmuştu.

Bu devrenin iç siyaset bilançosu ise merkezi iktidarın esaslı surette felce uğraması, baskılı bir iktisadi sıkıntı, para kıymetinin düşmesi ve Bizans devletinin iktisadi-sosyal sisteminin çözülmesi oldu. Komnenoslar yetenekli, cesur ve atılgan hükümdarlardı. Devletin dağılmamasını bir asır geciktirdiler.³

Onun devleti yeniden yaşama gayreti buna rağmen sadece geçici bir başarıya sahip olabildi. Daha önceleri Herakleios ve Leon III. devirlerinde de Bizans çok zor durumlara düşmüştü. Ancak o zamanlar devlet henüz genç ve yeniden güçlenmesini uzun bir süre için mümkün kılacak kaynaklara sahipti ve ana toprak parçası olan Anadolu elinde kalmıştı.

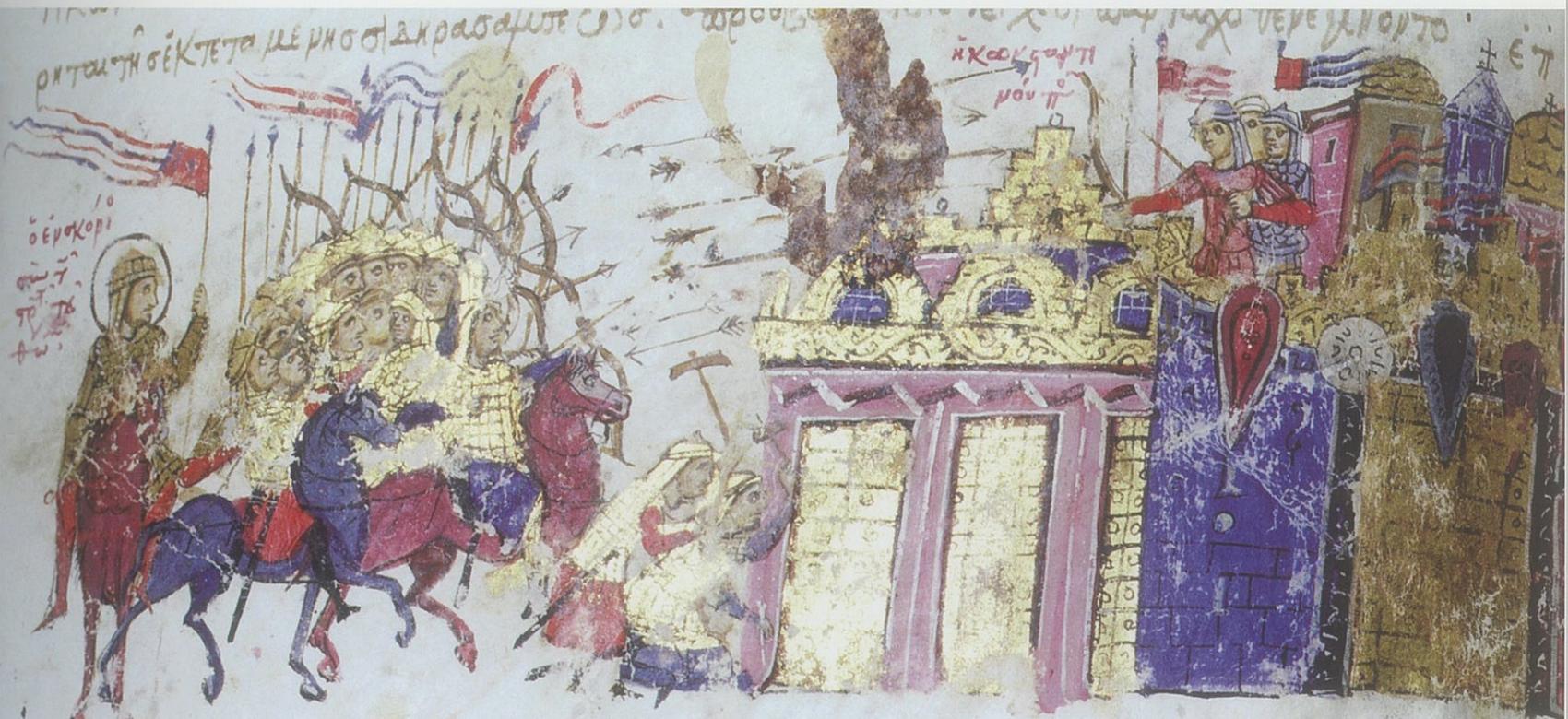
and Alexios Komnenos became the Emperor of Byzantine state on Easter Sunday, April 4, 1081.¹

Komnenos dynasty was a family of military descent that migrated from Anatolia and had important authorities since 11th century.²

The mournful period between Basil II's death (1025) and Alexios Komnenos's accession to throne had political consequences, resulting with the total collapse of Byzantine power in Anatolia, the total loss of the lands in Italy and the decline of Byzantine influence over Balkan peninsula.

The consequences of the same period on internal politics were a completely paralyzed centralized power, a pressing economic distress, devaluation and the socioeconomic decomposition of the Byzantine state. Komnenoses were skilled, bold and impetuous rulers. They stalled the dismemberment of the state for a century.³

Despite this, his struggle to keep the state alive was only temporarily rewarded. Byzantine Empire was in very challenging state also during Heraclius' and Leo III's reigns. But back then the state was still young and resourceful enough to facilitate its own restrengthening and Anatolia which was the main piece of land remained their property.



İstanbul'un Haçlılar tarafından yağmalanması, Madrid Skylitzes Vakıynamesi
Sacking of Constantinople by the Crusaders, Madrid Skylitzes Chronicle

Böylece devlet sadece yeniden kuvvetlenmekte kalmamış, zamanla bütün doğu Akdeniz bölgesinde üstünlüğünü yeniden kurabilmisti. Şimdi ise devlet içinden tükenmişti; çünkü geçen yüzyıllar içinde kudretinin dayanmış olduğu sistem mahvolmuş ve iktidarının ana temeli Anadolu'yu, hem de bu nedenle, hemen hiç karşı koymadan elinden çıkarmıştı.

Komnenos'ların devleti ihya teşebbüsleri her şeyden önce sahil bölgesi ile sınırlı kaldı; buna mukabil devlet deniz üstünlüğünü kesin olarak yine Komnenos'lar devrinde kaybetti. Bu üstünlük gerek ticari siyaset ve gerekse strateji bakımından İtalyan şehir cumhuriyetlerine geçti. Komnenos'lar devletinin büyük devlet olmak durumu iç sağlamlıktan yoksundu ve bunun içindir ki, Komnenos hükümdarlarının siyasetinin o kadar muhteşem görünen başarılarının devamlı bir etkisi olmadı.

Gerçekten de Aleksios Komnenos ustaca bir siyaset izliyor, temelleri zayıflamış, devlet sistemi tükenmiş olan Bizans'ı, her taraftan düşmanlar (Normanlar, Peçenekler ve Selçuklular) saldırırken ayakta tutmayı başarıyordu.

Önce, hemen hemen bütün Anadolu'nun Türk hâkimiyeti altında bulunmasını kabul etmek zorundaydı. Hiç olmazsa şeklî bakımından Bizans'ın yüksek hâkimiyet haklarını korumak ve Anadolu'ya hâkimi olanların bağımsız iktidar sahipleri değil de Balkanlardaki Peçenekler gibi, ülkeyi imparatorluğun rızası ile ellerinde tutan, devletin müttefikleri olduğu intibârı uyandırmak gayesiyle Süleyman'a, zaten elden çıkışmış olan araziyi, sonradan da olsa, iskân bölgesi olarak vermekten başka bir şey yapamazdı.

Thus the state had not only restrengthened itself but it had refounded its superiority on the entire eastern Mediterranean region over time. But now it was consumed from the inside; because the system it depended upon was destroyed through the years and the heartland of the empire, Anatolia was lost almost without resisting.

The development attempt by Komnenoses was limited to coastal regions; on the other hand the state lost its maritime supremacy during Komnenoses period. Italian city-states now held maritime supremacy in terms of trade, politics, and strategy. The superiority of the state during the reign of Komnenoses lacked internal corporality and this is why the achievements of Komnenos rulers that looked so magnificent did not have a consistent impact.

As a matter of fact Alexios Komnenos pursued skillful politics, and kept Byzantine Empire on its feet despite its weakened foundations, worn state system, when enemies were attacking (Normans, Pechenegs Seljuks) on all sides.

First of all he had to agree the Turkish hegemony in entire Anatolia. He had nothing else to do but give away Suleiman the land already lost as residential area to make him think they were holding this land with the approval of the Empire as their allies just as they did with the Pechenegs in Balkans and not as sovereign states, so that they could preserve the sovereignty rights of Byzantines at least in a formal way.



Bizanslıların düşmanlarıyla mücadelemini bir minyatür, Madrid Skylitzes Vakıynamesi, 12 YY.
A miniature showing Byzantines fighting against their enemies , Madrid Skylitzes chronicle, 12th Century



XI YY'da Güney İtalya'da Hüküm Süren Normanlar, Costumes of All Nations, 1882
Norman rule in South Italy 11th century, from Costumes of All Nations, 1882

Aleksios I. bütün güplerini Normanlarla mücadelye ayırmak zorunda idi. Aleksios kendisinden üstün olan düşmanına karşı müttefikler bulmak için elinden gelen her şeyi yaptı; gerek Papa Gregorius VII. ve gerekse imparator Heinrich IV. ile müzakerelere girdi ve Venedik'in yardımını sağladı.⁴

Çoğunluğu paralı askerlerden oluşan ve aceleyle Normanlara karşı savaşa sürülen ordu 18 Ekim 1081 de ağır bir bozguna uğradı, ardından da Güney İtalyalı Normanların lideri Roberto Guiscardo, Dyrrakhion'u⁵ aldı. Ancak Aleksios'u bu

Aleksios I Komnenos was supposed to focus all his power on fighting Normans. Alexios did everything he could on his part to find allies to fight the enemy that was superior; commenced negotiations both with Pope Gregorius VII and Emperor Heinrich IV and received aid from Venice.⁴

The army that consisted mostly of mercenaries and hastily led against Normans was heavily defeated on November 18, 1081, and then Robert Guiscard who was the leader of Southern Italian Normans invaded Dyrrhacium⁵. But Alexios did not dread against defeats and continued the battle

bozgunlar yıldıramadı ve savaşa büyük bir gayrette devam etti. Bu savaşta yaralanan Aleksios Ohrid'e geri çekildi. Roberto Guiscardo ölünce (1085) Normanların eline geçen toprakları ,limanları ve adaları geri aldı.⁶

Bu arada Venedikliler, imparatorun müttefiki sıfatıyla Dyrrakhion'u geri almışlardı. Venedik yaptığı bu yardımı Bizans'a çok pahalı ödetecektir. 1082 yılı Mayıs ayında yapılan bir anlaşma ile Venedik Doge'u kendisi ve halefleri için protosebastos unvanını ve bunun yıllık maaşını, Grado patriği hypertimos unvanını ve Venedik kilisesi de kendisine her yıl 20 libre altın şeref hediyesi verilmesi hakkını elde etti. Ancak her şeyden önce bir deniz cumhuriyeti olan Venedik, ticaret bakımından olağanüstü imtiyazlar elde ediyordu.⁷

Venedikliler bundan sonra Bizans devletine ait bütün yerlerde, hattâ İstanbul'da da, her hangi bir vergi ödemek zorunda kalmadan her türlü emtia ile serbestçe ticaret yapabileceklerdi; yani yerli Bizans tüccarlarına karşı büyük bir üstünlük sağladılar. Bundan ayrı olarak onlara İstanbul'da bir kaç imalâthane ve Galata'da üç iskele tahsis edilmişti.

Bu Bizans devletinin ticaret sisteminde derin bir yara açıyordu. Venedik'in İmparatorun yüksek hâkimiyet haklarını tanımaması bir şey değiştirmiyordu. İtalyan deniz cumhuriyeti artık bundan sonra bir kudret faktörü olarak Bizans gelişmesinde hesap dışı tutulamayacaktır.⁸

with great vigor. Alexios got wounded during this war and retreated to Ohrid. When Robert Guiscard died (1085) he took back the land, the harbors and the islands from Normans.⁶

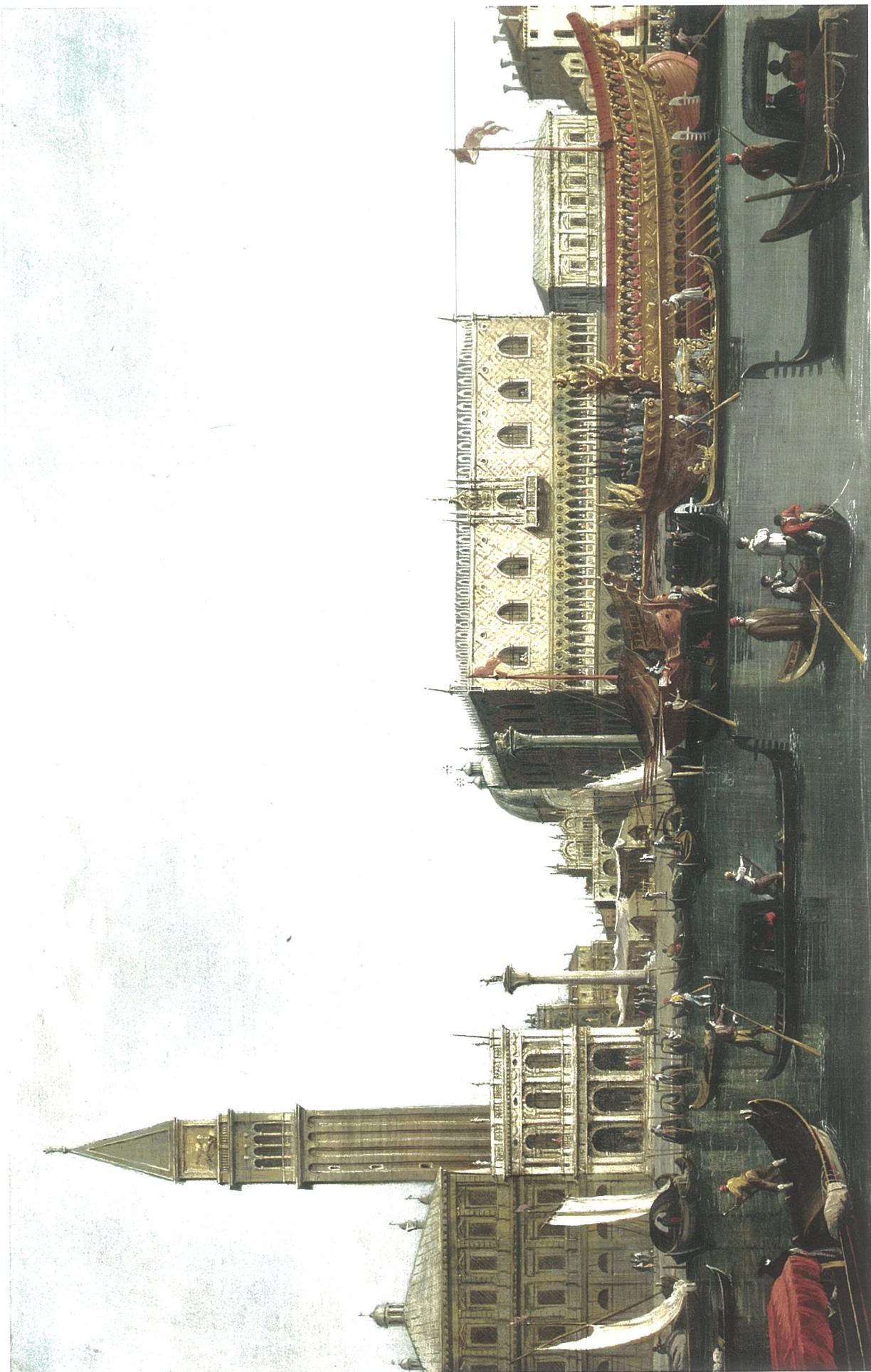
Meanwhile Venetians who were the allies of the Emperor took back Dyrrhacium. This aid by Venetians would become a heavy burden on behalf of the Byzantine state later on. According to a treatment made in May 1082 Doge of Venice and his successors were entitled the title of protosebastos and the relevant annual salary, and the Patriarch of Grado was entitled the title of Hypertimos and 20 pounds of gold as honorary award by the Venice church. But Venice being a maritime republic, obtained extraordinary trade concessions.⁷

From then on Venetians were entitled to free trade, tax-free everywhere that belonged to Byzantines, even at Constantinople without restrictions on the type of commodities they supplied; i.e. they gained significant superiority over local Byzantine merchants. Apart from that a few manufacturing plants were allocated in Constantinople and three piers at Galata were allocated for their use.

This inflicted a deep wound inside the trade system of Byzantine state. The fact that Venice recognized the Emperor's superior rights of sovereignty did not make any difference. That was the debut of an era where the Italian maritime republic could not be left out as a power factor in the rise of Byzantines.⁸



Normanlara Karşı Bizans Ordusunda Görev yapan Paralı Askerler, Madrid Skylitzes Kroniği
Mercenaries fighting against Normans for the Byzantines. From "Madrid Skylitzes chronicle"



Venedik şehri ve Venedik Doçularının kullandığı Bucintoro, Anonim
Venezia and bucintoro used by the Venetian Doges, Anonymous



Bizans İmparatorları

Byzantine emperors

İmparator	Yıl	Name of Emperor	Reign
I. Constantinus	324-337	Constantine I	324-337
Constantine II (imparator)	337-361	Constantius II	337-361
Julianus	361-363	Julian	361-363
Jovian	363-364	Jovian	363-364
I. Valentinianus	364	Valentinian I	364
Valens	364-378	Valens	364-378
Gratianus	378-379	Gratian	378-379
Theodosius I	379-395	Theodosius I	379-395
Arcadius	395-408	Arcadius	395-408
II. Theodosius	408-450	Theodosius II	408-450
Pulcheria	450-453	Pulcheria	450-453
Markianos	450-457	Marcian	450-457
I. Leo Trakyali	457-474	Leo I "the Thracian"	457-474
II. Leo	474	Leo II	474
Zeno	474-475	Zeno	474-475
Basiliscus	475-476	Basiliscus	475-476
Zeno (2. kez)	476-491	Zeno (2nd reign)	476-491
I. Anastasios	491-518	Anastasius I Dicorus	491-518
I. Justin	518-527	Justin I	518-527
I. Justinianus	527-565	Justinian I	527-565
II. Justin	565-578	Justin II	565-578
I. Tiberius Konstantinus	578-582	Tiberius II Constantine	578-582
Mavrikios	582-602	Maurice	582-602
Phokas	602-610	Phocas	602-610
Heraklius	610-641	Heraclius	610-641
Heraklonas	641	Heraklonas	641
III. Konstantinos	641	Constantine III	641
II. Konstans	641-668	Constans II	641-668
IV. Konstantin	668-685	Constantine IV	668-685
II. Justinian	685-695	Justinian II	685-695
Leontios	695-698	Leontios	695-698
II. Tiberios	698-705	Tiberius III	698-705
II. Justinianos (2.kez)	705-711	Justinian II (2nd reign)	705-711
Philippikos	711-713	Philippikos	711-713
II. Anastasios	713-715	Anastasios	713-715
III. Theodosios	715-717	Theodosios III	715-717
III. Leo Isauriyalı	717-741	Leo III "the Isaurian"	717-741
V. Konstantin	741-775	Constantine V	741-775
Artabasdos	741-743	Artabasdos	741-743
IV. Leo Hazar	775-780	Leo IV "the Khazar"	775-780
VI. Konstantin	780-797	Constantin VI	780-797
İrene	797-802	Irene	797-802
I. Nikephoros	802-811	Nikephoros I	802-811

Stavrakios	811	Staurakios	811
I. Mikhail Rangabe	811-813	Michael I Rangabe	811-813
V. Leo Ermeni	813-820	Leo V "the Armenian"	813-820
II. Mikhail	820-829	Michael II	820-829
Theofilos	829-842	Theophilos	829-842
Teodora	842-855	Theodora	842-855
III. Mikhail Sarhoş	842-867	Michael III "the Drunkard"	842-867
I. Basileios Makedonyali	867-886	Basil I "the Macedonian"	867-886
VI. Leo Akıllı	886-912	Leo VI "the Wise"	886-912
Aleksandros	912-913	Alexander	912-913
VII. Konstantin Porphyrogennetos	913-959	Constantine VII "the Purple-born"	913-959
I. Romanos Lakapenos	920-944	Romanos I Lekapenos	920-944
II. Romanos Porphyrogennetos	959-963	Romanos II "the Purple-born"	959-963
II. Nikephoros Phokas	963-969	Nikephoros II Phokas	963-969
I. Yannis Çimiskes	969-976	John I Tzimiskes	969-976
II. Basileios Bulgar-Kıran	976-1025	Basil II "the Bulgar-slayer"	976-1025
VIII. Konstantin	1025-1028	Constantine VIII "the Purple-born"	1025-1028



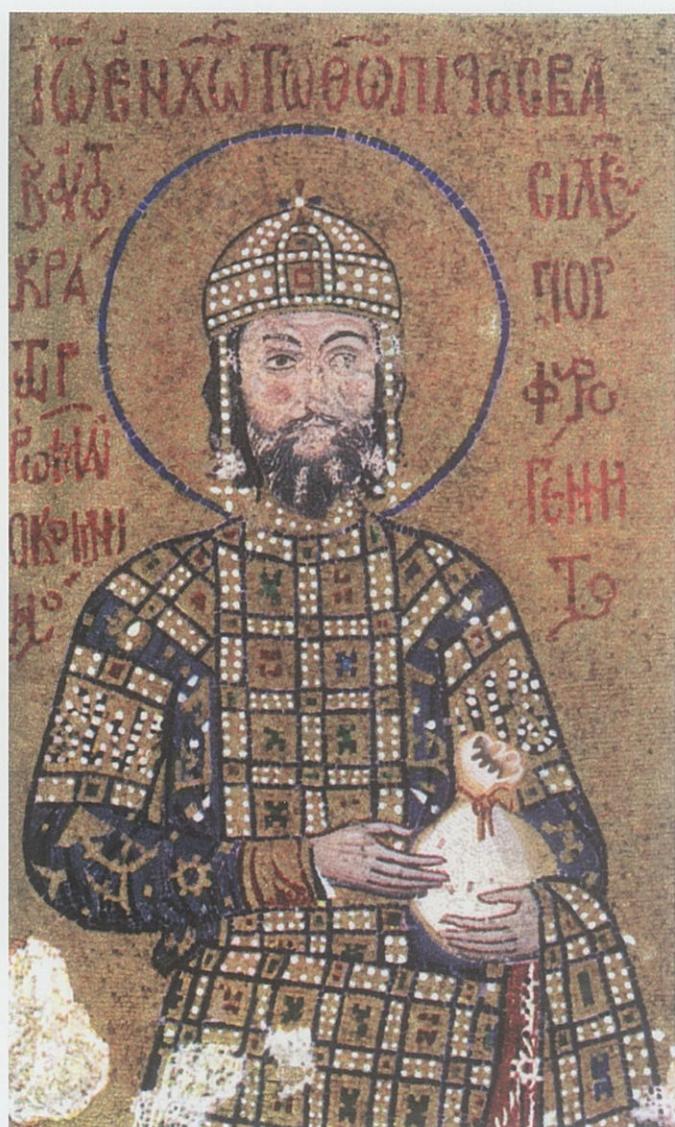
V. Leo'nun Tahta Çıkışı Minyatürü, Madrid Skylitzes Yazması,
Leo V succession to crown. From "Madrid Skylitzes chronicle"

II. Romanos Argyros	1028-1034	Romanos III Argyros	1028-1034
IV. Mikhail Paflagonyali	1034-1041	Michael IV "the Paphlagonian"	1034-1041
V. Mikhail Kalafatci	1041-1042	Michael V "the Caulker"	1041-1042
Zoe	1042	Zoe	1042
Theodora	1042	Theodora	1042
IX. Konstantin Monomakos	1042-1055	Constantine IX Monomachos	1042-1055
Teodora (2.kez)	1055-1056	Theodora (2nd reign)	1055-1056
VI. Mikhail	1056-1057	Michael VI	1056-1057
I. Isaakios Komnenos	1057-1059	Isaac I Komnenos	1057-1059
X. Konstantin Dukas	1059-1067	Constantin X Doukas	1059-1067
IV. Romanos Diogenes	1067-1071	Romanos IV Diogenes	1067-1071
VII. Mikhail Dukas	1071-1078	Michael VII Doukas	1071-1078
III. Nikeforos Botaneiates	1078-1081	Nikephoros III Botaneiates	1078-1081
I. Aleksios Komnenos	1081-1118	Alexios I Komnenos	1081-1118
II. Yannis Komnenos	1118-1143	John II Komnenos	1118-1143
I. Manuel Komnenos	1143-1180	Manuel I Komnenos	1143-1180
II. Aleksios Komnenos	1180-1183	Alexios II Komnenos	1180-1183



1 **I. Basileios Minyatürü, Madrid**
Skylitzes Kroniği
Basileios I. From
"Madrid Skylitzes chronicle"

2 **II Aleksios Komnenos**
Mozağı, Ayasofya
Mosaic of Alexios II Komnenos.
Ayasofya



I. Andronikos Komnenos	1183-1185	Andronikos I Komnenos	1183-1185
II. İsaakios Angelos	1185-1195	Isaac II Angelos	1185-1195
III. Aleksios Angelos	1195-1203	Alexios III Angelos	1195-1203
II. İsaakios Angelos (2.kez IV.Alexios'la birlikte)	1203-1204	Isaac II Angelos (2nd reign with Alexios IV)	1203-1204
IV. Aleksios Angelos (II. İsaakios'la birlikte)	1203-1204	Alexios IV Angelos (2nd reign with Isaac II)	1203-1204
V. Aleksios Dukas	1204-1204	Alexios V Doukas	1204-1204
Teodor Laskaris	1204-1222	Theodor I Laskaris	1204-1222
III. Yannis Vatatzes	1222-1254	John III Vatatzes	1222-1254
II. Teodor Laskaris	1254-1258	Theodor II Laskaris	1254-1258
IV. Yannis Laskaris	1258-1261	John IV Laskaris	1258-1261
VIII. Mikhail Palaiologos	1259-1282	Michael VIII. Palaiologos	1259-1282
II. Andronikos Palaiologos	1282-1328	Andronikos II Palaiologos	1282-1328
III. Andronikos Palaiologos	1328-1341	Andronikos III Palaiologos	1328-1341
V. Yannis Palaiologos	1341-1391	John V Palaiologos	1341-1391
VI. Yannis Kantakuzenos	1347-1354	John VI Kantakouzenos	1347-1354
IV. Andronikos Palaiologos	1376-1379	Andronikos IV Palaiologos	1376-1379
VII. Yannis Palaiologos	1379-1391	John VII Palaiologos	1379-1391
II. Manuel Palaiologos	1391-1425	Manuel II Palaiologos	1391-1425
VIII. Yannis Palaiologos	1425-1448	John VIII Palaiologos	1425-1448
XI. Konstantin Palaiologos	1448-1453	Constantine XI Palaiologos	1448-1453



Son Bizans
İmparatoru,
XI Konstantin
Palaiologos, Anonim,
Last Byzantine Emperor
Constantine XI Palaiologos,
Unknown

Notlar / Endnotes

1. Ostrogorsky, s. 324
2. Gregory, s. 251
3. Levchenko s.227
4. Ostrogorsky, s.330
5. Bugünkü Arnavutluk'ta Durozzo olarak anılan yerdir.
6. Levchenko, s.228
7. Gregory, s.252
8. Ostrogorsky, s. 331

Bölüm IV

Bizans Deniz Gücü

Chapter IV / Byzantine Maritime Power

Chapter IV

Byzantine Maritime Power

Bölüm IV / Bizans Deniz Gücü

Bizans her şeyden önce bir imparatorluktu. Altıncı yüzyilda, imparator Jüstinyen imparatorluğun topraklarını, Akdeniz'in güney kıyısındaki Sirene'ye, (bugün doğu Libya) ve Tingis'in (Tanca) batısına kadar tüm Kuzey Afrika kıyılarını kapsayacak şekilde genişletmişti. Dört bin kilometreden daha fazla olan bu mesafeyi karadan yürümek en azından üç ay sürerdi. Dolayısıyla gerekli ihtiyaç maddeleri, yiyecek, cephane ve diğer malların bu kadar uzak bir mesafeye yük arabası yahut katırla nakletmek çok masraflı olacağından uygulanması pek düşünülemezdi.

Değerli taşlar ve kumaşlar ile tütsü ve baharatlar dışındaki malların ticareti büyük olasılıkla deniz yoluyla yapılmıyordu. Deniz ticaretinin

After all, the Byzantine State was an empire. Emperor Justinian had expanded its borders to Cyrenaica (present eastern Libya) in the south shores of Mediterranean Sea and west of Tangiers, encompassing the entire North African shoreline. It would have taken over three months to walk that four-thousand-kilometer distance. Thus, the dispatch of supplies, food, ammunition and other goods to a distance that far by carriage or mule would have been very expensive, therefore it was not considered.

The trade of goods other than gems, fabric, and spices was probably performed via sea freight. The security and sustainability Oghuzes of merchant marine depended on the presence of a navy



Antik Çağlara Ait Akdeniz Ticaret Gemisi, Uluburun II, 360 Derece Araştırma Grubu
Ancient Age Mediterranean trade ship, Uluburun II, 360° RESEARCH GROUP

nispeten güvenli bir şekilde yapılması ve tüccarların bu mesleklerini sürdürmeleri doğal olarak onları korsanlardan ve diğer tehlikelerden koruyabilecek olan bir donanmanın mevcudiyetini gerekli kılıyordu. Fakat denizde tam anlamıyla bir güvenlik sağlamak mümkün değildi.¹

Bizans için donanmayı gerekli kıلان diğer bir özelikte topraklarının yapısı ve coğrafi olarak dağılımı idi. Yolların henüz çok yaygın olmadığı bu çağda insanlar doğal olarak ulaşımın çok daha rahatlıkla yapılabileceği kıyı bölgelerini seçiyorlardı. Kıyılardaki yerleşim bölgelerinin hemen arka planındaki yüksek tepeler ve dağlar da zaten buralara karadan ulaşımı imkansız hale getiriyordu.

Kıyılardaki yerleşime ilave olarak birde Ege'deki adaların yoğunluğu, Mısır'dan gelen buğday ve diğer baharatların özellikle Konstantinopolis'e nakliyesinin sadece deniz yoluyla yapılma imkanı donanmanın varlığını ve ordusundan daha önemli bir konumda olmasını diktet ettiyordu.

Nikeforos Phokas komutasındaki Bizans Donanması 960 yılında Girit'i fethedecekti. Ancak daha önceleri biri 911 diğeri ise 949 yıllarında yapılan iki sefer mağlubiyetle sonuçlanmıştı. İşte bu seferlere katılan kuvvetler ve silahları imparator Constantine VII Porphyrogenitus (913-59) için yazılan ve günümüzde De Cerimoniis olarak bilinen derlemesinde yer almaktadır. Derlemenin 25 – 56 bölümleri Girit ve İtalya'ya karşı yapılan seferler hakkındadır ve imparatorluğun o dönemdeki muharebe kapasitesi hakkında bize oldukça kıymetli bilgiler vermektedir.

that could protect them from pirates and other dangers. But the provision of a perfect security at sea was not possible.¹

Another feature that necessitated the presence of a navy for Byzantine Empire was the structure of their land and its geographical dispersion. Since it is hard to mention a widespread availability of roads in that era people mostly used the coastal regions where they could access their destinations relatively easier. The steep hills and mountains right behind the settlements on the shoreline were making the travel to be performed overland impossible anyway.

In addition to the settlements on the shoreline the compactness of the Aegean islands, particularly the possibility of shipping wheat and spices from Egypt to Constantinople via merchant marine only, imposed a naval presence even in a superior role to its army.

Byzantine Navy under the command of Nikephoros Phokas conquered Crete in 960. But two previous expeditions one in 911 and the other in 949 were resulted in defeat. The forces who contributed in these expeditions, and their weaponry are mentioned in the book known today as De Cerimoniis that was written for Constantine VII Porphyrogenitus (913-59). The sections 25 – 56 of the book cover the expeditions made against Crete and reveal valuable information on the battle capacity of the empire during this period.



Arap Donanmasının Selanik'i Yağmalaması, 904, Madrid Skylitzes Kroniği
The sack of Thessaloniki by Arabs, 904 From "Madrid Skylitzes chronicle"

Bizans İmparatorluğunun etrafındaki çok sayıda tehdide karşı asırlarca ayakta kalmasını sağlayan en önemli unsur, her zaman için çok güçlü tutmayı ve gereken önemini vermeyi daima bildiği donanması olmuştur.

Yedinci yüzyılın sonunda, Araplar Doğu Akdeniz'de yayılmaya ve Bizans'ın bu bölgedeki deniz egemenlikleri tehdit edilmeye başlandığında, Bizanslılar gemilerini kurumsal bir yapı altında toplamaya ve güçlü bir donanma oluşturmaya başladilar. Bu donanma başlıca başkent Konstantinopolis'te, Ege Denizi ile adalar da konuşlanmıştır.

M.S 886 – 912 yılları arasında Doğu Roma İmparatoru olan VI. Leo "Tactica" adında ve "Harp taktikleri ile ilgili Kısa Talimatlar" olarak anılan bir kitap yazmıştır. Yirmi bölüm ve 12 ekten oluşan bu kitabın XIX. Bölümü ise "Deniz Savaşları" ile ilgilidir.

Bu kitap sayesinde dönemin Bizans Donanması ve taktikleri hakkında çok kıymetli bilgilere ulaşabiliyoruz. VI. Leo bu çalışmasını yaparken ellerinde daha önceden hazırlanmış yazılı belge ve talimatların bulunmayışından yakınlmaktadır. Bu nedenle yazılı bilgilerden çok o anda görevde olan donanma komutanlarının pratik bilgilerine güvenmek zorunda kaldığını ifade etmiştir.²

XIX. Bölüm Syrianos Magister'in³ bir tavsiyesi ile başlar: Kaptanlara navigasyonun teori ve pratiğini öğrenmesi tembihlenir; buna göksel cisimlerin hareketlerini gözlemleyerek rüzgârları tahmin etmek de dâhildir. İslabetli rüzgâr tahmini gerçekten de çok değerli bir istihbarat sağladı fakat tavsiye edilen metotla bunun yapılması olanaksızdır.

The most important factor that helped Byzantine Empire to survive for centuries despite all the threats that encompassed the empire is its valued navy which was kept strong and highly regarded at all times.

As Arabs started spreading in Eastern Mediterranean and Byzantine Empire's sovereignty at sea was threatened in late 7th century, Byzantine Empire started building a strong navy by maintaining its presence under an institutionalized structure. This navy was positioned mainly at the capital city of Constantinople, the Aegean Sea and islands.

Eastern Roman Emperor Leo VI who reigned between 886 – 912 wrote the book named "Tactica" that mainly consisted of "Brief Instructions on Tactical War". It comprises 20 constitutions and 12 additional chapters, and its chapter XIX is about "Naval Warfare".

This book gives us valuable information on the Byzantine navy of the period and its tactics. While he has been writing this work Leo VI complained of the lack of documentation and instructions prepared on this subject. He therefore expressed the obligation to trust the practical knowledge and experience of the navy's then-current commanders where written documentation lacked.²

Chapter XIX commences with the advice of Syrianos Magister³: Captains should be encouraged to learn navigation both in theory and in practice including forecasting the winds by observation of the movements of celestial bodies. Accuracy in wind forecasting definitely would have provided a



VI. Leo ve Başı I. Basil Minyatürü, Madrid Skylitzes Vakayinamesi
Leo VI and Basil I. From "Madrid Skylitzes chronicle"

Sonrasında savaş gemilerinin nasıl yapılması gereklüğine dair oldukça genel ifadeler gelir; gemiler ne çok dar ne de çok geniş olmalıdır. Altıncı yüzyıldan onuncu yüzyıla ve hatta daha sonrasına kadar, tarif edilen gemi ancak dromon tiplerinden biri olabilir ki bunların hepsi tek direkli, iki yanda çift güverteli, tahrik gücü olarak hem kürek hem yelkenin kullanıldığı, kürekçilerein üzerinde kapalı bir güertenin olmadığı gemilerdir.⁴

Standart tasarımlar güertenin her iki yanında yirmi beşerden otuz altışara hatta ellişere kadar kürekçiye yer verirlerdi ki bu da toplamda iki yüzे kadar kürekçi demek oluyordu. Gemide bunlardan başka yüz kişi daha bulunabilirdi ki geminin kaptanı ve subaylardan geri kalanların çoğu deniz eğitimi almış piyadelerden oluşurdu.

Muhtemelen "Ousakios" denen, adından belli olduğu üzere yüz kürekçi alan ve otuz ya da kırk kişilik bir deniz piyade birliği taşıyan daha küçük gemilere daha sık rastlanıyordu.

valuable intelligence but it is impossible to obtain it by performing the advised method.

This is followed by some fairly common statements on how battle ships should be built, and that the ships should not be built very narrow or wide. A ship of that type built between 6th and 10th centuries and after can only be a dromon, and all these had a single mast, two decks on the sides, and rows were used alongside the sail as for propulsion , and the oarsmen did not have a covered deck over their heads.⁴

Standard designs had twenty-five to thirty-six or fifty spots for oarsmen on each side of one deck and there were a total of up to two hundred oarsmen. There could be one hundred additional persons in the ship and the personnel other than the captain of the ship and the officers would consist of trained mariners.

Smaller ships called ousakios as is evident from its name with a capacity of one hundred oarsmen and



Bizans Savaş Gemisi, trireme
Byzantine war ship, trireme

Özellikle aşağı güverte kürekçileri ancak yakınlarındaki düşman gemilerinin gövdelerine hasar vermek için kürek deliklerinden sotukları kargıları kullanabılırken yu-karı güverte kürekçileri doğrudan savaşa katılabiliyorlardı.

Keşif görevleri ve akınlar için bariz bir şekilde daha hafif ve daha hızlı olan çift güverteli gemiler ve tek sıra kürekçisi olan küçük kadırgalar (galea) kullanılıyordu.

Teknelerin küpeşteleri ve kürekçi mahalleri söküfür-takılır kalkanlarla korunuyordu ve kürekçiler küreklerini, ıskarmoz yahut bir kürek haznesinin koruması olmaksızın doğrudan gemi gövdesinden kullanıyorlardı.

Dört köşe yelkenler yani kabasorta donanım yedinci yüzyıl itibarıyla yerlerini daha pratik bir kullanıma sahip olan Latin yani üçgen yelken donanımına bırakacaktır.

VI. Leo döneminde mahmuzlar hâlâ vardı ancak zamanla yerlerini cıvadra tarzı su üstündeki baş formları

that carries naval infantry forces that consist of thirty to forty mariners were seen more often.

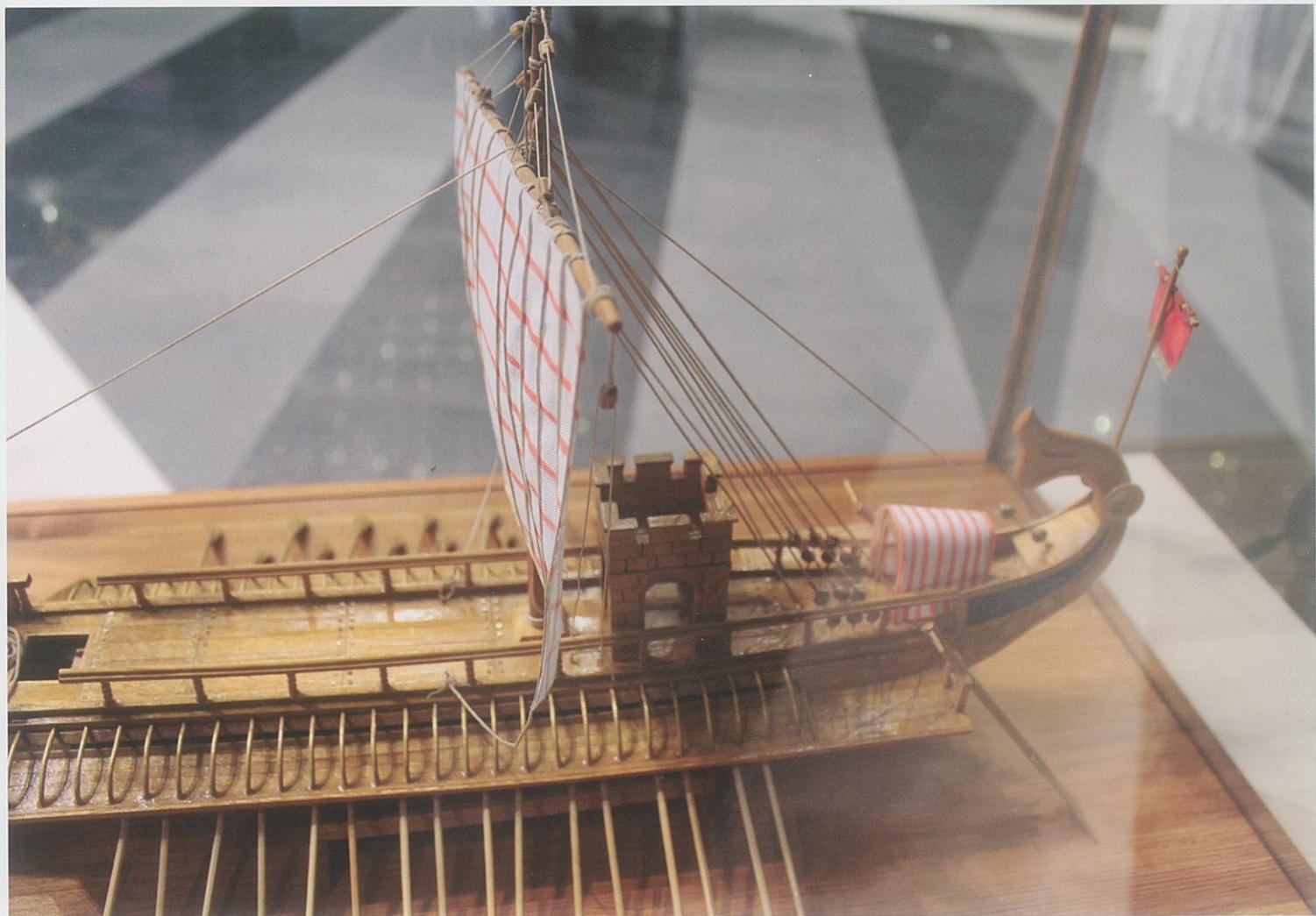
Particularly the oarsmen of the lower deck could only use their spears for damaging the hulls of ships nearby by extending their pikes out of oarlocks when upper deck oarsmen were directly engaged in the battle.

Extremely low weight and faster ships with double-deck and a galiots with a single line of oarsmen were used for reconnaissance missions and raids.

Bulwarks, and oarsmen's benches were protected by demountable shields and oarsmen used their oars without tholes or oar guards but directly out of the ship's hull.

Square rig or sail and rigging arrangement is replaced by more practical Lateen rig i.e. triangular sail set as of 7th century.

Rams still existed during Leo VI's period but these



Antik Teknelerdeki Yükseltilmiş Platform
Ancient vessel with raised platform

almıştır. Rampadan sonra deniz piyadeleri bunların üzerinden düşman gemilerine ulaşabiliyordu.

Bu dönemlerde ateşli silahlar henüz icat edilmemişinden deniz muharebeleri genellikle kısa menzilli silahlarla yapıldırdı: Deniz piyadeleri oklarını, direğin yakınındaki, yükseltilmiş bir platformdan (xylokastoridan – ahşap kale) atabilirlerdi.

Bu yüksek platformlarda ayrıca büyülüüğe göre bir ya da iki mancınık da bulunurdu. Bu mancınıklardan başlıca düşman gemilerini yakmak maksadıyla hazırlanmış olan "Rum Ateşi" ile tutuşturulmuş şişelerle atılırdı. Rum ateşi ayrıca bu platformlardan sifon tabir edilen basit bir pompa mekanizması yardımıyla da püskürtüldürdü.

Rum Ateşi

Bizanslılar Rum Ateşine son derece önem vermektedir. Bu silahın gizli olduğu ve sırlarının kesinlikle kimseye verilmemesi gereği, 912 – 959 yılları arasında hüküm süren İmparator Constantine VII Porphyrogenitus döneminé ait Bizans yönetimi rehber kitabı olan "De Administrando Imperio" da şu şekilde ifade etmektedir.⁵

"Bu... ilk Hıristiyan imparator olan yüce ve kutsal Konstantin'e, bir melek vasisiyle Tanrı tarafından ifşa edilerek öğretilmiştir ve buna dair... aynı melek kendisinden önemli isteklerde bulunmuştur: Babalarımızın ve dedelerimizin güvenilir tanıklıkları ile biliyoruz ki Konstantin'den bunun yalnızca Hıristiyanlar tarafından ve yalnızca onların yönettiği şehirde [= Konstantinopolis] üretilmesi, katyen başka bir millete gönderilmemesi veya öğretilmemesi talep edilmiştir. Ve kendisinden sonra gelecek olanların da buna uyması için bu büyük imparator Tanrı'nın kilisesinin [Ayasofya] sunağına lanetler hakkettirmiştir: Kim ki bu ateşi başka bir millete vermeye căret eder, ona artık Hıristiyan denmeyecektir ve herhangi bir rütbeye yahut mevkie gelmeye layık bulunmayacaktır; ve eğer

were replaced in time by prows with figureheads above the waterline. Mariners were able to access enemy vessels via boarding and using these bow forms.

Since fire arms were not invented yet short range weapons were used for battles at sea: Mariners could throw their arrows from a higher platform (xyloastron – wooden castle) near the mast.

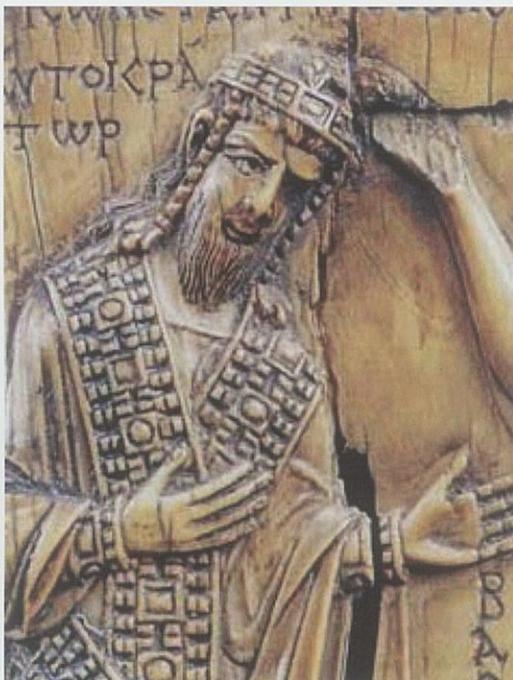
These platforms also contained according to their size one or two catapults. "Greek fire" in flaming bottles were thrown to burn the enemy vessels using these catapults. Greek fire was also projected from these platforms by using siphon projectors containing a simple pumping mechanism.

Greek Fire

The Byzantines placed special emphasis on Greek fire. De administrando imperio (On the Governance of the Empire) is a guidebook written by Emperor Constantine VII Porphyrogenitus who reigned between 912 – 959 where he stated that this is a secret weapon and its secrets should not be shared.⁵

This ... was revealed and taught by God through an angel to the great and holy Constantine, the first Christian emperor, and concerning this ... he received great charges from the same angel, as we are assured by the faithful witness of our fathers and grandfathers, that it should be manufactured among the Christians only and in the city ruled by them (Constantinople), and nowhere else at all, nor should it be sent nor taught to any other nation whatsoever. And so for the confirmation of this among those who should come after him this great Emperor caused curses to be inscribed on the holy table of the church of

God [Hagia Sophia], that he who should dare to give of this fire to another nation should neither be called a Christian, nor be held worthy of any rank or office; and if he should be the holder of any such, he should be expelled there from and be anathemized



İmparator VII. Konstantin'in Ahşap Kabartma Resmi
Emperor Constantine VII, Embossment on wood

rütbe veya mevki sahibi ise, ister imparator ister patrik olsun bu sıfatları kaybedecek, aforoz edilecek ve sonsuza kadar hatırlanacak bir ibretiâlem kılmacaktır... Ve imparator, Tanrı aşkı ve korkusu olan herkesten böylelerine gerekeni yapmakta hızlı davranışlarını rica etmiştir."

Bir imparator yahut sadık yazmanları tarafından kaleme alınmış bir hükümdar katli yetkisi ile karşılaşmamız dikkate değerdir ki bu da Rum ateşinin özel önemini ve Bizanslıların buna sahip olmaktadır tekel statüsünü büsbütün teyit eder gözükmeğtedir. Oysa bu uyarı kaleme alındığında sır ifşa olunmuştu.

Rum ateşine dair eldeki ilk rapor "Teofanes Tarihi" 'inde, Büyük Arap filolarının Konstantinopolis'e doğru yaklaşmakta olduğu 671 - 672 yıllarında karşımıza şu şekilde çıkmaktadır :

"Yukarıda bahsi geçen Konstantin IV, [668-685], Tanrı'nın düşmanlarının Konstantinopolis'e bu kadar büyük bir sefer açtığını duyuncaya, ateş kazanları taşıyan çift sıra kürekli büyük kadırgalar ve [sıvı ateş püskürtmek için] sifonlarla donanmış Dromon'lar yaptırdı."

and made an example for ever and ever, whether he were Emperor or patriarch... And he adjured all who had the zeal and fear of God to be prompt to make away with him."

Authorization to kill even the Emperor in case he revealed state secrets, dictated by the Emperor himself and written by his clerks is noteworthy. And this confirms the special importance they gave to Greek fire and Byzantine State had a monopoly status in possessing this. But the secret was already revealed when this warning was written.

From "The Chronicle of Theophanes" the first report currently available on Greek fire, we understand that the Great Arab Fleet approached Constantinople around in year 671 or 672:

"As mentioned above when Constantine IV (668-685) heard that enemies of god were prepared for an enormous attack against Constantinople, he had galleys built containing space for two lines of oarsmen and equipped with furnaces and dromons equipped with siphons [for spraying liquidified flames]."



Bizans dromonları resmedildiği bir minyatür, Madrid Skylitzes Vakayinamesi, 12 YY.
A miniature depicting Byzantine dromons, Madrid Skylitzes Chronicle, 12th. Century



İlk kez Arablara karşı 677-678 Yıllarında Kullanılan Rum Ateşini Gösteren Minyatür, Madrid Skylitzes Kroniği

Depiction of the use of Greek fire, from the Madrid Skylitzes. It was used for the first time during the first Arab siege of Constantinople, in 677 or 678.

673 - 674 yıllarını anlatan bölümde ise Teofanes bu icadın kökenlerinden de bahsetmektedir:

"Heliopolis'ten [günümüzde Baalbek, Lübnan; Arap kontrolüne o zamanlar yeni girmiştir] bir mimar olan Kallinikos Romalılara sığındı ve denizavaşlarında kullanılabilecek bir ateş üretti; bununla Arap gemilerini tutuşturdu ve mürettebatları ile birlikte yaktı. Böylelikle Romalılar zafere döndüler ve ateş silahını elde ettiler."

Fakat Süryani Ortodoks Patriği Mikhail'in Süryanice kronигine göre (bir marangoz olarak tаrіf edilen) Kallinikos, icadını bir yıl önce, güneydoğu Anadolu'da, Likya'da kullanmıştı:⁶

"Ateşli bir madde hazırladı ve Arap gemilerini ateşe verdi. Bu ateşle, güven içinde [demirde] yatan diğerlerini, tüm yolcularıyla birlikte yok etti. O zamandan beri Callicinus'un icat ettiği ateş ki buna neft (Arapçada petrol) denir, Romalılar tarafından sürekli kullanılmaktadır."

Bazı çağdaş çalışmalarında da düşünmeden tekrar edilen efsaneler bir yana, kendi hâlinde bir yelkenliyi başarıyla ateşe veren önde gelen bir Bizans uzmanı tarafından mahiyeti son dönemde deneyimsel olarak da netleştirilen Rum ateş hakkında güvenilir bir şekilde bilinen beş unsur vardır.

Depicting years 673-674 Theophanes revealed the roots of this invention:

"An architect from Heliopolis [present Baalbek, Lebanon; Arabs just started controlling the city back then] who was named Kallinikos soke exile in Roman empire, invented a fire that could be used during the battles at sea; he put ablaze Arabian ships with this and burned them with the crew inside. Thus Romans made a victorious return and seized the fire weapon."

But, according to the Syriac Orthodox Patriarch Michael's chronicle in Assyrian, Kallinikos (defined as a carpenter) used his invention at South Anatolian Lycia one year before.⁶

"He prepared an inflammable material and set the Arabian ships on fire. With this fire he destroyed the others who lied at anchor including all its passengers. From then on the fire that Kallinikos invented, which is called naphta (petroleum in Arabic), is being consistently used by Romans."

Among the contemporary works besides the ones containing the myths that are told repeatedly without thinking, there are five known factors on Greek fire clarified through the experience of a Byzantine expert who has set a sailing vessel on fire.

Birincisi, deniz suyu ile temas etse de yanmaya devam ediyordu. Bu kadarı, Cremona'lı Liutprand'ın güvenilir raporundan (Antapodosis, stn. 833-834) bilinebilmektedir; Prens İgor'un Kostantinopolis'e 941 yılında düzenlediği başarısız saldırısında (Liutprand oraya sekiz sene sonra gitmiştir) gemilerini terk eden Kiev Ruslarının "dalgalarda yüzerken yandıklarını" yazmıştır.

Bunun için büyülü bir bileşime gerek yoktur: Ham petrol önce tutuşturulması durumunda suda yanmaya devam eder ve elde edilebilir bir materyal olduğu kesindir zira Bizans sınırlarının ötesinde kaldığı dönemlerde dahi Bizanslı tüccarların erişebildiği Hazar kıyılarında, deniz dibinden sızararak yüzeyde birikmektedir. Yerel halk petrolü daha rahat çıkarabilmek amacıyla sig kuyular kazmıştır.

De Administrando Imperio 'da ham petrol çıkan kuyuların bulunduğu bölgelerin bir listesi verilir. Dağası, Rum ateşinin suyla temas ettiğinde kendiliğinden tu-tuştuğu öne sürülmüştür. Epey saf sodyum (Na) yahut sodyum peroksit (Na₂O₂) içermesi durumunda bu mümkün değildir çünkü bu iki madde suyla şiddetli bir tepkimeye girerek sodyum hidroksit (NaOH) oluştururken muazzam ısı üretir. Sodyum bileşimleri tuz (NaCl) kadar yaygındır fakat Bizans kimyasının saf sodyum metali yahut bunun peroksidini elde edebilecek kadar gelişmiş olduğuna dair bir kanıt yoktur.

Bir başka iddia da petrolün, daha kıvamlı ve "yapışkan" olması için çam reçinesi ile karıştırıldığı, böylelikle bir çeşit napalm oluşturulduğudur. Modern napalmlar hazırlanırken palmiye yağı veya başka yağlar, daha yapışkan kilmak amacıyla çok daha hafif olan gazolin jeline katılır; ancak ham petrol zaten reçine katılmaksızın da fazlaıyla kıvamlıdır.

Daha inanılır olanı, eğer reçine gerçekten kulandırsa bunun tutuşturmayı kolaylaştırmaya

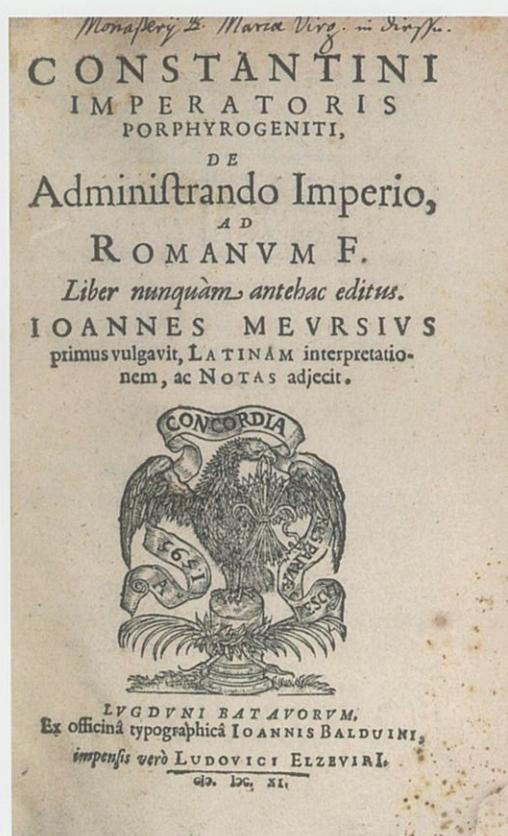
The first of the factors is that this fire keeps burning regardless of its contact with water. This much is known based on a dependable report by Liutprand of Cremona (Antapodosis, stn. 833-834); he wrote that during the failed attack of Prince Igor in 941 to Constantinople (Liutprand went there 8 years later) the Kiev Russians who abandoned their ships were "burning while swimming in waves".

This does not necessarily need to be a mysterious compound: crude oil continues burning in water when it is ignited first and this was already a material they could obtain back then, when Byzantine merchants accessed Caspian Sea shores, it is known that petroleum was accumulating as it surfaced from the bottom of the sea. The locals used to dig shallow wells in order to obtain oil by drilling.

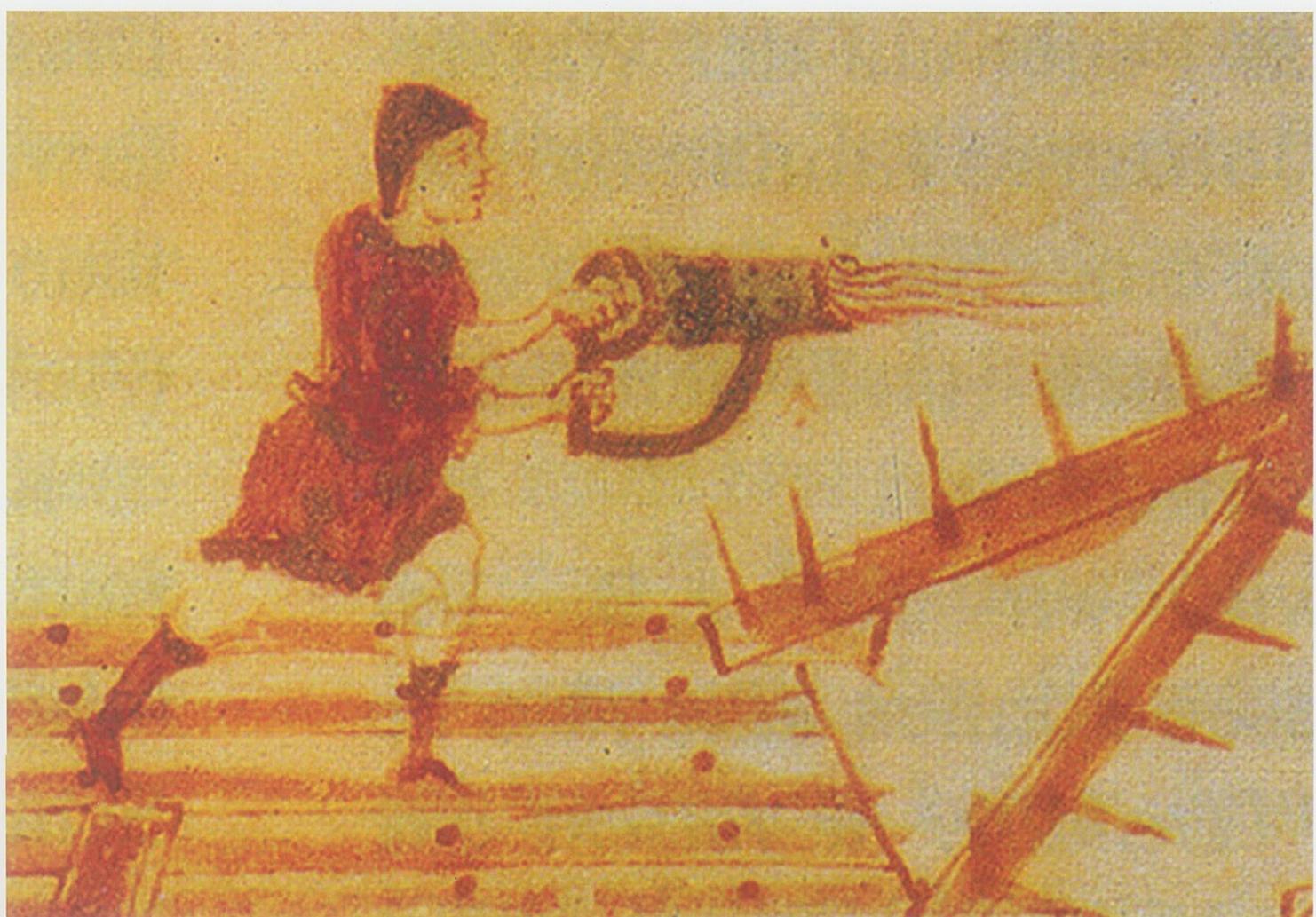
In the work named "De Administrando Imperio" the regions containing crude oil wells were listed. Additionally, it was claimed that Greek fire ignited spontaneously upon contact with water. That could have been true if it contained rather pure sodium (Na) or sodium peroxide (Na₂O₂) both of which react violently with water to form sodium hydroxide (NaOH) while generating intense heat. Sodium compounds are as common as salt (NaCl) but there is no clue on an advanced level of chemical substance production capability of Byzantine Empire.

Another claim concerned the use of pine resin to mix it with petroleum to make it more viscous and stickier, thus creating some sort of a napalm bomb. By preparing modern napalm bombs, gasoline gel is added to palm oil or other sorts of oils to obtain a stickier mix; but crude oil is already very thick without the add of resin.

A more convincing argument is that in case resin were used it is because it facilitates ignition; crude oil may burn but it is not as explosive as other lighter derivatives such as gasoline. Additionally



De Administrando Imperio
De Administrando Imperio



El Sifonu ile Rum Ateşinin Kullanılışını Gösteren Bir Ortaçağ Resmi
Medieval Age Depiction for Use of Greek Fire by Portable Flamethrower

yönelik olduğudur; zira ham petrol şiddetle yanacaktır ancak gazolin gibi daha hafif türevleri kadar kolay tutuşmaz. Dahası, reçine alevlerin ısısını da artıracaktır.

İkincisi, tüm kaynakların işaret ettiği üzere, Rum ateşi hedeflere sifonlar vasıtasiyla yöneltiliyordu. Bunlar içlerinde pistonlar olan tüplerdir; sıvayı memeden dışarı püskürtmek amacıyla bu pistonlar ileri itilir. Fakat bunu yapmak için sıvının önce ısıtılması gerekiyordu ki bu da söz konusu sıvının büyük ölçüde ya da tamamen ham petrolden oluştuğunu doğrular.

Ham petrol önce ısıtılmadığı takdirde etkili bir şekilde püskürtülmek için fazla kıvamlıdır. Günümüz petrol boru hatlarında da petrol fazla kıvamlı olduğu durumlarda daha iyi akması için ısıtmaktadır. Dolayısıyla Rum ateşi kullanabilmek için bunun bulundurulduğu haznelerin, teknenin içinde, sifonlardan fazla uzakta olmayan bir bölümünde sürekli yanın ateşlerle ısıtılması gerekiyordu ki bu da ahşap gemiler için riskli bir yöntemdi.

resin increases the heat transfer created by the flames.

Secondly as all sources point out siphons were used to project the Greek fire to target. These were tubes that contain pistons; these pistons were rammed forward in order to spray out the fluid from the nozzle. But to do this first the fluid should be heated, and this suggests that the mentioned fluid consisted mostly or entirely by crude oil.

In case crude oil is not heated as the first step it can not be used efficiently since it is a very thick fluid. Presently the crude oil inside the pipelines is heated to facilitate its travel. Thus the Greek fire material containing tanks and vessels were supposed to be heated at the ships preferably not far from siphons before use, by sources constantly producing flames which was a risky method for wooden ships.

Thirdly, the combination of the siphons' very short range- it is the technology of a child's water

Üçüncüsü, sifonların çok kısa menzili (bir çoğu su tabancası ile aynı teknolojidir ve yaklaşık olarak yirmi metre olarak kabul edebiliriz), dahili bir ısı kaynağına olan ihtiyaç ile muhtemelen ısnan sıvının tutuşturulması için harici bir ateşleyiciye olan gereksinimdir. Bunlara ilave olarak düşman gemilerine rampa mesafesine girmemek için hassas manevra yaparak yaklaşılmalı ve suların da durgun olması gerekmektedir. Bu da Liutprand gibi bazı tarihçiler tarafından şu şekilde ifade edilerek belgelenmiştir.⁷

“Tanrı ... kendine tapanları ... zaferle şerefle dirmek ... istedî. Bunun için rüzgârları dindirdi ve denizi durgunlaştırdı. Zira aksi halde Yunanlar için ateşlerini püskürtmek zor olurdu.”

Dördüncüsü, demek ki Rum ateşi en etkili şekilde, açık denizden ziyyade Marmara Denizi'nin daha durgun sularında kullanılılmaktaydı; özellikle de Bizanslıların mahmuzlama, rampa savaşısı veya ok ve kargılar gibi kısa menzilli silahlarını kullanarak yapabilecekleri bir çatışmada sayıca az oldukları durumlarda. Yani Rum ateşi, açık denizlerde daha zayıf düşmanlara karşı stratejik bir taarruz silahı olarak kullanılmaktan ziyade, imparatorluğa merkezinde saldırabilecek kadar güçlü düşmanlara karşı bir

pistol, twenty yards would be much- and the need for internal warming fires plus the probable need to ignite the fluid required precise movements to approach enemy ships close enough while staying out of boarding range – and also very calm waters. Again that is documented by historian Liutprand as such.⁷

“God... wished to honor with victory those who... worshiped him. Therefore he quieted the winds and calmed the sea. For otherwise it would have been difficult for the Greeks to shoot their fire.”

Fourth, it follows that Greek fire was primarily effective in the calmer waters of the Sea of Marmara rather than in open sea, particularly when the Byzantines were too outnumbered to prevail by ramming, by projectiles, or by boarding. Hence Greek fire was primarily useful as a defensive weapon against enemies strong enough to attack the empire at its core, rather than as a strategically offensive weapon on the high seas against weaker enemies. That circumscribes the overall importance of Greek fire for Byzantine naval power, which owed infinitely more to sound Roman traditions.



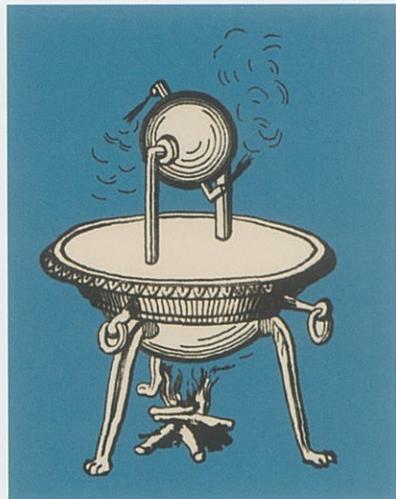
Olympias Triremesi / Trireme Olympias

savunma silahı olarak kullanılmaya daha elverişliydi. Güvenilir Roma geleneklerine çok daha fazla şey borçlu olan Bizans deniz kuvvetleri için Rum ateşinin arz ettiği önenin sınırları budur.

Beşinci, Rum ateşinin sırrı uzun süre gizli kalamamıştır. Arap kaynaklarında kısa bir süre sonra tartışılmaya başlanan bu silah Arapların yaklaşık 824-826 tarihlerindeki Girit fethinde kullanıldı. Bakü civarında Hazar kıyılarında ve günümüzde kuzyedeki Irak'taki Kerkük yakınlarında yüzeye çıkan petrol zaten her zaman biliniyordu.

Dokuzuncu yüzyıla gelindiğinde ise Abbasî âlimler sifonların nasıl yapılacağını anlatan Hellenistik teknik çalışmayı, İskenderiyeli Hero'nun⁸ *Pneumatica'sını* tercüme etmişlerdi. Bir defa çalışır hâlde gözüktükten sonra ne petrol ne de sifonlar Araplar için bir sırr olarak kalabilirdi.

Hem Rum ateşinin hem de sifonların, 904 yılındaki Selanik taarruzunda Trabluslu Leo'nun filosu tarafından kullanıldığı kaydedilmiştir ve muhtemelen Araplar tarafından bundan çok daha önce de kullanılmışlardır. Bunun aksine, yenilikçi İtalyan Deniz Cumhuriyetleri Amalfi, Cenova, Pisa ve Venetian'ın Rum ateşini hiçbir zaman benimsememiş



**İskenderiyeli Heron'un
Pneumatica'sında bir Türbin Modeli
Çizimi** / Steam turbine after the design of
Hero of Alexandria. From *Pneumatica*

Fifth, the secret of Greek fire was not preserved for long. Arab sources discuss it soon enough, and it was used in the Arab conquest of Crete circa 824-826. Petroleum, which seeps to the surface in the Caspian shore near Baku and Kirkuk area of modern northeast Iraq, had always been known.

In the ninth century Abbasid scholars had translated the Hellenistic technical work that explained how to make siphons, the pneumatica

of Hero of Alexandria.⁸ Once they observed it functioning neither petroleum nor siphons remained a secret for Arabs.

Both Greek fire and siphons are recorded as having been used by the fleet of Leo of Tripoli in the assault on Thessalonike in 904 and they were probably used by Arabs much earlier. Conversely, that the enterprising and innovative Italian seagoing



**Bizans Dromonları
Kabartması,
Köstence Arkeoloji
Müzesi**
*Relief of Byzantine
Dromons, Constanta
Archeology Museum*

olmaları bu silahın askeri değerinin kısıtlı olduğunu gösterir ki bu da sifonların kısa menzilinden ve Rum ateşinin mancınık gibi fırlatılan silahlarda kullanımının zorluğundan kaynaklanır.

Dromon

Dromonlar iki yelkene sahiptiler. Bunlardan baştaki pruva direği daha büyüktü ve dolayısıyla daha büyük bir yelkene sahipti. Ayrıca keşif ve haberleşme maksatlarıyla kullanılan küçük ve hızlı dromonlar da kullanılırdı. Bunlarında çift direk ve yelkeni vardı, ancak tek sıra kürekçi oturağı bulunmaktaydı.

Standart dromonların (chelandion) boyu yaklaşık 31,25 mt. gemi ortasında genişliği ise 4,46 mt.dir. Böylece boy – en oranını 7:1 olarak bulmaktayız. Su hattında ise bu oran 8:1 (28:3,5) olmaktadır. Dromonların tonajını ise 25 ton olarak varsayıyoruz.⁹

Dromonlarda pruva direğinin yüksekliği 11,85 mt, ki bu durumda su hattından yüksekliği 10,65 mt. olmaktadır. Vasattaki daha küçük olan grandi direğinin yüksekliği ise 8,3 mt. dir.

Dromon, dönemin standartlarına göre hızlı ve manevra kabiliyeti yüksek bir gemiydi ama bu özelliği başlıca hafif yapısı ve çektiği suyun sıglığı

republics of Amalfi, Genoa, Pisa and Venice never adopted Greek fire reveals its limited military value, a function of the short range of siphons and the difficulty of using it in projectiles.

The Dromon

Dromons had two sails. Of these the foremast was larger therefore had a larger sail. Besides, there were smaller and faster dromons used for exploration and communication. These also had double masts and sails but there was only a single row of oarsmen.

Standard dromons (chelandion) were 31.25 m long with a width of 4.46 cm in the center. Thus the length to width ratio was 7:1. On the waterline this width was 8:1 (28:3,5). We believe that the tonnage of dromons was 25 tons.⁹

Foremast height on dromons was 11.85 m, in this case their height from waterline was 10.65 m. The smaller main mast in the center has a height of 8.3 m.

Dromon was a fast vessel with high maneuverability compared to the standard vessels of its period but this characteristic was due to its light body structure and the relatively smaller drafts. The vessel had a low freeboard¹⁰ of approximately



**Bizans Dromonları
Kabartması,
Köstence Arkeoloji
Müzesi**
*Relief of Byzantine
Dromons, Constanta
Archeology Museum*

sayesindeydi. Geminin bir metre kadar, alçak bir fribordu¹⁰ bulunmaktaydı. Dolayısıyla yüksek denizlere karşı dayanıklı bir gemi değildi. İki metrelik dalgalar ile batabilirdi ki nispeten sıcak aylarda bile Akdeniz'de böyle dalgalar çok nadir değildir.

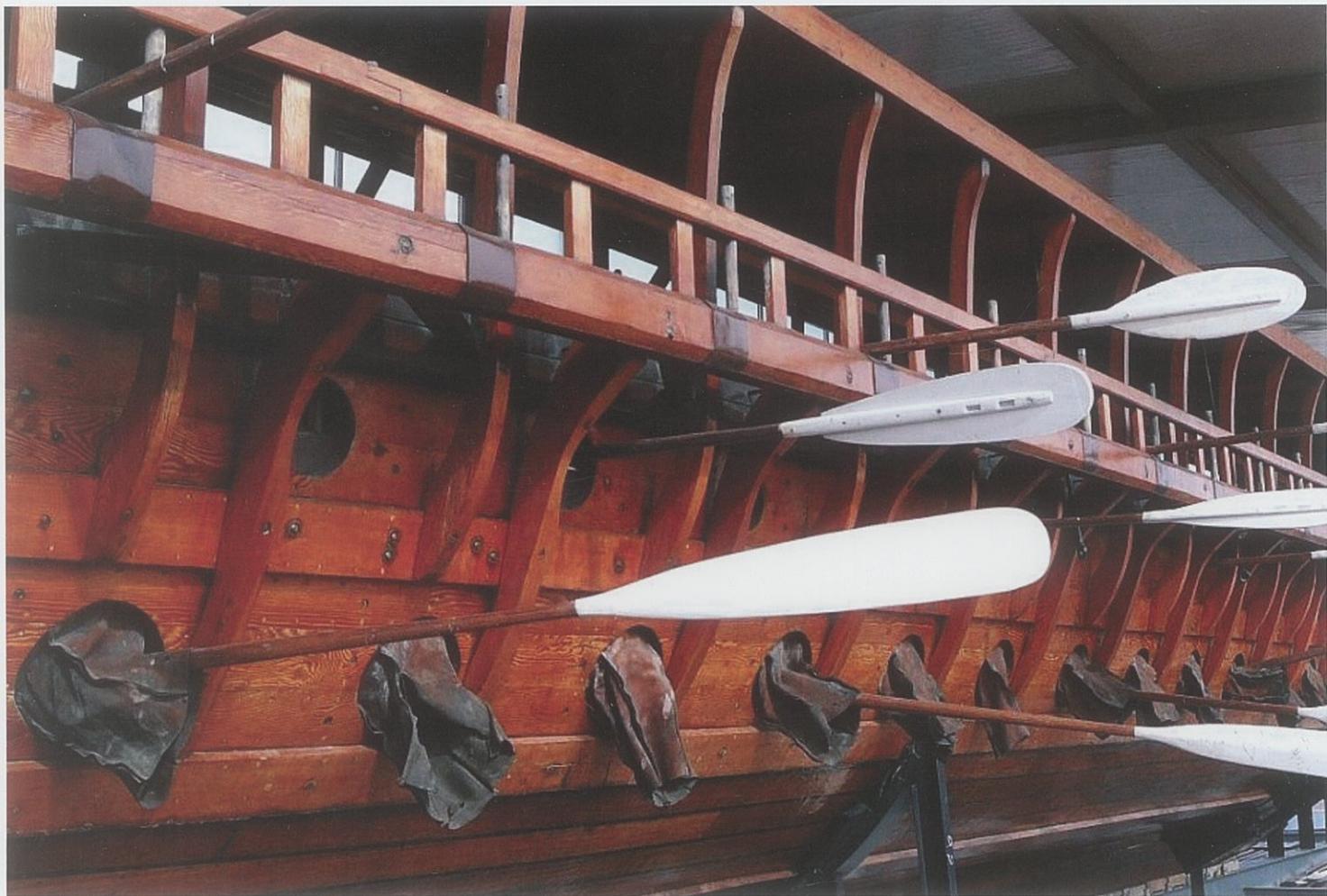
Bundan dolayı, uzun süreli açık deniz geçişleri yılın her döneminde tehlikeliydi; kışın denize açılmak ise neredeyse imkânsız oluyordu. Yaklaşık yirmi dakikalık kısa süreler içinde küreklerin itme gücü gemiyi saatte on deniz miline yani 18,5 kilometre sürate kadar çıkarabiliyor diki, bu da çatışmalarda çok faydalı olabiliyordu. Doğal olarak kürekçilerin bu tempoda daha uzun süre kürek çelmesi olanaksızdır.

Küreklerle yirmi dört saatte kadar ortalama sürat saatte üç deniz mili olabiliyordu ki bu da vardiyalı bir şekilde yürütülebiliyordu. Pupa yelenken¹¹ ilerlendiği hâllerde sürat yedi deniz milini aşabiliyordu ancak gemi yapısı uygun olmadığı için rüzgara karşı ve tıramolayla¹² fazla ilerlenemezdi; her halükârda fribordun alçaklışı ve

1m. Hence it was not a ship built for navigating at high seas. It could sink as a result of encountering a 2m. high wave, but this kind of waves are not so rare in the Mediterranean Sea even during warmer seasons.

This is why navigating at open seas over a long period of time was dangerous during any season; on the other hand setting sail during winter was almost impossible. The oar propulsion in short periods approximately of 20 minutes helped the vessel to navigate at a speed of around ten nautical miles that is approximately 18,5 kilometers an hour making it very useful during sea battles. Naturally it is impossible for oarsmen to row for a longer period of time at this rhythm.

The average speed with oars was reaching 3 nautical miles, and that lasted up to 24 hours, and this was made possible by rowing in shifts. While running downwind¹¹ the speed could surpass seven nautical miles but the structurally unfit vessel could not advance much against the wind



Su Kesimin Üzerindeki Kesim (Fribord) ve Kürekler, Olympias
Above the water line (freeboard) and the rows, Olympias

kürek delikleri, dromon'un ortalama 10 derecelik bir bayılma¹³ açılarıyla su alabileceği ve batabileceği anlamına geliyordu.

Tarihçi R.G.Grant, dromonları şu şekilde tanımlamaktadır:¹⁴

“Süratlı koşucu anlamına gelen dromon deymi, küçük kadırgalardan, büyük biremelerle kadar çok geniş bir yelpazede gemilere verilen isimdir.

Grant bu tasviri ile dromonu bir gemi sınıfı yerine genel bir gemi tipi grublaması olarak sınıflandırmaktadır.

M.S. 500 ve 565 yılları arasında yaşayan dönemin en ünlü Bizanslı tarihçisi Procopius ise dromonlardan şu şekilde bahsetmektedir:

“500 gemi, 30.000 denizci (Mısırlı, İyonyalı ve Çukurovalı (Kilikyalı)) ve başlarındaki Alexandria'lı Calonymus deniz savaşları için hazırlanmış 92 adet üstü kapalı ana güvertesi olan gemiler imal edilmiştir. Dromon / koşucu adı verilen bu gemiler, o zamana göre yüksek hızlara ulaşabiliyorlardı. Seyir halinde bulunan bu 2.000 Bizanslıdan hepsi hem kürekçi, hem de savaşçı idi ve aralarında bir tane bile gereksiz adam yoktu”.

Dromonlar ve kadırgalar gibi ana gücünü küreklerden dolayısıyla kürekçilerden sağlayan gemilerin yakıt ise aslında sudur. Çünkü rüzgarın olmadığı sakin havalarda sadece kürekçileri kullanmak durumda kaldığınızda su stokunuz eğer tükenirse bu artık geminizin ilerleyemeyeceği anlamına gelmektedir. Çünkü sarf edilen efor ve terlemeden dolayı vücutun su ihtiyacı çok fazla artmaktadır.

Az su çeken, uzun ve ince tasarımından dolayı bu teknelerde ise malzemeleri depolamaya müsait çok az bölüm vardı; buna büyük miktarlarda gereksinim duyulan su da dâhildi.

Dolayısıyla donanmalar uzun seyirler çıkmadan önce tüm depo kapasitelerini su ile doldurmaya veya rotaları üzerindeki kaynaklardan bu stoklarını tamalamaya çalışırlardı. Düşman sahillerinde su ikmali yapmak gerekiğinde ise bu durum büyük sıkıntılarla yol açabiliyordu. Genellikle su kaynakları tatkım edilmiş yerlerde veya kalelerde bulunduğuundan suya erişebilmek için savaşmak gerekiyordu.

Yunanistan'da inşa edilen Olympias isimli trireme'de 1988 yılında yapılan araştırmada kürekçilerin saatte bir litre suya gereksinim duydukları tespit edilmiştir. Buna birde o dönemde kürekçilerin tuzlu

by tacking¹²; in any case the low freeboard and oar holes meant that as the dromon leaned at an angle of 10 degrees¹³ it was likely to get water inside and eventually sink.

Historian R.G.Grant defined dromons as such:¹⁴

“The word dromon meaning fast runner actually defines various size of vessels from small galleys to large biremes”.

Based on Grant's definition dromon is rather the name of a common type of vessels than a vessel class.

On the other hand the most renowned historian of the period, Procopius who lived between 500 and 565 mentioned dromons in his works as well:

“... And in all the vessels altogether there were thirty thousand sailors, Egyptians and Ionians for the most part, and Cilicians, and one commander was appointed over all the ships, Calonymus of Alexandria. And they had also battleships prepared for fighting at sea, to the number of ninety-two, and they were single-banked ships covered by decks, in order that the men rowing them might if possible not be exposed to the bolts of the enemy. Such boats are called “dromons” by those of the present time; for they are able to attain a great speed. In these sailed two thousand men from Byzantine Empire, who were all rowers as well as fighting men; for there was not a single superfluous man among them.”

In fact the fuel for vessels such as dromons and galleys that provide its propelling force from oars hence the power of oarsmen, is actually drinking water. Because when the weather is calm, and there is no wind you have to use your oarsmen and if you run out of drinking water this means your ship may not be able to cruise any more. Due to the exertion and sweating the dehydration of the body increases.

It had a long and narrow design and the amount of water getting inside was little but the storage room for supplies including for fresh water was also very small.

This was the reason why the fleets tried to fill their storage capacities with water before long journeys or they would try to fill this capacity at the stops along their route. This could cause immense problems since they could be trying to supply their water from hostile territories as well. In general water sources were behind fortifications or at fortresses and accessing fresh water necessitated fighting for it.

Based on a research performed in 1988 on a trireme named Olympias which was built in Greece each oarsman had to drink one liter of water every hour. This amount should even be higher considering the salty



Olympias Triremesi Seyir Tecrübelerinde, www.hellenicnavy.gr
Testing of Trireme Olympias www.hellenicnavy.gr

et ve peksimet yemeleri, dolayısıyla daha fazla susamalarını ilave edersek bu miktarın daha da artacağını farz edebiliriz. Antik çağlardan on yedinci yüzyıla kadar olan veriler kürekçilerin günde ortalama 8 litre suya gereksinimi olduğunu göstermektedir.¹⁵

Bu araştırmadan sonra, o zamana kadar kürekli teknelerin günlük adam başı yaklaşık 2,25 litre su ihtiyacı olduğu kabulü de artık terk edilmek zorunda kalmıştır.

Bir kürekçinin 8 litre su tükettiği kabul edildiğinde 108 kürekçili bir dromonun günlük su tüketimi minimum 1 ton civarında olmalıdır. 949 yılı Girit seferi kayıtlarında dromonlarda 5 adet kados denilen sıvı taşımaya mahsusu amforalar bulunduğu yazılıdır. Bu amforaların yaklaşık 39 litre kapasiteye sahip olduğu göz önüne alındığında ortalama 200 litrelilik kapasiteye ulaşmaktadır. Dolayısıyla su taşımak amacıyla kullanılmadıklarını varsayılabılır. Genellikle Romalılarda “kados” terimi şarap taşımaya mahsus olan amforalarına verilmektedir.

meat and biscuits the oarsmen used to consume in that period. Data collected for the period between the Classical antiquity and 17th Century suggests that oarsmen need an average of 8 liters of drinking water per day. ¹⁵

Following this research the estimation that oarsmen needed approximately 2.25 litres of water per day that was deemed admissible before was abandoned.

Considering an oarsman consumed 8 liters of drinking water per day in a dromon containing 108 oarsmen a minimum of 1 ton of drinking water should be consumed per day. According to some Crete expedition records from year 949 there were 5 amphoras named kados used for water transportation in the dromons. Considering that these amphoras had a volume of 39 litres there was a total around 200 liters capacity only. So we may say these were not meant for water storage. ¹⁶ Generally Romans called “kados” to the amphoras used to carry wines.

Bazı kaynaklarda dromonlarda fiçıların kullanıldığından bahsedilmektedir. Klasik meşe şarap fiçılarının 225 litre kapasiteye sahip olduğunu düşünülmüşde mantıken fiçıların dromon ve kadırga türü gemilerde kullanıldığını düşünebiliriz.¹⁶

Güvertelerin üzerinde eşya olmaması gerekiyordu ki bu da sıcak havalarda ekstra su depolanmasını imkânsız kılıyordu. Rüzgârların, akıntıların ve düşman hareketlerinin belirsizliği nedeniyle, bir ousakios'un (farklı bir gemi tipi değil, 108-110 kürekçi barındıran bir Dromon) temkinli bir kaptanı, kıyıyi 650 galondan (yaklaşık 2.925 litre) az miktarda suyla terk edemezdi ki tercihen bunun iki misli ile denize açılmalıydı.

Dolayısıyla, depolanabilecek su miktarı bu gemileri denizde en fazla on günlük bir süre dayanmalarına olanak sağlıyordu ki ile genelde bu süre yedi günü geçmiyordu. Diğer yandan, hareket noktası ile varış noktası arasındaki mesafe, doğrudan açık deniz geçişleri yerine kıyı hatları takip edildiğinden dolayı uzuyordu.

Dromonların yaklaşık 25 tonluk tonaja sahip olmaları ve freebordlarının 50 cm. olmaları, ilave alınacak olan örneğin 5 tonluk bir su stokunun, geniyo 10 cm daha batırması dolayısıyla alt sıra kürek yuvalarından su girmesi gündeme gelebilecektir. Özellikle geminin yalpaya düşmesinde kritik durumlar yaşanabilir

VI. Leo'nun çalışmasında ayrıca gemilerdeki malzemelerin de bir listesi verilmektedir. Bu malzemeler şu şekilde ifade edilmiştir:

“...yedek dümenler, kürekler, kürek kaytanları, halatlar, keresteler, fitil, zift, sıvı zift ve baltalar, delgiler ve testereler de dâhil, gerekli gemi yapım aletlerinin hepsi bulundurulmalıdır.”¹⁷

Sonra Rum ateşi konusuna gelinir ama ilginç bir şekilde, buna hayatı bir önem atfedilmemiştir: Metin yalnızca, düşmana ateş püskürtmek için pruvada bronz bir sifon bulundurmanın uygun olacağını belirtir. Sifonun üzerinde, eğitimli askerlerin, üzerinde durup düşmanlara ok ve diğer fırlatılabilen silahlar (büyük oklar, sapan taşları) fırlatmanın yanı sıra, onlarla göğüs göğse çarpışmaya da girebileceği şekilde tasarlanmış

According to some sources barrels were used inside the dromons. Considering the ancient oak wine barrels had a volume of 225 liters we may assume that barrels were used inside dromons and galleys for water storage.

Goods could not be stored on the deck during

travel which made it impossible to store additional fresh water when the weather was hot. Since it was unforeseeable the movements of winds, currents and enemies, an experienced captain of ousakios (a dromon with 108-110 oarsmen) could not set sail with a fresh water storage less than 650 gallons (approximately 2.925 liters) but ideally this amount should be twice as much.

Therefore the fresh water storage capacity enabled these vessels to navigate for a maximum of ten days out in the open seas but generally this was not more than seven days. On the other hand the distance between departure and arrival was taking longer since traveling near shoreline in shallow waters instead of taking shortcuts

directly at open sea was resulting in traveling longer distances.

Dromons had a tonnage approximately of 25 tons and their freeboards was 50 cm. long, an additional 5 tons of water storage would make the vessel sink 10 cm more into the water which eventually would cause the sea to get inside through lower deck oar holes. This would particularly become critical when the ship leaned on one side.

In the works of Leo VI supplies were also listed as follows:

“... spare steering wheels, oars, oar ties, ropes, timber, wick, boat pitch and tar and axes, drills and saws and all the tools necessary for building ship.”¹⁷

Then comes the issue of Greek fire but interestingly he did not place a vital importance on this; the text basically indicates that the presence of a bronze siphon mounted to the bow would be beneficial. There should also be a barricaded platform positioned above the bow for trained marines who could throw arrows and other throwable weapons (large arrows, slingshot stones) at the enemy, and



**Bizans gemilerine taşınan amforalar,
Köstence Arkeoloji Müzesi**
Amphora's that carried to Byzantine ships,
Constanta Archeology Museum

siperli bir platform olmalıdır. Büyük gemilerde savaş kuleleri de (yalnızca bir ocylokastron değil) olmalı, buralarda konuşlanmış askerler aşağıya büyük taşlar, keskin kenarlı gürzler yahut Rum ateşi ile doldurulup tutuşturulmuş kaplar fırlatabilmelidir.

Leo, donanması için standart bir dromonu tarif ederken, iki güvertenin her iki yanında, toplam yüz adam için en az yirmi beşer kürekçi sırası bulundurulması gerektiğini belirtmiştir. Her savaş gemisinin kendi kaptanı, teğmeni, iki serdümeni ve yardımcı kaptanları, ayrıca bir de hizmetkârı olmalıdır. Kıştaki iki kürekçiden biri tulumbadan, diğeri demirden sorumludur. Pruvada savaşı idare edecek silahlı bir subay olmalıdır. Kaptan da muharip güçleri kontrol eder ama kiçta, herkesin görebileceği ancak oklara karşı korunaklı bir pozisyonda durmalıdır. Buradan hem savaşı hem de geminin manevralarını idare edebilir.

İki yüz kişi veya daha fazlasını taşıyabilecek daha büyük gemiler de inşa edilebilir; aşağı güvertede 50 kürekçi olup üst güvertedeki kürekçiler ve savaşçılar yani yaklaşık 150 kişi düşmanla savaşacaktır. Tek sıra

man on man fights would take place at the same time. In addition there should be battle towers on large vessels (not only an ocyloastro), where the mariners placed at these locations were capable of throwing down large stones, sharp-edged maces or vessels filled with Greek fire.

When Leo was defining a standard dromon for his fleet he indicated that there has to be at least space for 25 oarsmen on both sides of the two decks totaling 100 oarsmen. Each battle ship has to have its own captain, ensign, two steersmen, and assistant captains, and additionally an attendant. One of the last two oarsmen at the stern is in charge of the pump and the other one of the anchor. There should be an armed officer at the prow to lead the fight there while the captain—who also commands the fighting force—should remain at the stern, visible to all aboard but protected from arrows. From there he can command both the fighting and the maneuvering of the ship.

Larger ships could be built with two hundred men or even more, with 50 oarsmen in the lower deck and 150 armed to fight the enemy—but presumably also oarsmen in part. Smaller very fast warships with



Bizans ve Arap Donanmaları Arasındaki Bir Savaş Minyatürü, Madrid Skylitzes Kroniği
Miniature of a naval battle between the Arab and Byzantine fleets. From "Madrid Skylitzes chronicle"



Bizanslıların 949 Girit Saldırısı, Sol Tarafta Bizans Donanması , Madrid Skylitzes Kroniği
Byzantine Attack against Crete, 949. To the left we see the Byzantine Navy. From "Madrid Skylitzes chronicle"

kürekçisi olan daha küçük ve çok hızlı gemiler keşif için ve genel olarak hız gereksinim olduğunda kullanılır.

949 seferine ait listeler bizlere özellikle bir dromondaki malzemeleri detaylı olarak vermektedir.¹⁸

- 70 klibania (kolsuz zırhlar - pul göğüs zırhi)
- 12 lorikia (daha hafif vücut zırhi), serdümeler ve Rum ateşi
- sifon operatörleri için 10 başka lorikia
- 80 miğfer (gemide 80 deniz piyade olduğunu göstermektedir)
- 10 miğfer, vizörlü
- 8 çift kol zırhi, tüp şeklinde kolçaklar (muhtemelen sifon operatörleri için)
- 100 kılıç
- 70 hafif kumaş kalkan
- 30 metal kalkan (skoutaria ludiatika)
- 80 üç çatallı kargı
- 20 uzun, hafif bıçaklı halat donanımı kesici (longchodorepana)
- 100 kargı (menavlia)
- 100 atmalık mızrak, cirit (riktaria)
- 50 bileşik Roma yayı
- 20 arbalest
- 10.000 ok (bunlar kişisel takımlara ek olarak ihtiyatta tutulan "imparatorluk" oklarıdır; tüm sefer için 240.000 ok alınacaktır)

a single bank of oars are used for reconnaissance and generally when speed is needed.

The lists concerning expedition 949 particularly reveal in detail the supplies at a dromon.¹⁸

- 70 klibania (sleeveless corselets - lamellar breast armor)
- 12 lorikia (lighter body armor) for helmsmen and Greek fire siphon operators
- 10 other lorikia for steersmen and Greek fire siphon operators
- 80 helmets (implying 80 marines aboard)
- 10 helmets with visors
- 8 pairs of arm guards, tubular-vambraces (for siphon operators?)
- 100 swords
- 70 light shields of cloth
- 30 metal shields (skoutaria ludiatikai)
- 80 trident lances
- 20 long light bladed rigging cutters (longchodorepana)
- 100 pikes (menavlia)
- 100 throwing spears, javelins (riktaria)
- 50 composite "Roman" bows
- 20 crossbows
- 10.000 arrows (these were supplementary in addition to personal sets and were called "empire arrow"; there were a total



Bizanslıların 949 Girit Saldırısı, Sol Tarafta Bizans Donanması, Madrid Skylitzes Vakayihnamesi
Byzantine Attack against Crete, 949. To the left we see the Byzantine navy. From "Madrid Skylitzes chronicle"

- 200 kısa ok ("fareler/sinekler")
- 10.000 demirdiken
- 4 demir ve zincirleri
- 50 cübbe (epilorika), okçuların yaylarını yağmurlu havaya karşı korumak için
- 50 işaretleşme bayrağı (kamelaukia)
- Ağır silahlar için ekipman (oklar, ağırlıklar, zincirler ...)
- 12 tetrareai, lambdareai ve manganika

- of 240.000 arrows per expedition)
- 200 short arrows ("mice/flies")
- 10.000 caltrops
- 4 anchors with chains
- 50 surcoats (epilorika) to protect the bows of the bowmen from wet weather
- 50 signaling flags (kamelaukia)
- Equipment (bolts, weights, chains...) for artillery:
- 12 tetrareai, lambdareai ve manganika

Notlar / Endnotes

1. Edward N. Luttwak, Bizans İmparatorluğunun büyük Stratejisi, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2012, s.436
2. Luttwak, s.421
3. "Naumachia" isimli deniz savaşları üzerine kitabı yazmış bir Bizanslıdır.
4. Marines", s. 422
5. Luttwak, s.422
6. Richard Humble, Naval Warfare, London,2012, s.24
7. Luttwak, s. 425
8. M.S. 10 -70 yılları arasında yaşamış ünlü bir matematikcidir. Özellikle bilim araçları üzerine kitaplarıyla tanınır. Pneumatica isimli eserinde su, hava ve stim basinci ile çalışan makineleri anlatır.
9. John B. Hattendorf, Richard W. War at Sea in the Middle Ages and the Renaissance, Woodbridge, 2003, s.87
10. Fribord (freeboard): Yükülü gemi bordasının ortasında, su yüzeyinden ana güvertenin üst çizgisine kadar olan yükseklik.
11. Pupa yelken ilerlemek (sailing with winds astern): Yelkenler, arkadan esen rüzgârla şışmiş olarak, tam yolla ilerlemek.
12. Tiramola (tacking): Geminin rüzgârüstüne veya rüzgârlarına dönmesi için yelkenlerin bazisini gevsetme, bazisini germe işlemi.
13. **Bayılma:** Yük yahut rüzgâr dolayısıyla teknenin bir tarafa meyletmesi,
14. R.G. Grant, Battle at Sea, New York, 2008, s65
15. John B. Hattendorf, Richard W. War at Sea in the Middle Ages and the Renaissance, Woodbridge, 2003, s.88
16. Hattendorf, s.90
17. Luttwak, s.428
18. Luttwak, s.438
1. Edward N. Luttwak, Bizans İmparatorluğunun büyük Stratejisi, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2012, s.436
2. Edward N. Luttwak, Bizans İmparatorluğunun büyük Stratejisi, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2012, s.421
3. Naumachia isimli deniz savaşları üzerine kitabı yazmış bir Bizanslıdır.
4. Marines", s. 422
5. Edward N. Luttwak, Bizans İmparatorluğunun büyük Stratejisi, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2012, s.422
6. Richard Humble, Naval Warfare, London,2012, s.24
7. Edward N. Luttwak, s. 425
8. M.S. 10 -70 yılları arasında yaşamış ünlü bir matematikcidir. Özellikle bilim araçları üzerine kitaplarıyla tanınır. Pneumatica isimli eserinde su, hava ve stim basinci ile çalışan makineleri anlatır.
9. John B. Hattendorf, Richard W. War at Sea in the Middle Ages and the Renaissance, Woodbridge, 2003, s.87
10. Fribord (freeboard): Yükülü gemi bordasının ortasında, su yüzeyinden ana güvertenin üst çizgisine kadar olan yükseklik.
11. Pupa yelken ilerlemek (sailing with winds astern): Yelkenler, arkadan esen rüzgârla şışmiş olarak, tam yolla ilerlemek.
12. Tiramola (tacking): Geminin rüzgârüstüne veya rüzgârlarına dönmesi için yelkenlerin bazisini gevsetme, bazisini germe işlemi.
13. Bayılma: Yük yahut rüzgâr dolayısıyla teknenin bir tarafa meyletmesi,
14. R.G. Grant, Battle at Sea, New York, 2008, s65
15. John B. Hattendorf, Richard W. War at Sea in the Middle Ages and the Renaissance, Woodbridge, 2003, s.88
16. John B. Hattendorf, Richard W. War at Sea in the Middle Ages and the Renaissance, Woodbridge, 2003, s.90
17. Edward N. Luttwak, Bizans İmparatorluğunun büyük Stratejisi, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2012, s.428
18. Edward N. Luttwak, Bizans İmparatorluğunun büyük Stratejisi, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2012, s.438

Bir dromonda bulunan ve yukarıda sıralanan silah ve teçhizata ilave olarak sayıları belirtilmeyen çok değişik tip ve sayıda silah ve malzeme yine bu gemilerde bulunmaktaydı. Bunlarda şu şekilde ifade edilmiştir:

- Çok sayıda deri kalkan,” hem çift ağızlı hem de (fırlatmak için) tek ağızlı savaş baltaları, sa-panlar, Rum ateşi sifon işlenmiş materyaller: Kurşun levhalar, postlar, civiler, kumaş ru-loları; yardımçı ekipmanlar için işlenmemiş ham materyaller: Bronz, kalay, kurşun, demir, mum, keten, kenevir ve kablolalar ki bunlar da şu aletlerle işleneceklerdir: Levyeler, balyoz-lar, kazmalar, iğne ve miller, tokalar, maltız-lar, halkalar, kışkaçlar, kelepçeler vb.

949 yılı seferine ait hazırlanmış olan bu liste-lerde ayrıca malzemeler için harcanan paralar da yazılmıştır. Örnek olarak 122 öküz postu için 88 no-mismata [bir libre altından 72 adet basılan] ya da 385 kürek için 5 nomismata harcama gösterilmiştir.

Bizans Donanması Kuruluşu

Leo kitabında Bizans Donanması kuruluşunu da detayları ile anlatmıştır. Gemi tiplerinin yanı sıra kullanılan silahlar ve malzeme de yine ayrıntılı bir şekilde kitabında yer almıştır.

Much more follows in the lists for the 949 expedition including “as many leather shields as God may guide the holy Emperor to provide, as well as battle axes both double-bladed and single-bladed (for throwing), slings, Greek fire siphons, processed materials:

- Lead sheets, hides, nails, bolts of cloth; and unworked raw materials for expedient equip- ment: bronze, tin, lead, iron, wax, linen, hemp, cables to be worked with tools: crowbars, sledge-hammers, mattocks, pins and spikes, fasteners, braziers, rings, clamps, shackles, and more, each in specified quantities.

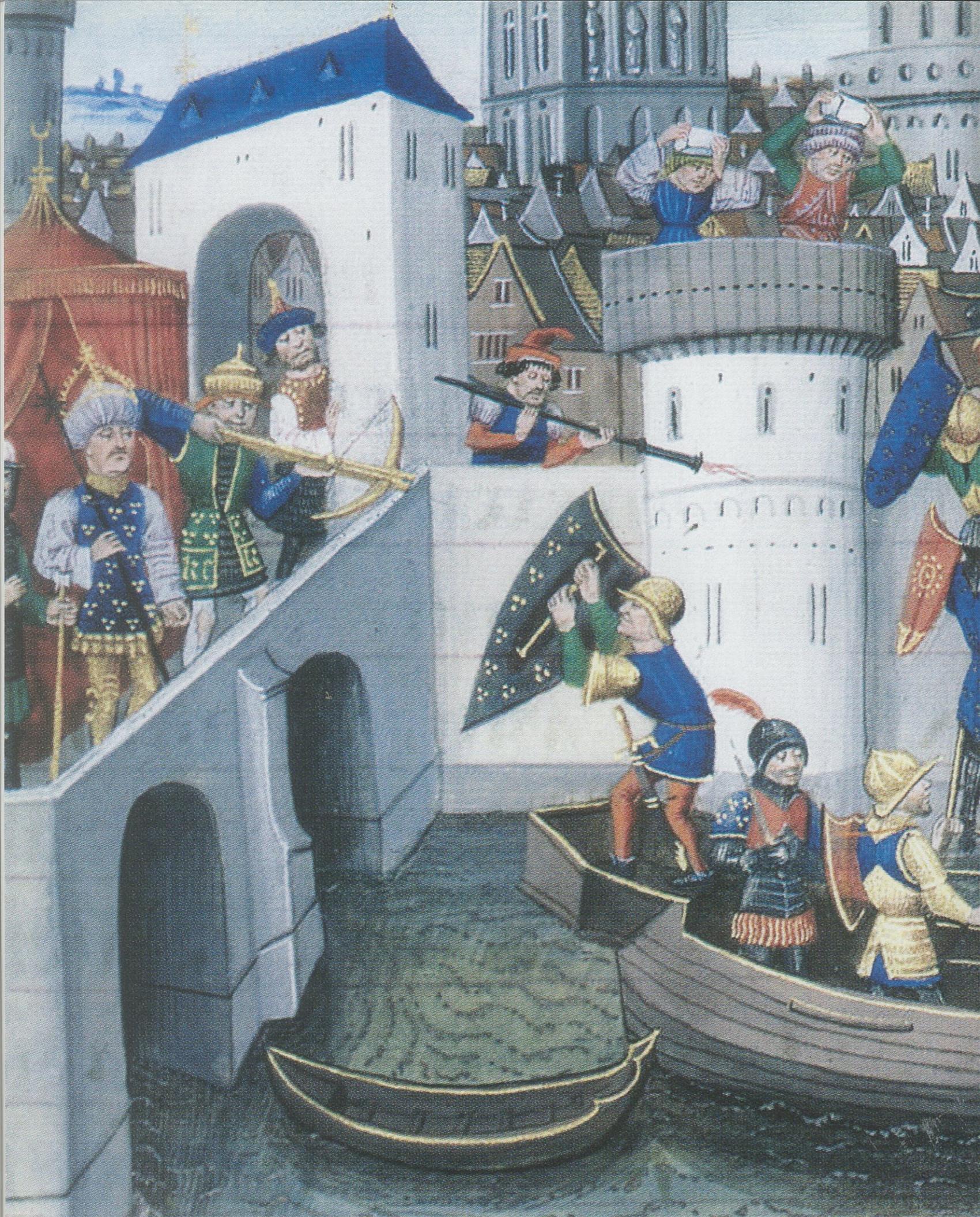
In these lists prepared in 949 the supply expenses were also listed for example 88 nomismata [72 coins were made from one pound of gold] for 122 ox hides, or 5 nomismata for 385 oars.

The Formation of Byzantine Imperial Navy

Leo explained the formation of Byzantine Navy in detail in the book he wrote. In addition to the types of vessels, the weaponry and ammunition were also explained in detail.



Bir Bizans savaş Gemisi ve Kürekçiler, Madrid Skylitzes Kroniği
Byzantine battleship and rowers. From "Madrid Skylitzes chronicle"





1204 Yılında İstanbul Haçlı Kuşatmasını Tasvir Eden bir 15 Yüzyıl Minyatüründe At Taşıyan Gemiler
15th century miniature depicting the siege of Constantinople by Crusaders in 1204

Kargo ve atları taşımak için donanma envanterinde yardımcı gemiler de bulunmalıdır. Atların nakliyesi için özel donanımlar ve teknikler geliştirilmiştir (vinçler, sert geçişlerde yaralanmaları engellemek için göbek altı kayışları, bandajlar, zeytinyağı eklenmiş yemler) ki bunların hepsi o dönemde bile çok eski tekniklerdir: M.O. 430'da özel at taşıyıcılarının (hippagogos, hippegos) var olduğu bilinmektedir. Burada asıl düşünce sonuç alacak, yani savaşacak olan ve seri manevraya ihtiyaç duyan savaş gemilerinin at, cephane, yiyecek gibi yüklerle doldurularak hantallaşmasını önlemek, donanmanın ağırlıklarını yük gemileri ile taşımaktır.

Gemi tiplerini bu şekilde anlatan Leo savaşçıların ve kürekçilerin savaşa nasıl hazır olması gerekiği ve teçhizatları hakkında da bize çok detaylı bilgiler vermektedir. Leo özellikle personelin savaş zamanında nasıl giyinmesi ve hareket etmesi gerektiğini şekilde tanımlamaktadır:¹

"Yardımcı gemilerin yalnızca deniz yolculuğu için değil, yayarlar, oklar ve savaş için daha ne gerekiyorsa onlar ile de donatılması gereklidir. Üst sıra kürekçiler ve kaptana yakın herkes kalkanlar, uzun kargılar, yayarlar, farklı türlerde oklar, kılıçlar, ciritler, miğferler ve vücut zırhı ile tepeden tırnağa silah ve zırhlarla

Auxiliary ships must be fitted out to transport cargo and horses. The latter needed specialized techniques-hoists, underbelly slings to avert injuries in rough passages, bandaging, feed with added olive oil-all of which were by then very ancient: specialized horse transports (hippagogos, hippegos) are attested from 430 BCE. More generally, transport vessels are to carry all military material so that warships will not be loaded down. They can supply food, weapons (extra arrows especially), and other necessities.

After explaining vessel types Leo also described how the fighters and oarsmen should be prepared for war and how they should be equipped in detail. Leo particularly defined what the personnel should wear and how should they react at times of war:¹

"Auxiliary ships need to be equipped not only for navigation but also with bows arrows and whatever else is needed for war. The upper tier oarsmen and everyone who is near the captain will be armed from head to foot with shields, long lances, bows, different kinds of arrows, swords, javelins, helmets, and body armor; they



Araplar ve Bizanslılar arasındaki savaşı gösteren bir minyatür, Madrid Skylitzes Vakıynamesi 12. YY
Miniature of Fighting between Arabs and Byzantine, Madrid Skylitzes Chronicle, 12 th Century

donanmalı, sanki savaş alanındaymışçasına metal miğferler, kolçaklar ve zırhları kuşanmalıdır. Demir zırhı olmayanlar kendilerine çifte kaynatılmış deriden zırhlar yapmalı, ön sıranın ardına gizlenerek oklarını ve sapan taşlarını fırlatmalıdır. Savaşçılar kendilerini tüketmemeli, düzenli aralıklarla dinlenmelidirler zira düşman yorgun askerlere saldırarak onları yenecektir."

"Sarazenler [Müslüman Araplar] önce taarruza karşı koyarlar. Sonra, düşmanın yorulduğunu ve silahlarının, oklarının, taşlarının ya da diğer malzemelerinin azaldığını gördüklerinde uygun zamanın geldiğini anlayarak sıkı bir muharebe nizamı alırlar, kılıç ve daha uzun kargılar kullanarak büyük bir momentumla saldırıyla geçerler."

Leo, özellikle emrindeki askerlere nasıl davranışları gerekiği konusunda birlik komutanlarına da tavsiyeler vermemi etmemiştir. Leo hitap edilen komutana tüm askerlerin iyice tedarikli olması için büyük bir gayretle çalışmasını emreder zira bunlar yokluk hâlinde isyan edebilir, imparatorluğun şehir ve popülasyonlarından haraç toplamaya kalkışabilirler. Mümkün olduğu takdirde komutan düşman topraklarını yağmalayarak askerleri için bolca yiyecek toplamalıdır.

should have metal helmets, arm guards, and chest armor, as if they were on the battlefield. Those who lack iron armor should make their own with doubled boiled leather; taking cover behind the front rank, they should launch their arrows and hurl their sling stones. Fighters should not exhaust themselves but instead rest periodically, because the enemy will attack tired soldiers and defeat them:"

"Saracens [Muslim Arabs] at first resist the assault. Then when they see that the enemy has become tired and is short of weapons, arrows, stones or other things, they become insolent, and in tight formation with swords and longer lances they move to attack with much impetus."

Leo did not leave out giving recommendations particularly to his officers on how to treat their soldiers. Leo ordered his officers, the commanders to work hard and see that all soldiers are fully supplied otherwise these soldiers can get involved in mutiny in case of hardship, and they may get involved in racketeering in the cities of the empire. The commander should provide as much food as he can by looting enemy lands.



Bir Bizans savaş Gemisi ve Kürekçiler, Madrid Skylitzes Kroniği
Byzantine battleship and rowers. From "Madrid Skylitzes chronicle"

Askerler arasında adalet çok önemli bir meseledir: Komutan, altında çalışan amirlerin adaletli davranışından sorumludur. Diğer yandan, kimse hediyeler vererek hizmetinde bir ayrıcalık sağlamayacaktır; en sıradan eşyalar bile hediye olarak verilmemelidir Leo bu konuda çok açık ifadelerle şunu emretmektedir:

“Aklinız hediyelerde ise itibarınız hakkında ne söylenebilir? İster zengin ister fakir olsunlar, emriniz altındakilerden hiçbir nedenle hediye kabul etmeyin.”

Dönemin Bizans donanması teşkilat yapısı hakkında da Leo bize çok önemli detaylar vermektedir. Kitabının 22. Bölümünden Konstantinopolis'te üslenmiş bir imparatorluk filosu olduğunu öğreniyoruz.² Bu filodaki gemilerin komutanları “droungarios tou” adı verilen bir Amiral veya Deniz Kuvvetleri Komutanı altında toplanmıştır.

Bizans Devleti “Thema” adı verilen bölgelerden oluşmaktadır ve bu bölgelerin de birer filosu vardı ve başlarındaki amirale da yine “droungarios” denmekteydi. Daha sonraları bu deyim yerine bölge filoları başındaki amirallere “strategos” denmeye başlanmıştır. Tüm bu bögesel filo komutanları da yine imparatorluk filosunun komutanının emri altındadır.

Yazar Ian Heath 929 yılında Bizans donanmasına bağlı thema gemilerindeki personel mevcutunu şu şekilde vermektedir;³ Gemi mevcutlarına gemideki askerler dahil değildir.

Justice is a very important virtue among soldiers: The commander is responsible for the just attitude of the officers under his orders. On the other hand no one can expect privileged service conditions through gift giving; not even ordinary objects may be given as gifts. Leo gave very clear orders on this subject matter:

“What can be said of your dignity if you think of gifts?” Do not accept gifts for any reason from those under your orders, be they rich or poor.”

Leo revealed important data on the contemporary Byzantine navy's structure. “From section 22 of Leo's Constitution XIX we learn that there was an imperial fleet based in Constantinople”.² The commanders of these ships were under the command of an Admiral or Commander of the Navy named “droungarios tou”.

The state of Byzantine Empire consisted of regions called theme and each of these themes had an admiral named “droungarios”. Later on the admirals of the regional fleets were called “strategos”. All of these regional fleet commanders were also under the command of the admiral of the empire's navy.

According to historian Ian Heath the Byzantine theme vessels in 929 contained following numbers of personnel;³ this does not include soldiers.

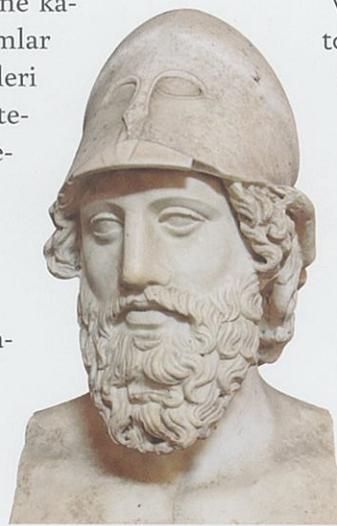


Bizans Donanmasını Bozguna Uğratan Arap Donanması, Madrid Skylitzes Kroniği
Arab Navy overwhelming Byzantine Navy. From “Madrid Skylitzes chronicle”

Ousakioslar: Gemi başına 108 -110 personel,
Pamphyloslar: Gemi başına 120 -150 personel,
Büyük Dromonlar: Gemi başına 220 personel.

911 yılında icra edilen Girit Seferine katılan birliklere ait çok detaylı rakamlar Bizans Donanmasının yapısı ve gemileri hakkında çok güzel bilgiler vermektedir.⁴ Bu bilgilere göre Amiral Himerius, Temmuz 911'de Efes yakınlarındaki Phygela limanından Girit tekrar fethetmek üzere büyük bir Bizans donanması ile yola çıkar. Ancak altı – sekiz ay civarında süren bu sefer başarısızlıkla sonuçlanacaktır. Bizanslı komutanlar arasında daha sonra imparator çelengini takacak olan Romanus Lecapenus da bulunmaktadır. Dönüş seyrinde Sakız adası civarında Bizans donanması Gulam Zurafa komutasındaki Arap donanmasının saldırısına uğrayacak ve tamamen imha olacaktır.

911 Girit seferine katılmış olan 112 dromon ve 75 pamphylian tipi olmak üzere toplam 187 parçadan oluşan Bizans donanması başkente ve diğer bölgelerde donatılmıştır. Donanmada toplam 34.000 kükrekçi, 7.340 denizci, 700 Rus, ve 5.087 Mardaites (deniz piyade) bulunmaktadır.



Kimliği Bilinmeyen Bir Strategos Büstü, Pio-Clementino Müzesi
*Bust of an unidentified strategos
 Pio-Clementino museum*

Ousakios: 108 -110 personnel per ship,
Pamphylians: 120 -150 personnel per ship,
Large Dromons: 220 personnel per ship.

Very detailed figures on the troops that took part in Crete expedition of 911 reveals magnificent data on the structure of Byzantine Navy and its vessels.⁴ According to that Admiral Himerius, sailed away with a huge Byzantine fleet from Phygela near Ephesus for taking back Crete in July 911. But this campaign that lasted between six to eight months resulted in failure. Romanus Lecapenus who later wore the imperial chaplet was among the Byzantine generals. When the fleet was about halfway home, off Chios, or as others say when it was rounding Samos (Sisam), it was intercepted and destroyed by an Arab fleet under Gulam Zurafa.

The fleet for the expedition to Crete in 911 included 112 galleys ("dromons"), and 75 vessels [total 187] of the Pamphylian style, was equipped in the capital, the islands of the Aegean Sea, and the seaports of Asia, Macedonia, and Greece. There were 34,000 mariners [oarsmen], 7,340 soldiers, 700 Russians, and 5,087 Mardaites [marines] in the navy.



950 Yılında Anadolu'daki Bizans Themaları
 Byzantine administrative divisions (themata) in Anatolia c.950

Personeli gemi başına böldüğüümüzde ortalama 240 kişi gemi başına düşmekte. Savaşan asker sayısı ise gemi başına 34 olmaktadır. Sefere katılan gemiler ve geldikleri bölgeler ise şu şekildedir:

İmparatorluk filosu:

- 12.000 denizci ve deniz piyade; + 700 Rhos parali ("Vareg") muhafiz
- her birinde 230 kürekçi ve 70 deniz piyade olacak 60 dromon;
- her birinde 160 kürekçi olacak, büyük 20 pamphylion,
- her birinde 130 kürekçi olacak küçük 20 pamphylion"

Kibyrrhaiotai thema'sının strategosu tarafından gönderilen:

- 15 dromon; 6 pamphylion ve 10 Ousakios
- 6.760 kürekçi ve denizci (gemi başına 218 personel)

Samos strategosu tarafından gönderilen:

- 10 dromon; 4 pamphylion ve 8 Ousakios
- 5.690 kürekçi ve denizci, (ortalama gemi başı 259 personel)

Ege adaları (Aigaion Pelagos) strategosu tarafından gönderilen:

- 7 dromon, ve 10 küçük pamphylion
- 3.100 kürekçi ve denizci (gemi başı ortalama 182 personel)

Hellas thema'sından:

- 10 dromon (3.000 personel)

Bizans donanması büyük bir sefere kalktığında tüm bölgelerden gemi topluyor, geniş hükümdarlık alanlarındaki kıyı kentleri doğal olarak korunmasız kalıyor bu da önemli bir zayıflık yaratıyordu. Bir önlem olarak 911 seferinde, Kibyrrhaiotai'nın strategosu ve Mardaites'in katepano'suna (strategostan bir düşük rütbe) Suriye limanlarını, buradan denize açılmaya hazırlanan herhangi bir filo olup olmadığını belirlemek amacıyla gözlemlmek için keşif gemileri yollaması emri verilmiştir.

Donanmanın yiyecek ihtiyacının karşılanması görevi ise başka bir thema ya verilmiştir. Buna göre Thrakesion thema'sı 20.000 modios arpa (at yemi olarak da kullanılıyordu), 40.000 modios buğday ve çörek, 30.000 modios şarap, kesilmek üzere 10.000 hayvan ve başka çeşitli malzemeler gönderecektir.⁵

If we calculate the personnel per vessel we see that there were 240 persons per one ship. The number of fighting mariners was 34. The ships participating in the expedition and the regions they came from were as follows:

The imperial fleet:

- 12.000 sailors and marines; + 700 Rhos mercenary ("Varangian") guards
- 60 dromons, each one having 230 oarsmen and 70 mariners;
- 20 large pamphylions, each one having 160 oarsmen,
- 20 small pamphylions, each one having 130 oarsmen

To be sent by the strategos of the theme Kibyrrhaiotai:

- 15 dromons; 6 pamphylions and 10 ousakios
- 6.760 oarsmen and marines (average 218 per ship)

To be sent by the strategos of Samos:

- 10 dromon; 4 pamphylions and 8 ousakios
- 5.690 oarsmen and marines (average 259 per ship)

To be sent by the strategos of Aegean islands (Aigaion Pelagos):

- 7 dromons, and 10 pamphylions
- 3.100 oarsmen and marines (average 182 per ship)

From the theme of Hellas:

- 10 dromons and above (3.000 personnel)

As the Byzantine navy prepared for a big naval campaign they collected ships from all the regions, neutralising the defensive strength of coastal towns, and that created an important vulnerability.

The strategos of the Kibyrrhaiotai and the katepano (one rank below strategos) of the Mardaites are to send scouting ships to observe Syrian ports to determine if any fleet is preparing to set sail from there (which could counterattack the expedition, or threaten imperial possessions elsewhere).

"Another theme was assigned for the provision of navy food" The theme Thrakesion is to supply 20,000 modioi of barley (also used as horse feed) 40,000 modioi of wheat and biscuit, 30,000 modioi of wine, and 10,000 animals (sheep?) for slaughter and other supplies.⁵



Themalara ait Bizans savaş gemileri, Kostence Arkeoloji Müzesi
Byzantine warships belonging to Themas, Constanta Archeology Museum

Bizans Donanması Eğitimi ve Taktikleri

Leo donanmanın eğitimine de ayrı bir önem vermektedir. Savaşa başarılı olmak için en önemli hususun barışta iyi eğitim yapmak olduğunu çok iyi bir şekilde algılamış olan imparator kitabında bu konuda da emir ve tavsiyelerini sıralamaktadır:⁶ Gemilerdeki savaşçılar rampa sonrası yapılan yakın doğuş esnasında kullandıkları kalkan ve kılıçları ile sürekli talim yapmalı, gemiler de aynı şekilde yanashık düzen, pruva hattı, mahmuzlama taktikleri gibi manevra eğitimlerini barış zamanı sık sık tekrarlayarak savaşa hazır olmalıdır. Bu sayede hakiki bir çatışmada gelişen olağanüstü durumlar sırasında da gerekli reaksiyonlar kolaylıkla gösterilebilecektir.

Personel ile ilgili olarak komutanlara verilen diğer bir tavsiye de savaştan önceki gece mutlaka sahile çıkılarak tüm mürettebatın çok iyi bir uykuya olmasını sağlamaktır. Bu esnada kampın yapıldığı yerdeki yerel halka ait mallara zarar verilmemesi ve dinlenme sırasında da askerlerin düşmandan korkmamaları sağlanmalıdır.

Leo'nun kitabında bundan sonraki bölüm her Bizans talimnamesinin tavsiyesini tekrarlamaktadır:⁷

Training and Tactics of Byzantine Navy

Leo placed a particular importance on the training for the navy. He was aware that in order to succeed at war a perfect training should be done during the peace and in his book he mentioned his orders and suggestions on this subject:⁶

The fighters of ships should continuously train with the shields and swords they use during man-to-man fights just as do after boarding their ships, and the ships also have to be prepared for battles during the peace period and exercise ramming maneuvering tactics, navigating in close order, in prow line. This is how they can truly be ready to show their reactions in extraordinary situations.

In arranging the camp - crews had to sleep ashore as noted to get a decent night's rest - the commander is enjoined to ensure that the men rest in orderly fashion, without fearing the enemy, and without touching anything that belongs to the indigenous population.

The next section echoes the advice of every Byzantine manual:⁷



Phokas Emrindeki Bizans Donanmasının Girit'i İşgali, 949, Madrid Skylitzes Vakayinamesi
Invasion of Crete by Byzantine Navy under the command of Phokas, 949. From "Madrid Skylitzes chronicle"

"Komutan savaştan kaçınmalıdır. Mecburi bir durum olmadığı takdirde düşmana tüm bir filo yahut bunun büyük bir bölümü yerine daha az sayıda gemilerle ve daha ziyade akın ve baskınlarla saldırılmalıdır. Büyükl bir savaşa sebebiyet verecek karışıklıklardan kaçınılmalıdır; şans değişkendir ve savaş bilinmezliklerle doludur. Komutan savaşa girme hususunda provoke edilebilecek bir konuma düşmemelidir. Savaş gemileri birbirlerine çok yakın olduğunda çatışma kaçınılmaz olabilir; dolayısıyla komutan, gemi ve silahlarının sayısı, ile savaşçılarının cesareti ve hazırlığı açılarından üstün olduğundan emin olmadıkça, kendi gemilerini uzak tutmalıdır."

"Savaşın gidişatının gerektirdiği durumlarda komutan, gemilerini gevşek nizamda farklı bölgelerde dağınık olarak konuşlandırmalıdır. Eğer komutan kendi gücünün üstünlüğünden eminse ve çatışmaya girmek istiyorsa, gene de kendi bölgesinde değil düşmanın bölgесine yakın bir mevkide saldırıya geçmelidir ki düşmanlar savaşmak yerine kendi bölgelerine kaçmayı tercih etsinler."

Daha sonra Leo komutanları askerlerin savaştaki ruh halleri konusunda uyarır: "Her asker çatışma başlamak üzereyken korku içindedir ve silahlarını bırakıp güvenliği kaçışta aramaya meyillidir.

"The commander is to avoid battle. The enemy must be attacked by raids or incursions rather than by the entire fleet or a big part of it, unless there is impellent necessity. Entanglements that can lead to a major battle should be avoided-fortune is mutable and war is full of unknowns. The commander must not be provoked into combat; when warships are very close, combat can be impossible to avoid, hence the commander must keep his ships away-unless he is certain that he is superior in the number of ships, and weapons and in the courage and readiness of his men."

"If the course of the battle requires it, the commander is to deploy the warships in open order in scattered locations. If he is convinced that his force is superior and therefore seeks battle, the commander should still not attack in his own territory but rather near enemy territory, so that enemies will prefer to flee to their own land instead of fighting."

The commander is warned by Leo about the mental situation soldiers wartime "every soldier is fearful when combat is about to begin, and is tempted to find safety in flight, abandoning his weapons."



Bizans ve Arab Donanması Arasındaki Savaşı Gösteren Minyatür, Madrid Skylitzes Vakıynamesi
Miniature depicting battle between Byzantine and Arab navies. From "Madrid Skylitzes chronicle"

Sadece az sayıda Romalı veya Barbar, ölümü onur-suz ve utanç dolu bir kaçışa tercih etmektedir.”

Ortaçağ şartlarını düşündüğümüzde yüzlü sa-yilarla ifade edilen bir donanmanın savaş esnasında komuta kontrolünün, en önemli sorunlardan birini oluşturduğunu kabul etmeliyiz. Günümüzdeki telsiz, bilgisayar sistemleri, uydu haberleşme cihazlarının kullanıldığı muharebelerde bile komuta kontrol konularında önemli sorunlar yaşan-dığı göz önüne alındığında ortaçağda bu hususun layıkıyla yerine getirilmesinin ne kadar zor olduğunu daha iyi anlaşılabılır.

“Savaştan önceki gün komutanın, subayla-riyla birlikte, takip edilecek hareket tarzına ve en iyi görünen stratejiye karar vermesi gereklidir; sonra da gemi kaptanlarının, emirlerini sadakat-le uygulayacağından emin olmalıdır. Sonrasında, düşmanın hamleleri yüzünden plan değişikliğine gidilmesi gerekirse herkes komutanın gemisini izleyecek, hangi işaretlerin verildiğini takip ede-cek ve icra emri verildiğinde de, gereken manev-raları yerine getireceklerdir.”

“Leo ruefully writes that few Romans or Barbarians prefer death to a dishonorable and shameful flight.”

Considering medieval age conditions we have to accept that command and control of a navy that can be quantified with 3 digit numbers was one of the most important issues they had to face, compared to today where radio communication, computer systems, satellite telecommunication are present.

“The day before battle the commander is to decide with his officers the line of action to be followed, and the strategy that seems best; he is then to ensure that his ship captains will faithfully execute his orders. If then, because of enemy action, a different plan is called for, all will look to the commander's ship and must be ready to receive whatever signal is necessary; at the signal, all are to strive to fulfill what orders it entails.”

“The commander is to have the best ship, superior to the others in size, agility, and robustness; it is to be manned by selected fighters. That selected ship is identified as a *pamphylos*.⁸ “In



Bizans Gemi Kabartması, Floransa
Relief of a Byzantine Battleship, Florence

Komutanın en iyi gemiye sahip olması gereklidir; diğerlerine nazaran daha büyük, daha süratli ve modern olan pamphyloslar tercih edilmeli; seçilmiş savaşçılarla donanmalıdır.⁸ Aynı şekilde, başkomutanın emrindeki komutanlar da en iyi adamları seçerek bunları gemilerine yerleştirmelidir. Savaş sırasında herkes başkomutanın gemisini izleyecek ve bu gemiden verilecek olan emirleri uygulayacaktır.

Görünür muhabere aygıtları ki bunlar bir bayrak, meşale, yahut iletilemek istenen mesajların anlatılabileceği herhangi bir nesne olabilir, güverteye yüksek bir yere konacaktır; böylece diğerleri tarafından sancak gemisinin⁹ yapmayı planladığı manevralar hakkında bilgi alıncaktır: Çatışmaya girme yahut geri çekilme kararı; filonun düşmanı aramak için keşfe çıkması veya taarruz altındaki bir garnizona yardıma gitmesi gerektiği; yavaşlama yahut hızlanma gerekliliği; pusu kurulması veya pusudan sakınılması. Yukarıda anlatılanlar son derece önemli ve gereklidir. Çünkü savaş başladıkten sonra, savaşçıların bağırlıkları, dalgaların ve gemilerin çatışma seslerinden, sözlü yahut borazanlarla verilen emirleri anlamak mümkün olmayacaktır.

Görünür muhaberede kullanılan işaret sancakları veya diğer alametler, dikey yatay, sağa ya da sola yatık şekilde, yükseltilmiş, alçaltılmış, ya da şekil ve renkleri değiştirilmiş şekilde çekilebilir. Komutan, tüm astlarının (flotilla komutanları) ve gemi kaptanlarının verilen komutlar konusunda güvenilir bir bilgiye sahip ve bu yöntemlere alışkin olduğunu sağlamakla yükümlüdür; tüm komutanlar aynı zamanda aynı şeyi anlamalı, kendilerine görünür muhabere usulleriyle verilen komutları zamanında doğrulukla uygulamaya hazır olmalıdır.

Dönemin savaş gemileri tüm donanmalar için benzer taktiklerin uygulanmasını diktetmektedir. Haberleşmenin son derce kısıtlı olduğu bu devirlerde mecburi olarak tüm savaş nizamları yay şeklinde veya borda hattında bir düzende gemilerin düşmanla karşı karşıya gelinmesine neden olurdu. Benzer şekilde Bizans donanmasında da en tercih edilen nizam ay şeklinde gemilerin dizilmesidir.¹⁰ Sancak gemisi ile en süratli ve kuvvetli gemiler nizamın merkezinde ve çevresinde ko- nuşlandırılırdı. Tüm kanatlara hakim olan sancak gemisi harekatın gidişatına göre gereken yerlere takviye gönderir, gerektiğinde geri çekilme veya düşmanın takip edilmesine karar verebilirdi.

the same manner, the subordinate commanders should also choose the best men and keep them on their ships. All will look to the commander in chief's ship during the fight, and will receive their orders to carry out the plan from it."

The signaling gear is to be placed high on the deck, with a flag, a torch or any other device to communicate what needs to be done, so that others can receive word of the movements intended, of the decision to fight, or to withdraw from the fight, of whether the fleet needs to deploy out to look for the enemy, or rush to help a garrison that has been attacked, of whether it is necessary to slow down or to increase speed, set up ambushes or avoid them, so that all the orders signaled from the flagship⁹ will be carried out. Leo explains that all of the above is necessary because as soon as the fight begins it will not be possible to receive commands by voice or by trumpet because of the cries of the men, the sounds of the sea, and the clashing of boats.

Leo explains that the signal can be shown upright, inclined to the right or to the left, agitated, lifted, lowered, removed or changed in its figures and colors. The commander is to ensure familiarity with those signals so that all his subordinate (flotilla) commanders and all the ship captains have a reliable knowledge of them, and all will understand the same thing at the same time, and will be ready to recognize and execute what is signaled to them.

Battleships of the era necessitated performance of similar tactics for all the navies. During this period where communication was utterly limited all battle formations had to be in crescent moon formation, if not a formation where ships are aligned abreast a sudden confrontation with the enemy would be unavoidable. Similarly the Byzantine navy had adopted crescent formation. "The commander is to deploy the fleet in a crescent moon formation with warships on each side as the horns, while the strongest and fastest ships are in the front of the center of the half-moon. The flagship is to monitor everything, issue orders, manage the action, and if reinforcements are needed, to send support to that part of the formation."¹⁰

Crescent moon formation was also intensively performed by Ottomans where abreast alignment was performed intensively by Byzantine navy based on the number of ships in the fleet or





II. YY Roma Kadırgası
Mozaiği ve Başa Mahmuzu,
Bardo Müzesi, Tunus

Mosaic of Roman Galley w.
ram at its prow, 2nd Century.
Bardo National Museum in
Tunis, Tunisia

Osmanlıların da yoğun olarak uyguladığı bir nizam olan hilal şeklindeki hattın yanı sıra borda nizamı da, gemi sayısı veya harekat alanı özelliklerine göre sıkılıkla Bizans donanması tarafından uygulanır. Pruvalarını düşmana karşı veren Bizans dromonları baş taraflarında bulunan Rum ateşi düzeneklerini kullanma imkanını bulabiliyorlardı.

Borda nizamının uygulandığı zamanlarda gemi sayısı ile orantılı olarak birden fazla hatta gemiler mevki alabiliyorlardı. Arkadaki hattın gemileri ya zor durumda kalanın yardımına gönderiliyor veya düşman hattının bir kandanından dolaşarak onu arkadan veya cepheden kuşatabiliyordu.

Temel amaç öncelikle gemi marmuzuyla çarparak düşman gemisini batırmak veya ağır hasar verdirmekti. Bu maksatla gemi komutanları düşman gemisine bordalarından (yanlarından) veya kış (arka) tarafından yaklaşmaya çalışırlardı. İki tarafında amacı bu olduğundan özellikle son yaklaşma safhasında adeta gemiler arasında bir taktik savaşı yaşanırıdı diyebiliriz. Genellikle uygulanan manevralar şunlardır:¹¹

- Karşı hattın en uzak noktasına gidip ani bir dönüşle arkadan saldırın,
- Karşılıklı gelindiğinde son anda dümen kırarak kürekleri içeri çekmek ve karşı geminin çok yakınından ters rotada paralel geçerek kürekleri kırmak ve böylece hareketten sakıt kalmalarını sağlamak,
- Hasıma baş omuzluklarından yaklaşarak onu mahmuzlamak,
- Hat üzerinde düşman gemisinin açığından geçmek ve dümen kırıp düşmana arkadan saldırın.

Kara savaşlarında uygulanan bazı taktiklerde yine denizavaşlarında uygulanmaktadır. Bunlardan birisi de düşmanın önünde kaçar gibi görünerek tuzağa düşürmek ve zamani geldiğinde aniden dönerek düşmana sürpriz yapmaktır.



Bizanslı denizciler, Kostance Arkeoloji Müzesi
Byzantine sailors, Constanta Archeology museum

characteristics of operation area. "Sometimes the commander will be able to deploy the fleet in a line ahead, to attack the prows of the enemy ships and burn them with the flames of the Greek fire siphons."

Sometimes the fleet will be deployed in two or three lines depending on the number of warships; after the first line has engaged the enemy, the second line will attack the now tighter enemy formation from the flanks or rear, so that they will not be able to resist the attack of the first rank.

The main objective was to ram the enemy ship and to sink it or to cause heavy damage.

With this target in mind the commanders would sneak up to the enemy ships abreast or to their stern. Since this was the tactic for both sides particularly at the final phase of approaching there was a tactical war among the ships. General maneuvering types were as follows:¹¹

- Reaching the farthest end of the opposite line and attacking with a sudden turn,
- Making a sudden turn when confronted, pulling in the oars then navigating in parallel to the enemy ship very close in opposite direction and breaking their oars, thus leaving them paralyzed,
- Ramming the enemy ship by getting close in the direction of the port or starboard bow,
- Steering off the enemy ship when cruising on the same line in contrary direction, then changing course and attacking the enemy from behind.

Some tactics performed during land battles were also used during naval battles. One of these was to make the enemy think that they were running away but then making them fall into their trap and at the same time making a sudden turn to surprise the enemy.

İmparator Leo'nun Bizanslı denizcilere kitabında verdiği bir tavsiye de düşmanlarının durumunun devamlı izlenerek, onların zor duruma düştüğü veya zayıf anının tespit edilmesi ve bilahare harekete geçilmesidir.¹²

"Düşman gemileri, karaya oturduğunda veya bir kaza geçirdiğinde, fırtına- dan dolayı hasar gördüğünde, tekne ve personel açısından yıprandığında, personeli sahile çıktıığında veya benzeri durumlardan faydalananlarak angajmana girilecektir."

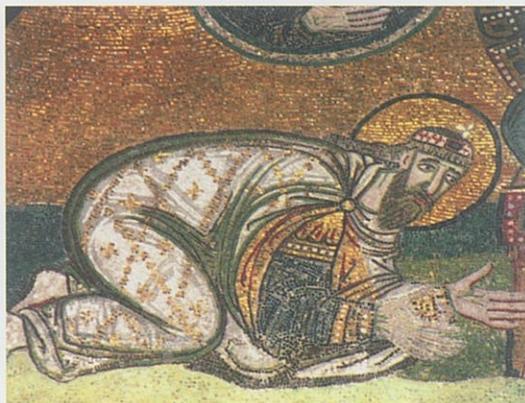
Ortaçağ savaşlarında gemilerin birbirine rampa- mak maksadıyla yaklaştığı durumlarda her iki gemideki savaşçılar, karşı gemideki düşmanlarına rampa öncesi azami derecede zayıat verdi- rebilmek maksadıyla, delici, kesici, patlayıcı, yanıcı ve ezi- ci her türlü silahı veya malzemeyi fırlatırlar. Fır- latılanlar arasında düşmanları ısırip öldürmeleri veya panik yaratmaları amacıyla, içlerine zehirli yılanlar, akrepler veya tehlikeli başka hayvanlar koyulan kaplar, boğucu gazlar ve Rum ateşi dol- durulmuş vazolar da bulunurdu.

Another advice by Emperor Leo to Byzantine mariners in his book was to continuously observe the status of the enemy and when they are in a weaker condition to attack immediately.¹²

"The commander is told that he should engage the enemy when it has run aground, or is weakened by a storm, or when enemy crews have gone ashore or whenever circumstances are especially favorable."

In medieval age battles when enemy ships got closer for boarding the fighters on both sides would throw all kinds of spiky, sharp, explosive, inflammable, and crushing weapons or material at each other. "Also mentioned is that some keep in vases and launch into enemy ships poisonous snakes, scorpions, and other

dangerous animals that will bite and kill the enemy, or create panic; throwing vases full of quicklime. When the vases break, a gas is emitted that can choke. Vases full of Greek fire already aflame are to be hurled onto enemy ships-when they break they will start fire."



Bilge Leo VI mozaiği, Ayasofya
Detail of the mosaic in Hagia Sophia showing Leo VI the Wise



Bizans Donanmasını Seyir Halinde Gösteren Minyatür, Madrid Skylitzes Kroniği
Byzantine Navy navigates. From "Madrid Skylitzes chronicle"



Bizans Donanması ve Gemide İmparator, Madrid Skylitzes Kroniği
The Byzantine Navy w. the Emperor onboard. From "Madrid Skylitzes chronicle"

Ortaçağ gemilerinin en stratejik yeri ise doğal olarak direk üzerinde bulunan ve yirminci asra kadar kullanılmaya devam edilen çanakkıklardır. Yükseklik avantajından ve yerçekimi kanunundan yararlanarak, düşmana zarar verebilecek kızgın yağlar, taşlar veya kesici delici silahlar burada konuşlanmış askerler tarafından yukarıdan aşağıya atıldı.

Topların ve diğer ateşli silahların henüz icat edilmediği dönemlerde uzak mesafelere düşmana zarar verici bir materyali atmanın tek yöntemi ise değişik tip ve büyüklüklerde mancınıklardır. Gemilerin genellikle baş taraflarındaki bu mancınıklar ile taşlar veya yakıcı materyaller düşman gemilerine fırlatılabilirdi.

Bizans Donanması ile ilgili Değerlendirme

Yedinci yüzyıldan on ikinci yüzyıla kadar, Bizans imparatorluk filosu bir çok kez Bizans'ı büyük yenilgilerden ve istilacı güçlerden kurtarmakta çok başarılı olmuştur. Özellikle başkenti istila etmek için gelen güçler her zaman için Bizans donanmasını karşısında bulmuş ve geri dönmek zorunda kalmışlardır.

Donanma imparatorluk için bir kurtarıcı idi ancak aynı zamanda da çok büyük bir maliyeti de beraberinde getiriyordu. Politik ortamın müsait

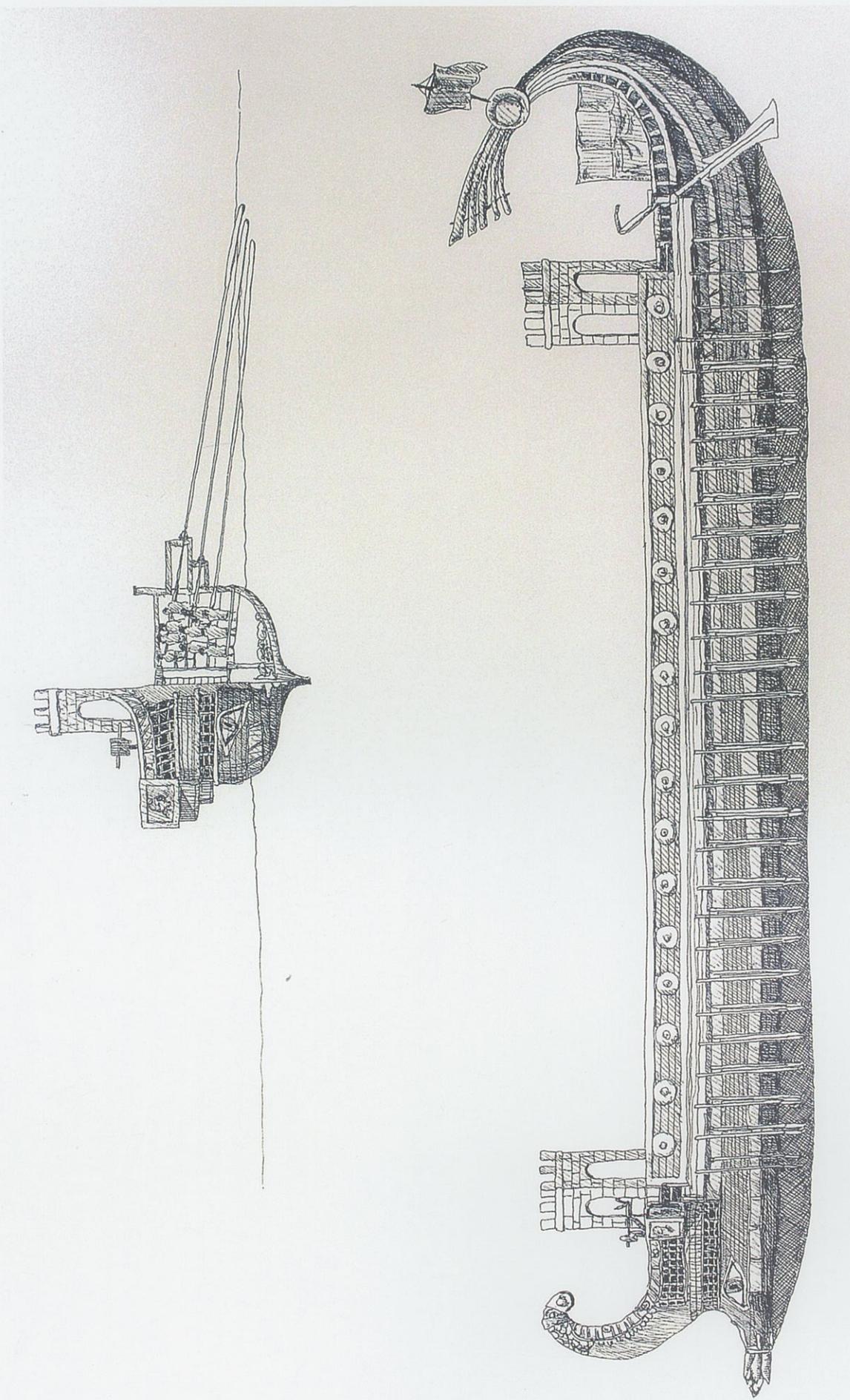
The most strategical location in medieval age ships naturally is the crow's nest in the upper part of the main mast and that was used until 20th century. Based on its advantageous height and the gravity burning liquid pitch, stones or other projectiles were thrown by mariners situated there that could devastate the enemy.

Back then when cannonballs or other fire weapons were not invented yet the only way for throwing damaging materials to the enemy from a long range was using different type and size catapults. These catapults were usually located at the bows of the ships and were used for throwing stones or inflammable material to enemy ships.

Assessment of the Byzantine Navy

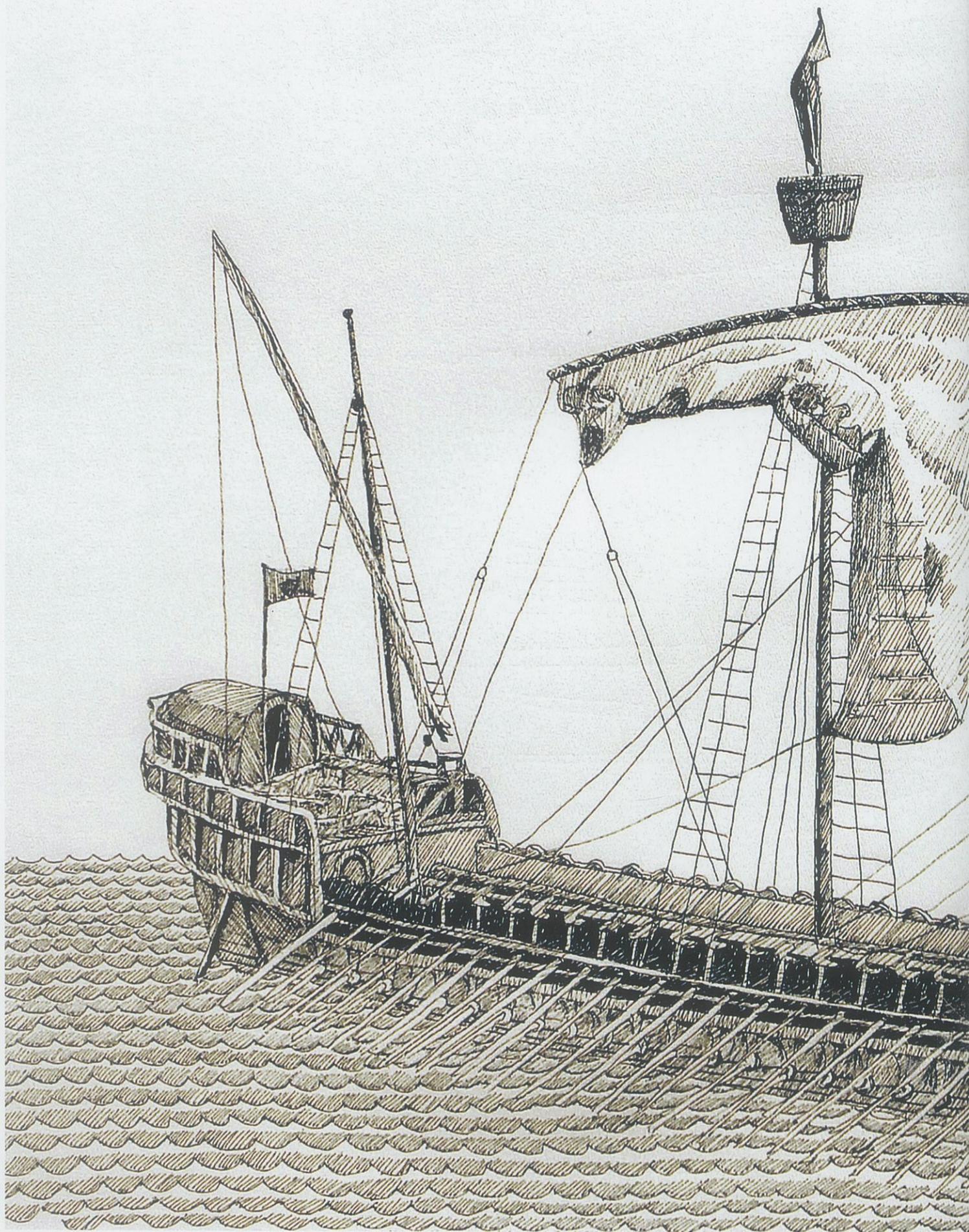
From the seventh century to the twelfth the Byzantine imperial fleet was very successful in saving Byzantine Empire from serious defeats and invaders. Particularly the hostile forces that arrived to the capital city for invasion were always confronted with Byzantine navy and they had to return.

The navy was a saviour for the empire but at the same time it was very costly. Whenever



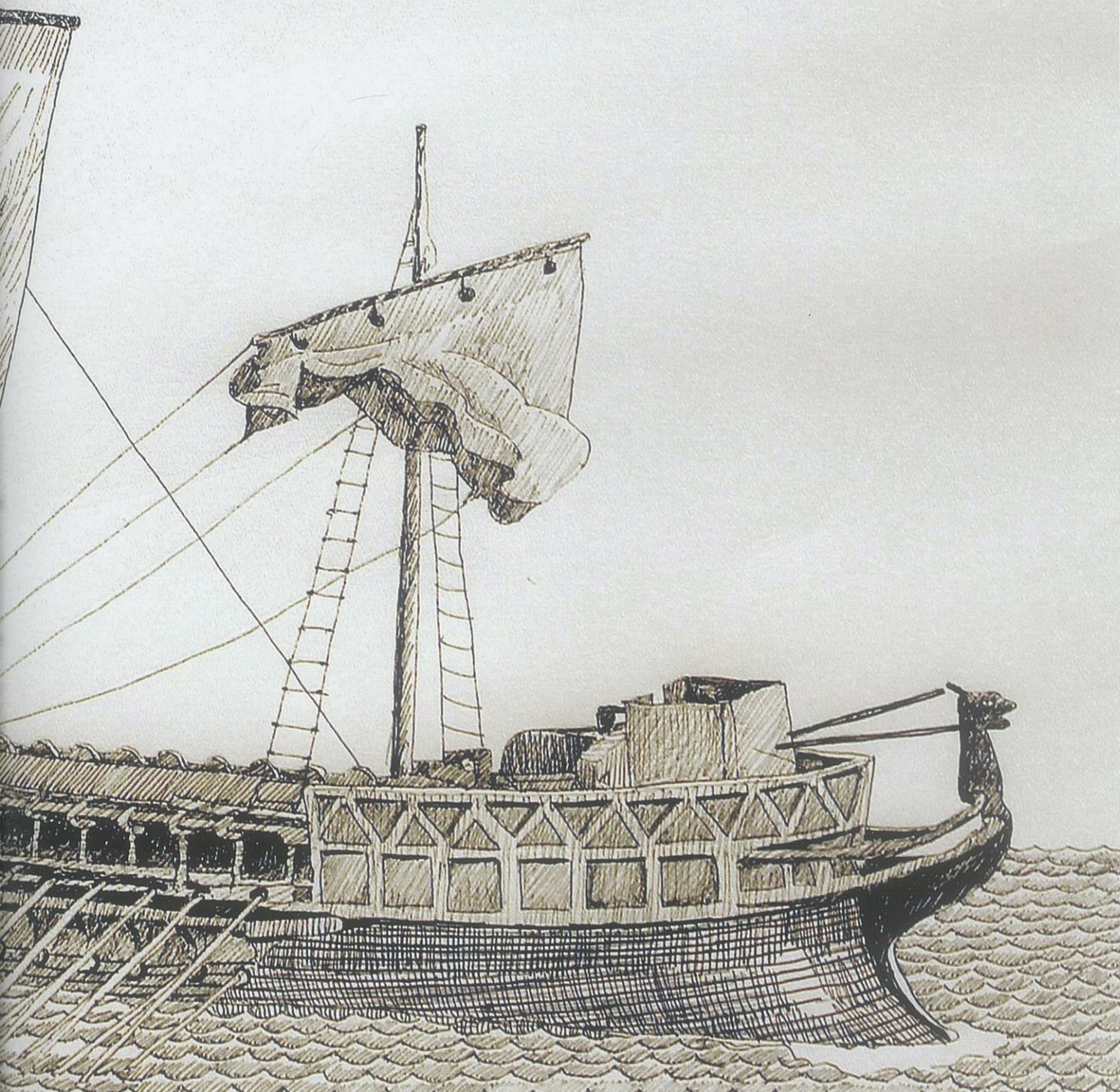
Geç Roma Savaş Gemisi, 44 mt. uzunluğunda, 6 mt. genişliğinde, 572 kirekçi kapasitesine, 12 mt. uzunluğundaki kireklere, 30 kişilik kireklere, 200-250 denizciye sahip olup 6 mancınık ve 2 savaş kulesiyle resmedilmiştir. T. Mikail Patrick Duggan, Akdeniz Uygarlıklarları Araştırma Enstitüsü

Late Roman warship, 44 m. long, 6 m. wide with 572 rowers, 12. Lanth oars, a crew of 30, 200-250 marines, 6 catapults and 2 fighting towers. T. Mikail Patrick Duggan, Mediterranean Civilisations Research Center



Geç Roma Savaş Gemisi, 44 mt. uzunluğ'a,
6 mt. genişliğ'e, 572 kürekçi kapasitesine,
12 mt. uzunluğunda kürek'lere, 30 kişilik
kürek'lere, 200-250 denizciye sahip
olup 6 mancınık ve 2 savaş kulesiyle
resmedilmiştir. T. Mikail Patrick Duggan,
Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü

Late Roman warship, 44 m. long, 6 m. wide
with 572 rowers, 12. Lonh oars, a crew of
30, 200-250 marines, 6 catapults and 2
fighting towers. T. Mikail Patrick Duggan,
Mediterranean Civilisations Research Center



olduğu ve özellikle de başkente yönelik bir tehdidin bir beklenmediği zamanlarda da bu sefer donanmaya yapılan masraf göze batıyor ve mecburen verilen önem azalıyordu.

Donanmanın gücsüz duruma düştüğü ve zayıfladığı dönemlerde de, rakipleri bunu fırsat bilerek düşmanca tavırlara başlıyor, bunun üzerine de tekrar donanma ve gemi inşa faaliyetlerine önem veriliyordu.

1204 yılında Latinlerin Konstantinopolis'i fethetmesi ile neticelenen ve on ikinci yüzyılın sonlarına doğru yaşanan siyasi çöküşe kadar Bizans donanması, tüm yükselseme ve gerileme dönemleri boyunca en çok daima güçlü kalmayı başarabilmiş ve donanmanın manevra kabiliyeti nedeniyle imparatorluğun, ihtiyaç duyulan tüm bölgelerine gereken desteği sağlamıştır.

Bizans gemilerinin rakiplerine oranla bir çok teknik üstünlükleri bulunmaktaydı. Bazı rakipleri mürettebat ve gemi olarak benzer kalite ve nitelikte olsa da Rum ateşi faktörü hasımlarına üstünlük sağlayabiliyorlardı. Rum ateşinin de ötesinde Bizans donanmasının rakiplerine karşı en önemli üstünlüğü eğitimli personeli ve taktik manevralarda oldukça başarılı olan gemi komutanı ve amirallerinin varlığı idi.

the conditions were politically calm and no threat against the capital was expected the expenses of the navy were particularly noticed hence the importance attributed to the navy was decreasing.

At times when the navy became weaker their enemies took the opportunity and started attacking them, upon which the navy and building ships anew became important.

The Latin invasion of Constantinople in 1204 and the political fall during the late 12th century and the Byzantine navy was successful in staying strong and due to the navy's maneuverability its support was delivered anywhere within the empire whenever needed.

Byzantine vessels were superior to enemy ships in many technical aspects. Although some of their enemies achieved similar quality in terms of staff and ship structure thanks to the Greek fire they preserved that superiority against their enemies. Beyond the Greek fire the most important superiority of Byzantine navy against their enemies was its trained personnel, its commanders who were successful in the tactical maneuvering and the presence of its admirals.

Notlar / Endnotes

1. Luttwak, s. 429
2. Luttwak, *The Grand Strategy of the Byzantine Empire*, Harvard College, 2009, USA, s.329
3. Ian HEATH, *Armies of the Dark Ages, 600-1066 A.D.*, 1976, London, s.13
4. Michael O'Rourke, *Byzantium: The Long Revival, Ad 815-976*, Canberra, Australia, Sept. 2010, s.140
5. Luttwak, s.437
6. Luttwak, s. 329
7. Luttwak, s. 329
8. Bu seçilmiş gemi pamphylos olarak tanımırılmıştır. Pamphyloslar dönemin dromonlarından daha büyük bir savaş gemisidir.
9. Denizdeki en kıdemli komutanın bulunduğu gemiye sancak gemisi denir.
10. Luttwak, s. 330
11. Antik Dünya Ansiklopedisi, Tübitak, Ankara, 2010, s.179
12. Luttwak, s. 331
1. Luttwak, p. 429
2. Luttwak, *The Grand Strategy of the Byzantine Empire*, Harvard College, 2009, USA, p.329
3. Ian HEATH, *Armies of the Dark Ages, 600-1066 A.D.*, 1976, London, p.13
4. Michael O'Rourke, *Byzantium: The Long Revival, Ad 815-976*, Canberra, Australia, Sept. 2010, p.140
5. Luttwak, p.437
6. Luttwak, p. 329
7. Luttwak, p. 329
8. The selected vessel was identified as pamphylos. Pamphylos was a battle ship larger than its contemporary dromon.
9. A ship carrying the officer who has the highest rank at sea.
10. Luttwak, p. 330
11. Antik Dünya Ansiklopedisi, Tübitak, Ankara, 2010, p.179
12. Luttwak, p. 331

Bölüm V

Çaka Bey Yaşamı ve Savaşları

Chapter V / Life Of Chaka Bey And His Battles

Chapter V

Life Of Chaka Bey And His Battles

Bölüm V / Çaka Bey Yaşamı ve Savaşları

Çaka Bey'in Gençliği Ve Bizans Sarayı Günleri

Caka Bey, İzmir ve çevresinde ilk defa Türk hâkimiyetini kurması, Anadolu'da ilk Türk donanmasını inşa ettirmesi ve Bizanslılara karşı ilk deniz savaşını kazanması gibi başarılarından ötürü Türk denizcilik tarihinin önemli şahsiyetleri arasında yer almaktadır. Çaka Bey Anadolu'nun Türkler tarafından fethedildiği dönemde o zamana kadar Türkler arasında yaygın olmayan denizcilik merkezli bir fetih siyaseti izlemiştir.

Bu dönemde ilişkin ve Çaka Bey'den bahsedilen tarihi kaynaklar son derece sınırlıdır. Genellikle Anadolu'nun fethine kadar geçen zaman dilimi içindeki olaylar ve özellikle de kişiler hakkında zamanımıza kadar ulaşabilen eserler çok azdır. Bu eserlerde de Türk fetihleri ile ilgili çok fazla detay mevcut değildir. Özellikle 1097 ye kadar Ege denizi sahillerinde faaliyette bulunan Türkler ve Beylerine ait İslâm - Türk kaynakları yoktur diyebiliriz. Bu konu hakkında en fazla bilgiyi, Bizans İmparatoru Aleksios Komnenos'un (1081-1118) kızı Anna Komnena, babasının hükümdarlığı döneminde yaşanan olayları anlatığı Alexiade adlı eserinde vermektedir. Bunun dışında Bizanslı vakanüvis Zonoras ve dönemin birkaç kaynağında Çaka Bey'e ilişkin veriler bulunmaktadır.¹

Anadolu'nun fethine ilişkin nadir Türkçe kaynaklardan birisi olan Danişmendnâme'de², Orta Anadolu'dan İstanbul'a kadarki alanda gazalar yapan gaziler arasında bir Çavuldur Çaka'dan bahsedilmektedir.³ Anadolu'da gaza yapan ve Oğuzların Çavuldur boyuna mensup olması

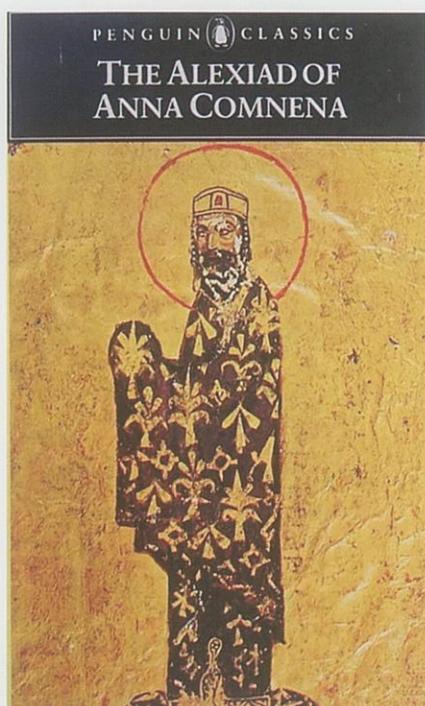
Chaka Bey's Youth and his Days in the Byzantine Palace

Emir Chaka Bey is among the significant forthcoming Turkish historical naval characters based on his achievements in building the first Turkish sovereign presence in Smyrna and its environments, constructing the first Turkish fleet in Anatolia and winning his first battle at sea against Byzantine Empire. Emir Chaka Bey followed an unorthodox method of conquering politics by using a maritime centered strategy, during a period when Anatolia was still being conquered by the Turks.

Historical sources referring to this period and Emir Chaka Bey are very limited. In general written material on the events that took place during the period before Anatolia was conquered and especially on people are scarce. This limited work mostly do not cover Turkish conquests. We may conclude that there are particularly no Islamic – Turkish sources on the Turks and Beys who were involved in conquests in the coastal Aegean region until 1097. Most of the data on this subject can be retrieved from the work named Alexiade, written by Byzantine Emperor Alexios Komnenos' (1081-1118) daughter Anna Komnena, where

she explained the events that took place during his father's reign. In addition to this, data on Emir Chaka Bey is present in some sources of the period including chronicles of Byzantine chronicler Zonoras.¹

Based on Danişmendnâme which is one of the rare sources in Turkish on the Anatolian conquest,² the name Chavuldur Chaka (Çavuldur Çaka) is mentioned among the war veterans involving in holy





İmparator Nikephoros Botaneiates, Fransa Milli Kütüphanesi, Paris
Emperor Nikephoros Botaneiates, Bibliothèque Nationale de France, Paris

kaçınılmaz gözüken bu Çaka ile Bizans'a esir düşen Türk beyinin aynı kişi olabileceğine M. H. Yinanç⁴ ve A. Nimet Kurat⁵ işaret ederken, O. Turan biraz daha kesin ifadelerle iki şahsiyetin aynı kişi olduğunu kabul etmektedir.⁶ Danişmend-name'de adı geçen Çavuldur Çaka ile denizci Çaka Bey'in aynı kişi olmaları kuvvetle muhtemeldir. Fakat Danişmend-name'de veya başka bir kaynakta bunu kesinlikle doğrulayan bir veri mevcut değildir.⁷

Şeyh-ül Müverrihin Halil İnancık da, Çaka Beyin, Danişmendliler Beyliği'nin kurucusu Danişmend Gazi'nin yanındaki beylerden birisi olduğunu söylemektedir.⁸

Anna Komnena İzmir, çevrede olup biten olayları oldukça detaylı olarak aktarmaktadır. Anlatım tarzından bu bilgilerin olayları yaşamış olan veya çok yakından öğrenmiş kişiler tarafından verildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle Çaka Bey ile ilgili olan bilgilerin büyük oranda doğru olduğunu kabul edebiliriz.⁹

Bizans kaynaklarında Çaka ismi Çahas veya Tzakhas şeklinde geçmektedir. Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat, bu telaffuz ve yazım şeklinin aslında Türkçe Çağa olabileceğini iddia etmiştir. Fakat Prof. Dr. İbrahim Kafesoglu, bu adın aslinin Çakan olduğunu izah etmişse de Türkçe literatürde Çaka şekli son derece yaygın kazanmış ve tercih edilir olmuştur.

Bizans'ta iktidar kavgalarının sürdüğü ve Anadolu'da Türk fetihlerinden dolayı karmaşanın yaşandığı bir sırada Çaka Bey tarih sahnesine çıkmaktadır. Bu mücadelenin sürüp gittiği 1078-1079 senelerinde Oğuzların Çavuldur Boyu'na¹⁰ mensup Çaka isminde genç bir Türkmen Bey'i, Anna Komnena'nın Çaka Bey'in kendi ağzından naklettiği bilgiye göre, Bizans komutanı Aleksandros Kabalika'nın eline esir düştü.¹¹ Çaka Türk ordusunda önemli bir yere sahip olmasından dolayı, ne öldürdü ne de esir muamelesi gördü ve doğrudan doğruya İmparator Nikephoros Botaneiates'e (1078-1081)¹² takdim edildi. İmparator, Çaka Bey'e çok fazla iltifatta bulundu, kaçmasına fırsat vermeden sıkı kontrol altında

wars in the region between Central Anatolia and Constantinople³. According to M. H. Yinanç⁴ and A. Nimet Kurat⁵ this here mentioned Chaka who fought in holy wars in Anatolia and inevitably a member of Chavuldur tribe of Oghuzes may actually be Emir Chaka Bey who fell prisoner of war to Byzantine Empire. Besides this, O. Turan approves even with more certainty that both personalities actually represent the same person⁶. Chavuldur Chaka mentioned in Danişmendname and the mariner Emir Chaka Bey are most probably the same person. But sufficient data to verify this, is not available in Danişmendname or in any other source.⁷

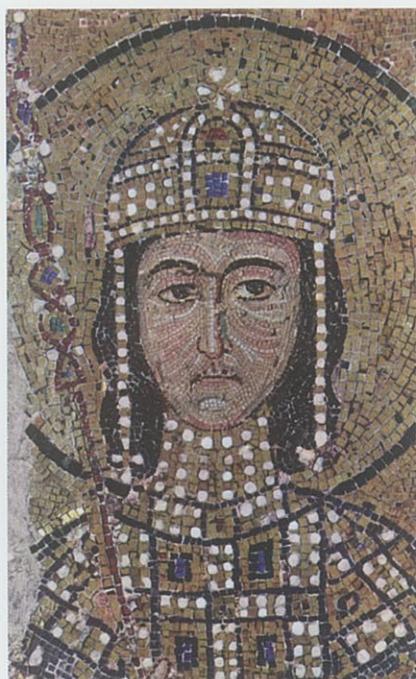
Şeyh-ül Müverrihin Halil İnancık also claims Emir Chaka Bey is one of the beys belonging to the founder of Danishmends Beylic (Danişmendliler Beyliği) Danishmend Gazi's (Danişmend Gazi) retinue.⁸

Anna Komnena clearly stated the facts occurring in Smyrna region in detail. Based on her style this information was obtained from people who experienced those events or people who found out what happened by being very near to those occurrences. Therefore we may approve the veracity of the information relating to Emir Chaka Bey to a large extent.⁹

In Byzantine sources the name Chaka was spelled Chahas or Tzakhas. According to Prof. Dr. Akdes Nimet

Kurat this pronunciation or spelling actually refers to Çağa in Turkish. Although Prof. Dr. İbrahim Kafesoglu explained this name is actually Çakan, and the name Çaka became more common and preferred in Turkish literature.

Emir Chaka Bey appears on the scene of history at a time when power struggle continued in Byzantine Empire and Anatolia went through a chaotic period because of Turkish conquests. In the years 1078-1079 when this struggle continued a Türkmen Bey named Chaka, member of Chavuldur tribe of Oghuzes¹⁰ was taken prisoner by Aleksandros Kabalika based on the information he personally told to Anna Komnena.¹¹ Since Chaka had an important role in Turkish forces he was neither murdered nor treated a prisoner but directly presented to Emperor Nikephoros Botaneiates (1078-1081).¹²



Anna Komnena

tutarak sarayında alı koydu, hediyeler, nişan ve protonobilissimos rütbesi¹³ verdi.

Yukarıda verilen bilgilere ek olarak Zonoras'ın Çaka'yı, "asalet sınıfından, kahraman ve büyük Türk" sıfatlarıyla tanıtması, onun kökeni konusunda araştırmacıları bazı tahminler yapmaya götürmüştür. Başta Akdes Nimet Kurat olmak üzere Çaka Bey üzerine çalışma yapmış olan araştırmacılarımızın hemen tamamı, bu verilerden yola çıkararak onun esir düşmeden önce Anadolu'da fetihlerde bulunan bir bey olduğunu kabul etmektedirler.¹⁴ Anna Komnena'nın Çaka Bey'in ağzından, esir düşmesinden önce "bütün Asya'yı (Anadolu'yu) savaşarak geçmiş olduğunu beyan etmesi, bu tespiti hiçbir şüpheye mahal bırakmayacak şekilde doğrulmaktadır.

Çaka Bey'in, Bizans sarayındaki bu itibarlı mevkii, 1081 yılına kadar devam etti. Bu imtiyazlı esir hayatı, Çaka için Latince ve Grekçeyi iyi öğrenmesi, iyi tahsil görmesi ve Bizans'ın iç yapısı ve siyasetini içерiden tanımaması açısından güzel bir fırsat oldu. Çaka Bey'in burada, Homeros'un eserini okuyup anlayacak kadar Grekçe öğrendiği anlaşılıyor. Bu arada, Bizans'ın donanmasını incelemiş, denizleri kullanıbilene denizlerin sağlayacağı iktisadi avantajları etüt ettiği ve bir deniz kuvvetinin geniş manada neler yapabileceğini kavramış olduğu tartışma götürmez bir gerçekdir.¹⁵

1081 yılında Bizans tahtına I. Aleksios Komnenos'un çıkması Çaka Bey'in Bizans başkentindeki konumunu olumsuz etkilemiştir. Yeni İmparator Çaka Bey'e Nikephoros Botaniates tarafından verilen tüm imtiyazları kaldırılmıştı. Onun böyle bir davranış içeresine girmesinin sebebi bilinmemektedir. Belki Çaka'nın Botaniates'e bağlı kalacağı endişesi, belki de Bizans'ın içinde bulunduğu karşa ortamından Çaka Bey'in kendi adına yararlanmayı düşünmiş olması, Aleksios Komnenos'un onu dışlamasına yol açmış olabilir. Bir imparatorluk kurarak kendisini imparator ilan etmek istemiş olması bunun bir göstergesidir.¹⁶

Bizans'taki iktidar değişikliği sonrasında Çaka Bey'in siyasi karışıklıklar zamanında saraydan ayrılarak İstanbul'u terk ettiğini ve müstakil bir Türk Beyi sıfatıyla İzmir'de faaliyette bulunduğuunu bu kent ve

The Emperor complemented Emir Chaka Bey in exaggeration, didn't give him any chance to escape, kept him always under strict surveillance in his palace, gave him many presents, awards and also awarded him the protonobilissimos rank.¹³

In addition to above information the efforts of Zonoras to present Çaka with adjectives such as "Grand Turk of aristocracy class, and hero" forced historians to make some predictions on his roots. Primarily Akdes Nimet Kurat then other Turkish researchers performed their works on Emir Chaka Bey and all acknowledged him as a bey making conquests in Anatolia before he was taken prisoner.¹⁴

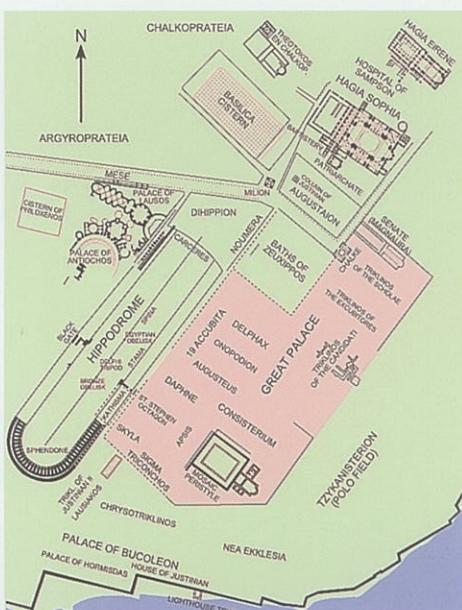
The fact that Anna Komnena reported Emir Chaka Bey crossed entire Asia (Anatolia) before becoming prisoner after his words verifies these predictions were accurate without any doubt.

Privileged position of Emir Chaka Bey in the Byzantine palace, continued until 1081. This privileged living as a prisoner was a great opportunity for Emir Chaka Bey in terms of learning Latin and Greek, getting a good education and getting to know the inside structure and politics of Byzantine State. It is understood that Emir Chaka Bey learned Greek well enough to understand Homeros' works. Meanwhile he researched

Byzantine's navy, and there is no doubt that he studied the economical advantages of being able to navigate the seas can provide and also the advantages of a naval force in terms of becoming an international power.¹⁵

The reign of Alexios Komnenos I in 1081 had unwanted impacts on Emir Chaka Bey's position in the Byzantine capital. The Emperor who came in succession to Nikephoros Botaniates cancelled all of his privileges. Why he acted this way is unclear. Alexios Komnenos may have been worried of Emir Chaka Bey's possible loyalty to Botaniates, or Emir Chaka Bey acting on his own to take advantage of Byzantine's chaotic situation, and excluded him. That he founded an empire and acclaimed himself the Emperor is an indicator.¹⁶

We see that Emir Chaka Bey abandoned the palace and Constantinople during political instabilities after the transformation of power in Byzantine State





Bizans İmparatorluğu Tekfur Sarayı, İstanbul
Palace of the Porphyrogenitus (Currently Tekfur Sarayı) İstanbul

gevresinde hâkimiyet kurduğunu görüyoruz.¹⁷

Bu sıralarda Bizans imparatorluğu için Balkanlar'da çok büyük bir tehlike baş göstermişti; o da yine bir Türk zümresi olan Peçenekler idi. Peçenekler 1053 de Bizans'la yaptıkları 30 yıllık barışa aldırmadan Bizans topraklarına akinlar yapmaktan geri durmadılar.

Anadolu'da Selçuk Türkleri siyasette nasıl en mühim rolü oynuyorlarsa, Rumeli'de de Peçeneklerin desteklediği taraf ağır basıyordu. Nikeforos Botaneiates'in idaresi esnasında Peçenekler Trakya'da tam anlamıyla bir hâkimiyet kurmuşlardı. Aleksios Komnenos'un sultanatının 1091 ilkbaharına kadar olan kısmının sürekli bir mücadeleden ibaret olması bunu göstermektedir.

1087 yılında imparator Aleksios Komnenos, Tuna boyunda Silistre yanında ağır bir mağlubiyetin yanı sıra, az daha Peçeneklerin eline esir düşüyordu. Ancak Kumanların müdahalesi, Bizans imparatorunu tutsaklıktan kurtarmıştır. Peçenekler bu zaferi müteakip 1091 ilkbaharına kadar her yıl Trakya'yı yağmaları ve Konstantiniye'nin surlarına kadar akinlar düzenlemişlerdir.

İzmir ve Foça'nın Alınması

Şeyh-ül Müverrihin Halil İnancık¹⁸ ve A. Nihat Kurat, Çaka Bey'in İzmir'e hâkim olarak beylik kurmasında, Bizans merkezi iktidarının Balkanlar'daki Peçenek ilerleyışı ile meşgul olmasını kolaylaştıracı bir faktör olarak değerlendirirken¹⁹, J. Claude Cheynet, ise yillardır kargaşa ve çatışma ortamını yaşamış olan Anadolu'daki Bizans halkın istikrar arayışının önemli bir etken olmasına dikkat çekmektedir.²⁰

Çaka Bey yanındaki yaklaşık 8.000 Türkmen askeri ile İzmir'e saldırır ve ele geçirir.²¹ Çaka Bey, Ege'nin iktisadi ve askeri kaynaklarından Bizans'ı mahrum etmek amacıyla yapılacak mücadelenin denizde donanmayla olacağını, Bizans'ın karada yenemediği ve durduramadığı Türkleri denizden mağlup etmeyi deneyeceğini, bunun içinde eninde sonunda Bizans ile denizde karşılaşacağını biliyordu.

Çaka Bey'in, stratejisinde belirlemiş olduğu amaç doğrultusunda bir Türk donanması kurulması bakımından dayandığı temel unsur şu

acting as a sovereign Turkish Bey in Smyrna and exercised sovereignty in that city and its environs.¹⁷

Meanwhile an enormous risk for Byzantine empire was showing up in the Balkans; and that was another Turkic tribe called Pechenegs. Pechenegs did not hold back from raiding Byzantine soil despite the 30 year long peace treaty with Byzantine state from 1053.

Similar to Seljuk Turks' significant political role in Anatolia, Pecheneg supported side weighed more in Rumelia. Pechenegs had established complete sovereignty at Thrace during the reign of Nikeforos Botaneiates. The fact that Alexios Komnenos' reign before spring 1091 was nothing but a constant battle depicts this situation well.

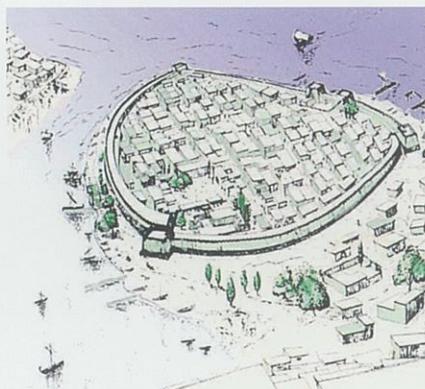
In 1087 Emperor Alexios Komnenos almost fell prisoner to Pechenegs after a defeat along the Don River near Durostolon. But upon Kuman Tribe intervention, Byzantine Emperor was saved. After their victory Pechenegs looted Thrace region each year until spring 1091 and involved in attacks against Constantinople reaching to its walls.

Sacking of Smyrna and Phokai

Şeyh-ül Müverrihin Halil İnancık¹⁸ and A. Nihat Kurat considered Balkan intervention of Byzantine Empire against Pechenegs an advantageous step in Emir Chaka Bey's Smyrna invasion and beylic foundation process¹⁹, on the other hand J. Claude Cheynet pointed out Byzantine people were long suffering from chaos and conflicts therefore seeking for stability and this had an important impact.²⁰

Emir Chaka Bey attacked and invaded Smyrna with approximately 8.000 Turcoman soldiers.²¹ Emir Chaka Bey was aware that any struggle to block Byzantine Empire of economic and military sources of the Aegean Sea, was only possible by intervention at sea and for that they first had to build a navy, and Byzantine forces was incapable of defeating or stopping the Turks on land therefore would try to accomplish this at sea, hence a confrontation with Byzantine forces at sea was inevitable.

The main factor for building a Turkish Navy Emir Chaka Bey identified and depended upon was



Antik İzmir Şehri, The Cambridge Ancient History , R.V. Nicholls
Ancient City of Smyrna, The Cambridge Ancient History , R.V. Nicholls



Efes Şehrinin Limana Bağlayan Liman Caddesi

Harbor Avenue of the city of Ephesus that used to provide access to the harbor

olmuştur; önce sahip olduğu kıyıları ve daha sonra bir Türk yurdu haline gelen Anadolu Yarımadası'nın kıyı emniyetinin sağlanması, daha sonra Ege ve Akdeniz Adaları'nı ele geçirerek Bizans'ı gerisinden sarmak, Anadolu kıyılarında sona eren önemli ticaret yollarını ele geçirerek önemli bir iktisadi gelir ve kültür alışverisini sağlamak, böylece zengin ve kültürlü, İzmir merkezli bir Anadolu Türk Devleti yaratmak, daha da sonra Çanakkale'yi ele geçirmek, buradan Gelibolu'ya atlayıp, Trakya'yı ele geçirerek en sonunda da İstanbul'a saldırarak Bizans'a son vermekti.²²

Bizans İmparatorunun batıda (Rumeli) karşıya bulunduğu zorlukları ve Peçeneklerle devam eden savaşı haber alan Tzakhas/Çaka, kendisi için uygun bir ortamın olduğunu değerlendirek bir donanma kurmaya karar verdi. Tekne yapımında oldukça usta olan İzmirli bir Rum'u bulur ve onu o devrin temel savaş teknnesi olan dromon benzeri savaş gemileri ve çekirme inşa etmekle görevlendirir.²³

Çaka Bey öncelikle İzmir'de ve sonra Efes'te birer tersane meydana getirerek kısa sürede kürek ve yelkenle hareket eden, üstleri kapalı gemi

guarding coastal security all around the coastline owned by them and then accomplishing the same task for Anatolian Peninsula who actually became home for the Turks. These were going to be followed by other objectives such as the invasion of Aegean and Mediterranean Sea islands, besieging Byzantine Empire, invasion of the fading important trade roads on Anatolian shores to provide significant economical income and cultural swap, thus creating a wealthy and culturally cultivated Turkish Anatolian state, then invading Çanakkale, and from there attacking Callipolis (Gelibolu), then Thrace, and finally attacking Constantinople to give an end to Byzantine sovereignty.²²

Considering the challenge Byzantine empire confronted in the west (Rumelia), and their war against Pechenegs, Chaka believed conditions are suitable and decided to build a navy. He met a Smyrnaian Rüm (Eastern Romans were called "Rüm") experienced in boat building and he assigned him for the construction of battle ships of the era similar to a dromon and galley reales.²³

Soon afterwards Emir Chaka Bey initially started building boats with covered deck, powered by oars

inşaatına başlar.²⁴ İleride ilk Türk donanmasını oluşturacak olan bu teknelerin sayısı yaklaşık kırka tamamlanınca Çaka Bey için artık deniz seferlerine başlama vakti gelmişti. Bu tekneleri Türkmen savaşçıları ile doldurur ve 1089 yılında denize açılır. Gemileri kullanan kaptanlar ve diğer denizciler bu dönemde denize daha yatkın olan ve yıllardır denizle iç içe olan Rumlardan oluşuyordu.²⁵

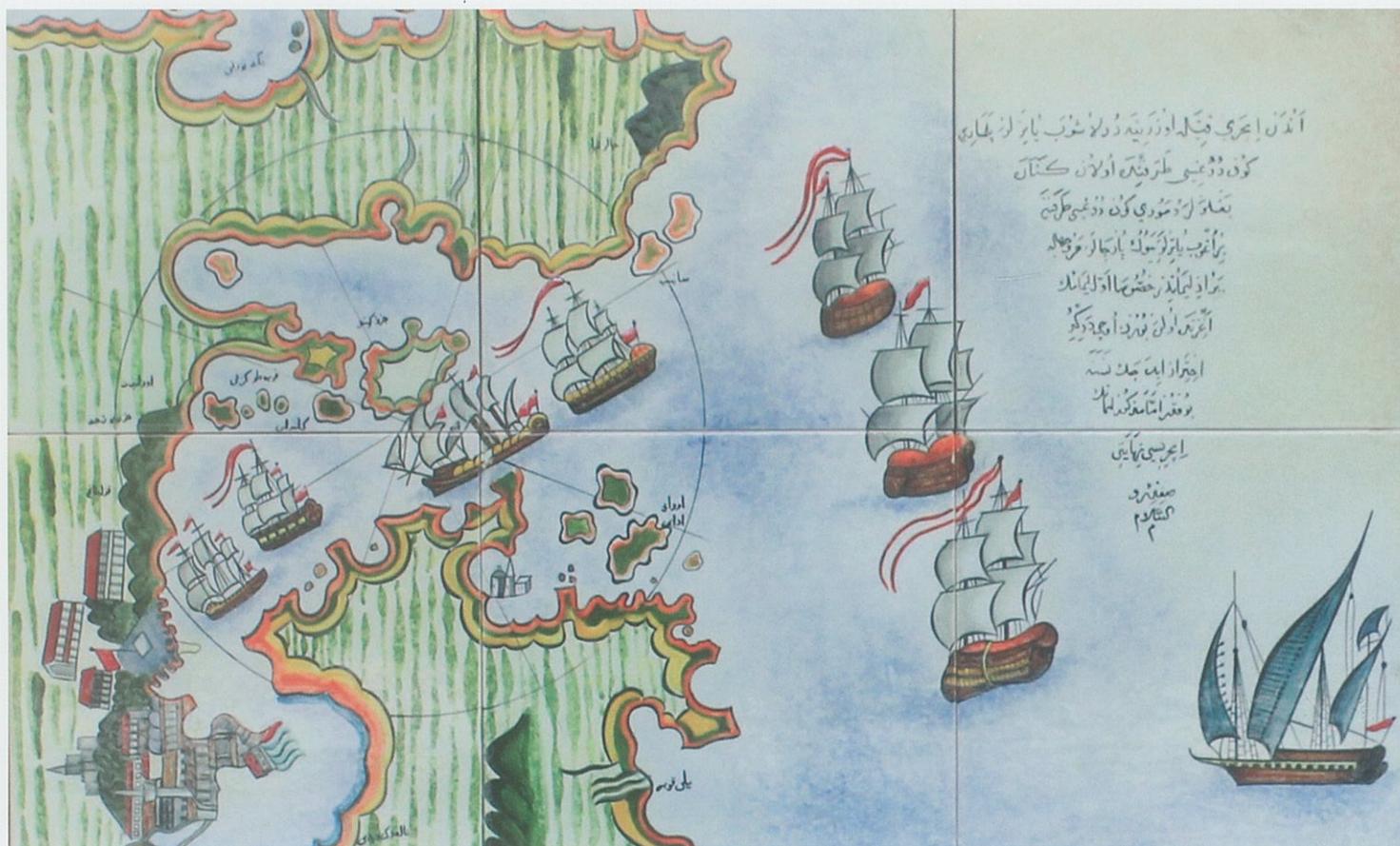
Çaka Bey için bu ilk açılış hem eğitim hem de Çaka'nın Ege'de yapmayı tasarladığı fetihlerin planlamasına yol açacak bir keşif seferi olacaktı. Aynı zamanda İzmir'in dolayısıyla körfezin güvenliğini sağlamak ta Çaka Bey için öncelikli bir husus olmuştur. Türk donanmasının ilk hedefi İzmir Körfezi'nin içindeki küçük bir ada olan Kiyzomenai²⁶ olacaktır. 1083 ilkbaharında karaya çıkan Çaka'nın askerleri için savunmasız bu yeri zapt etmek çok zor olmayacağı.²⁷ İzmir artık iki site olmuştu. Çaka Bey artık bir "Derya Beyi" di... "Ata Bey" unvanına derya beyliği de eklenmiştir.

Karada at koştururan Türkler artık denizlerde de bir aktör olacağını göstermişlerdi. Bizans için bu oldukça büyük bir tehlike idi. Çünkü her açıdan

and sails at the ship building yards that he built in Smyrna then in Efes.²⁴ As soon as forty ships were built to form the first Turkish navy of the future, it was time for Emir Chaka Bey to begin the naval expeditions. He recruited many Turkoman fighters which he embarked onto the ships and he set sail in 1089. During this period the captains and other mariners consisted of Rūm who were more experienced at and living in harmony with the sea.²⁵

For Emir Chaka Bey this expedition was going to serve both as training and the planning of his Aegean conquests. Meanwhile securing the safety of Smyrna consequently the gulf became a priority for Emir Chaka Bey. Turkish navy's primary target was a small island called Klazomenai²⁶ located in Smyrna gulf. It was not a very challenging task for Emir Chaka Bey's troops who landed its shores in spring 1083 to invade this undefended place.²⁷ Then Smyrna consisted of two separate sites. Emir Chaka Bey was entitled Bey of the Seas (Derya Beyi) in addition to his Forefather (Ata Bey) title.

Turks riding horse on land were now active at sea, and that created an even greater risk factor for Byzantine forces since they were entirely dependent



İzmir Körfezi,, Kitab-i Bahriye İznik çinisi, Sevim Ersoy,
Tile drawing depicting gulf of Izmir, Kitab-i Bahriye (The Book of Navigation) of Piri Reis

denize tamamen bağımlı olan Bizans için en kritik konu deniz ulaşım yollarının açık tutulmasıydı. Ege Denizi'nin başka bir gücün egemenliğine girmesi demek, Bizans'ın bir anlamda Marmara'ya hapsedilmesi ve sonuçta İstanbul'un tehdit altında olması demekti. Bu nedenle Ege'de Çaka Bey tarafından başlatılan bu akınları yakinen takip etmişler ve Türkleri daha güçlenmeden yok etmek için her türlü yöntemi denemişlerdir.

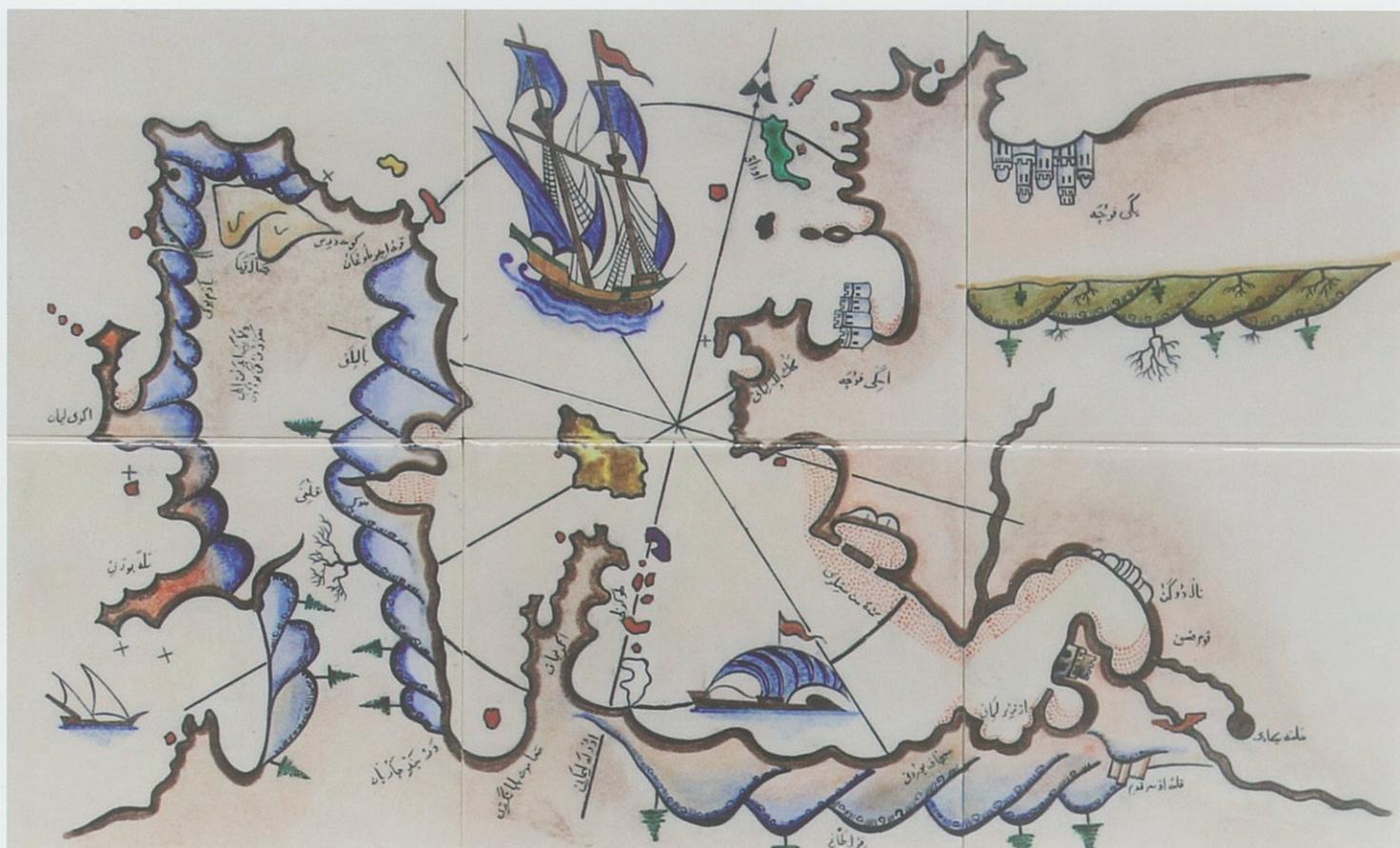
Çaka Bey öncelikle İzmir'in güvenliği için Foça ve Midilli'yi almak zorunda olduğunu çok iyi biliyordu. Çünkü Midilli, Ege denizinde daima bir sıçrama noktası olmuştu. Mükemmel limanları güclü surlarla çevrili şehirleri vardı. Boğazların doğal bir bekçisi sayılırdı. Foça ise, yeraltı, zenginliklerinden ve savunma özelliklerinden dolayı dikkatleri daima üzerinde toplamıştı. Gerek Bizans, gerekse Venedik ve Cenevizliler bakışlarını bu yarımadadan ayırmamışlar, bazen de büyük anlaşmazlıklarla düşmüştür.²⁸

Başarılı geçen bu kısa seferin ardından 1085 Nisan ayında demir alarak kuzeye yükselen donanma rotasını Phokaia/Foça'ya çevirir.²⁹

on the sea, therefore it was very critical to keep their maritime procurement lines clear of this kind of danger. Aegean under a different power's sovereignty in a way meant Byzantine forces had to manage to get along with the means available in Marmara sea only, and to sense the threat over Constantinople. Hence they closely monitored Emir Chaka Bey's attacks in the Aegean and used every possible method for destroying Turks without giving them a chance to become more powerful.

Chaka Bey was well aware for Smyrna's safety he principally had to conquer Phokai and Mytilene, since Mytilene always functioned as a stepping stone in the Aegean sea. It had both perfect harbors, and cities encompassed with sturdiest city walls, it was known as a natural guard dog of Dardanelles and Bosphorus channels. Phokai on the other hand was always very attractive thanks to its mineral resources and defensive characteristics. Be it Byzantine, Venetian or Genoese, none of the strongest states of the era could take their eyes off of this peninsula, therefore were in conflict with each other.²⁸

After the successful expedition in April 1085 weighed anchor to turn the navy's destination pointing



Foça ve İzmir Körfezi Portolani, Piri Reis Kitab-ı Bahriye, Çini, Deniz Erdoğan
Chart of Foça (ancient Foca) and Izmir. Kitab-ı Bahriye of Piri Reis

Bizans'ın Adalar donanması ise o günlerde Çaka ve donanmasını yok etmek için görevlendirilmiştir. Bizans'ın amacı özellikle kıyı kalelerindeki Türk korkusunu silmek ve bu bölgelerdeki bozulmakta olan morallerini güçlendirmekti.

Foça'nın birkaç mil açığında, denizlere yeni yönelikmiş, henüz tanımadıkları bu sularda ve alışkin olmadıkları gemilerle yelken basmış bir ulusun denizcileri ile yaşamını büyük oranda denizlere bağlayan ve bu nedenle yüz yillardan beri ayakta duran bir ülkenin donanması karşı karşıya gelmişti. Çetin geçen bu savaşın galibi Çaka olmuş ve Foça kalesi kısa sürede ele geçirilmiştir. Bu seferinden Çaka Bey büyük bir ganimetle dönmüştür. Bu seferin hem sonucu hem de dönemin ticaret harbinin karakterine göre ganimet seferi de diyebiliriz.

Midilli ve Sakız Seferleri

Bu iki kısa başarıdan güç alan ve bir anlamda kendine ve donanmasına olan güveni artan Çaka Bey bu sefer rotasını daha büyük ve zorlu hedeflere çevirebilirdi. Bu arada donanmasını da güçlendirmiştir. 1086 yılında on yedi çekitri, otuz üç yelkenli olmak üzere elli parçadan oluşan Türk filosuna komuta ederek İzmir'den Ege'ye açıldı.³⁰

İlk olarak Mitylene / Midilli Adası yönetimiyle görevli olan Kouratör³¹ Alopos'a bir haberci göndererek, boş yere kan dökülmemesini istemediğini ve hisarı en kısa sürede boşaltıp gitmesini talep eder. Aslında Çaka Bey onun iyiliğini istediğini ve bu yüzden, eğer çekip gitmezse kendisini bekleyecek

at North, towards Phokai instead.²⁹ Meanwhile Byzantine's Navy in the Islands was assigned the destruction of Chaka and his navy. Byzantine's target particularly was to overcome the fear against Turks in the coastal fortresses and to strengthen the fading morality of the locals in the region.

Marines of a nation who just recently set sail with ships they were not familiar with, and the navy of a state that existed out in the open seas for centuries confronted a few nautical miles off of Phokai. Emir Chaka Bey was the winner of this challenging confrontation and Phokai fortress had fallen in a very short period of time. Emir Chaka Bey had returned from this expedition with enormous booty. Based on the result of this expedition and the character of this trade war we might call it a looting expedition.

Mytilene and Chios Expeditions

Emir Chaka Bey getting the support from this success and in a way with increased self-trust to himself and his navy pointed at more significant and challenging targets. In the meantime he strengthened as well. He commanded the fifty piece Turkish Fleet consisting of seventeen galley reales, and thirty three sailing ships setting sail to the Aegean Sea from Smyrna Gulf in 1086.³⁰ Primarily he sent a messenger to Mytilene island's curator³¹ Alopos stating he does not want blood to be shed for no reason and demanding evacuation of the fortress in a short period of time. Emir Chaka Bey also stated he actually asked for something that would do him good

Midilli Kalesi
Mytilene Castle



olan feci akibeti bildirerek onu uyarmakta olduğunu ifade eder.

Bu tehditlerden dolayı büyük bir korkuya kapılan Midilli hakimi Alopis gece vakti gizlice bir gemiye binerek çareye başkentine sığınmakta bulunur. Bu haberi alan ve kalenin yöneticisiz kaldığını öğrenen Çaka vakit kaybetmeksızın saldırır ve Midilli'nin önemli bir bölümünü ele geçirir.³²

Midilli adasının kuzey kıyısında bulunan Methymna ise Çaka'ya teslim olmaz.³³ Bizans İmparatoru, bu durumu öğrenince, güçlü bir donanma hazırlar ve yüklü sayıda asker bindirerek Midilli'yi takviye eder.³⁴ Ancak tahkimatin oldukça kuvvetli olduğu bu kaleyi ele geçirmek için büyük bir zayıat vermesi gerektiğini anlayan Çaka Bey, Methymna'nın fethinden vazgeçer.

Türk askeri artık Midilli'ye yerleşmişti, Malazgirt savaşını takip eden beş yıl içinde Anadolu'yu at sırtında fethedenler, İzmir'i aldıktan beş yıl sonra da gemileriyle Ege adalarını, Türkleştirmişlerdi. Midilli, bu adaların ilki sayılırdı.

Çaka, Danişment Bey'in izniyle yanına aldığı kardeşi "Yalvaç Bey'i Midilli'ye vali yapmış ve bir grup Türk'ü de buraya yerleştirmiştir. İşte Ege adalarındaki Türklerin yerleşmesi ilk olarak böyle başlamıştır.³⁵

Midilli harekatından istediği sonucu almış olan bu seferde rotasını daha güneyde bulunan Sakız Adasına çevirir. Sakız Adası da Çaka Bey ve donanması için kolay bir hedef olur ve önemli bir direniş gösteremeyen ada ilk seferde ele geçirilir.³⁶

therefore warned him that if he did not abandon the island then he would suffer from its consequences.

Mytilenian judge Alopis felt very much threatened and had no choice but to abandon the island by setting sail at night for the capital city. Emir Chaka Bey finding out about the fortress had no commander in charge attacked without losing time and invaded a large part of Mytilene.³²

Methymna in the north of Mytilene island did not surrender to Chaka.³³ Byzantine Emperor finding out about the situation prepared a hefty fleet and embarked mariners and strengthened Mytilene.³⁴ Emir Chaka Bey understood that he had to suffer too many casualties for seizing the fortress where the fortification was very strong, and gave up on invading Methymna.

Turkish mariners settled in Mytilene, the ones who invaded entire Anatolia in 5 years following the battle of Manzikert, saw that Aegean islands were invaded by Turks with their ships also five years after conquering Smyrna. Mytilene was the first one of these islands.

Emir Chaka Bey assigned his brother Yalvaç Bey as Governor for whom he asked Danişment Bey's permission for taking him with to Mytilene and saw that a group of Turks also settled there. That is how the first settlement of Turks in Aegean islands began.³⁵

After achieving his goals considering Mytilene operation his course turned towards the south, to Chios island. Chios island was a pretty easy target for Emir Chaka Bey and the navy. The island could not stand up against them, it was conquered during the first attempt.³⁶



I. Koyun Adaları Savaşı

Sakız adasının işgal edildiği haberleri üzerine Bizans İmparatoru, Çaka Bey üzerine, Niketas Kastamonites komutasında güçlü bir filo ile çok sayıda askerden oluşan yeni bir birlik gönderir. Çaka Bey'in donanması ertesi günü öğleye doğru Bizans donanmasıyla karşılaştı.

Çaka Bey çektilerini usta manevralarla Bizans gemilerine iyice yanaştırip kancalarını savurarak rampa ederler. Türk leventleri kenetlendikleri düşman gemilerine hemen çullanarak muharebeye başlıdilar. Bir yandan da Türk tekneleri fırsat buldukça Bizans gemilerini mahmuzlayarak batırıyordu. Bizanslı gemiciler, denizde ilk defa karşılaşlıklarını bu Asyalı yeni rakiplerinin denizde de pek çetin ve korkunç olduklarını anlamakta gecikmediler.³⁷

First Oinousses Islands Battle

After receiving the news on the invasion of Chios island Byzantine Emperor sent a strong new fleet and more troops under the command of Niketas Kastamonites to fight Emir Chaka Bey. Emir Chaka Bey's fleet confronted Byzantine fleet the next day around noon.

Emir Chaka Bey approached their ships with subtle manoeuvres to Byzantine vessels then threw their hooks and boarded against the enemy ships. Turkish Levends immediately started fighting after descending upon enemy ships' decks. In the meantime Turkish boats occasionally sank Byzantine ships by spiking. Byzantine mariners saw the tough and scary side of their Asian enemies also at sea where they confronted for the first time.³⁷

Koyunadaları Savaşı 1090, tuval Üzeri Yağlıboya Refik Aziz
Battle of the Oinousses Islands, 1090, Oil on canvas, Refik Aziz



Türkleri, Ege'den kovmak üzere yola çıkan Bizans donanmasının yapacağı tek şey, rampa kancalarından sıyrılabilen gemilerini hiç değilse kurtarabilmekti. Bu şekilde gece yarısına kadar süren muharebe sonunda kurtulabilen üç beş Bizans gemisinin haricindekiler ya zapt edildi ya da batırıldı. Böylece Türklerin bu ilk deniz savaşı olan Koyun Adaları Muharebeleri (19 Mayıs 1090)³⁸ zaferle sona ermiş oldu

Çaka bey komutasındaki Türk donanmasının Ege sularında Bizans donanmasına karşı kazandığı bu ilk deniz savaşı Sakız Adası ile Çeşme arasındaki Koyun Adaları açıklarında cereyan ettiği için "Koyun Adaları Muharebesi" adıyla anılmaktadır. 19 Mayıs 1090 tarihi Türk Deniz Kuvvetleri Komutanlığı tarafından Türk Deniz Kuvvetlerinin kuruluş günü olarak kabul edilmektedir.

The alternative strategy for Byzantine forces that engaged in battle for the sole purpose of throwing out Turks from Aegean was to save their vessels that got rid of the hooks that were thrown from enemy ships and were attached to their decks. This way all Byzantine forces were either sunken or seized except for the three to five Byzantine ships that managed to escape from the battle that lasted until midnight. The first sea battle of Turks, Battle of Oinousses Islands (Koyun Adaları Savaşı) (May, 19 1090)³⁸ ended with victory.

This first battle at sea that the Turkish navy under the command of Emir Chaka Bey won against Byzantine navy in the Aegean Sea took place between Chios Island and Çeşme a few miles from the shores of Oinousses Islands therefore was named the battle of "Battle of Oinousses Islands". That date May 19, 1090 is known as the foundation date of Turkish



Çaka Bey, Bizans'ı bu ilk muharebede tarttıktan sonra akınlarını genişletti ve Bizans'ı sırasıyla Sisam (Samos) ve Rodos (Rhodos) Adaları'ndan kovarak, İzmir Beyliği'ni iktisadi ve askeri gücünü denizlerle besleyen ve denizlerden güç alır hale getirdi. Bu durum Çaka'nın nüfuzunu Batı Anadolu'nun en kuvvetli bir hükümdarı derecesine yükseltmişti

Çaka Bey Bizans Ordusu ve Donanmasına Karşı

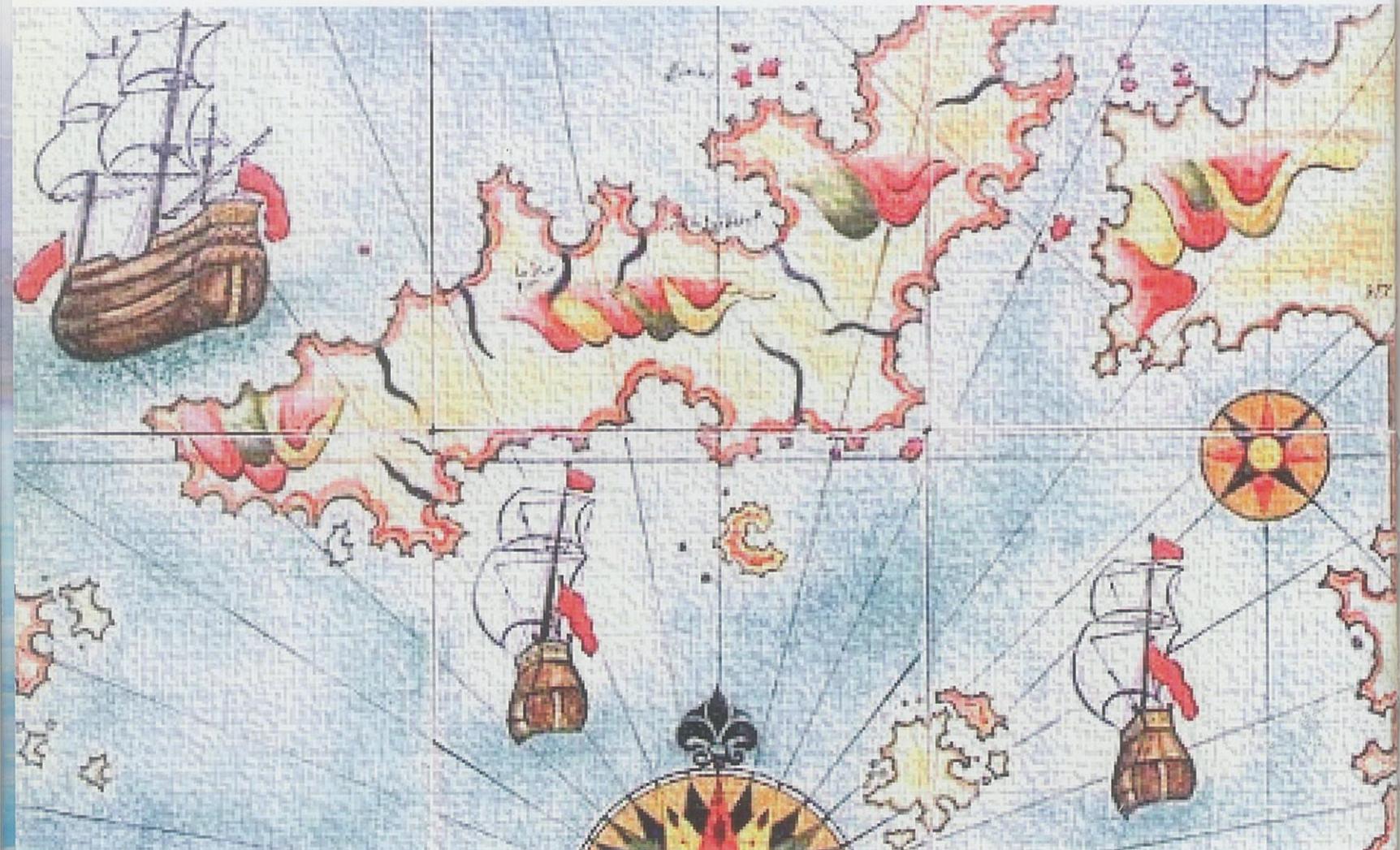
İmparator, Kastamonites'in yenilgisi kendisine bildirilince, intikam alabilmek için bu seferki hazırlıklara büyük önem verdi. Yirmi dromon ve elli yelkenlidenden oluşan yeni bir filo daha donattı ve onun başına bu sefer Doukas Duka, (Komutan) olarak, anne tarafından akrabası olan ünlü Bizans komutanı Konstantinos Dalassenos'u atadı.³⁹

Navy by the Turkish Naval Forces Command.

After Emir Chaka Bey sizing up Byzantine forces in the first battle, he raided more places, forcing them out of Samos and Rhodos islands, and as a result Smyrna Beylic became a power getting its economic and military strength from maritime sources. This new status made Emir Emir Chaka Bey's importance to a degree comparable to an Anatolian monarch.

Emir Chaka Bey against the Byzantine Army and Navy

When the news of the defeat of Kastamonites was delivered, the Emperor, seeking revenge, gave particular importance to groundwork. He provided a new fleet consisting of twenty dromons and fifty sailboats and this time he assigned Konstantinos Dalassenos a renowned Byzantine commander as Doukas (Commander), who also was his enate.³⁹



Sisam Adası Portolanı, Çini, Piri Reis Kitab-ı Bahriye, Sibel Gürbener
Chart of Samos island, tile drawing, Kitab-ı Bahriye, by Piri Reis, Sibel Gürbener

Notlar / Endnotes

1. Zonaras, Ioannis Zonarae epitomae historiarum libri XIII-XVIII, ed. T. Büttner-Wobst, Bonn 1897.
2. Dânişmendname; Anadolu'nun fethini ve bu mücadelelerin kahramanlarını anlatan, 12. yüzyılda sözlü olarak şekillenen 13. yüzyılda yazıya geçirilen İslami Türk destanlarındandır. XI. Yüzyılda yaşamış Türk devlet adamı Melik Dânişmend Gazi'nin hayatını, savaşlarını, Anadoludaki bazı şehirlerin fethini ve çeşitli kerametlerini anlatmaktadır
3. İ. Melikoff, La Geste de Melik Dânişmend, c. I, Paris 1960, s. 85, 118, 122.
4. M. H. Yinanç, Anadolu'nun Fethi, s. 127.
5. A. Nîmet Kurat, Çaka Bey, İzmir ve Civarında Adaların İlk Türk Beyi M. S. 1081-1096, Ankara 1987, s. 41.
6. Osman Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye, Siyasi Tarih Alp Arslan'dan Osman Gazi'ye (1071-1318), İstanbul, 1993, s. 88.
7. Mustafa DAŞ, Çaka Bey Ve Koyun Adaları Muharebesi, III. Dz. Tarihi Sempozyumu, Gölcük, 2006
8. Halil İnancık, Türkmen Beyi Çaka, NTV Tarih, Ocak 2013, s. 52
9. Ali Rıza İşipek, Oğuz Aydemir, " 1770 Çeşme Deniz Savası" Denizler Kitapevi, 2006, s.15
10. Turan, s.88.
11. İşipek, s.15
12. İmparator Nikephoros Botaneiates, Malazgirt Savaşı'ndan sonra imparatorluğu ilan edilen VII. Mikhaile' karşı ayaklanan iki feudal soyludan biridir. Bu ayaklanma sırasında Türklerle anlaşarak yardımını almış, İznik ve Üsküdar'a kadar yürümüşler ve imparatorluğunu ilan etmiştir.
13. Protonobilissimos: asalet, ünvanı
14. İnancık, s. 52
15. Ersan Baş, Deniz Magazin Dergisi Eylül-Ekim 2000, Sayı: 42, ss. 92-95.
16. Anne Comnena, Alexiade, II, s. 158, 165; J. C. Cheynet, Pouvoir et Contestations à Byzance (963-1210), Paris 1996, s. 93
17. İnancık, s. 52
18. İnancık, s. 52
19. Kurat, ss. 42-43.
20. J. C. Cheynet, Pouvoir et Contestations à Byzance (963-1210), Paris 1996, ss. 408-409.
21. İnancık, s. 52
22. Baş, ss. 92-95.
23. Anna Komnena, Alexiad, İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 1996, s.229
24. Hayati Tezel, "Anadolu Türklerinin Deniz Tarihi", Cilt 1, İstanbul, 1973, Deniz Basimevi, s.6
25. İnancık, s. 52
26. İlkçağda Klazomenai denen kentin bulunduğu ada; İzmir Körfezi içinde, Urla İskelesi yerleşimi karşısında ve kıyının yakınındadır.
27. Türkmen Parlak. Ege Denizinde İlk Türk Beyleri, İstanbul 2005, s.16
28. Parlak, s.17
29. Parlak, s.17
30. Baş, ss. 92-95.
31. Latince Curatorden gelmektedir, yönetici anlamındadır.
32. Komnena, s.230
33. Joseph de Guignes, Hunların, Türklerin, Moğolların ve Daha Saïr Tatarların Tarih-i Umumisi, Yeni Matbaa, 1925, s.24
34. Tezel, s.6
35. Parlak. s.18
36. Zonaras (XVIII 25, 737) Çaka'nın Samos/Sisam ve Rodos'u da zapt ettiğini söylüyor.
37. Baş, ss. 92-95.
38. Kurat, s.29.
39. Komnena, s.231
1. Zonaras, Ioannis Zonarae epitomae historiarum libri XIII-XVIII, ed. T. Büttner-Wobst, Bonn 1897.
2. Danishmendname; An Islamic Turkish epic tale depicting the conquest of Anatolia and the heroes of this struggle, appeared in oral form in the 12th century, then in a written form in the 13th century. Described is the life and battles as well as some of the conquests and prophecies of the Turkish statesman Danishmend Gazi who lived in the 11th century
3. İ. Melikoff, La Geste de Melik Dânişmend, c. I, Paris 1960, p. 85, 118, 122.
4. M. H. Yinanç, Anadolu'nun Fethi, p. 127.
5. A. Nîmet Kurat, Çaka Bey, İzmir ve Civarında Adaların İlk Türk Beyi M. S. 1081-1096, Ankara 1987, p. 41.
6. Osman Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye, Siyasi Tarih Alp Arslan'dan Osman Gazi'ye (1071-1318), İstanbul, 1993, p. 88.
7. Mustafa DAŞ, Çaka Bey Ve Koyun Adaları Muharebesi, III. Dz. Tarihi Sempozyumu, Gölcük, 2006
8. Halil İnancık, Türkmen Beyi Çaka, NTV Tarih, Ocak 2013, p. 52
9. Ali Rıza İşipek, Oğuz Aydemir, " 1770 Çeşme Deniz Savası" Denizler Kitapevi, 2006, p.15
10. Turan, p.88.
11. İşipek, p.15
12. Emperor Nikephoros Botaneiates is one of the two feudal nobles who uprose against Michael VII Doukas, who became emperor after the Battle of Manzikert. He then marched to Nicaea and Scutari claiming emperorship with support by the Turks
13. Protonobilissimos: nobility title
14. İnancık, p. 52
15. Ersan Baş, Deniz Magazin Dergisi Eylül-Ekim 2000, Sayı: 42, pp. 92-95.
16. Anne Comnena, Alexiade, II, p. 158, 165; J. C. Cheynet, Pouvoir et Contestations à Byzance (963-1210), Paris 1996, p. 93
17. İnancık, p. 52
18. İnancık, p. 52
19. Kurat, pp. 42-43.
20. J. C. Cheynet, Pouvoir et Contestations à Byzance (963-1210), Paris 1996, pp. 408-409.
21. İnancık, p. 52
22. Baş, pp. 92-95.
23. Anna Komnena, Alexiad, İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 1996, p.229
24. Hayati Tezel, "Anadolu Türklerinin Deniz Tarihi", Cilt 1, İstanbul, 1973, Deniz Basimevi, p.6
25. İnancık, p. 52
26. The island where the city of Klazomenai was situated during antiquity; it is located in the Gulf of Izmir, near the settlement by the Urla Peer, and near the coast.
27. Türkmen Parlak. Ege Denizinde İlk Türk Beyleri, İstanbul 2005, p.16
28. Parlak, p.17
29. Parlak, p.17
30. Baş, p. 92-95.
31. It derives from "Curator" in Latin, which means administrator.
32. Komnena, p.230
33. Joseph de Guignes, Hunların, Türklerin, Moğolların ve Daha Saïr Tatarların Tarih-i Umumisi, Yeni Matbaa, 1925, p.24
34. Tezel, p.6
35. Parlak. p.18
36. Based on Zonaras (XVIII 25, 737), Chaka Bey seized Samos and Rhodos.
37. Baş, pp. 92-95.
38. Kurat, p.29.
39. Komnena, p.231

Filoya on bin kara askeri bindirildi. Bunların içinde Çaka'nın rampa savaşını karşılayabilmek için Flandr'dan¹ gelen zırhlı beş yüz şövalye de vardı. Kara kuvvetleri Kostantinos Dalassenos komutasına, filonun sevk ve idaresi ise Constantine Opos isminde bir İtalyan'a verilmişti.²

Bizans'ın, Ege'nin bütün kaynaklarına yeniden hakim olma gibi hayallerle uğurlamış olduğu filosu, 12 Ekim 1091 akşamı Sakız Adası'na demirledi. Bizans'ın göndermiş olduğu on binlerce askerine karşılık kale Türk muhafiz gücü olan üç yüz kişinin yardım beklemekten başka yapacağı bir şey yoktu, fakat buna rağmen yine de Türk muhafizleri yardım gelene kadar müdafaya koyuldular.³

Konstantinos Dalassenos, Chios / Sakız'ın kıyısına varır varmaz, Türkler tarafından savunulan kaleyi kuşatır ve yoğun saldırılarda ele geçirmeye çalışır. Çaka Bey İzmir'den çıķıp gelmeden önce kenti zapt etmek için acele ediyordu. Bu nedenle, kale surlarını, mancınıklarla dövdü ve iki burç arasındaki bir sur bölümünü devirdi. İçerideki Türkler durumu gözlemleyip, Rumların saldırısına mevcut kuvvetlerle karşı koymayan oldukça zor olduğunu görünce vakit kazanma amacıyla anlaşma yapma yolunu seçtiler.

Dalassenos'un ve Opos'un askerleri hisara girmek için acele ediyorlardı ve anlaşma yapmaktan yana değillerdi. Bizanslı Komutanlar da, bu askerler bir kez kente girince tüm

Ten thousand land troops were embarked on the fleet. Among these there were also five hundred armored knights brought from Flandre¹ for overcoming Emir Chaka Bey's boarding. Land forces commander was Kostantinos Dalassenos, squadron commander was an Italian named Constantine Opos.²

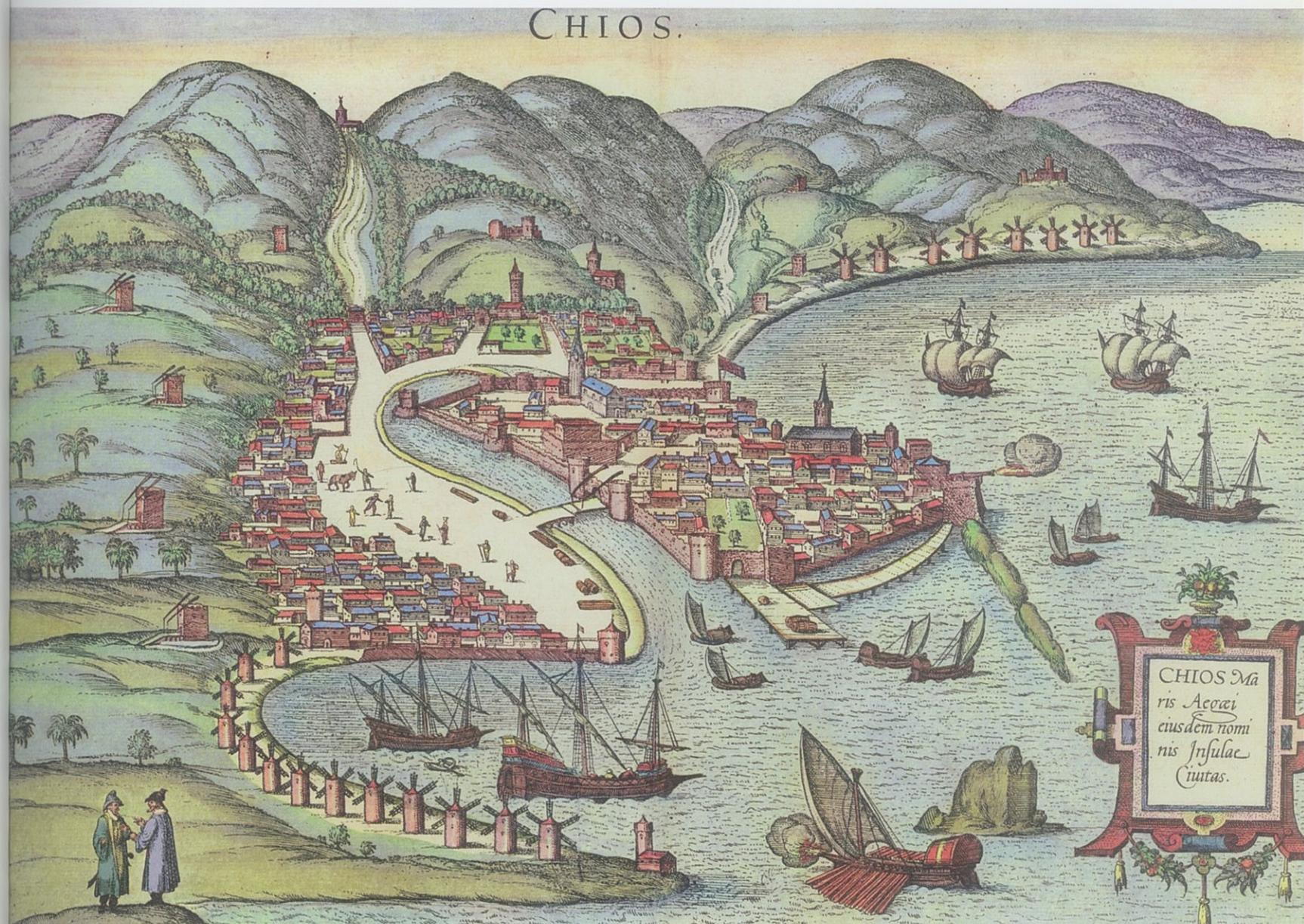
The fleet of Byzantine State that set sail for the purpose of again controlling the Aegean sea's sources entirely anchored at Chios island on October 12, 1091. Turks had only a batallion of three hundred guardsmen against ten thousand troops sent by Byzantine State and had no alternatives for waiting for support, and fought until it did.³

As soon as Konstantinos Dalassenos arrived the coast of Chios, they sieged the fortress guarded by Turks and heavily attacked for seizing. Dalassenos was in a hurry to seize the fortress before Emir Chaka Bey left from Smyrna for bringing support for his batallion. With that in mind he pounded the fortress walls with shells thrown from catapults, collapsing a section between two bastions. Turks inside observed the situation, considered the difficulty of resisting against attacks of the Rüm with few people and asked to negotiate for gaining time.

Troops of Dalassenos and Opos rushed to enter the fortress and did not consider negotiating over an agreement. On the other hand Byzantine



Bizans Ordusunun Bir Kaleye Tarruzunu Gösteren Minyatür, Madrid Skylitzes Vakayinamesi
Illuminated chronicle depicting the attack of Byzantine army to a fortress . From "Madrid Skylitzes chronicle"



Sakız Adası Gravürü, Braun Hogenberg, 1588
Engraving showing Chios island, Braun Hogenberg

ganimetleri ve Çaka'nın daha önceden kalede muhafaza ettiği para ve kıymetli malların tümünü kendileri alırlar korkusuyla onları iknaya çalışiyorlardı.

Anlaşma vaadiyle zaman kazanan kale muhafizleri da gece olunca yıkılmış olanın yerine diğer bir duvar yaptılar ve dışa da, ot dolu minderleri, pöstekileri, el altında bulabildikleri her çeşit kumaşı, mancınıkların savurduğu taşların vuruşuna esneklik getirmek için yığıdilar.⁴

Bu arada Bizans filosunun adaya asker çıkarıldığı haberini alan Çaka Bey, sahip olduğu donanmayı sefere hazır etti, yaklaşık 8.000 Türk'ü asker olarak devşirdi ve karadan, Sakız'a doğru yola çıktı; donanması da kıyı boyunca giderek ona eşlik etmekteydi.⁵

commanders did not want the troops to enter the city looting all the money and valuables that Emir Chaka Bey was hiding for themselves thus trying to convince them not to.

Fortress' guards having gained the time they soke by offering an agreement built the collapsed wall anew at night and also made a pile of pillows stuffed with grass, fleece, fabric and whatever they could find in front of the wall on the outside so that they formed some kind of elasticity against the shells of the catapult.⁴

In the meantime Emir Chaka Bey found out that the Byzantine fleet landed troops on the island, and prepared his own navy recruiting approximately 8.000 Turks, and left for Chios from land; his navy was following him at sea⁵

Çaka Bey ve donanmasının yola çıktıgı haber gelince, Dalassenos, sefere çıkan Opos komutasındaki çok sayıda askeri gemilere yükledikten sonra, filonun komutanlarına, Türk filosunu denizde karşılamak için demir alma komutunu verdi; isteği, Opos'un, kendi üzerine gelen düşman filosu ile, öyle denk gelir de karşılırsa, savaşa tutuşması idi.

Bu sırada Çaka, karadan ilerlemeyi bırakmış, bir an önce yetişmek maksadıyla tüm askerlerini de filosuna yükleyerek doğrudan Sakız üzerine yelkenle ilerlemekte idi. opos'la Türk Filosunun yolları, gecenin ortasında, kesişti. İki donanma 22 Ekim sabahı birbirlerinin siluetlerini görmeye başladılar. Türk filosunun gemileri, yelkenlerini indirdi, filo harp nizamı alırken gemilerde harp hazırlığına giriştiler.

Oppos, gün ağardığında oldukça şaşırdı. Türk Filosu tüm gemilerini zincirlerle birbirine bağlamış ve o şekilde seyrediyordu. Bu farklı nizamın bir çok avantajları vardı. Her şeyden önce savaş sırasında kaçarak kurtulmak isteyenlerin böyle bir şansı bulunmuyor, filonun önünde ilerlemek isteyen gemilerde yine aynı şekilde filo nizamını bozamıyorlardı.⁶

Türkler düşmana bu seferde ilk deniz muharebesini kazanmış oldukları Koyun Adaları civarında rastlamış olmalarını bir uğur sayarak seviniyorlardı, düşmana bir an evvel rampa olmak istiyorlardı. Gemiler yaklaştıkça heyecanları daha da artıyordu, fakat bu sevinç ve heyecan yerini kısa bir süre sonra şaşkınlığa bıraktı, çünkü Bizans gemileri ani olarak bir tıramola ile Sakız Adası'na doğru yön değiştirdip kaçmaya başladılar, Bizans gemileri, korku ve şaşkınlık içinde birbirleriyle yarış edercesine, Sakız adasının güneyinde bulunan issız bir koya daldılar ve birbirlerini çiğnercesine bir kısmı karaya oturdu, bir kısmı da baştan kara oldu.⁷

Bizans Komutancı Opos bu değişik takтиkten çekinerek Türk Filosuna yaklaşmaya cesaret edememiş ve rotasını aksi yönde değiştirdi, Sakız adasına intikale geçmişti. Opos, kaçışı haklı göstermek için başkomutana "Türk gemilerinin büsbütün yeni bir tarzda harp nizamı teşkil etmiş olduğunu, Türklerin gemilerini birbirinden ayrılmamaları için zincirle bağlanmış olduğunu"⁸ söylemiştir.

Çaka Bey'in ne şekilde harp nizamı aldığı açık olmamakla birlikte düşman filosunu korukturak ve şaşırtacak derecede deniz tabiyesinde bir yenilik ortaya koyduğu bir gerçektir.

When Dalassenos received the intelligence on the campaign of Emir Chaka Bey and his fleet, he asked the commander of the fleet Opos to start their own campaign embarking troops onto their ships in large numbers, and weigh anchor and set sail to confront the Turkish fleet at sea; he wanted Opos to engage in a sea battle against the enemy in case of confrontation.

Meanwhile Chaka, stopped advancing on land and embarked all his marines onto his fleet for spending less time catching the enemy advancing directly in the direction of Chios. Fleets of Opos and the Turks confronted in the middle of the night. Both fleets started seeing each other's silhouettes in the morning of October 22nd. Turks lowered their fleet's sails and were arranged for battle order.

Oppos was very surprised at dawn. Turkish fleet vessels were attached with chains and navigating all together. This battle order was advantageous in many ways. Before all mariners who tried to escape did not have a chance to do so, the vessels navigating ahead of the fleet could not disarrange the battling order of the fleet.⁶

This time Turks were happy to confront the enemy lines near Oinousses Islands where they actually had won their first ever battle at sea which they considered a great chance, and wanted to apply a ramp against the enemy line. The more the vessels got closer their level of excitement also increased, but this joy and excitement was soon replaced by disappointment since Byzantine ships suddenly tacked changing their direction and started escaping towards Chios Island. Byzantine ships raced to the south of the island in despair and fear, almost colliding into each other, and finally they all stranded in a desolate bay in the south of Chios.⁷

Byzantine Commander Opos was intimidated by this unexpected tactical move and did not dare approaching the Turkish fleet, so he changed his direction moving towards Chios island. Opos, wanted to justify the runaway and said to the commander "Turkish ships formed a battle order in a totally new approach, Turks chained their ships together preventing a separation from each other".⁸

Although it is unclear what type of a battle order Emir Chaka Bey formed but it is true that tactically it was new so he managed to intimidate and surprise the enemy fleet.



Bizans Dromon Mozaiği
Mosaic of a Byzantine Dromon



Koyudadaları ve Çeşme Limanı Portolani, Çini, Piri Reis, Kitab-ı Bahriye, Mahmut Öke
Dinousses islands and Çeşme (Chesme) Seaport Chart, tile drawing, Kitab-ı Bahriye, Piri Reis

Çaka Bey, karaya vurmuş Bizans filosunun durumunu görünce üzerinde atılmayı fazla düşünmedi, çünkü sığ sulardaki düşman gemilerine rampaya kalkışmanın kendi filosunu da zor duruma düşürecekğini biliyordu. Filosundan tek gemi feda etmeden tek levent kaybetmeden Bizans gemilerini yok etmek istiyordu. Ayırduğu üç beş gemi ile liman ağzına abluka koyarak geri kalan gemilerini Sakız Kalesi'nin altına demirledi ve yakınınlara siper kazdırarak bu askerlerine mevzi aldırdı.

Haftanın dördüncü günüydü. Ertesi gün, tüm adamlarını gemilerden indirdi, onları saydırdı ve listelerini çıkardı. Bu sırada Dalassenos, limana yakın küçük bir kale keşfetti ve kendisinin daha önce ordugâh kurduğu yerin çevresinde kazdırıldığı siperleri de dağıttıktan sonra oraya geçti.

When Emir Chaka Bey saw the status the Byzantine fleet was in, and how they stranded, he did not attempt to attack them since he knew the risks his own fleet could face attacking enemy ships in shallow waters. He was aiming to destroy all Byzantine vessels without losing a single ship of his own fleet and one single Levend of his company. He blocked the roadsted with a few ships he assigned, and anchored the remaining ships below Chios fortress and made his mariners dig a ditch nearby and take up position.

It was the fourth day of the week. The next day he disembarked, counted and listed all his men. In the meantime Dalassenos noticed another, smaller fortress near the harbor during his exploration and after disrupting the ditches around his own encampment he moved to the new one.

Bu kalenin çevresinde yeteri kadar derin bir diğer siper kazdırıp, birliklerini oraya yerleştirdi. Ertesi gün iki düşman ordusu, tüm hazırlıklarını tamamlayarak savaş düzeneinde karşılıklı mevkilerini aldı. Rumlar, hareketsiz duruyorlardı, çünkü Dalassenos hiç kimse safları bozmasın diye komut vermişti.⁹

On bin Bizanslı ile beş yüz zırhlı süvarisi ile sekiz bin Türk karşı karşıya idi, Çaka Bey, askeri dehasını burada da gösterdi, önce süvarilerini hücumla geçirdi, Fransız zırhlı süvarileri de karşı hücumla geçtiler, bunun üzerine Çaka Bey, Türk muhariplerine Fransız süvarilerinin yalnız atlarına ok yağırmaları emrini verdi, ok yağmuru altında sanki dizlerinden tırpan yemiş gibi bir anda yere kapaklandılar, yerde atlarından yoksun zırhları yüzünden hareket kabiliyeti azalan bu kuvvetleri yok etmek zor olmadı.¹⁰

Öndeki bu karışıklığı gören diğer Flandr¹¹ süvarileri atlarını kendi saflarına doğru çevirdiler ve kaçışmaya başladılar. Çaka Bey'in yarattığı korku, Fransız süvarileri de denizci arkadaşları gibi firar etmek zorunda bırakmıştı. Çaka Bey'in bu taktiği üç yüz sene sonra Yıldırım Bayezid'a ilham olacak ve Niğbolu'da (1396)¹² düşmana karşı aynı taktiği kullanacaktı.

Kaçan Bizans ordusu da donanmasına sıçınarak savunuya geçtiler, Çaka Bey ise yaptırdığı birçok ateş kayığı¹³ ile Bizans gemilerini zahmetszizce yok ettiler.

Geride bekleyen Bizans donanması da, süvarilerin bozgun hâlinde kaçmakta olduklarını görünce, onlar da kendi hesaplarına korktular ve biraz gerileyerek, küçük kalenin surları önünde demirlediler. Bizanslıları kıydan takip eden Türkler ise buradaki birkaç gemiyi kolaylıkla ele geçirdi. Bunu gören diğer Bizans gemileri ise palamarlarını çözdüler ve karadan uzaklaştılar.

Kıydan emniyetli bir mesafe açılan Bizans donanması demir atar ve müteakip harekat için talimat bekler. Dalassenos onlara, adanın batı kıyısı boyunca ilerlemeleri ve Bolissos'a varınca onun gelişini beklemeleri komutunu verdi;

His men dug a ditch deep enough to hide his troops around the fortress. Both armies completed their preparations and took battle order the next day. Rüm were standing still, because Dalassenos ordered not to change the battle order.⁹

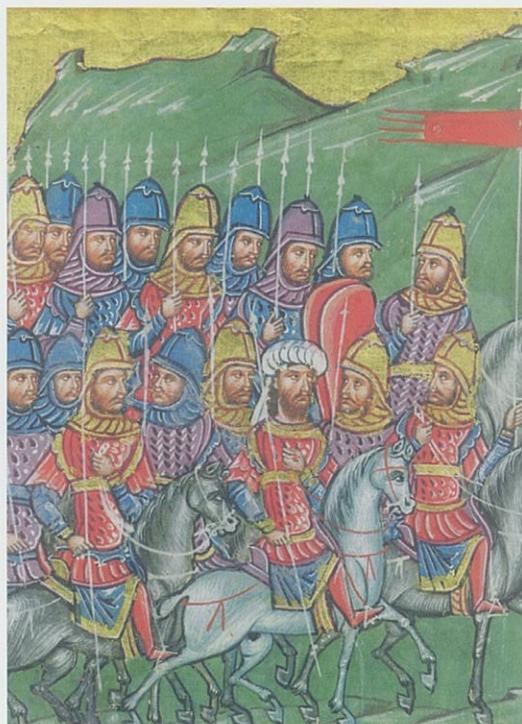
Ten thousand Byzantine soldiers and five hundred armored knights were against eight thousand Turks, Emir Chaka Bey showed his military genius here once more, by making his cavalrymen attack first, French armored knights also attacked against them, thereupon Emir Chaka Bey ordered his fighters to throw arrows only at the horses of French cavalrymen, and the horses were eliminated, thus making it easier to destroy these forces lacking the ability to gallop around.¹⁰

The other Flandr¹¹ horsemen saw the chaotic situation ahead of them and tried to escape by turning the horses towards their side. The scare Emir Chaka Bey created forced French cavalrymen to run away the way their mariner comrades did. These tactics by Emir Chaka Bey inspired Yıldırım Bayezit three hundred years later when he implemented the same tactic at Niğbolu (1396)¹² against his enemies.

The Byzantine army ran away to their fleet this time engaging in defensive action, on the other hand Emir Chaka Bey sent many fire ships¹³ and destroyed Byzantine ships easily.

The Byzantine navy waiting in the background saw the defeated cavalrymen running away and were intimidated, and so they decided to retreat and anchor in front of the small fortress walls. Turks were following them on the shore so they easily seized a few ships there. The other Byzantine fleet ships undid their cables and navigated away from land.

The Byzantine navy sailed away from the shore enough to keep a safe distance and anchored waiting for instructions for their next move. Dalassenos commanded them for advancing along the island's west coast and wait for him to arrive as they arrive



**Bizans Süvarilerini Gösteren bir Yazma,
Büyük İskender Yazması**
Narration depicting Byzantine cavalry men,
Alexandria Narratives

Bolissos, adanın bir burnu üzerinde yer alan küçük bir hisardır.¹⁴ Ancak, birkaç İskit¹⁵ Çaka'yı görmeye geldiler ve ona, Dalassenos'un niyetini açıkladılar.

Bunun üzerine Çaka, önce ileriye 50 kişilik bir keşif kolu gönderdi; bunlar, Dalassenos'un donanması yelken açıp yola çıkmaya hazır olur olmaz durumu, olabildiğince çabuk, kendisine bildireceklerdi; arkasından, Dalassenos'a, belki de onunla barış koşullarını tartışmak amacıyla, bir haber yolladı.¹⁶ Dalassenos, Çaka'ya, ikisi birbiriley konuştular ve kendilerine uygun görünen ne ise onu birbirine önbüslüklere diye, ertesi gün ordugâhından dışarıya çıkacağını bildirdi.

ÇAKABU ÖNERİYİ KABUL ETTİ ve sabah, iki komutan, buluşma yerine geldiler. Konuşmayı, Çaka, karşısındakine adıyla seslenerek, başlattı ve şöyle dedi:¹⁷ “Bilesin ki ben, bir zamanlar Asya'da [Anadolu'da], hep yiğitçe dövüşerek, akınlar yapan, ama deneyimsizliğinin kurbanı olup şu ünlü Alexandros Kabalikos'ça tut sak edilmiş olan o genç adamım.¹⁸ Sonra, onun tarafından, hizmetinde bulunmam için, İmparator Nikephoros Botaniatfcs'earmağan edilir edilmez bana Protonobil issimos [En Soyluların Birincisi] sanının verilmesiyle onurlandırıldım, değerli armağanlara boğuldum ve ona bağımlılık sözü verdim. Ne var ki, Alexios Komnenos'un devlet dizginlerini eline geçirmeminden bu yana her işim bozuldu. İşte şimdi benim giriştigim düşmanca tutumun nedenini sana açıklamaya geldim. Bunu İmparator da öğrensin ve eğer ortaya çıkan düşmanlığa bir son vermek istiyorsa, benim hak kazanmış olup da sonra yoksun bırakıldıklarımın tümünü bana geri versin. Sana gelince; eğer sen kendi gönül rızanla, çocukların arasında bir evlilik yapılmasını düşünürsen, hem siz Rumlarda hem de biz Türklerde âdet olduğu üzere ikimizin anlaşmasıyla, evlilik mukavelenemesi yazılıp hazır edilsin. O zaman, eğer benim belirtmiş bulduğum koşulların tümü yerine getirilirse, İmparatora, senin aracılığınla, Rum devletinden almış bulduğum ve istilâ ettiğim adaların her birini geri vereceğim ve seninle yaptığım antlaşmanın hükümlerini yerine getirmiş olarak, yurduma (İzmir'e) döneceğim.”

Çaka Dalassenos ile yapmış olduğu konuşmanın sonunda Homeros'un “Gece Yaklaşıyor” şiirini okuyarak ayrılır. Buradan, Bizans'ta bulunduğu uzun yıllar sırasında Grek kültürünü derinliğine benimsemiş bir Türkmen beyi olduğunu anlıyoruz.¹⁹

to Bolissos; Bolissos, is a small fortress located on a promontory of the island.¹⁴ But a couple of Scythians came to meet¹⁵ Chaka and told him about the intentions of Dalassenos.

Thereupon Chaka first sent a team of 50 explorers to the front; these were supposed to let him know as soon as Dalassenos' navy is prepared to set sail; then he sent a courier to make negotiations on the peace process.¹⁶ Dalassenos let Emir Chaka Bey know he could get out of his camp the next day so they could have a talk and offer each other whatever is appropriate for each side's own interests.

CHAKA AGREED THE OFFER AND the next morning both commanders went to the meeting location. Chaka referred to his opponent using his own name and said:¹⁷ “You should know I am that young man who once bravely fought in Asia [Anatolia], raided numerous times, but who also suffered from lack of experience therefore fell prisoner to the renowned Alexandros Kabalikos.¹⁸ Then I was honored with the title Protonobil issimos [First one of nobles] as soon as I was given as a present to Emperor Nikephoros Botaneites by him, for serving him, then they gave me many valuable gifts and I vowed that I would be loyal to him. But since Alexios Komnenos took control of the state I fell down on the job. Now I came here to explain how and why I became your enemy. The Emperor should also know this and if he really wants to give an end to this hostility he should give me back all that I was entitled to then taken away from me. And now considering your situation; if you freely accept to do so, I would like my own child to marry your child, and a marriage agreement will be prepared the way it is commonly done in both Rüm and Turkish traditions. Afterwards if all my requests are answered properly, I will give back via your person to the Emperor all the islands I invaded and return to Smyrna as I complete all the dues of the agreement on my part.”

At the end of the conversation Chaka had with Dalassenos he read Homer's “Nightfall” poem from Iliad, and left. This suggests he had become a Turcoman Bey who adopted the Greek culture thoroughly during his presence in Byzantine Empire.¹⁹



Çaka Bey, Tuval Üzeri Yağlıboya, Refik Aziz
Chaka Bey, oil on canvas, Refik Aziz



Homeros ve Rehberi, Tuval Üzeri Yağlı Boya, William Adolphe Bouguereau
Homer and his guide, oil on canvas by William Adolphe Bouguereau

Dalassenos, bütün bu söylenenlerin bir kandırmaca olduğuna hükmetti, bu nedenle, isteklerin onaylanması daha sonraya bıraktı, bir yandan da konuştuğu kişiye karşı duyduğu kuşkuları açığa vurdu ve şöyle dedi:

"Sen, sözünü yerine getirip de adaları bana geri vermeyeceksin; ben ise, İmparatorun kararı olmadan, ondan ve benden istediklerin hakkında hiçbir şey yapamam. Ancak, şimdi İmparatorun kayınbiraderi Büyük Duka [Donanma Başkomutanı] İoannes tüm donanmayla ve büyük kara ve deniz güçleri eşliğinde, gelmekte olduğuna göre, senin önerilerini bir de o dinlesin. Böylece, kuşkun olmasın ki, eğer o barış için aracılık işlevini üstlenirse, seninle İmparator arasında bir antlaşma yapılabılır."

Aslında, Ioannes Doukas, İmparator tarafından güçlü bir orduyla, bir yandan Draç'ın savunulması, bir yandan da Dalmatyalılarla savaşması için, Epidamnos/Draç'a²⁰ gönderilmişti. Çünkü, Bodinos²¹, kendi sınırları içinde kalmak istemiyordu; Dalmatya'nın en yakınında bulunan hisarlara her gün akınlar düzenliyor ve onları kendi Beyliği ülkesi kapsamına ekliyordu. Draç'da 11 yılını geçirmiş bulunan Ioannes, Doukas, Bolkanos'un²² kendine bağlılığı bir çok hisarı geziye aldı ve İmparatora çok sayıda Dalmatyalı tutsak gönderdi.

Sonunda, Bodinos'la şiddetli bir çatışma yaptı ve onu da tutsak etti. İmparator, böylece Ioannes Doukas'ını bir savaşçı ve kendisine sadık biri olduğunu öğrenmişti. Çaka'ya karşı göndermek üzere böylesi bir komutan gerektiğinden, İmparator onu Draç'dan çağrıır ve kendisini donanmanın Büyük Duka'sı [Donanma Başkomutanı] atadıktan sonra, büyük kara ve deniz güçleriyle, Çaka'ya karşı gönderdi. Dalassenos, Doukas'ı beklemekte olduğu için, Çaka ile yaptığı görüşme sırasında kendisine, karar verilmesini tümüyle, yeni gelene bıraklığını söylemişti.

Çaka Bey ise anlaşma zemininin olmadığını eğer daha fazla oyalanır ve bu süre içinde de Bizans'ın takviye kuvvetleri gelirse zor durumda kalacağını düşünerek gün doğar doğmaz, gizlice Sakız kıyısına geçti ve uygun bir rüzgârdan

Dalassenos believed all these were told to deceive him, therefore he postponed the approval of Emir Chaka Bey's requests, on the other hand he confessed the suspicion he had against the person he talked to and said:

"You will not keep your promise and will not return the islands to me, and I can not do anything about your requests without the Emperor's decision. But now the emperor's brother in law Grand Duke [Navy Commander in Chef] Ioannes is on the way with the entire navy, accompanied by large land and maritime forces, and since he is on the way I believe he should listen to your suggestions. Hence have no doubt that if he accepts to be an intercessor an agreement can

be made between you and the emperor."

Actually Ioannes Doukas was sent with a strong army to defend Draç by the emperor, and he was to fight Dalmatians at Epidamnos/Draç²⁰ at the same time. Because Bodinos²¹, did not just want to keep what belonged to them already; he made attacks to the fortresses near Dalmatia every day and added new lands to his own Beylic. Ioannes Doukas had spent eleven years at Draç, and

took back many fortresses seized by Bolkanos²² and sent many Dalmatian prisoners to the Emperor.

He was finally engaged in a bloody war against Bodinos and made him his prisoner as well. Thus the Emperor became aware Ioannes Doukas was a good soldier and loyal to him. Since he needed such a commander to send for fighting against Chaka, the Emperor called him back from Draç and assigned him as the Grand Duke of the Navy [Navy Commander in Chef], then sent him with enormous land and sea forces to fight Emir Chaka Bey. Since Dalassenos was expecting Doukas, during their conversation he had told Chaka, that the decision would be taken by the person to arrive only.

In the meantime considering there was no basis to an agreement and if he spent more time he would be in a weak position upon Byzantine Empire's probable backup forces' arrival Emir Chaka Bey fled to Chios shores at dawn, and benefited from



Çakabey Donanması Gemileri, Detay Refik Aziz
Ships of Chaka Bey's Navy

yararlanıp, daha büyük bir kuvvet ile geri dönmek İzmir'e intikal etti.

Çaka Bey'in İzmir'e döndüğünü haber alan Dalassenos ise bu durumdan faydalananmak isted. O da, elinin altındaki gemilere, ordusunu bindirdi ve Bolissos'a²³ geçti. Burada donanmasına yeni gemiler tedarik eder, ordusu içinde çevreden asker toplar, lojistik ihtiyaçlarını giderir ve halen Türkler tarafından korunan Sakız Kalesi'ne geri döner. Sayıca çok zayıf olan kale muhafizleri direnemez ve kale Bizans ordusu tarafından zapt edilir. Dalassenos ise daha sonra, deniz ve hava şartlarının müsait olduğu bir zamanda tüm donanmasıyla birlikte Midilli Adasına geber.²⁴

Balkanlardaki Gelişmeler ve Bizans'ın Peçenek Türkleriyle Mücadelesi

Oğuz Kağan Destanı'na göre Peçenekler Oğuz Türklerinin 24 boyundan biri ve Kaşgarlı Mahmud'a göre Divân-ı Lügati't-Türk'te yirmi iki Oğuz bölüğünden on dokuzuncusudur. Peçenekler, Orta Asya'dan Avrupa'ya göç eden tarihi Türk halklarından birisidir. Daha sonra Hıristiyanlığı kabul etmiş ve Avrupalı halklar arasında erimişlerdir.

Göktürklerin batı kanadını oluşturan Onoklardan meydana gelen Peçeneklerin, 6. yüzyılda Issık ve Balkaş Gölü gölleri çevresinde oturduğu görülmektedir. 8. yüzyılda Oğuzların baskısıyla batıya göç ederek 11. yüzyılda Karadeniz kuzeyine geldiler. Hanlık seviyesinde bir oluşum kurdular.

Don-Kubat bölgesinde yaklaşık 150 yıl hanlık olarak örgütlenen Peçenekler, Ruslarla savaşarak onlara ağır darbeler verdiler. Hazar denizi kıyısında bulunan Macar Türkleri ile etkileşime girdiler. Peçeneklerin baskısı sonucunda Macarlar Orta Avrupa'ya göç etti. 915 yılında başlayan ve 1036 yılına kadar devam eden Rus-Peçenek savaşları, Ruslara ağır kayıplar verdirtti.

Peçenekler 10. yüzyılda Oğuzların baskısı sonucu batı Karadeniz ve Balkanlara geldiler. Peçenekler Karadeniz'in kuzeyi ve Balkanlarda 11. yüzyılın sonlarına kadar önemli bir güç oldular. 1048 yılında Tuna nehrini geçerek Bizans'a akına başladilar. 1050 yılında Edirne'yi kuşatan Peçenekler, 1053 yılında Bizans'ı ağır yenilgiye uğratmışlardır.

1091 yılına gelindiğinde Bulgaristan'ın Tuna bölgesi, Peçeneklerin kontrolü altında geçmiştii. Bizans'ın egemenliğindeki Batı Bulgaristan'da ise, her an bir iç savaş çıkabilirdi.

the wind sailing to Smyrna to return with an even larger fleet.

Dalassenos found out about Emir Chaka Bey's return to Smyrna and wanted to take advantage of this situation. He embarked his men to his fleet vessels and sailed to Bolissos.²³ He procured new ships to support his fleet, and from the vicinity recruited new soldiers to support his army, provided for the logistical necessities and returned to Chios fortress that was being protected by Turks. Fortress' guards were weaker in terms of number of men and could not resist then the fortress was seized by the Byzantine army. Dalassenos waited for appropriate sea and weather conditions to be met then left for Mytilene island with the entire navy and army.²⁴

Developments in Balkans and Byzantine Empire's Struggle Against Pecheneg Turks

According to the legend of "Oğuz Kağan Destanı" Pechenegs are one of twenty-four Oğuz Türk tribes and according to Kaşgarlı Mahmud they compose the 19th of 22 Oğuz bölümü as stated in Divân-ı Lügati't-Türk. Pechenegs, are one of the Turkish tribes that migrated from Central Asia to Europe. Afterwards they adopted Christianity and melted within European people.

Pechenegs derived from Onok Tribe which formed the western wing of Göktürks, during 6th century they lived around Issyk and Balkhash lakes. They migrated to west in 8th century when forced by other Oğuz tribes, and arrived to northern Black Sea shores in 11th century. They built an entity similar to a Khanate.

Pechenegs had built a khanate community in Don-Kubat region circa for 150 years, and fought Rus' making them suffer heavy defeats. They had interaction with Magyar Turks (Török). As a result of the pressure by Pechenegs Magyarok migrated to Central Europe. Rus'-Pecheneg wars lasted between 915 and 1036, where Rus' suffered big losses.

Pechenegs forced by Oghuzes arrived to Black Sea region and the Balkans in 10th century. Pechenegs were a pretty important power in the north of Black Sea and the Balkans until late 11th century. In 1048 crossing Danube River they started raiding Byzantine Empire. Pechenegs sieged Edirne in 1050 and made Byzantine Empire suffer a heavy defeat in 1053.

In 1091 Pechenegs controlled the Danube Region of Bulgaria. In western Bulgaria under the hegemony of Byzantine Empire a civil war could arise any moment.



9. YY.da Bizans ile Müttefik olan Peçeneklerin Ruslar İle Mücadelesi, Constantine Manasses Vakayinamesi
Byzantine-allies Pechenegs fighting the Rus' in 9th century, Constantine Manasses Chronicle

Trakya'da endişe duyulan bir başka görünüm de dini kavgalardı. Ortodokslarla Katolikler adeta birbirlerini boğazlamaktaydı. Şüphesiz bu çekişmelere yönetimin baskısı yardımcı olmakta ise de esas kaynaklandığı yer, ülkenin içinde bulunduğu çok yönlü huzursuzluktu.

Sırbistan beyliği bölünmüştür, "Normanlar" Epir kıyılarına çıkmıştı. Macaristan yeni hayallere kapılmış, Bizans topraklarındaki iç çekişmeleri zaman zaman gizli, zaman zaman da açıkça desteklemeye başlamıştı.

Anadolu yakasında ise pek huzurlu ve güvenli sayılamazdı. Bir yandan Selçuklular İstanbul'un yıldızlı kubbelerini Üsküdar'dan seyrederken, bir yandan da Çaka Bey Ege'de tediğin edici baskınlarda bulunmaktaydı.

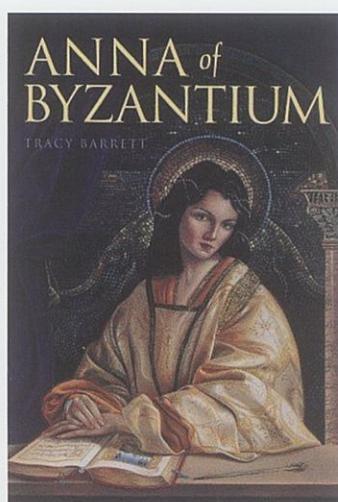
Sakız'da Konstantinos Dalassenos kuvvetleriyle vuku bulan çarpışmalardan sonra Çaka Bey İzmir ve Efes tersanelerinde daha büyük bir donanma oluşturmak maksadıyla yeni gemilerin inşasına hız vermiştir. Askeri hazırlıklarına paralel olarak Çaka Bey Balkanlardaki Peçenekler ve Anadolu'daki Selçuklu yöneticileriyle de görüşmeler yaparak

Another issue of concern in Thrace was the religious fighting. Orthodoxes and Catholics were almost on the verge of slashing each other's throats. There was no doubt that the administrative pressure had a contribution in the conflict but the main reason was the multifaceted unrest the country was in.

Serbian Beylic was divided "Normans" had landed on Epir shores. Magyars had a change of heart, where they secretly or openly supported the inside unrest at Byzantine lands.

Anatolian part of Constantinople was also not so very calm and safe. On one part Seljuks were observing the starred domes of Constantinople from Üsküdar, on the other Emir Chaka Bey was engaging in terrorizing raids in the Aegean.

After the clashes in Chios against Konstantinos Dalassenos forces Emir Chaka Bey accelerated the construction of new ships for building a better bigger navy at the shipbuilding yards of Smyrna and Efes. In parallel to the military groundwork Emir Chaka Bey also organized meetings with heads of Pechenegs in



**Anna of Byzantium Kitabı,
Tracey Barrett**
Anna of Byzantium, by Tracy Barrett



Bizans İmparatorluğu'na karşı İsyan Eden Thomas Slav Birliklerinin İstanbul'u Kuşatması, Madrid Skylitzes Vakınamesi
Illuminated chronicle. From "Madrid Skylitzes chronicle"

Bizans'ı hem Trakya'dan hem denizden hem de Anadolu'dan kuşatma altına almayı planlıyordu²⁵.

Bu konuya ilgili olarak Anna Komnena, önce Peçeneklerin İstanbul önlere kadar nasıl ilerleyip Trakya'yı kasıp kavurdukları hakkında bilgi verdikten sonra, Çaka Bey'in onlarla temas kurmasına Bizans için durumu daha vahim bir hale getirdiğini kaydediyor.²⁶ Çaka Bey'in oluşturduğu yeni donanma ile kontrolü altındaki adaların dışında geri kalan adaları da yakıp yıktığını, İmparatorluğun Batı illerini zapt etme hesapları yaptığı ve Peçenekleri Gelibolu yarımadasını işgal etmeleri için teşvik ettiğini anlatmaktadır.

Balkans and Seljuks in Anatolia planning sieging Byzantine Empire from Thrace, from the sea and from Anatolia.²⁵

In relation to these events according to Anna Komnena's records Pechenegs first advanced near the walls of Constantinople, then ravaged Thrace, making Emir Chaka Bey communicate with them even riskier for Byzantine Empire²⁶. It explains how Emir Chaka Bey terrorized all of the islands except the ones under his control with the new navy that he built, made plans on seizing western provinces of the empire and supported Pechenegs for an invasion of Gallipoli peninsula.

Notlar / Endnotes

1. İnancık, s. 53
2. Baş, ss. 92-95.
3. Baş, ss. 92-95.
4. Komnena, s.231
5. Baş, ss. 92-95.
6. Komnena, s.231
7. Baş, ss. 92-95.
8. Dz.Alb.Tevfik İnci; "Çaka Bey", Donanma Dergisi sayı:400 cilt 64, 1952, s.13.
9. Komnena, s.232
10. İnancık, s. 53
11. Flandr. Flaman Ovası-bugünkü Belçika)
12. Yıldırım Beyazıt'ın Niğbolu Muharebesi'ndeki Taktiği için bkz. Ucuzsatar, Kur.Yb.N.Ulunay; Tarih Boyunca Türk Harp Sanatı Taktik ve Stratejisi II, Gn.Kur.Yay., Ankara, 1990, s.325,Kurat,
13. Ateş gemisi: Bu gemiler muharebe zamanında düşman donanmasını yakmak için kullanılırdı, bkz: Uzunçarşılı, Prof.Dr.İ.Hakkı; Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı, T.T.K. Yayıni, Ankara, 1984, s.466
14. Thoukydides, VIII 24'de anılan ilkçağ kenti. Sakız Adasının kuzeybatı yanındadır.
15. Anna burada İskit deyimininden Bizans ordusunda paralı asker olarak görev yapan Peçenek Türklerini kastetmiş olmalıdır.
16. İnancık, s. 53
17. Komnena, s.232
18. Rum soylularından olan Konstantinos Dalassenos, Botaniates döneminde kendisi, (Çaka) saraya el üzerinde tutulurken onu görmüş, tanımış olmalı diye böyle konuşuyor.
19. İnancık, s. 53
20. Durrəs / Arnavutluk
21. Dalmacıya yöreninin Rum bağımlısı Beyi;
22. Sırp Beylerinden Vukan.
23. Sakız'ın Batısında bir yerleşim birimi
24. Komnena, s.234
25. M. İlgürel, "Çaka Bey", TDVİA, s. 187.
26. Komnena, s. 247-248.
1. Halil İnancık, s. 53
2. Ersan Baş, Deniz Magazin Dergisi Eylül-Ekim 2000, Sayı: 42, ss. 92-95.
3. Ersan Baş, ss. 92-95.
4. Anna Komnena, Alexiad, İnkılâp Kitâpevi, İstanbul, 1996, s.231
5. Ersan Baş, ss. 92-95.
6. Anna Komnena, Alexiad, İnkılâp Kitâpevi, İstanbul, 1996, s.231
7. Ersan Baş, Deniz Magazin Dergisi Eylül-Ekim 2000, Sayı: 42, ss. 92-95.
8. İnci, Dz.Alb.Tevfik; "Emir Chaka Bey", Donanma Dergisi sayı:400 cilt 64, 1 Temmuz 1952,s.13. ewer
9. Anna Komnena, Alexiad, İnkılâp Kitâpevi, İstanbul, 1996, s.232
10. Halil İnancık, s. 53
11. Flandr. Flaman Ovası-bugünkü Belçika)
12. Yıldırım Beyazıt'ın Niğbolu Muharebesi'ndeki Taktiği için bkz. Ucuzsatar, Kur.Yb.N.Ulunay; Tarih Boyunca Türk Harp Sanatı Taktik ve Stratejisi II, Gn.Kur.Yay., Ankara, 1990, s.325.,Kurat,A.Nimet; a.g.e.,s.33.
13. Ateş gemisi: Bu gemiler muharebe zamanında düşman donanmasını yakmak için kullanılırdı, bkz: Uzunçarşılı, Prof.Dr.İ.Hakkı; Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı, T.T.K. Yayıni, Ankara, 1984, s.466
14. Thoukydides, VIII 24'de anılan ilkçağ kenti. Sakız Adasının kuzeybatı yanındadır.
15. Anna burada İskit deyimininden Bizans ordusunda paralı asker olarak görev yapan Peçenek Türklerini kastetmiş olmalıdır.
16. Halil İnancık, s. 53
17. Anna Komnena, Alexiad, İnkılâp Kitâpevi, İstanbul, 1996, s.232
18. Rum soylularından olan Konstantinos Dalassenos, Botaniates döneminde kendisi, (Çaka) saraya el üzerinde tutulurken onu görmüş, tanımı olmalı diye böyle konuşuyor.
19. Halil İnancık, s. 53
20. Durrəs / Arnavutluk
21. Dalmacıya yöreninin Rum bağımlısı Beyi;
22. Sırp Beylerinden Vukan.
23. Sakız'ın Batısında bir yerleşim birimi
24. Anna Komnena, Alexiad, İnkılâp Kitâpevi, İstanbul, 1996, s.234
25. M. İlgürel, "Emir Chaka Bey", TDVİA, s. 187.
26. Anna Komnena, Alexiad, Malazgirt'in sonrası, s. 247-248.



Macar Kralı Ladislaus'un Kuman Savaşçısı ile Mücadelesi, Vargatamas
Hungarian King Ladislaus fighting with a Cuman warrior, Vargatamas

Bizans dolayısıyla 1091 yılı ilkbaharına gelindiğinde, batıda Peçenek Türkleri, Anadolu'dan Selçuklu Türkleri, İzmir ve civarında Çaka Bey ile çevrilmişti. Peçenekler artık bütün düşlerini gerçekleştirmek istiyorlardı. Bu amaçla gerek 1086 ve gerekse 1088 yıllarında girişikleri bir nevi inceleme baskınlarını, şimdi kesin zaferle noktalayacaklardı.¹

Peçenekler karşısında mevcut askeri gücüyle başarılı olamayacağını anlayan Bizans yönetimi, durumun ciddiyeti nedeniyle Avrupa Hıristiyan dünyasından destek talep etmiş ve Haçlıların bir an evvel harekete geçmelerini sağlamıştı. Aleksios Batı'dan zamanında yardım göremedi ise de İmparatorluğunu bu tehlikeden yine bir başka Türk topluluğu Kumanlar vasıtasiyla kurtarmayı başarmıştır.

Uzların arkasından Balkanlara kadar gelmiş olan Kumanların Tugor Han ve Bönek adlı başbuğları ile anlaşarak onları, Çaka'nın sahillere yanaşmasını beklemek üzere Meriç nehri kenarında Lebunium (Omurbey mevkiinde)'da karargah kurmuş olan Peçenek kuvvetleri üzerine saldırttı.

Kuman-Bizans güçleri 29 Nisan 1091 tarihinde, Enez yakınlarında yaptıkları ve "Lebonium Savaşı" olarak bilinen bu savaşta Peçenekleri korunç bir şekilde mağlubiyete uğrattılar. 40 bin Kuman süvarisinin baskınına uğrayan Peçenekler tamamiyla ezildiler. Siyasi tarihleri böylece nihaiye eren Peçeneklerden arda kalanlar dağıldılar. Macaristan'a gidenler Peşte çevresinde ve

Therefore in Spring of 1091 Byzantine Empire was encompassed by Pecheneg Turks in the west, Seljuks in Anatolia, and by Emir Chaka Bey's forces in and around Smyrna. It seemed as though it was time for Pechenegs to make their dreams come true. With that purpose in their mind they were supposed to finalize their raids that initially took place in 1086 and in 1088 which were sort of exploration raids.¹

Byzantine Empire realized they could not beat Pechenegs with existing military forces, therefore explained the severity of their conditions asking European Christian world's support and saw that Crusaders acted as soonest. Although Alexios did not get the support he expected from the west on time another Turkic tribe named Khumans helped save his Empire.

After an agreement he made with their leaders Tugor Han and Bönek (başbuğ) Alexios made Kumans who came to Balkans after Uzs attack the Pechenegs who were waiting for Emir Chaka Bey's forces to land on the bank of Meriç River at the headquarters they had built in Lebunium (Omurbey location).

Kuman-Byzantine forces devastated Pechenegs on April 29, 1091, near Enez in the battle known as "Lebonium War". Pechenegs were raided by 40 thousand Kuman cavalrymen and were entirely crushed. The remaining Pechenegs who had no more a political continuum were eventually dispersed. The ones who migrated to the region known

Fertö vilayetinde yerleştirildiler. Bir kısmı da Uzlar ve Kumanlarla karsiştı.

Peçenekler vahşice bir kıyma maruz kaldıktan sonra artık tarihi gelişmelerde belirleyici olma özelliklerini tamamen yitirdiler². Bizans'ın Kumanları Peçeneklere karşı harekete geçirdiği sırada Çaka Bey'in müttefikleri lehine ciddi bir girişimde bulunmadığını görüyoruz. Bu kayıtsızlığın tam olarak gerekçesini anlayabilmek mevcut kaynak verileriyle şimdilik mümkün görünmüyör.³

Anadolu'da Çaka Bey'in Bizans ile Savaşı

Peçenek sorununu çözen ve Trakya'daki topraklarını emniyete alan Bizans artık diğer tehditler ile daha rahat uğraşabilir ve kuvvet ayırabiliirdi. Bu kapsamda sürekli olarak Çaka Bey'in faaliyetlerini yakinen takip ediyordu. İzmir'de bulunan Çaka Bey, yeniden Ege Denizi'ne çıkmak ve kaybettiği adalar ve kaleleri geri alabilmek maksadıyla tersanelerindeki faaliyetlere hız vermiş güçlü bir donanma inşa etme sürecine girmiştir.⁴

Şeyh-ül Müverrihin Halil İnancık ise Çaka Beyin ciddi olarak Bizans tahtına oturmayı düşünmüş olduğunu iddia etmektedir.⁵ Sn. İnancık buna dayanak olarak da Anna Kommena'nın sözlerini gösterir:

today as Hungary settled around Peşte and Fertö provinces. And some joined the Uzs and Kumans.

After being brutally ravaged Pechenegs lost their characteristic of playing a significant role in historical events². At the time when we played their Kumans card against Pechenegs it is observed that Emir Chaka Bey did not offer his helping hand for his allies. It does not seem as though we will be able to perceive the reason for such an ignorance for now when the present sources seem so inefficient.³

Emir Chaka Bey's Battle Against Byzantine Empire in Anatolia

After it resolved its Pecheneg issue and secured the lands in Thrace Byzantine Empire could easily deal with the other threats and allocate forces. In this scope Byzantine Empire closely and continuously pursued Emir Chaka Bey's actions. Emir Chaka Bey was in Smyrna and for the purpose of setting sail in the Aegean Sea and getting back the islands and fortresses that he lost during the war he accelerated the work that continues in the shipbuilding yards and it turned out to be a process for building a mighty navy.⁴

On the other hand Şeyh-ül Müverrihin Halil İnancık claimed that Emir Chaka Bey took the idea of occupying the Byzantine throne seriously.⁵ For supporting his claims Honorable İnancık showed Anna Kommena's records:



Çakabey'den on asır sonra Urla Kıyılarında inşa edilen Antik Çağ Kürekli Teknesi, Kybele, 360 Araştırma Grubu
Ancient age ship with rows named Kybele built centuries after Chaka Bey, by Research Group 360 Degrees

“Çaka imparatora karşı meydan okuyor, kendini imparator ilan ediyor, imparatorluğun elbise ve nişanlarını taşıyordu”

İmparator Aleksios Komnenos, Çaka Bey'den intikam alabilmek ve onu İzmir'den dahi atabilemek maksadıyla tüm sene boyunca yoğun bir çalışmaya girer ve hazırlattığı yüz on parçadan oluşan Bizans armadasını kayınbiraderi İoannes Dukas'ın komutasında Şubat 1092'de İstanbul'dan hareket etti.

Donanmanın Büyük Duka'sı [Başkomutanı, Kaptan-ı Derya] yaptığı Dukas'a, ülkeden devşirilmiş seçkin bir ordu verdikten sonra, Çaka'ya karşı kara yolundan sefere çıkışmasını ve donanmanın komutanlığını Konstantinos Dalassenos'a bırakıp, ona, kıyımı izleyerek git, böylece Midilli'ye Çaka ile savaşmak için hem denizden hem karadan, aynı zamanda varalım diye buyurması talimatını verdi.⁶

Çaka Bey ise filosundaki elli geminin korsanlık faaliyetleri nedeniyle dağılmış olması yüzünden bu armada ile elindeki az bir güçle yakalanmamak ve bu muazzam gücü ancak baskın tarzında bir harekete zarar verebileceğine inandığı için gece hücumu tertiplemek üzere denize açıldı.

Bizans filosu, otuz bin askerini Midilli'ye çıkardı. Bizans ordusunun geldiğini bunları gören adadaki diğer firari kuvvetler de cesaretlendiler ve adadaki sekiz bin mevcutlu Türk kuvvetleri dağlık bölgelere çekilerek savunmaya devam ettiler. Bu savunma, günlerce devam eden taarruzları neticesiz kıldı.

Bu arada, Çaka Bey, filosunu toparlamış, bir gece baskını ile adadaki Bizans filosuna son darbeyi vurmak üzere hazırlık yapıyordu ki buna lüzum kalmadı. Bizans kuvvetlerinin komutanı İoannes Dukas, çarpışmalara son vererek kırk bin kişilik kuvvetini gemilere yükledi, çünkü bu sırada Bizans'ın Sakız üzerine büyük bir kuvvet gönderdiğini öğrenen Peçenekler bu fırsatın yararlanmak amacıyla hareketlenmişti. Ayrıca Kıbrıs ve Girit'te de isyan çıkmıştı.

Bu arada I.Kılıçarslan (1092-1107), Büyük Sel-

“Chaka is challenging the emperor, announces himself the emperor, wears the clothings and decorations of the empire”.

Emperor Alexios Komnenos was involved in intensive work during the entire year, planning to take revenge from Emir Chaka Bey and throw him out of Smyrna and saw that his Byzantine armada consisting of one hundred and ten pieces of vessels was led by his brother in law İoannes Doukas from Constantinople in February of 1092.

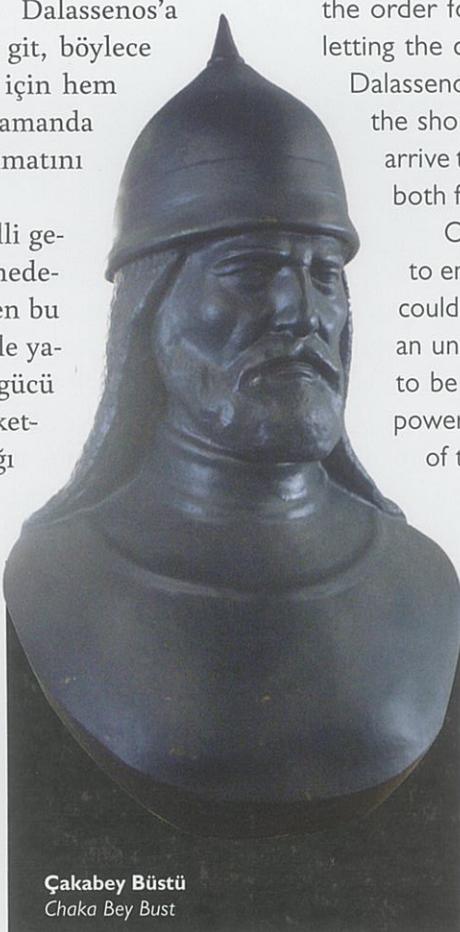
He made Doukas the Grand Duke of the Navy [Chief Commander, Kaptan-ı Derya] and the commander of the elite army that consisted of recruits from his own country, and gave him the order for campaigning against Chaka on land, letting the command of the navy to Konstantinos Dalassenos, and asking him to advance and follow the shoreline while advancing, this way we can arrive to Mytilene simultaneously to fight Chaka both from the sea and the land.⁶

On the other hand Emir Chaka Bey set sail to engage in a night attack considering that he could only harm such an enormous power by an unexpected, raid-type attack, and also not to be victim due to lack of enough resistance power in case they suddenly attacked when fifty of the ships in his fleet were absent for piracy.

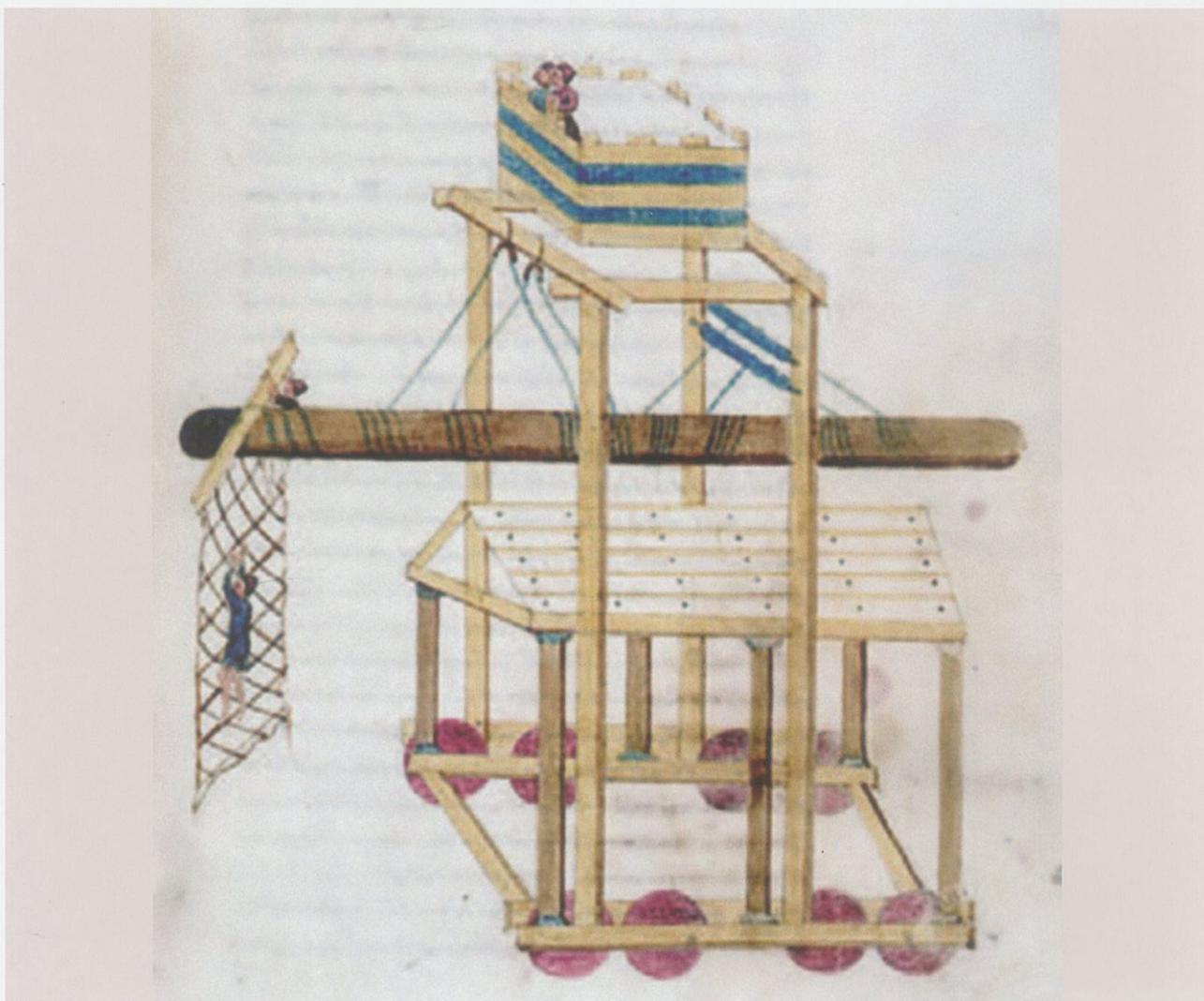
The Byzantine fleet landed thirty thousand troops onto Mytilene. The escapee forces on the island were also hopeful to see Byzantine army arriving and Turkish forces consisting of eight thousand soldiers retreated towards the mountainous regions for defending. The attacks that lasted for many days remained inconclusive against this defense.

Meanwhile Emir Chaka Bey gathered his fleet, and was getting prepared for the final punch on Byzantine fleet through a night's raid then all of a sudden he did not need to do that anymore. Byzantine forces' commander İoannes Doukas ended the clashes embarking the forty thousand soldiers on the ships because Pechenegs who found out that Byzantine Empire sent large numbers of troops to Chios wanted to take advantage of this situation and acted. Besides there were uprisings in Cyprus and Crete.

In the meantime Kilij Arslan I (1092-1107), benefited from the struggle over the throne after the death of Great Seljuks Empire Malik Shah, and



Çakabey Büstü
Chaka Bey Bust



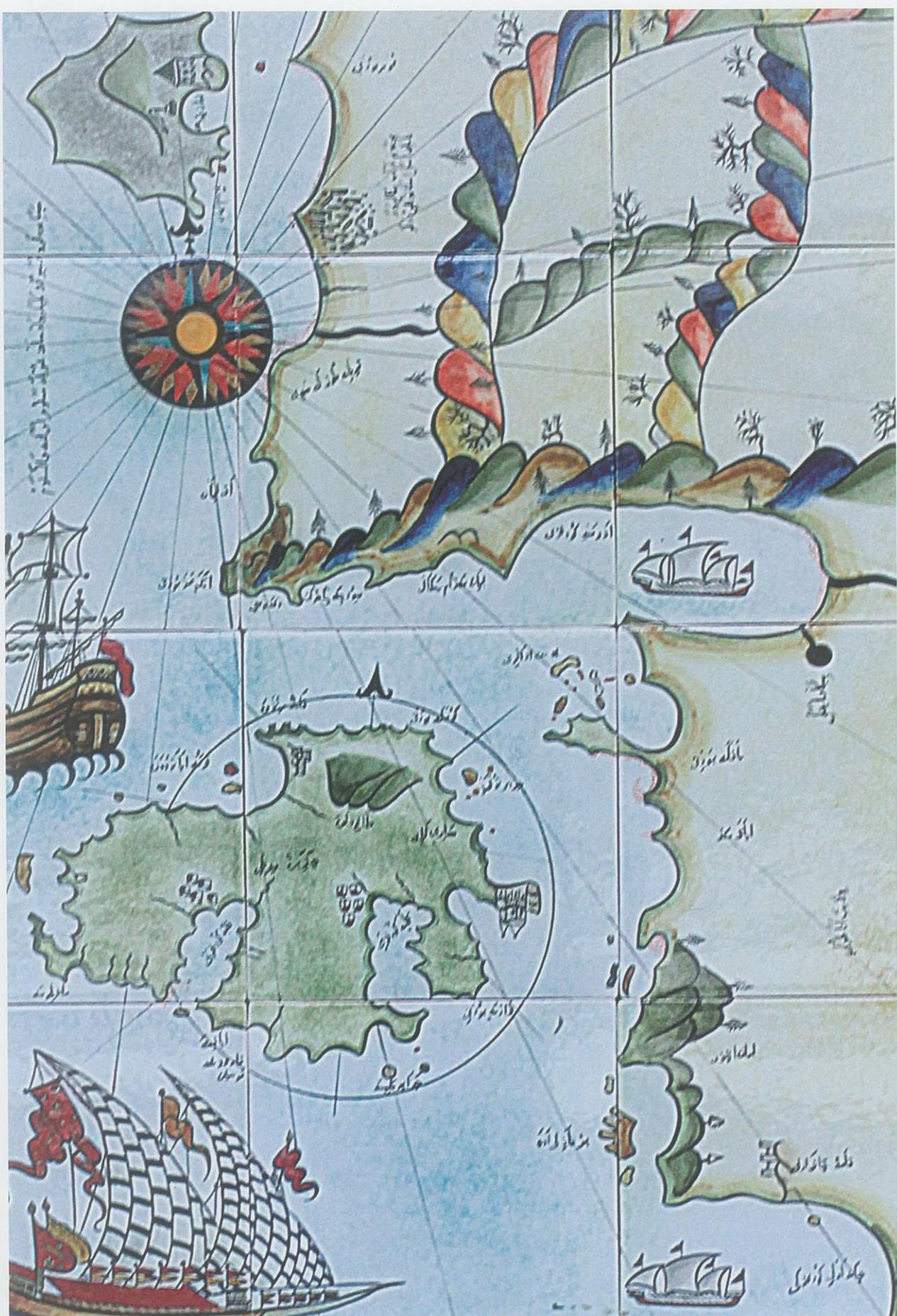
Poliorcetica Bizans Kale Kuşatma Kulesi, Hero of Byzantium Yazması
Byzantine siege warfare, from Poliorcetica of Hero of Byzantium

çuklu İmparatorluğu'nda Melikşah'ın ölümünden sonraki taht kavgasından faydalananarak, İsfahan'dan kaçıp İznik'e gelmiş ve 1092'de Anadolu Selçuklularının başına geçmişti. Çaka Bey, Ege Denizi'nde tam bir hakimiyet sağlamıştı, beyliğinin askeri gücünü, iktisadi bünyesini denizlerle besliyor, aynı zamanda koca Selçuklu Türkiye'sinin de deniz cephesini İzmir Beyliği koruyordu.

Çaka Bey'den yediği darbeleri hazmedemeyen, ayrıca gücünü de bilen İmparator eğer Çaka Çanakkale'yi ele geçirirse Bizans'ın nefes borusunu tıkamış olacağını bildiği için Papa nezdinde teşebbüslere girdi. Hazırlattığı seksen bin kişilik ordu içine alan iki yüz gemiden oluşan koca Bizans armadasını Donanma Komutanı Konstantin Dalassenos ve kafile komutanı olarak da Ducas'ın komutasında İstanbul'dan 1094 sonbaharında hareket etti. Bizans armadası, Çaka Bey'in ordularını karşılayacak şekilde, muhtelif limanlara asker çıkartarak yoluna devam ediyordu.

escaped from Isfahan arriving in Nicaea and in 1092 he became the ruler of Anatolian Seljuks. Emir Chaka Bey, completely controlled the Aegean Sea, he fed the military force and economic system of his beylic through the sources at sea in the meantime the sea frontier of Great Seljuks State was protected by Smyrna Beylic.

For the emperor his defeat against Emir Chaka Bey was inadmissible and being aware of his power he also knew in case Chaka seized Dardanellia he would choke Byzantine Army's throat therefore asked for Pope's help. He had prepared the navy consisting of two hundred ships, and an army of eighty thousand soldiers and the Byzantine armada put to sea with its Commander in Chief Constantine Dalassenos and also Doukas as Troop Commander from Constantinople in Autumn 1094. The Byzantine Armada landed troops on various harbors along the way to confront Emir Chaka Bey's armies, and resumed its course.



Midilli Adası Portalanı, İznik Çini, Kitab-ı Bahriye, Sevim Ersoy
Mytilene island chart, İznik tile drawing, Kitab-ı Bahriye

Çanakkale, Edremit ve Beşiğe Limanları-na çıkarttıkları ellî bin kişilik kuvvet Bizanslıların, Çaka'nın hedefi olarak Çanakkale'yi seçeceğini planladıklarını gösteriyordu, geri kalan otuz bin kişiyi Midilli'ye çekardılar, adanın komutanı bulunan Çaka Bey'in kardeşi Yalvaç Bey emrindeki bir avuç kuvvetle harika bir savunma yaptılar, mevsimin kış olması ve muharebelerin uzaması nedeniyile Bizanslılar bu savunma karşısında adanın meskun yerlerine yerleştiler. Haber İzmir'e ulaştığı zaman Çaka Bey, ordunun başında kara cephesinde savaşıyordu, İzmir filosu hazırlığını yaptı ve yola çıktı. Yolda müthiş bir fırtınaya tutulması nedeniyle Çaka Bey, bir mütareke yaparak geri çekilmek zorunda kaldı.⁷

Çaka Bey'in, donanmasının zarar görmesini fırsat bilen Bizans donanması kısa sürede, Çaka'nın işgalinde bulunan adalarını geri aldı, fakat Çaka Bey'in merkezi olan İzmir'e saldırmaya cesaret edemedi. Çaka Bey, İzmir Tersanesi'ni geceli gündüzlü çalıştırarak faaliyete geçirdi ve kısa sürede Dromon denilen çifte kürekli ve üç sıra direkli hücum gemileri yaptıarak bir donanma oluşturdu. Kıbrıs ve Girit Adası'nda baş gösteren isyanlar Çaka Bey'e yeni fırsatlar yarattı.

Çaka Beyin Öldürülmesi

1092 yılında Çaka Bey'in, O zamanlar Anadolu'nun en büyük askeri gücüne sahip olan Türkiye Selçuklu Sultanı I. Kılıç Arslan'la Bizans'a karşı dostluk ve ittifak tesis ettiğini tespit ediyoruz. Bu ittifak dostluğu pekiştirmek için Çaka Bey, Selçuklu Sultanı I. Kılıç Arslan'ı damat edinerek akraba da olmuştı⁸. İzmir Bey'i Çaka'nın senelerdir mücadeleinde temel tuttuğu, Çanakkale'yi ele geçirip, Trakya'ya atlama ve oradan İstanbul'u zapt etmek yolundaki amacı damadı I. Kılıçarslan tarafından da uygun görüldü.

Her ne kadar Bizans daha önceleri Araplar tarafından denizden iki defa muhasara edilmiş ise de, Çaka'nın bu sıkıştırma planı ile Bizans tam bir Türk kırkacına alınıyordu, buna göre güneyden Anadolu Selçuklu Devleti, Çanakkale yolu ile de denizden Çaka Bey tarafından Bizans kuşatılacaktı.

Forces consisting of fifty thousand soldiers that were disembarked at Dardanellia, Adramytteion and Beşiğe harbors suggested that Byzantines believed Chaka targeted Dardanellia, and the remaining thirty thousand were landed in Mytilene, where the commander Emir Chaka Bey's brother Yalvaç Bey performed a great defense with very few soldiers, and since the raid took place during winter and the clashes were long, forces of Byzantine Empire settled in the residential areas of the island against this defense. When Emir Chaka Bey heard the news in Smyrna he was fighting as the commander of his army on land, but then he planned an expedition, prepared his fleet in Smyrna and set sail immediately. He was caught by an enormous storm on his way, and he had to make an agreement, eventually he retreated.⁷

Byzantine navy took the opportunity from Emir Chaka Bey's damaged fleet and in a very short period of time he seized the islands which were invaded by Emir Chaka Bey. But they did not dare to attack Emir Chaka Bey's Smyrna headquarters. Emir Chaka Bey, saw that the Smyrna shipbuilding yards started production again working day and night and he had the assault boats called Dromen made, which had two sets of raws and three masts forming the navy. As there was an outbreak of uprisings in Cyprus and Crete it was time for Emir Chaka Bey for new opportunities.

Murder of Emir Chaka Bey

We see that Emir Chaka Bey formed an alliance and friendship with Turkish Seljuks Sultan Kilij Arslan I who had the largest military power, against Byzantine Empire in 1092. For consolidating this alliance/friendship Emir Chaka Bey accepted Seljuks Sultan Kilij Arslan I as his son-in-law so he also developed a kinship as well⁸. The primary target of Emir Chaka Bey was for many years to seize Dardanellia, cross over to Thrace and conquer Constantinople, which was also a suitable target for his son-in-law Kilij Arslan I.

Although Byzantine State was formerly sieged from the sea twice by Arabs, with this blockade plan of Chaka, Byzantine State was entirely under Turkish pressure, according to this Byzantine State was to be sieged from south by Anatolian Seljuks State, and from the direction of Dardanellia via Marmara Sea by Emir Chaka Bey.

I. Kılıçarslan Bizanslıların taarruza geçerek Marmara sahillerini işgale başlamaları karşısında Çaka Bey ile müttefik olarak onlara karşı hücumu geçti. Beylerbeyi görevini yürüten İlhan unvanı taşıyan Muhammet isminde bir komutanını Bizans üzerine sefere gönderdi⁹. İlhan Muhammet Ulubat Gölü ve Kapıdağ bölgelerini zapt etti. İmparator Aleksios Komnenos, ona karşı denizden bir kuvvet gönderdi. Bu kuvvetleri Muhammet gölün girişinde ağır bir yenilgiye uğratınca karadan gönderdiği ordu ile İlhan Muhammet'i mağlup ve esir etti.

Bu arada Çaka Bey'de, İzmir'den Çanakkale istikametine ilerledi. Boğazda gümrük daireleri bulunan ve İstanbul'un emniyetini sağlayan Abydos'u¹⁰ kuşattı. adaları alıp İstanbul yolunu tehlikeye sokan Çaka'nın bu harekatı İmparator Aleksios Komnenos'u telaşlandırdığı gibi bu genişleme Marmara sahillerini hakimiyeti altında tutan I.Kılıçarslan'ı da kendi sultanlığının emniyeti ve otoritesi açısından endişelenendiriyordu.

Kilij Arslan I, allied with Emir Chaka Bey counterattacked against Byzantine State forces who were attacking Marmara coasts for invasion. He sent one of his commanders named Muhammad (Muhammed) titled İlhan (viceroy) and assigned for Beylerbeyi position to organize an expedition over Byzantine State.⁹ İlhan Muhammad seized Apollonia Lake and Kapıdağ Peninsula. Emperor Alexios Komnenos sent his marine forces to fight him. He also supported these forces from an army on land and defeated Muhammad at the lake taking İlhan Muhammad his prisoner.

Meanwhile Emir Chaka Bey advanced from Smyrna in the direction of Dardanellia. He sieged Abydos (Aydos)¹⁰ that had customs offices in the channel and that secured Constantinople. The operation of Emir Chaka Bey where he invaded the islands and risked the route to/from Constantinople caused Alexios Komnenos to panic. With this enlargement Kilij Arslan I also panicked in terms of the safety of his own sultanate and his authority whereas Marmara coasts were under his sovereignty.



Haçlı Ordusunun İstanbul'u Kuşatması 1204, Palma Le Jeune
Crusaders' siege of Constantinople in 1204, by Palma le jeune



Bizans Donanması Abydos Önlerinde, Madrid Skylitzes Kroniği
Byzantine Fleet sails towards Abydos. From "Madrid Skylitzes chronicle"

Bizans bu kışkaçtan İmparator Aleksios Komnenos'un siyasi oyunlarıyla kurtulmasını bilmistiştir. I.Kılıçarslan ile kayınpederi Çaka'nın arasını açmayı başarmış ve ikisi arasındaki dayanışmayı yıkmıştır. Hatta bu konuda Aleksios'un, I.Kılıçarslan'a bir elçi ile mektup gönderdiği ve bu mektupta Çaka'nın kendisini sultan olarak gördüğünü ve bu seferin Bizans üzerine değil kendisini ortadan kaldırmak için İznik üzerine olduğu yalanlarına sıkılmıştır.¹¹

Aleksios mektubunda şunları yazar¹²:

"Şanı büyük Sultan Kılıç Arslan!
Biliyorsun ki Sultanlık sana baba mirası
olarak geçmiştir. Oysa senin kayın baban Çaka
görünüşte Rum devletine karşı silahlaniyor ve
kendisine [Rum uyrukları ağızından!] Basileus
dedirtiyor¹³ ama besbelli ki bu bir aldatmacadır.
Aslında, öylesine büyük deneyim sahibi bulunan
ve son derecede bilgili bir kişi olan o, kendisinin
Rumlar üzerinde Basileus'luğa hiçbir hakkının
bulunmadığını ve bu kadar büyük bir devletin
başına geçmesinin olanaksız olduğunu biliyor.
Kurduğu bütün tezgâh sana karşı yöneltmiştir. Bu

Byzantine State saved itself from this tripod of attacks thanks to Emperor Alexios Komnenos' political intrigues. He managed to set the cat among the pigeons for Kilij Arslan I and his father-in-law Chaka, so that the solidarity between them collapsed. Alexios even sent a letter to Kilij Arslan I via an ambassador claiming Chaka considers himself Sultan and his expedition is actually meant not for the conquest of Byzantine State but destroying him, so his target is Nicaea.¹¹

Aleksios' letter¹²:

"Ever Glorious Sultan Kilij Arslan !

You know that you inherited Sultanate from your father. In fact your father-in-law Chaka although he seems to be armed against Rûm State, he makes people call him [with Rûm nationals' language] Basileus¹³ but apparently this is deceitful. In fact he has got so much experience and he is very knowledgeable and actually knows he's got no right over Rûm as to become their Basileus and also knows it is impossible for him to rule such a big state. All his plots are targeting you. In this case you should watch him you should not leave

*durum karşısında sen ne onu başıboş bırakmalısın
ne de cesaretiyi yitirmelisin; yapman gereken,
erkinden yoksun bırakılmamak için uyanık
durmaktır. Bana gelince, ben, Tanrı'nın yardımıyla
onu Rum ülkesinin sınırlarından kovarım; seni
de kendi çıkarın için, ülkelerini ve egenmenliğini
uyanıklıkla korumaya ve olabilirse barışçı
yollardan, o bunu istemezse silâhla, onu yeniden
kendi buyruğuna almaya davet ederim.”*

Çaka Bey'in Bizans'ı fethetme çabaları onu müttefiki ve damadı Türkiye Selçuklu Sultanı ile karşı karşıya getirmiştir. Çaka Bey, Anadolu'nun kuzey Ege sahillerini, Çanakkale yöresini zapt ederek Marmara'ya ulaşmayı planlıyor sonra da İstanbul'u fethetmenin hesaplarını yapıyordu. Onun, Çanakkale'yi alarak Marmara'ya doğru ilerleme girişimleri, Bizans İmparatorunu endişelendirmiştir ve İmparatorluğu üzerine çöken bu tehdidi bertaraf etmenin yolunu aramaya sevk etmiştir. Diğer taraftan Çaka Bey'in Çanakkale taraflarındaki faaliyetlerinden Kılıçarslan da memnun değildi.¹⁴ Zira o bu bölgeyi kendi fetih alanı olarak görüyordu. Bizans İmparatoru Aleksios, bu durumu kendi lehine değerlendirmiştir, Kılıç Arslan'ı Çaka Bey'e karşı harekete geçmesi konusunda teşvik etmiştir.¹⁵

Selçuk sultanları, Anadolu'da ön safa hareket ederek beylik kurmuş hanedanları Konya'ya bağlamak yahut ortadan kaldırma siyasetini takip etmekteydiler.¹⁶

İmparator bu çeşitli önlemleri almışken, Çaka, birlikleriyle kara yolundan Abydos'a vardı¹⁷, heliopolisler ve taş fırlatan çeşitli araçlar kullanarak kenti kuşatmaya girdi. Çaka Bey denizden saldıramıyordu, çünkü donanması yakın zamanda Rumlarca ele geçirildiği için yeniden yaptırılmakta olduğu dromon türü savaş gemileri henüz hazır değildi.

Çaka Bey'in hareketlerini haber alan Bizanslı Amiral Dalassenos da emrindeki güçlerle, Abydos'a doğru yola çıktı. Diğer yandan İmparatorun mektubunu almış olan Sultan Kılıç Arslan da, hemen eyleme geçti ve bütün ordusuyla, Çaka'yı Abydos'da yakalamak için yola koyuldu.

him without control and you should remain in control of yourself; all you have to do is to stay alert so that your power will not be taken away from you. As far as I am concerned I will defy him from the Rüm country borders with the help of the God; and I invite you to take him under your sovereignty again to serve your benefit, to protect your country and sovereignty with dignity, through peace if possible and if not by using weapons.”

As a result of the efforts by Emir Chaka Bey to conquer Byzantine Empire, he confronted his ally and son-in-law Turkish Seljuks Sultan. Emir Chaka Bey, was planning to access Marmara region by invading the north Aegean coasts of Anatolia, and

Dardanellia region then conquering Constantinople. Byzantine Emperor was concerned due to his attempts of seizing Dardanellia (Çanakkale) then advancing towards Marmara, and upon the threat oppressing his empire, the Emperor started seeking methods for eliminating Emir Chaka Bey. On the other hand Kılıç Arslan was worried about the actions of Emir Chaka Bey in Dardanellia region.¹⁴ Because according to him that region was supposed to be his area of conquest. Byzantine Emperor Alexios benefited from this situation, and provoked Kılıç Arslan to take action against Emir Chaka Bey.¹⁵

Seljuk Sultans acted at forefront in terms of placing dynasties that built beylics in Anatolia under

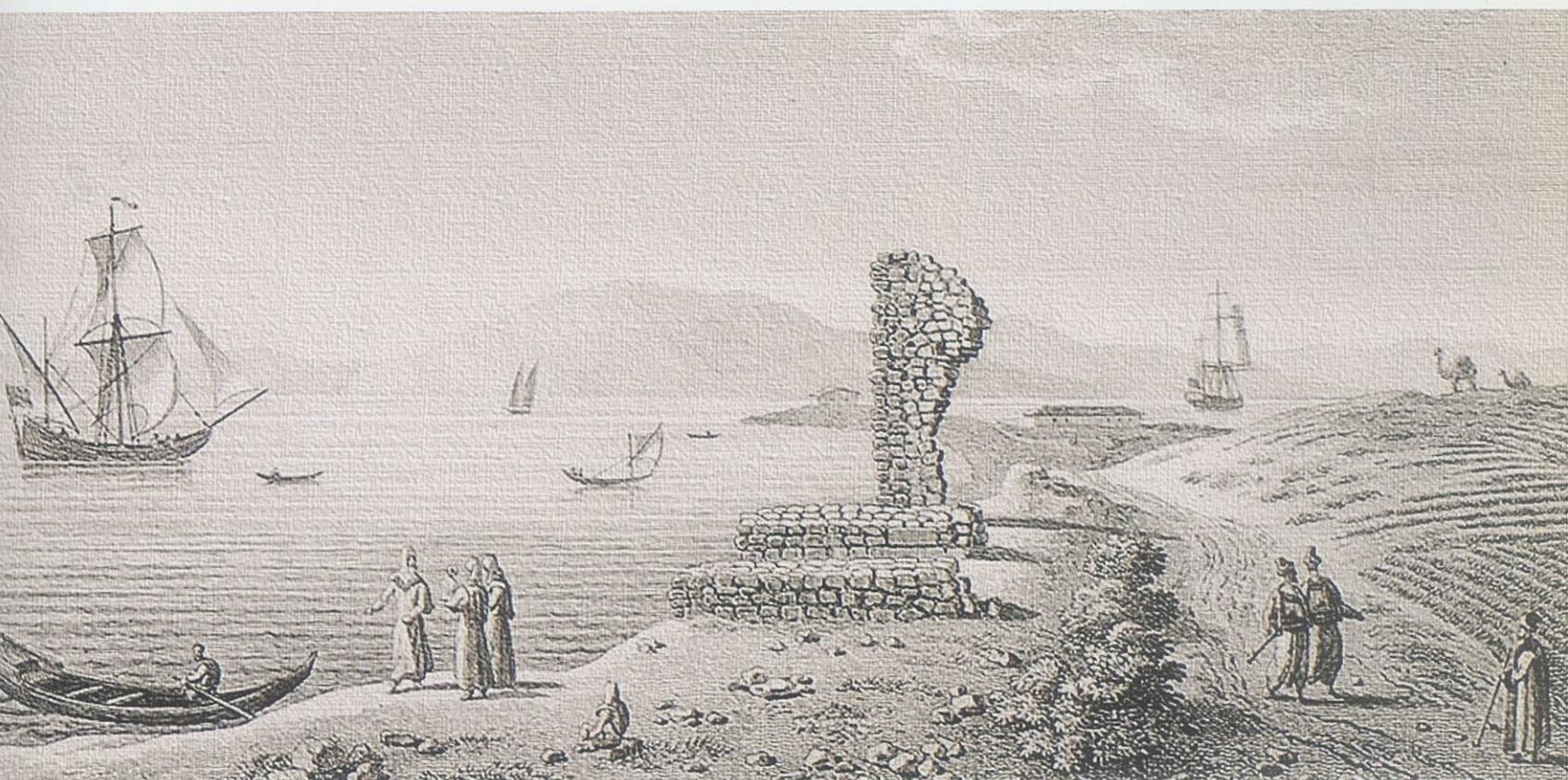
Konia or to destroy them.¹⁶

As the Emperor was taking various precautions Chaka arrived Abydos with his troops by land¹⁷, using Heliopolis (Baalbek) and various tools used to throw stones he tried to seize the town. Emir Chaka Bey could not attack from the sea since his fleet consisting of drommons was not ready after Rüm took over the fleet.

Byzantine Admiral Dalassenos heard about Emir Chaka Bey's actions and with the troops he had in his fleet he left for Abydos. Meanwhile Sultan Kılıç Arslan who received the letter sent by the Emperor immediately took action and departed with his army to lay hold on Chaka [at Abydos].



**İmparator Alexios Komnenos,
Atina Koleji Kütüphanesi**
Emperor Alexios Komnenos,
Athens College Library



Abydos Gravürü,
Abydos, Engraving

Çaka Bey, kuvvetleriyle Çanakkale-Nara Burnu denilen yerde kurulmuş olan antik çağın Abydos / Aydos'u kuşatırken Selçuklu ordularının kendisine karşı harekete geçtiklerini öğrenmişti. Dönemin en büyük güçlerinden Selçuklularla çatışmak elbette Çaka Bey'in çıkarına uygun değildi. Bu nedenle Kılıç Arslan ile müzakere yaparak durumu düzeltmenin yollarını aramıştı.¹⁸

Anna Komnena Çaka Bey ile Kılıç Arslan'ın karşılaşmasını ve Çaka Bey'in öldürülmesini şu şekilde aktarmaktadır:¹⁹

“Beri yandan, Abydos halkından ve oradaki savunma birliğinden de çekindiği için, en iyisi gideyim Sultan’la buluşayım diye düşündü, çünkü onun başına İmparatorun ördüğü chorabı bilmiyordu. Sultan onu görünce hemen hoşnut bir surat takındı ve onu dostça karşıladı. Sofrası her zamanki gibi hazırlandığında, yemeğini Çaka ile böülüştü ve onu bol bol içki içmeye zorladı. Sofra yoldaşının iyice şarap yükü aldığına görünce, kılıcını çekti ve onun böğrüne daldırdı. Çaka, oracıkta, cansız, yere yıkıldı; bunun üzerine Sultan, bundan böyle bansın egemen olmasına güvenceye bağlamak için, imparatora bir elçiler kurulu gönderdi ve bu kurul tam başarıya ulaştı. Çünkü İmparator onların dileğine razı oldu ve barış

As Emir Chaka Bey and his forces were sieging Abydos of the ancient age at Hellespont (Dardanellia/ Çanakkale Boğazı), founded at Nagara Point (Nara Burnu) he knew Seljuk forces were on their way to fight against him. To fight against Seljuks who were one of the most important powers of that era was not helping Emir Chaka Bey's interests. Therefore he looked for ways to negotiate with Kilij Arslan and straighten things up.¹⁸

This is how Anna Komnena explained Emir Chaka Bey and Kilij Arslan confrontation and the murder of Emir Chaka Bey:¹⁹

“In the meantime, since he was avoiding people of Abydos and the legion in that town, and so he thought ‘I should go and make a meeting with the Sultan’, because he was not aware of the intrigues the Emperor prepared against him. Sultan faked a friendly face when he saw him and welcomed him. When servants prepared his dinner he shared the food with Chaka and made him drink a lot of wine. When he saw that his dinner partner drank more than enough wine he pulled his sword and thrust it in his belly. Chaka fell and died right at that moment; upon this event Sultan sent an envoy to the Emperor assuring a peace process, and this envoy was successful at its full extent. Because

antlaşması geleneksel biçimde yapıldıktan sonra, kıyı bölgelerinde huzur yeniden yerleştii."

Tevfik İnci gibi bazı tarihçiler Anna Komnena'ya dayanan bu bilginin doğru olamayacağını, özellikle mert ve asil bir karaktere sahip olan Kılıçarslan'ın böyle bir hareketi yapmayacağı iddia etmektedirler. Bu görüş sadece bir varsayımdır kabul edilebilir çünkü bir kaynağa dayanmamaktadır. Tevfik İnci Çaka Bey'in Abydos kalesinin kuşatılması esnasında şehit olduğunu yazmaktadır. Kale Çaka kuvvetlerinin şiddetli tarruzu neticesinde fethedilmiş ancak, Çaka bey burada şehit olmuştur.

Şeyh-ül Müverrihin Halil İnancık ta Anna Komnena'ya dayanarak Çaka'nın Kılıçarslan tarafindan öldürülüğünü yazmaktadır.²⁰

Çaka Bey'in savaş sahnesinden çekilmesinden sonra 1096 senesinde başlayıp 1272 senesine kadar devam eden Haçlı Seferleri Selçuklu Türklerinin deniz ile olan ilişkisine iki asra yakın büyük bir darbe indirmiştir. 1096 senesinde Anadolu Türküğünü ve dolayısıyla İslam'ı hedef alan "Haçlı Seferleri"nin başlaması, Türkleri Anadolu'nun içlerine çekilmeye mecbur bırakmış ve hatta bu durum başkentin İznik'ten Konya'ya nakledilmesine sebep olmuştur.²¹

the Emperor agreed with the offer and the peace agreement was officially made, the coastal regions were again peaceful."

Other historians, and among them Tevfik İnci claimed that the information based on Anna Komnena's records can not be true, and particularly Kilij Arslan can not be involved in such an action since he is a trustworthy and noble person. Of course this is only a hypothesis since there is no source it depended upon. Tevfik İnci claimed Emir Chaka Bey dies during sieging of Abydos fortress. The fortress was seized during the severe raid by Chaka's forces, and Emir Chaka Bey died there.

Also Şeyh- ül Müverrihin Halil İnancık wrote Chaka was murdered by Kilij Arslan based on Anna Komnena's records.²⁰

After Emir Chaka Bey left the battle field for good the crusades that commenced in 1096 and continued until 1272 had a heavy impact on the relationship of Seljuk Turks with the sea that lasted for almost two hundred years. The beginning of crusades in 1096 that targeted Anatolian Turks and consequently Islam, forced Turks to settle in central Anatolia and accordingly caused the shift of the capital from Nicaea to Konia.²¹



Bizans ve Müslüman Süvarileri arasındaki savaşı gösteren bir minyatür, Madrid Skylitzes Vakayinamesi
A miniature depicting the battle between Byzantine and Muslim cavalries. Madrid Skylitzes Chronicle

1308 yılında İlhanlı saldırısı karşısında zayıflayan Selçuklu Devleti'nin yıkılmasından sonra ise Batı Anadolu'da bu devletin yıkıntıları üzerine Aydin, Saruhan ve Karesi Beylikleri de Ege Denizi'nde akın tipi hareketler icra ederek Çaka Bey'den yaklaşık iki asır sonra Türk denizciliğini canlandırmaya çalışmışlardır.

Bizans İmparatoru Aleksios Komnenos, İmparatorluğu süresince daima papalık ile iyi ilişkiler içinde bulunmaya gayret etmiştir. Komnenos Batı'dan alacağı bu yardım sayesinde Anadolu'da Bizans topraklarını işgal etmiş olan ve ilerlemesini sürdürmen Müslüman Anadolu Selçuklularına üstünük sağlamayı hedefliyordu.

Papa II. Urbanus, Hıristiyanlar için kutsal olan Kudüs ve Filistin topraklarını hedef göstererek Avrupalıları inandırdı ve bu uğurda savaşmaları için takdis etti. Papa'nın yapmış olduğu bu çağrı çok büyük bir ilgi uyandırmış ve tahminlerin çok üzerinde insan bu seferlere katılmak üzere gönüllü olmuşlardır.

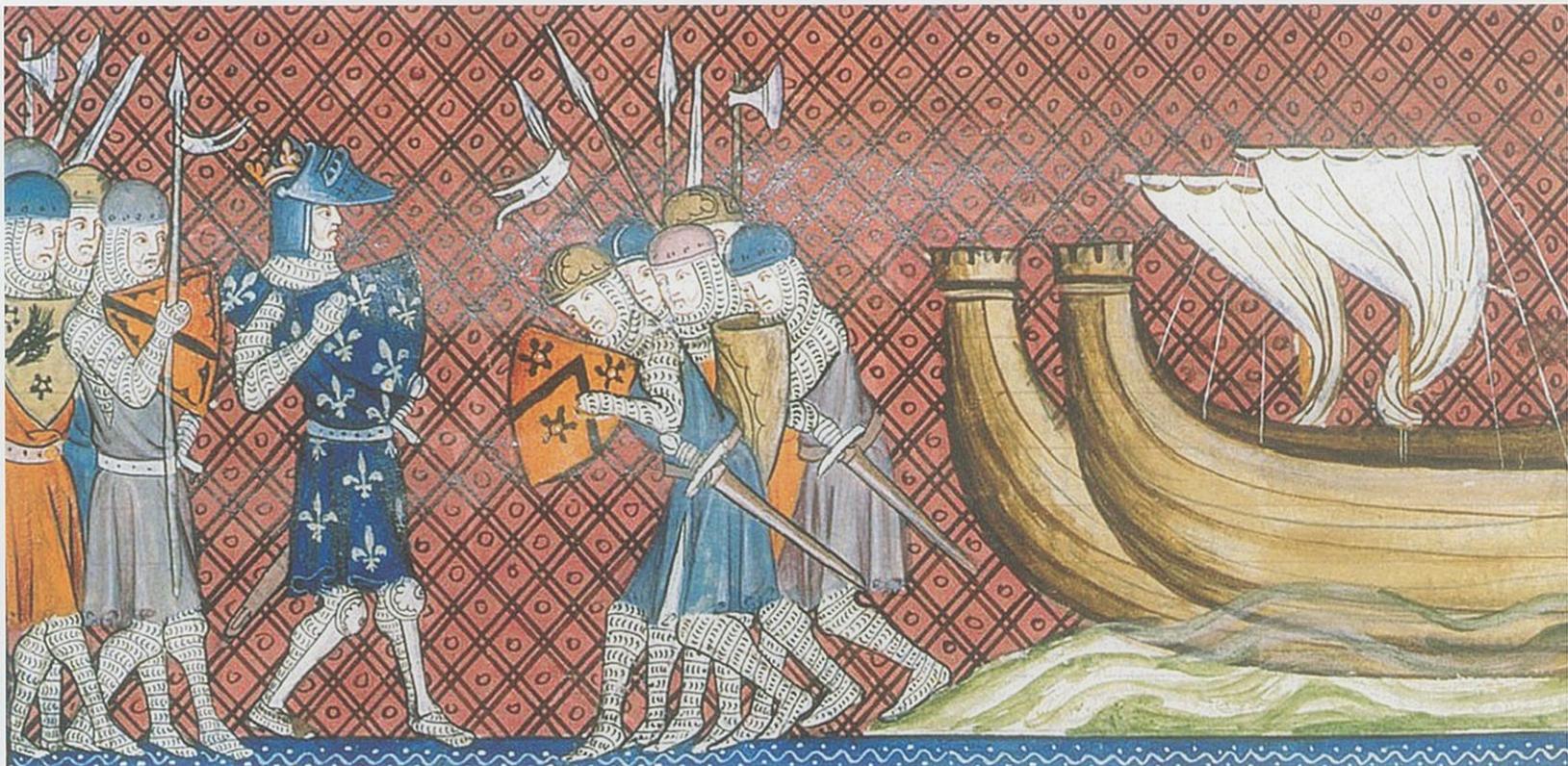
Asıl neden tamamen kutsal gibi görünse de Haçlı seferlerine katılanların kendilerine göre çok değişik sebepleri bulunmaktaydı. Haçlı ordusunun bu kadar kalabalık olması aslında Bizans İmparatorluğu'nu da zor durumda bırakmış ve dikkatli bir politika izlemek zorunda bırakmıştır.

After the collapse of Seljuks State which was already weakened during Ilkhanate attacks in 1308, Aydinids, Saruhanids and Karasids Beylics tried to revitalize Turkish seamanship in western Anatolia approximately two hundred years after Emir Chaka Bey by involving in similar raid-type actions in the Aegean sea.

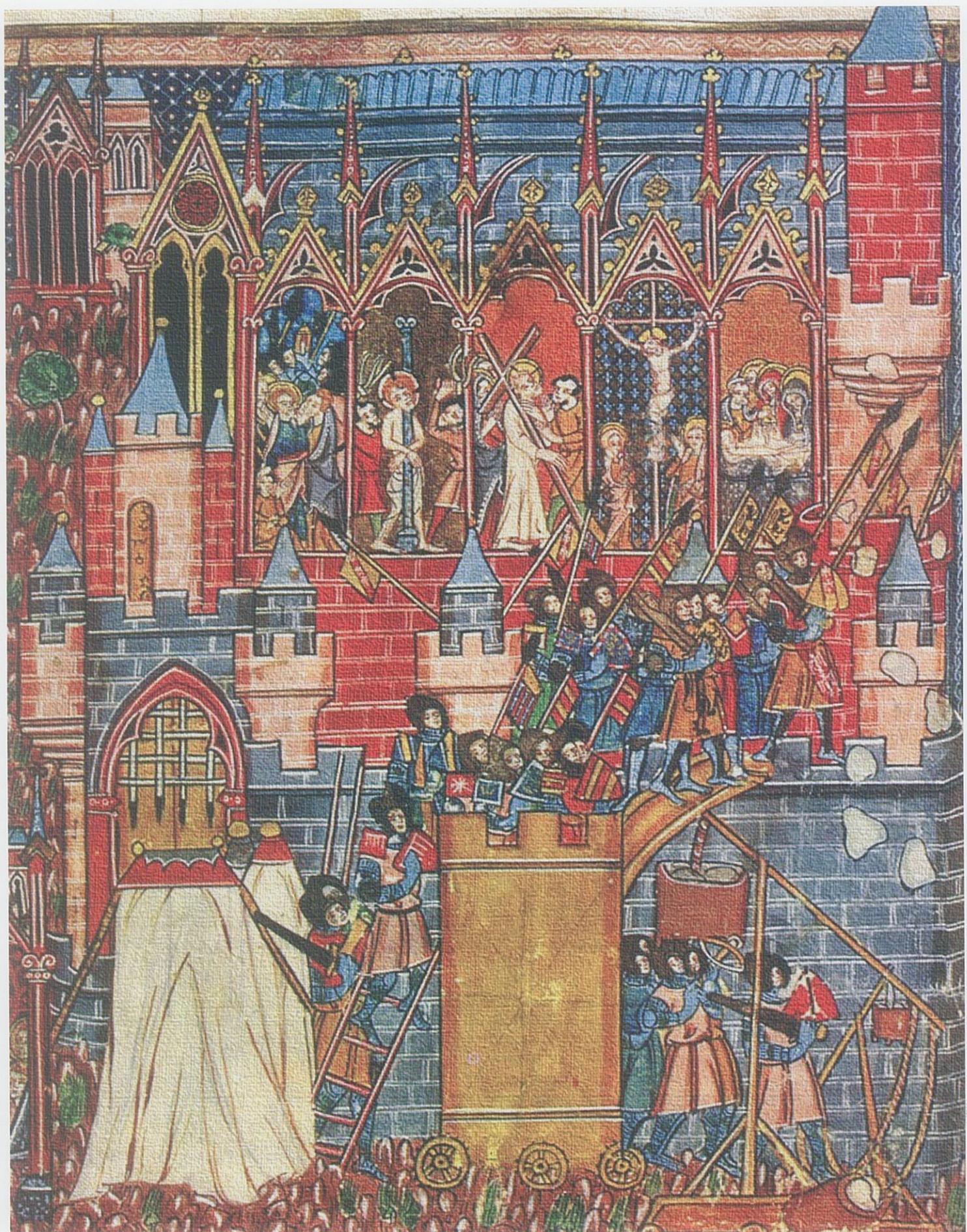
Byzantine Emperor Alexios Komnenos strived to be in good relationship with the Vatican during his reign. With the help that he would get from the west Komnenos targeted superiority over Anatolian Seljuks who invaded Byzantine lands and continued their advancement in Anatolia.

Pope Urbanus II convinced Europeans by pointing at Jerusalem and Palestine which are sacred lands for Christians and sanctified them for this common purpose. The call of the Pope raised interest among people and large numbers of people became volunteered to take part in these expeditions.

Although it seemed as though the crusade had a holly purpose everyone who took part in the crusade had a different reason. The reason why the army of crusaders was so populated actually put the Byzantine Empire in a very challenging position and forced them to pursue a rather attentive policy.



Fransız Kralı II.Philip'in III. Haçlı Seferlerinde 1191 yılında Filistin'e Çıkmasını Gösteren XIV YY. Minyatürü, British Library
King Philip II of France depicted arriving in Palestine during Third Crusade in 1191. XIV century miniature, British Library



Haçlı Ordusu'nun Kudüs'ü istilası, 1099, 13. YY. El Yazması, Milli Kütüphane Paris.
Crusaders invading Jerusalem 1099. 13th century manuscript. Bibliothèque Nationale, Paris

Bizans topraklarına gelecek olan bu büyük kitlenin iaesesini ve barınmasını sağlamaktan sorumlu olduğunun farkında olan Komnenos, bu büyük yükün altından kalkamadığı takdirde Bizans topraklarının talan edilmesinin kaçınılmaz olduğunu çok iyi biliyordu. Bu tehlikeye birde savaşa katılan bazı komutanların kendilerine hükümdarlık alanı tesis ederek Bizans topraklarına yerleşme ihtimali ilave edildiğinde Bizans İmparatorluğunu aslında çok akıllıca yönlendirilmesi gereken bir kriz yönetimi bekliyordu.

Aleksios'un bu tehlike ile başa çıkabilme planının temelinde Balkan topraklarına giren Haçlı ordularına Bizans ordu birliklerinin refakatçi olarak verilmesi yatomaktaydı. Çok sayıda paralı Peçenek askerlerinden oluşan Bizanslı bu refakatçiler Haçlı ordusunun su, yiyecek ve yem bulma araştırmalarını yönlendirecekti.

Haçlı orduları İstanbul'a geldiğinde ise komutanları İmparatora çıkmış, kendisine olan bağlılıklarını bildirmiş ve Selçuklulardan geri alacakları Bizans topraklarını devretme konusunda yemin etmişlerdir. 1096 yılında başlayan ve büyük çوغuluğunu Fransız ve Almanların teşkil ettiği 40.000 kişilik ilk Haçlı ordusunu Selçuklular yok etmeyecektir.

Komnenos was aware that he was responsible of the subsistence and lodging of that enormous mass to arrive on Byzantine land, and knew if he were not able to provide for their needs this would be such as personally signing a document that allowed looting of Byzantine property. In addition to this there was also the risk of some commanders engaged in battles assigning themselves property of land for their own heir and settling on Byzantine soil. Thus a crisis management was there which needed to be very cleverly handled by Byzantine Empire.

To make the Byzantine army accompany the crusaders who were entering the Balkans composed the basis of Alexios' plan to deal with this danger. These companions from Byzantine consisted of many paid Pecheneg soldiers who were to orientate the crusaders in researching and finding water, and food for themselves and their horses.

When the crusaders' armies arrived in Constantinople their commanders met the Emperor, stated their loyalty to him and promised they were going to return the lands to Byzantine Empire after taking them back from Seljuks. Seljuks did not have a very hard time to overwhelm the first 40.000 crusaders that consisted of French and German soldiers in 1096.

Notlar / Endnotes

1. Baş, ss. 92-95.
2. Kurat, s. 195
3. DAŞ, Sempozyum Bildirisi
4. Komnena, s.265
5. İnancık, s. 53
6. Komnena, s.266
7. İnancık, s. 54
8. Turan, s. 93-94.
9. Turan, s. 97.
10. Çanakkale'ye 8 km. mesafedeki Nara mevkii.
11. Kurat, s. 39.
12. Komnena, s.270
13. Sözcük her ne kadar ilkçagda "Kral" anlamını belirtmişse de, Rumların gözünde, yalnız İmparatora özgü bir unvanıdır.
14. DAŞ, Sempozyum Bildirisi
15. Turan, s. 93-94.
16. İnancık, s. 54
17. Çanakkale Boğazı Anadolu kıyısında, Nara Burnu üzerinde, ilkçagda ve ortaçagda çok büyük stratejik önem taşıyan tarihsel kent. Günümüze görünür kalıntı ulaşmamıştır. Hero ve Leandros öyküsüyle de ünlüdür; sevdalı yüzücü Leandros, bu kentten; sevgilisi Hero ise, karşı kiyida, Akbaş Burnu üzerinde ömensiz kalıntıları bulunan Sestos kentinden idi.
18. DAŞ, Sempozyum Bildirisi
19. Komnena, s.271
20. İnancık, s. 54
21. İznik 26 Haziran 1097'de Bizanslıların eline geçti, daha sonraki muharebelerde mağlup olup geri çekilen I. Kılıçarslan Konya'da tutunarak 1102'de kendisine merkez yapmıştır.
1. Ersan Baş, Deniz Magazin Dergisi Eylül-Ekim 2000, Sayı: 42, ss. 92-95.
2. A. Nîmet Kurat, Peçenek Tarihi, İstanbul 1937, s. 195 v.d.
3. Mustafa DAŞ, Emir Chaka Bey Ve Koyun Adaları Muharebesi, III. Dz. Tarihi Sempozyumu, Gölcük, 2006
4. Anna Komnena, Alexiad, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.265
5. Halil İnancık, s. 53
6. Anna Komnena, Alexiad, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.266
7. Halil İnancık, Türkmen Beyî Çaka, NTV Tarih, Ocak 2013, s. 54
8. O. Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye, s. 93-94.
9. Turan, Prof.Dr.Osman; , s.97.
10. Çanakkale'ye 8 km. mesafedeki Nara mevkii.
11. Kurat, A. Nîmet, s.39.
12. Anna Komnena, Alexiad, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.270
13. Sözcük her ne kadar ilkçagda "Kral" anlamını belirtmişse de, Rumların gözünde, yalnız İmparatora özgü bir san'dır.
14. Mustafa DAŞ, Emir Chaka Bey Ve Koyun Adaları Muharebesi, III. Dz. Tarihi Sempozyumu, Gölcük, 2006
15. O. Turan, s. 93-94.
16. Halil İnancık, s. 54
17. Çanakkale Boğazı Anadolu kıyısında, Nara Burnu üzerinde, ilkçagda ve ortaçagda çok büyük stratejik önem taşıyan tarihsel kent. Günümüze görünür kalıntı ulaşmamıştır. Hero ve Leandros öyküsüyle de ünlüdür; sevdalı yüzücü Leandros, bu kentten; sevgilisi Hero ise, karşı kiyida, Akbaş Burnu üzerinde ömensiz kalıntıları bulunan Sestos kentinden idi.
18. Mustafa DAŞ, Emir Chaka Bey Ve Koyun Adaları Muharebesi, III. Dz. Tarihi Sempozyumu, Gölcük, 2006
19. Anna Komnena, Alexiad, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996, s.271
20. Halil İnancık, s. 54
21. İznik 26 Haziran 1097'de Bizanslıların eline geçti, daha sonraki muharebelerde mağlup olup geri çekilen I.Kılıçarslan Konya'da tutunarak 1102'de kendisine merkez yapmıştır.



Haçlı Ordularının İstanbul'u İstilasını gösteren Minyatür, 1204, Venedikli Geoffreoy de Villeharouin Yazması, 1330
Venetian Manuscript depicting Crusaders' Invasion of Constantinople in 1204. By Geoffrey de Villeharouin 1330

Bundan sonraki seferlerini de Bizans İmparatoru çok iyi yönetmiştir. Ancak bazı Latin asıllı Haçlılar İmparatoru ihanet etmekle ve sözlerini tutmamakla suçlayarak Antakya, Urfa, Trablus ve Kudüs'ü Bizans'a geri vermemiştir.

Arka arkaya organize edilen Haçlı seferleri süresince Bizans İmparatoru Aleksios Komnenos, Marmara ile Ege sahillerini eline geçirdiği gibi, Türk Beyliklerini birbirleri aleyhine kıskırtmaktan da geri kalmamıştır, fakat haçlı komutanları Aleksios Komnenos'e ne kadar teminat vermiş olurlarsa olsunlar, Haçlı belası Bizans'ın üzerine de bir kabus gibi çökecektir. İmparator Aleksios Komnenos, tabiri caizse "yağmurdan kaçarken doluya tutulmuş", Türk kabusunu yok etme çareleri ararken, Bizans'ı Latin istilasına kaptırmıştır.¹

The expeditions that followed were skillfully managed by the Byzantine Emperor. But some of the crusaders from Latin Empire (Franks, Venetians and other westerners) blamed the Emperor of treason and not keeping his promises, therefore they did not surrender the cities of Edessa (Şanlıurfa or Urfa), Tripoli and Jerusalem to Byzantine Empire.

During consecutive crusades Byzantine Emperor Alexios Komnenos seized Marmara and Aegean coasts and did not hesitate provoking Turkic Beylics against each other, but no matter what the crusaders' leaders promised to Alexios Komnenos the curse of the crusaders loomed over Byzantine Empire like a nightmare. When looking for a remedy to overcome Turkish invasion Emperor Alexis Komnenos "jumped out of the frying pan into the fire" so to speak, by asking crusaders' help, because it ended up with sacking of Byzantine Empire by the Latin.¹

ÇakaBey Anıtından İlica Körfezi
View of İlica Bay from Çaka Bey Monument



Çaka Bey'in Anısına

Türk tarihinde önemli bir yeri olan Çaka Bey'in ismi günümüzde okul, gemi, meydan, mahalle, Kültür Merkezi, liman, sokak gibi mekanlarda yaşamaya devam etmektedir.

Çaka Bey ile ilgili en önemli eser ise hiç şüphesiz Çeşme ilçemizde adına yaptırılmış olan anıttır. Güney Deniz Saha Komutanlığı'ncı mimari projesi çizilen Emir Çakabey Anıtı Çeşme Belediyesi tarafından yaptırılmıştır. Anıt, 28.00 x 23.50 metrelük bir kaide üzerinde denizciliğin sembolü olan 20 metre ve 17 metre yükseklikteki iki adet yelkenin arasında, 3,5 metrelük kaide üstünde 2 metre yüksekliğinde Emir Çakabey büstünden oluşmaktadır. Yer olarak Çeşme'nin İnönü Mahallesinde İlîca'ya hakim bir tepe seçilmiştir.

Çeşmeköy'deki Çaka Bey'in mezarı, yıllar önce İlk Çeşmelerin köyü olarak bilinen bu tepede "Çaka Bey" isimli bir Türkmen mezarı bulunmuştur. Bu mezarın Çaka Bey'e ait olduğu düşünülerek anısına küçük bir anıt – mezar yaptırılmıştı. Ancak Çaka Bey'e hiçte yakışmayacak olan bu mezar sürekli olarak tepki çekmiş ve yıllarca daha ihtişamlı ve Çaka Bey'e yakışır bir mezar yapılması gereği gündeme getirilmiştir.



Çaka Bey Deniz Otobüsü
Ferryline Vessel named after Çaka Bey

In Memoriam Emir Chaka Bey;

The name of Emir Chaka Bey has a special meaning in Turkish history, and his memory is presently being cherished in the names of schools, ships, squares, quarters, cultural centers, harbors and streets.

The most important monument representing Emir Chaka Bey is without a doubt the monument in our Çeşme district.

Its architectural project was drawn by South Sea Area Commander and Emir Chaka Bey Monument (Emir Çakabey Anıtı) was built by Çeşme Municipality. The monument's dimensions are over a platform measuring 28.00 x 23.50 meters two sails symbolizing

seamanship, with one of them measuring 20 meters and the other one 17 meters in height, and a 2m high Emir Chaka Bey bust on a 3,5 meter high pedestal. And as location a hill overlooking İlîca in İnönü Quarter at Çeşme was chosen.

Emir Chaka Bey's grave was found in a Turcoman grave named "Emir Chaka Bey" on the hill known as the village of first Çeşme people located at today's Çeşmeköy. Assuming this grave belonged to Emir Chaka Bey a memorial was built in his name. But this memorial was not representing him well enough and it was harshly criticised. Since then building an enormous memorial which represents Emir Chaka Bey was on the agenda.





Çaka Bey Anısına yapılmış Olan Eski Anıt Mezar
Ancient grave built for the remembrance of Chaka Bey

2005 yılında zamanın Güney Deniz Saha Komutanı olan E.Kora. Lütfü Sancar ile Çeşme Belediye Başkanı Sn. Faik Tütüncüoğlu'nu ziyaret ederek Çeşme'ye bir Çaka Bey anıtı kazandırılması gerektiğini ve bu konuda her türlü desteği sağlayacağımızı belirtmiş ve kendisine tarafımdan hazırlanmış olan sekiz adet konsept projemizi sunmuştuk. Belediye Meclise tarafından anıtın yapılma kararı alındıktan sonra bu seferde yeni Saha Komutanı E. Kora. Alev Gümüşoğlu ile bir kez daha Çeşme'ye giderek anıtın muhtemel yerini belirlemiş, Çeşme Özel Kabristanı'nın hemen önünde, Çeşmeköy tarihi harabelerine 200 mt. uzaklıktaki ve Çeşme'nin hemem hemen tamamından görülebilen mevki üzerinde mutabık kalmıştık. Denize

In 2005 we visited the Çeşme Mayor Faik Tütüncüoğlu along with South Sea Area Commander of the period Vice-Admiral (Veteran) Lütfü Sancar stating our view that Çeşme needed a monument of Emir Chaka Bey and we would provide every possible support for the realization of this project and also presented him my project consisting of eight alternatives. After the decision was made to start the construction of the monument by the District Council, this time the probable spot for the monument was identified once more along with the Commander at Sea Area Vice-Admiral (Veteran) Alev Gümüşoğlu by paying a visit to Çeşme, where we decided upon a spot visible from all over the town of Çeşme, right in front of Private Cemetery of Çeşme (Çeşme Özel Kabristanı), approximately 200 m from Çeşmeköy historical ruins. A green field was planned to be built



Çeşme Köy Tarihi Harabeleri
Historical Ruins of Çeşme Village

nazır anıtın çevresi de bir seyirlik yeşil alan olarak planlanacaktır.

Sevgili dostum Oğuz Aydemir Çeşme'de, bende Güney Deniz Saha Komutanlığı'nda projenin takipçisi olmuş, Çeşme Belediye Başkanı Sn. Faik Tütüncüoğlu inşaatın bir an önce tamamlanmasını bizzat takip etmiş ve sonunda zamanın Deniz Kuvvetleri Komutanı olan E Ora. Metin Ataç'ın da katıldığı bir tören ile Ağustos 2008 de açılmıştır.

Çeşme'ye girişte tam Altın Yunus kavşağında tepelere doğru baktığınızda, göge doğru yükselen sekiz katlı bir apartman yüksekliğindeki iki yelkeni göreceksiniz. Anıtın çok güçlü bir ışıklandırma sistemi de bulunduğu gündan geceleri de yine kolaylıkla çok uzaklardan dahi görülebilmektedir.

in the proximity of the statue that faced the sea.

My dear friend Oğuz Aydemir at Çeşme, and I, at South Commander Sea Area, have been a strong follower of the project, Mayor of Çeşme Faik Tütüncüoğlu saw that the construction was completed very fast and he closely followed-up on the finalization of the project, and eventually an opening ceremony took place in August 2008 in which the Commander of the Turkish Naval Forces of the period Admiral (R) Metin Ataç also participated, and the monument opened.

As you enter the town of Çeşme at Altın Yunus intersection look up in the direction of hills and you will see two sails rising up in the sky, almost as high as an eight storey building. The monument is illuminated very well from a very strong light source so that it can be observed from a very long distance even at night.



Çeşme Çaka Bey Anıtı
Çaka Bey Monument in Çeşme



Sonsöz

Çaka Bey'in öldürülmesi Türk tarihi bakımından olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Her şeyden önce, askeri ve siyasi politikalarının merkezine denizciliği yerleştiren Çaka Bey'in ölümünü müteakiben Haçlıların Anadolu'dan geçişi ve İzmir ile birlikte sahil bölgelerinin Türk hâkimiyetinden çıkışını, Anadolu'da Türkler arasında denizcilik faaliyetlerinin gelişimi ni uzun süre geciktirmiştir.

Genel bir değerlendirme olarak; onbirinci yüzyılın sonunda doğuda olsun batıda olsun Türklerin denize çıkmalarında, daha önceleri denizlere değil de karalara dönük olarak yaptıkları etkinliklerin büyük etkisi olduğu ve bozkırların göçebe topluluğunun, denizlere ulaştığında bile eski alışkanlığı olan kara parçalarını ele geçirme dürtüsünün etkisinde kaldığı yanılıcı olmayacağı.²

Böyle de olsa, Pasifik ve Hint okyanusları kıyılarına ulaşınca buralarda kalan Türklerin belki de hemen karşılarında kara parçalarını görebilmelerinin etkisiyle, büyülü açısından her ne kadar okyanuslarla karşılaştırılması mümkün olmasa da Ege Denizi'nde denize çıkmaları, yine de ileriye atılmış bir adım olarak görülmelidir.

Her şey gibi denizcilik de yapılmadan öğrenilemeyecektir. Gerçi Haçlı Seferleri sonunda kıyı bölgelerini terk ederek Anadolu'nun orta ve doğu kısımlarına gerilemektedirler ama sonraki dönemde birlikte denizlerin Türkler tarafından giderek daha çok kullanılacakları da görülecektir.

Tarihte Haçlı seferlerinin başlaması Süleyman Şah, Çaka Bey ve Ebül-Kasım gibi liderler komutasında Türkmenlerin özellikle Anadolu'daki başarıları ve artan baskıları ile doğrudan ilgilidir demek yanlış olmayacağı.

Bizans İmparatorluğu'na yardım için Anadolu'ya giren Haçlılar Türkmenleri yenilgiye uğratır ve yıllarca süren mücadeleler sonrasında kazanılmış olan toprakları ele geçirirler. Bu sayede özellikle Batı Anadolu ve adalarda Bizans hakimiyeti tekrar tesis edilecektir. Karadeniz Ege- Akdeniz kıyı bölgelerinden Türkler geri çekilmek zorunda kalır.

Çaka Bey ve öteki Türk beylerinin Ege ve Marmara Denizi'nde faaliyyette bulundukları dönemi, Bizans tarihçisi A.A Vasiliev, Bizans

Afterword

Killing of Emir Chaka Bey had negative impacts on the developments in general when we look at Turkish history. After all, the death of Emir Chaka Bey who placed the navy in the center of his military and political agenda, and then the crusaders marching through Anatolia, and the losing of Smyrna's sovereignty along with other coastal Anatolian settlements, caused delay of maritime efficiency on the part of Turks for a long period of time.

As a general evaluation, it would not be wrong to suggest that Turks' activities on the land rather than the sea until the late 11th century played a great role in their setting sail during this period, be it in the east, west, north or south, and the drive of these nomadic people to invade new pieces of lands, which was an old custom, was still vital even when they had access to the seas.²

Even so, the Turks although they had already reached Pacific and Indian Ocean shores long before, and maybe with the effect of seeing pieces of lands across from these shores, did not stop there and continued their advancement until they achieved to access the Aegean Sea which of course can not be compared to oceans in terms of size, but this should be observed as a step into the future.

Just like any other skill marine navigation can not be learned without practicing. Notwithstanding they had left coastal regions after the crusades, retreating to central and eastern Anatolia, Turks increasingly made use of the seas in the periods to come.

It would not be very misleading to assert that in history the beginning of crusades is directly related to the successes and the increasing pressure of Turcomans in Anatolia led by commanders such as Suleiman Shah (Süleymanşah), Emir Chaka Bey and Ebül-Kasim.

Crusaders marched to Anatolia aiding Byzantine Empire defeating Turcomans and seizing the lands that took long years to conquer. This way Byzantine hegemony was reestablished in the western Anatolia region and the islands. Turks had to abandon Black Sea, Aegean and Mediterranean regions and move towards the inland.

According to Byzantine historian A.A Vasiliev the period when Emir Chaka Bey and other Turkish Beys became active in the Aegean and Marmara

icin kritik bir dönüm noktası olarak kabul etmektedir. Vasiliev'e göre Çaka Bey o zaman sahnede en önemli rolü oynamıştır.

Vasiliev yine tarihçilerin "Çaka'nın Batı Anadolu'yu alarak Bizans'ın geçim ambarını ele geçirmesini ve Konstantinopolis'i tehdidi ni" Bizans için ciddi bir tehlike olarak gördüklerini aktarmaktadır. Vasiliev yazısında, yine tanınmış Bizantinist F.I.Uspenski'nin "İmparator Alexios Komnenus'un durumu, Bizans imparatorluğunun son yillardaki durumu ile, şehrin Osmanlı Türkleri tarafından kuşatılması durumu ile kıyaslanabilir" şeklindeki sözlerine de yer vermektedir.

Çaka Bey döneminden sonra özellikle batı Anadolu'da Türk egemenliğinin Beylikler vasisıyla tesis edilebilmesi için yaklaşık iki asır daha beklenilmek zorunda kalınmıştır.

seas this was a milestone of critical importance for Byzantine. Vasiliev stated that Emir Chaka Bey had the most important role on the scene of history in that period.

Vasiliev also conveyed historians' opinion that when Emir Chaka Bey conquered western Anatolia seizing the entire livelihood off of Byzantine Empire, and threatening Constantinople this was a serious threat for Byzantine Empire. In his research Vasiliev also quoted the renowned Byzantinist F.I.Uspenski's words "The status of Emperor Alexios Komnenus is comparable to that of late Byzantine Empire period during the siege of Constantinople by Ottoman Turks".

Two more centuries had to pass until Turkish sovereignty could be established particularly in western Anatolia through Beylics, after the Emir Chaka Bey period.



Çaka Bey Anıtı Aydınlatılması
Illumination of Çaka Bey Monument

Notlar / Endnotes

1. Baş, s. 92-95.
2. Çoskun Güngen, "Denizlerdeki Türk", Ankara, 1992

1. Luttwak, p. 429
2. Luttwak, The Grand Strategy of the Byzantine

Seçilmiş Kaynakça / Selected Bibliography

- A.Pjevad, Yabancılara Göre Eski Türkler, İstanbul, 1974,
- A. Nimet Kurat, Çaka Bey. İzmir ve Civarında Adaların İlk Türk Beyi M. S. 1081-1096, Ankara 1987
- Akdes Nimet Kurat, 4-18.Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri, Ankara, 1972,
- Akdes Nimet: İzm̄ı Türkleri ve Peçenekler. İzmir . Fikirler Mecmuası, sayı 6. İzmir 1932.
- Alexander Vasiliev The Russian Attack on Constantinople in 860. Cambridge Mass.
- Ali Rıza İşipek, Oğuz Aydemir, " 1770 Çeşme Deniz savası" Denizler kitapevi, 2006,
- Ali Sevim, Erdoğan Merçil, Selçuklu Devletleri Tarihi, Türk Tarih kurumu, TTK Basımevi, 1995
- Anna Komnena, Alexiad, İnkilap Kitapevi, İstanbul, 1996,
- Anne Comnena, Alexiade, II, s. 158, 165; J. C. Cheynet, Pouvoir et Contestations à Byzance (963-1210), Paris 1996
- Antik Dünya Ansiklopedisi, Tübitak, Ankara, 2010
- Arslan Tekin, Selçuklu Tarihi, Kariyer Yayıncılık, İstanbul 2012
- Arthur Koestler, Onuncu Kabile, Belkis Çorapçı çevirişi, A. Rasim,,İstanbul, 1984,
- Auguste Bailly, Bizans Tarihi, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul
- Bene Grousset, Bozkır İmparatorluğu, M.Reşat Uzman çevirisi, İstanbul, 1990,
- Çoskun Güngen, " Denizlerdeki Türk", Deniz Kuvvetleri Basımevi,Ankara, 1992
- David Abulafia, Tarih Boyunca Akdeniz Uygarlıkları, Oğlak Yayıncılık, İstanbul, 2005
- De Byzance A İstanbul, Paris, 2009
- Dimitri Obolensky, The Byzantine Commonwealth: Eastern Europe, 500–1453, New York: Praeger Publishers,
- Doğan Avcıoğlu, Türklerin Tarihi, Dördüncü Kitap, İstanbul, 1981,
- Edward N. Luttwak, Bizans İmparatorluğu'nun Büyük Stratejisi, Epsilon 2012 İstanbul
- Ersan Baş, Deniz Magazin Dergisi Eylül-Ekim 2000, Sayı: 42
- Fernand Braudel, Akdeniz ve Akdeniz Dünyası
- Fevzi Kurtoğlu, " Türklerin Deniz muharebeleri", Deniz Matbaası, İstanbul, 1932
- Fuat Köprülü, Osmanlı Devletinin Kuruluşu, Ankara, 1959,
- Georg Ostrogorsky , Çev. Fikret Kızıltan, Bizans Devleti Tarihi, Türk Tarih Kurumu 1999 Ankara
- Halil İnancık, Türkmen Beyi Çaka, NTV Tarih, Ocak 2013
- Hayati Tezel, Anadolu Türklerinin Deniz Tarihi, C.I, İstanbul, 1973,

- Haydar Alpagut, Denizde Türkiye, İstanbul, 1937,
- İ. Melikoff, La Geste de Melik Danişmend, c. I, Paris 1960,
- Ian HEATH, Armies of the Dark Ages, 600-1066 A.D, 1976, London
- İbrahim Kafesoğlu, Harzemşahlar Devleti Tarihi, Ankara, 1984,
- John B. Hattendorf, Richard W. War at Sea in the Middle Ages and the Renaissance, Woodbridge, 2003
- J. C. Cheynet, Pouvoir et Contestations à Byzance (963-1210), Paris 1996
- John Skylitzes, A synopsis of the Byzantine History, Cambridge, 2010
- John Julius Norwich, A Short History of Byzantium, Newyork, 1997
- Joseph de Guignes, Hunların, Türklerin, Moğolların ve Daha Sair Tatarların Tarih-i Umumisi, Yeni Matbaa, 1925
- M. H. Yinanç, Anadolu'nun Fethi
- M.Bennett, J. Bradbury, K. Devries, Iain Dickie, P.Jestice, , Fighting techniques of the medieval World, Singapore, 2006
- Mehmet Altan Köymen, Büyük selçuklu İmparatorluğu Tarihi, Türk Tarih Kurumu, 2011
- Michaelis Glycas, Annales, rec. İ. Bekkerus, Bonn 1836.
- Michael O'Rourke, Byzantium: The Long Revival, Ad 815-976, Canberra, Avustralya, Sept. 2010,
- M.V. Levchenko Bizans Tarihi, Doruk Yayımcılık, 2007 İstanbul
- Mustafa DAŞ, Çaka Bey Ve Koyun Adaları Muharebesi, III. Dz. Tarihi Sempozyumu, Gölcük, 2006
- Osman Turan; Selçuklular Zamanında Türkiye Siyasi Tarih Alp Arslan'dan Osman Gazi'ye (1071-1318), İstanbul, 1993
- Paul Wittak, Menteşe Beyliği, O.S. Gökyay çevirisi, Ankara, 1944
- R.G. Grant, Battle at Sea, New York, 2008
- Richard Humble, Naval Warfare, London,2012
- Semavi Eyice, IV Romanos Diogenes, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1971,
- Sencer Divitçioğlu, Oğuzdan Selçukluya, Eren Yayıncılık, İstanbul 1994
- Steyen Runciman: A History of the Crusades, 1962
- Tevfik İnci, "Çaka Bey", Donanma Dergisi sayı:400 cilt 64, 1 Temmuz 1952
- Timothy E. Gregory, Bizans Tarihi, İstanbul , Kasım 2008
- Türkmen Parlak. Ege Denizinde İlk Türk Beyleri, İstanbul 2005,
- Warren Treadgold, Byzantium and its Army, California, 1995
- Yaşar Bedirhan, Ortaçağ Tarihi, Eğitim Kitabevi Yayınları, Ocak 2007
- Zonoras, Ioannis Zonarae epitomae historiarum libri XIII-XVIII, ed. T. Büttner-Wobst, Bonn 1897.

TÜRKLERİN İLK AMİRALİ ÇAKA BEY VE DÖNEMİN DENİZ SAVAŞLARI

The First Turkish Admiral Chaka Bey
And The Naval Battles In His Era





TÜRKLERİN İLK AMİRALİ ÇAKA BEY

VE DÖNEMİN DENİZ SAVAŞLARI

The First Turkish Admiral Chaka Bey
And The Naval Battles In His Era

